

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRK CEZA HUKUKUNDA
ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇU**

Büşra DEMİRAL

2501100292

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Adem SÖZÜER

İstanbul 2013

Y Ü K S E K L İ S A N S

TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : BÜŞRA DEMİRAL

Numarası : 2501100292

Anabilim/Bilim Dalı : KAMU HUKUKU

Danışman : PROF.DR. ADEM SÖZÜER

Tez Savunma Tarihi : 23.07.2013

Tez Savunma Saati : 11:00

Tez Başlığı : TÜRK CEZA HUKUKUNDA ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇU

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1. PROF.DR. ADEM SÖZÜER		Kabul
2. PROF.DR. HAKAN HAKERİ		Kabul
3. PROF.DR. MAHMUT KOCA		Kabul
4. YRD.DOÇ.DR. SELMAN DURSUN		Kabul
5. YRD.DOÇ.DR. TUBA TOPÇUOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. İBRAHİM KAYA		
2-DOÇ.DR. AHMET CANER YENİDÜNYA		

ÖZ

Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu- Büşra Demiral

Spor faaliyetlerinin sağlığı koruma ve boş zamanları değerlendirme aracı olmanın yanı sıra ekonomik bir uğraş alanı haline gelmesi ile spor müsabakaları manipülasyon girişimlerine maruz kalmış ve bazı kimselerin, özellikle de organize suç örgütlerinin haksız kazanç elde ettiği bir alan haline gelmiştir. Spor müsabakalarının dürüst, adil,spor ahlakına ve rekabet esasına dayalı olarak gerçekleştirilmesine önemli bir tehdit oluşturan bu fiiller, Türk hukukunda ilk kez 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 11. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir.

Bu tez çalışmasında, 6222 sayılı Kanun ile düzenlenen şike ve teşvik primi suçuve bu suç için öngörülen yaptırımlar,suç inceleme metoduna uygun bir biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu inceleme yapılırken konunun daha iyi anlaşılabilmesi için ulusal ve uluslararası spor teşkilatları hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Bunların yanı sıra karşılaştırmalı hukukta yer alan benzer düzenlemelere ve örnek kararlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Spor, Spor Hukuku, Şike, Teşvik Primi, Spor Federasyonları, Ceza Hukuku.

ABSTRACT

The Crime of Match-Fixing and Incentive Payment under Turkish Criminal Law- Büşra Demiral

Sports activities have become economic fields as well as being a way of health protection and the enjoying the leisure time. As a result of this progress, sports contests have faced with the attempts targeting manipulations. In this regard, this area has turned into a field in which some people especially criminal organization gain unfair advantages. These acts threatening the realization of sports competitions which are honest, fair, competitive and based sports ethics have been first time criminalized on the article 11 of the code regarding the Prevention of Violence and Disorder in Sports number 6222.

In this study the crime of match-fixing and incentive payment enacted in the code number 6222 have been tried to put across in accordance with the crime analysis method. By doing so, in an effort to better comprehend the explanations related to national and international sports organizations are provided. In addition to this, similar statues and cases in comparative law are included.

KeyWords: Sport, Sports Law, Match-Fixing, Incentive Payment, Sports Federations, Criminal Law.

ÖNSÖZ

Spor, bireylerin sağlıklarını koruma ve boş zamanlarını değerlendirme aracı olmanın yanı sıra günümüzde, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal boyutları da olan bir yapıya bürünmüştür. Sporun kazandığı bu yeni boyut, spor müsabakalarından alınan sonuçların önemini artırmış, spor müsabakalarının sporun ruhuna ve spor ahlakına uygun bir biçimde gerçekleşmesine yönelik tehditlerin artmasına yol açmıştır.

Bu fiillerin engellenmesi ve bireylerin spor karşılaşmalarının sporun ruhuna ve spor ahlakına uygun bir biçimde yapıldığına dair inancın korunması amacıyla çeşitli ülkeler, ulusal mevzuatlarında düzenlemeye gitmiştir. Bu gelişmelerin ülkemizdeki yansıması ise 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'da tezahür etmektedir. Çalışmamızda, ilk kez bu Kanun'un 11. maddesinde suç olarak düzenlenen şike ve teşvik primi suçunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamızın konusugüncelbir nitelik arz etmekle birlikte, Türk Ceza Hukukunda yeni bir düzenleme teşkil etmesi nedeniyle, belirlenmesi aşamasında sahip olduğum tereddütleri verdiği cesaret ile yenmemi sağlayan ve çalışmanın nihayete erdirilmesine kadar desteğini üzerimden esirgemeyen, çok kıymetli ve saygıdeğer Hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. AdemSÖZÜER'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca özel bir suç tipi incelemesinin yapıldığı butez çalışmasınaverdiği fikirler ile ışık tutan çok değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Selman DURSUN'ahoşgörülü yaklaşımı ve desteği için teşekkürü bir borç bilirim.

Şike denilince akla özellikle futbol geldiğinden, bu tez çalışmasının bir bölümünün modern futbolun doğum yeri İngiltere'de gerçekleştirilmesine verdiği burs ile imkan sağlayan YÖK'e çalışmaların sürdürüldüğü "University of Cambridge - SquireLaw Library" çalışanlarına ve tezin yazımına destek veren İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimine de teşekkür ederim.

Bu tez çalışmasının her aşamasında ilgi, sevgi ve desteklerini eksik etmeyen ve bana her zaman hoşgörü ve anlayışla yaklaşan sevgili aileme ne kadar teşekkür etsem azdır. Son olarak, akademik hayata neredeyse birlikte başladığım, aynı süreçleri beraber yaşamamıza rağmen bir an olsun desteğini üzerimden eksik etmeyen, yaşadığım stresi benimle paylaşarak varlığı ile bana güç katan çok sevgili Araş. Gör. Tolga Bakırman' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Büşra DEMİRAL

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR VE HUKUK

I. Spor Kavramı ve Bir Hukuk Dalı Olarak Spor Hukuku	3
A. Spor Kavramı	3
B. Anayasal Bir Hak Olarak Spor	5
C. Spor Hukuku	8
II. Şike ve Teşvik Primi	13
A. Spor ve Etik	13
B. Şike	14
1. Tanım	14
2. Türleri	18
C. Teşvik Primi	19
III. Türkiye’de Spor Kurumlarının Yapılanması ve Özel Olarak Türkiye Futbol Federasyonu	21
A. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi	21
B. Spor Genel Müdürlüğü	22
C. Spor Federasyonları	25
1. Genel Olarak	25
2. Bağımsız Spor Federasyonları Tahkim Kurulu	27
3. Türkiye Futbol Federasyonu	30
a. Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluşu ve Hukuki Niteliği	30
b. Türkiye Futbol Federasyonunun Görevleri	34

c. Türkiye Futbol Federasyonu Genel Kurulu	35
d. Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı ve Yönetim Kurulu	35
e. Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu	37
f. Türkiye Futbol Federasyonu Etik Kurulu	38
g. Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Kurulları	41
D. Spor Kulüpleri	42
IV. Sporun Uluslararası Yapılanması	45
A. Uluslararası Federasyonlar, Özel Olarak FIFA ve UEFA	45
B. Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport-CAS)	49
1. Genel Olarak	49
2. Spor Tahkim Mahkemesinin Şike Hakkında Verdiği Örnek Bir Karar: CAS 2009/A/1920 FK Pobeda ve diğerleri v. UEFA	53

İKİNCİ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ

I. Şike ve Teşvik Primi Fiillerinin Suç Olarak Düzenlendiği Ülkeler	57
A. Spor Ceza Kanunlarında Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler	57
1. İtalya	57
2. Portekiz	64
B. Spor Kanunlarında Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler	67
1. Polonya	67
2. Yunanistan	70
3. Güney Kıbrıs Rum Kesimi	71
C. Ceza Kanunlarının Özel Hükümler Bölümünde Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler	72
1. İspanya	72
2. Bulgaristan	73
3. Rusya	75
4. Gürcistan	77
II. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Genel Suç Tipleri İçerisinde Değerlendiren Ülkeler	78

A. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Dolandırıcılık Suçu Kapsamında Değerlendiren Ülkeler.....	78
B. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Rüşvet Suçu Kapsamında Değerlendiren Ülkeler.....	82
C. Özel Olarak Şans Oyunları ile İlgili Kanununda Suç Olarak Düzenleyen Bir Ülke Örneği: Birleşik Krallık.....	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6222 SAYILI KANUNDA DÜZENLENEN ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇU

I. 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlemesine Dair Kanun Döneminde Şike ve Teşvik Primi Verme Fiilleri.....	93
A. Genel Olarak	93
B. Şike ve Teşvik Primi Verme Fiillerinin Benzer Suçlarla Karşılaştırılması	98
II. Şike ve Teşvik Primi Suçu	102
A. Genel Olarak	102
B. Korunan Hukuki Değer	105
C. Suçun Temel Unsurları	106
1. Suçun Maddi Unsurları	106
a. Suçun Konusu	106
b. Fiil.....	108
i. Şike Anlaşması Yapma	109
ii. Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme.....	110
c. Fail	113
d. Mağdur.....	115
2. Suçun Manevi Unsurları.....	116
3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	117
D. Suçun Nitelikli Unsurları	117
1. Suçun Kamu Görevinin Sağladığı Güven veya Nüfuzun Kötüye Kullanılması Suretiyle İşlenmesi	118
2. Suçun Federasyon, Spor Kulüpleri ve Spor Alanında Faaliyet Gösteren Tüzel Kişilerin, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Başkan veya Üyeleri, Teknik	

veya İdari Yöneticileri ile Kulüplerin ve Sporcuların Menajer veya Temsilcisi Tarafından İşlenmesi.....	120
3. Suçun, Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi.....	121
4. Suçun Bahis Oyunlarının Sonuçlarını Etkilemek Amacıyla İşlenmesi.....	122
5. Suçun Teşvik Primi Verilmesi veya Vaat Edilmesi Suretiyle İşlenmesi ..	124
E. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	128
1. Teşebbüs.....	128
2. İştirak.....	131
3. İçtima.....	133
F. Suçun Unsurları Dışında Kalan Haller: Etkin Pişmanlık.....	136
G. Yaptırım	137
1. Genel Olarak.....	137
2. Cezalar.....	139
3. Güvenlik Tedbirleri	142
H. Soruşturma ve Kovuşturma.....	146
İ. Zamanaşımı	149
J. Müsabaka Sonucunu Etkileme (TFF Disiplin Talimatı md. 57).....	149
SONUÇ	158
KAYNAKÇA.....	166

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser
AFDK	: Amatör Futbol Disiplin Kurulu
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.y.	: Aynı yer
BGH	: Bundesgerichtshof
Bkz.	: Bakınız
bs.	: Bası
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
CAS	: Court of Arbitration for Sport
CONI	: İtalyan Ulusal Olimpiyat Komitesi
dn.	: Dipnot
Ed.	: Editör
FIFA	: Fédération Internationale de Football Association
IOC	: International Olympic Committee
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
KHÜSHUAM	: Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi
PFDK	: Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı

TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TFF	:Türkiye Futbol Federasyonu
TİCİ	:Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TMK	:Terörle Mücadele Kanunu
TMOK	:Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TÜRK-CE-MER	:Türk Ceza Hukuku Merkezi
UEFA	:UniondesAssociationsEuropéennes de Football
UKK	:Uluslararası Kriket Konseyi
UNIRE	:İtalyan Atçılık Birliği
v.	:versus
vd.	:ve devamı
v.d.	:ve diğerleri
Vol.	:Volume
WADA	:Dünya Anti- Doping Ajansı (World Anti-Doping Agency)

GİRİŞ

Spor kişilerin bedensel ve ruhsal sağlıklarını geliştirmek amacıyla bireysel veya takım halinde oynanan, önceden belirlenen kurallar çerçevesinde ve rekabete dayalı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerin tümünü oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin; kurallarına, sporun ruhuna, spor ahlakına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak sporun sadece boş zamanların değerlendirilmesi ve eğlenmek amacıyla yapılmanın ötesinde profesyonel anlamda icra edilmesi ile beraber, bu faaliyetler birer mesleki faaliyet haline dönüşmüş; bunun sonucu olarak spor, sporcuların, kulüplerin, hakemlerin, sponsorların, yayıncı kuruluşların, spor müsabakaları üzerine bahis oynayan kimselerin, özetle spor faaliyetlerine katılan kimselerin kazanç elde ettiği bir sektör durumuna gelmiştir. Bunların yanı sıra uluslararası turnuvalardan alınan sonuçların ülkelerin tanıtımında önemli rol oynaması spor müsabakalarından alınan sonuçlara ayrı bir önem atfedilmesine yol açmıştır.

Spor faaliyetlerinin kazandığı bu yeni boyut, spor müsabakalarının spor ahlakına ve hukuka uygun olarak gerçekleşmesine yönelik tehditleri artırmakta; rekabete dayanan oyun düzeninin kişisel menfaatler uğruna manipüle edilerek, haksız kazanç sağlama girişimlerine maruz bırakmaktadır. Son yıllarda ülkemizde ve Avrupa'da özellikle futbol alanındaki bu girişimlere organize suç örgütlerinin de dahil olması, konunun ciddiyetini artırmış ve bu alanda dünyada ve özellikle Avrupa'daki gelişmeler dikkate alınarak söz konusu fiillerle etkin bir şekilde mücadele edilmesi için adımlar atılmıştır.

Bu çalışmaların sonucunda spor faaliyetlerindeki düzensizliğin görünümlerinden biri olan şike ve teşvik primi, Türk hukukunda ilk kez 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Hakkında Kanun ile suç olarak düzenlenmiştir. Bu Kanun bütün spor faaliyetlerini kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Ancak özellikle futbolun, hem ülkemizde hem de dünyanın birçok yerinde geniş kitleler tarafından takip edilmesi çalışmamızın eksenini futbol üzerinde yoğunlaştırmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde spor ve spor hukuku ile ilgili temel kavramlar açıklandıktan sonra ulusal ve uluslararası spor kurumlarının yapısı ve işleyişi hakkında temel bilgilere yer verilmiş; Türk spor mevzuatı genel hatları ile ele alınmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde, mevzuatımızdaki şike ve teşvik primi ile ilgili düzenlemeleri değerlendirmemize ışık tutması amacıyla, konunun karşılaştırmalı hukukta, özellikle de Avrupa ülkeleri mevzuatlarında ne şekilde düzenlendiği incelenmiştir. Bu kapsamda şike ve teşvik primi verme fiillerini mevzuatlarında suç olarak düzenleyen ülkeler, düzenlemenin yer aldığı kanunlara göre sınıflandırılmış ve bu suçların kapsamı ve niteliği hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmamızın son bölümünde ise 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen şike ve teşvik primi suçu, suç inceleme metoduna göre ele alınmış; bu suç için öngörülen yaptırımlar hakkında ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Son olarak, şike ve teşvik priminin mevzuatımızda suç olarak düzenlemesinin yanı sıra çeşitli spor federasyonlarının disiplin talimatlarında birer disiplin ihlali olarak yer alması ve çalışmamızın ana eksenini futbolun oluşturması nedeniyle de futbol ile sınırlı kalmak üzere konunun disiplin hukuku boyutuna da değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR VE HUKUK

I. Spor Kavramı ve Bir Hukuk Dalı Olarak Spor Hukuku

A. Spor Kavramı

Tarihsel gelişim içerisinde önceleri insan yaşamının günlük bir parçası olan spor, ilerleyen süreç içerisinde insanların boş zamanlarını değerlendirmek ve eğlenmek, sağlıklarını korumak, fiziksel ve zihinsel yetilerini geliştirmek amacıyla yaptıkları çeşitli faaliyetler haline almıştır¹.

Spor kelimesi, Fransızca “desport” sözcüğünden türemiş olup, “eğlenmek, oynamak” anlamına gelmektedir. Bu sözcük zamanla “disport”a dönüşmüş ve daha sonra “sport”olarak bugünkü şekliyle kullanılır hale gelmiştir².

Bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen ve bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü³olarak tanımlanan spor, doktrinde de çeşitli şekillerde karşılık bulmuştur. Bu tanımlardan yola çıkarak sporun, kişilerin bedensel ve ruhsal sağlıklarını geliştirmek amacıyla bireysel veya takım halinde, önceden belirlenen kurallar çerçevesinde ve rekabete dayalı olarak gerçekleştirilen faaliyetleri oluşturduğunu söylemek mümkündür⁴.

¹ Şeref Ertaş, Hasan Petek, **Spor Hukuku**,2. bs., Ankara, Yetkin, 2011, s. 27.

² Kısmet Erkiner, “Spora Tarihsel Bir Bakış”, **Spor Hukuku Dersleri**, Ed., Kısmet Erkiner, İstanbul, KHÜSHUAM, 2007, s. 59.

³ (Çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 23 Temmuz 2012.

⁴ Bu tanımlardan birine göre spor; bireylerin, önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak, maddi bir karşılık için veya sadece eğlenme amacıyla, araçlı veya araçsız; bireysel ya da takım halinde, kendisiyle, doğayla veya başkalarıyla rekabete dayanan mücadelelerini içeren, fiziksel ve zihinsel yeteneklerini kullandığı ve geliştirdiği etkinlikler ile bu alanla uğraşan mesleklerin ve ilgililerin faaliyetlerinin bütünüdür. Bkz.,Rifat Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Ankara, Adalet, 2007, s. 11; Bir başka tanıma göre spor; bireylerin fiziksel, ruhsal ve kişisel gelişimini destekleyen, kendine özgü kurallarına uyulmasını, disiplini ve düzenli bir çalışmayı gerektiren ve bireylerin eğitimi, sağlığı, sosyal ve ekonomik başarılarına katkıda bulunması nedeniyle düzenlenmesinde kamusal yarar bulunan, rekabete dayalı fiziksel bir aktivitedir. Bkz.,Pınar Memiş, “Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010, s. 8; Bir diğer tanıma göre spor; bireylerin eğlenmesi ve boş vaktini değerlendirmesi veya yarışmaları amacıyla yapılan, fiziksel, zihinsel, sosyal, psikolojik ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunan, bireysel veya takım halinde ve belirli kurallar içerisinde periyodik olarak yapılan fiziksel faaliyetler bütünüdür. Bkz.,TBMM, 22. Dönem 956 Sıra Sayılı, Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan

Avrupa Spor Şartı'nda yapılan tanıma göre ise spor; gayri resmi veya resmi katılım yoluyla, fiziksel yeterliliğin ve ruhsal sağlığın ifade edilmesini veya geliştirilmesini, sosyal ilişkilerin oluşturulmasını veya her düzeydeki yarışmada sonuçlar elde edilmesini amaçlayan her türlü fiziksel aktivite anlamına gelir⁵.

Sporun temel amacı bireylerin fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunarak sağlıklı bir hayat sürmelerini sağlamak, toplumların sosyal ve ekonomik alanda kalkınmasında önemli bir rol üstlenen bireyleri topluma kazandırmak ve bireylerin, kulüplerin ve ülkelerin uluslararası alanda tanıtımına katkıda bulunmaktır⁶.

Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nda spor faaliyetlerinin temel amacı; bireylerin fiziksel, sosyal, ruhsal, kültürel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunarak topluma sağlıklı nesiller kazandırmak ve uluslararası alanda ülkenin tanıtımına katkıda bulunacak sporcular yetiştirmek olarak belirtilmiştir⁷.

Günümüzde sporun sadece eğlence ve sağlık nedeniyle değil, başka amaçlarla da yapılması spora bireysel ve sosyal anlamda birçok işlev kazandırmıştır. Bunlar; bireylerin eğlenmesi ve boş zamanlarını değerlendirilmesi, vücut ve zihin sağlığını koruması, vücut ve zihin yeteneklerini geliştirmesi, bireylerin saldırgan duygularının barışçı yollarla boşaltmasını sağlaması, bireyler ve toplumlar arasında dostluk

(10/63,113,179,228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (Şike Araştırma Komisyonu Raporu) 2005, (Çevrimiçi) <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss956.pdf>, 23 Temmuz 2012, s. 32; Tamer Soysal, "Kulüp ile Profesyonel Futbolcu Arasındaki Sözleşmeler ve Sözleşmelerden Doğan İhtilaflarda Yargı Yeri", **Adalet Bakanlığı Dergisi**, S:36, Ocak 2010, (Çevrimiçi) http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/36.sayi/10_25_29.htm, 6 Ocak 2011.; Spor, bireylerin günlük yaşam aktiviteleri şeklinde ortaya çıkan ve zamanla belirli kurallar ve yöntemlerle yapılmaya başlanan, bireylerin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlayan veya boş zamanlarını değerlendirme aracı olan, belli bir disiplin altında yapılan ve ekonomik bir uğraş alanı haline gelen tüm bedensel ve zihinsel faaliyetler olarak da tanımlanmıştır. Bkz., Aytaç Öznelçi, **Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri**, Ankara, Seçkin, 2010, s. 20, 21.

⁵ Avrupa Spor Şartı md.2/1-a, (Çevrimiçi) [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(92\)13&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=rev&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(92)13&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=rev&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75), 23 Temmuz 2012.

⁶ Muharrem Özen, Sacit Yılmaz, "Şike ve Teşvik Primi Suçları", **Ankara Barosu Dergisi**,S:2, 2012, s. 20.

⁷ TBMM, Şike Araştırma Komisyonu Raporu, s. 31.

ilişkilerini geliştirmesi, bireylerin ve toplumların ekonomik yönden gelişmesini sağlaması şeklinde sıralanabilir⁸.

Gelişen teknoloji, spor araç-gereç ve alanlarının daha da yaygınlaşmasını sağlamakta; toplumların birbirlerine yaklaşması ve yükselen refah düzeyi, çok sayıda insanın gerek sporcu gerekse seyirci olarak spor ile ilgilenmesine yol açmaktadır⁹. Bunların yanı sıra, uluslararası turnuvalardan alınan sonuçların ülkelerin tanıtımında önemli rol oynaması spor müsabakalarına olan ilgiyi daha da artırmaktadır.

Spor bireylerin kendilerini geliştirmeleri için önemli bir araç olmakla birlikte ayrıca ekonomik hayatın içinde de yer almaktadır¹⁰. Spor dalları ve özellikle de futbol, kulüpler bakımından önemli bir kazanç kaynağı oluşturmaktadır. Spor kulüplerinin şirketleşmeleri sporun kazanç elde edilebilen bir faaliyet haline geldiğini göstermektedir. Sporun kazanç sağlayan bir uğraş haline gelmesiyle birlikte, gerek idareci ve sporcuların gerekse de sporun diğer alanlarında bu faaliyetleri bir meslek olarak yerine getiren kişilerin sayısı artmış ve spor faaliyetleri bir meslek haline gelmiştir¹¹. Spor faaliyetleri, sporcuların, kulüplerin, hakemlerin, sponsorların, yayıncı kuruluşların, spor müsabakaları üzerine bahis oynayan kimselerin, özetle spor faaliyetlerine katılan kimselerin hem yatırım yaptığı hem de kazanç elde ettiği bir sektör durumundadır.

B. Anayasal Bir Hak Olarak Spor

Bireylerin kişisel gelişimini ve toplum sağlığını yakından ilgilendiren spor kamusal bir niteliğe sahiptir¹². Sporla ilgili ilk düzenlemeye 7 Kasım 1982 tarihli Anayasamızda yer verilmiştir. Bu düzenleme ile ülkemizdeki spor faaliyetleri Anayasa'nın teminatı altına alınmıştır. Spor hakkının temelleri, Anayasamızın

⁸ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 30.

⁹ Oğuzhan Yoncalık, Cemal Gündoğdu, "Sporda Ahlaki Bir Sorun Olarak Doping", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi**, C:6, S:1, 2007, s. 128.

¹⁰ Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 33.

¹¹ Erkan Küçükgüngör, "Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:56, S:1, 1999, s. 39.

¹² Hamide Zafer, "Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)", **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2012/1, s. 55.

“Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan 59. maddesinde “Sporun geliştirilmesi ve tahkim” üst başlığı altında;

“Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur.

Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”

şeklinde düzenlenmiştir¹³.

Görüldüğü üzere bu maddede spor yapma hakkı doğrudan temel bir hak olarak düzenlenmemiş; devlete, Anayasa’nın 65. maddesinde belirtildiği üzere ekonomik imkanları dahilinde, vatandaşların beden ve ruh sağlığını geliştirmek için olanak sağlama görevi yüklenmiştir¹⁴.

Maddede spor yapmak veya spor faaliyetlerine katılmak doğrudan bir temel hak olarak belirtilmemiş olsa da devlet bu alanda aktif olarak düzenleme yapma sorumluluğu altındadır¹⁵. Bu düzenleme bireyin spor alanında gelişebilmesi için, devletin sporu teşvik etmesini ve bireylere bu konuda olanak sağlamasını öngörmektedir¹⁶. Yine bu düzenlemeye göre, devlet, vatandaşlarına sporu teşvik eden her türlü yatırımı ve altyapıyı oluşturmak zorundadır. Nitekim bu hizmetin sunumu ve denetimi amacıyla kanunla Spor Genel Müdürlüğü kurulmuş ve bu

¹³Maddenin gerekçesi şu şekildedir: “Sağlık hizmetlerinin bir parçası, beden sağlığının spor yaptırılarak korunmasıdır. Sporun kitlelere yayılması bu amacın teminine yarayacak araçlardan en etkinidir. Sporun geliştirilmesi, sadece fiilen spor yapanlara değil, seyircileri için de eğitici ve sağlık kurallarına uygun bir ortamda yaşamaya sevk edici etkileri sebebiyle Devletçe ele alınması bir başka sebeptir”.

¹⁴ Ramazan Çağlayan, **Spor Hukuku**, Ankara, Asil, 2007, s. 24; Doktrinde bu maddede her ne kadar açıkça spor hakkından bahsedilmediği belirtilse de Anayasa’nın 17., 42., 58. ve 59. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde sporun zımnen anayasal bir hak olarak düzenlendiği kabul edilmektedir. Bkz., Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 45.

¹⁵Özelçi, **a.g.e.**, s. 28.

¹⁶Memiş, “Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu”, s. 33.

kuruluş amatör ve profesyonel sporun gelişmesi için gerekli tedbirleri almakla görevli kılınmıştır¹⁷.

Bireylerin yaşama, maddi ve manevi varlıklarını koruma ve geliştirme hakkı ile 59. maddenin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁸. Esasen spor yapma hakkının ve devletin bu konudaki yükümlülüğünün temelleri Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan "kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme özgürlüğü"ne dayanmaktadır. Spor faaliyetleri, temelini kişi özgürlüğünden almaktadır¹⁹. Sporun bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimi için yapılan bir faaliyet olduğu düşünüldüğünde, bunun bireylerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirmede önemli bir unsur olduğu ve böylece 17. maddenin kapsamına girdiği görülmektedir. Bu bağlamda spor, bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında, devlete karşı anayasal koruma altına alınmıştır²⁰. Devlet bu hakkın etkin bir biçimde kullanılmasına olanak sağlamak durumundadır.

Anayasamızın 59. maddesinin 2. fıkrasında başarılı sporcuların devlet tarafından destekleneceği öngörülmüştür. Bu madde gereğince sporu teşvik etmek, bunun için gerekli olan tesisleri kurmak ve işletmek, başarılı sporcuları korumak devletin görevleri arasındadır²¹. Devlet başarılı olsun ya da olmasın her sporcuyla koruyacak, başarılı sporcuları ise ayrıca destekleyecektir²².

Spor hakkı devlete pozitif edimlerde bulunma yükümlülüğü getiren sosyal haklar çerçevesinde değerlendirilmektedir²³. Spor hakkı bir taraftan bireylerin spor faaliyetlerinde bulunma hakkını, diğer taraftan da sporu öğrenme ve öğretme hakkını içine almaktadır²⁴.

Spor yapma hakkı, eğitim ve öğretim hakkı, çalışma hakkı ve sağlık hakkı ile de yakından ilişkilidir²⁵. Anayasa'nın 42. maddesinde eğitim ve öğrenim hakkı

¹⁷ Recep Gülşen, **Spor Hukuku**, Ankara, Adalet, 2012, s. 56.

¹⁸ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 24, Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 33.

¹⁹ Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 31.

²⁰ Özelçi, **a.g.e.**, s. 30.

²¹ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 25.

²² Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 35.

²³ Özelçi, **a.g.e.**, s. 26.

²⁴ Özelçi, **a.g.e.**, s. 29.

²⁵ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 24.

güvence altına alınmıştır. Bu hak kapsamına bireylerin kendilerini geliştirme hakkı da girmektedir. Bu bağlamda spor yapma hakkı bireylerin kişisel gelişimlerinin bir parçası olarak eğitim hakkının içinde yer alan hususlardan birini oluşturmaktadır.

Çalışma hakkı Anayasa'nın 49. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır. Sporun son yıllarda özellikle bazı dallarda önemli bir iş sahası olması ve bu bağlamda sporcuların çalışan sıfatını haiz olması, çalışma ve sözleşme özgürlüğü ve keza çalışma hakkı ile olan ilişkisini ortaya koymaktadır²⁶.

Sağlık hakkı, Anayasa'nın 56. maddesinde sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunan sporun, sağlıklı bir yaşam için gerekli olduğu düşünüldüğünde, spor yapma ve sağlık hakkının birbirinden ayrı düşünülmemeyecek haklar olduğu görülmektedir. Devlet bireylerin kişisel gelişimi ile ilgili olarak üzerine düşen yükümlülüğü uyarınca sağlık hakkı kapsamında sporu teşvik etmelidir²⁷.

C. Spor Hukuku

Spor ilk olarak, insanların eğlenmesi, boş zamanlarının değerlendirilmesi, sağlığın korunması ve zihinsel ve bedensel yeteneklerin artırılması aracı olarak yapılan her türlü fiziksel ve zihinsel etkinlik olarak ortaya çıkmıştır²⁸. Spor faaliyetlerinin bir kısmı, zamanla herhangi bir rekabet amacı güdülmeden sağlıklı bir yaşam sürmek veya sosyal ilişkiler kurmak amacıyla yapılan kitle sporu; bir kısmı ise rekabet ederek bazı sonuçlar almak için yapılan rekabet sporu olmak üzere iki ayrı gruba ayrılmıştır²⁹. İkinci grupta yer alan rekabet sporunun belirli kurallar

²⁶ Çağlayan, a.y.; Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 39.

²⁷ Memiş, "Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu", s. 43.

²⁸ Özelçi, a.g.e., s. 21.

²⁹ Hatice Özdemir-Kocasakal, **Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)**, 1. bs., İstanbul, Vedat, 2013, s. 1.

içerisinde gerçekleşmesi ve bu kurallara uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımların neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir³⁰.

Özellikle bazı spor dallarının geniş kitleler tarafından büyük ilgi görmesi sporun sadece boş zamanların değerlendirilmesi ve sağlık için yapılan faaliyetler olmaktan çıkıp, ekonomik bir boyut kazanmasına da neden olmuştur³¹. Sporun bir sektör haline gelerek ekonomik boyut kazanması, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında artmaya başlamıştır. Olimpiyat Oyunları ve Futbol Dünya Kupası ile uluslararası rekabete sahne olan spor, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, tüm dünyada en sevilen ve en ilgi çekici spor olan futbolun da ekonomi içerisindeki yerinin artması ile ekonomik alanda önemli bir yer edinmeye başlamıştır³². Spor müsabakalarının yayın hakları, sporcuların ya da kulüplerin sponsorluğu, sportif ürünlerin halka arzı, sportif başarıların reklam aracı olması, sporcuların transferleri gibi hususlar sporun aynı zamanda ticari ve ekonomik bir faaliyet olarak nitelendirilmesine yol açmıştır³³.

Sporun kazandığı bu yeni boyut ve sportif alanda kazanılan başarıların ülkelere kazandırdığı saygınlık, devletlerin spora büyük yatırımlar yapmasını sağlamıştır³⁴. Ekonomik büyümenin gözlemlendiği bu sektörde, oyuna dair kuralların ötesinde hukuksal düzenlemelere gidilmesi ihtiyacı ortaya çıkmış olup, yeni bir hukuk disiplini olarak spor hukukunun doğuşu da bu ihtiyaçtan kaynaklanmıştır³⁵.

Günümüzde ekonomik, siyasi ve uluslararası barış bakımından büyük önem kazanan spor, medyanın da ilgisi ile çok yönlü etkileri olan toplumsal bir kurum haline gelmiştir. Bu gibi etkileri olan toplumsal bir kurumun hukuk yönünden de ele alınması, bir takım hukuki düzenlemelere bağlanması kaçınılmazdır. Sporun tabi

³⁰ Özdemir-Kocasakal, **a.e.**, s. 4.

³¹Özelçi, **a.g.e.**, s. 21.

³² Kadir Gürten, Ege Erenel, “LexSportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:3, S:1, 2012, s. 298.

³³ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 34.

³⁴Özelçi, **a.g.e.**, s. 22.

³⁵Gürten, Erenel, **a.g.e.**, s. 296, 298.

olduğu hukuki düzenlemeler, sporun hemen hemen bütün alanlarında ve aşamalarında kendisini göstermektedir³⁶.

Doktrinde yapılan tanımlara bakıldığında spor hukukunun; spor faaliyetlerine yön veren kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile bu faaliyetler içinde yer alan gerçek ve tüzel kişiler arasındaki ilişkileri ve bu kişiler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkları sporun ruhuna uygun, hukukun genel ilkeleri ile uyumlu ve diğer hukuk dalları ile bağlantılı olarak çözen; bu kişilerin hak ve yükümlülüklerini belirleyen, kendine özgü bir hukuk dalı olduğu sonucuna varılmaktadır³⁷.

Spor hem bireysel hem de takım halinde yapıldığında, ortaya bir insan davranışı çıkmaktadır. Söz konusu davranışların da tıpkı diğer insan davranışları gibi belirli kurallar içerisinde yapılması gerekmektedir. Tam olarak bu noktada hukuk ve spor ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu kuralların ihlal edilmesi yaptırım altına alındığında, spor ve hukuk bağlantılı hale gelmektedir. Kurallarına uygun şekilde gerçekleştirilmeyen spor faaliyetleri sonucunda meydana gelebilecek sorumluluklarda hukukun kapsama alanı içindedir³⁸.

Sporun yukarıda belirtilen işlevlerini ve amaçlarını yerine getirebilmesi için sportif hareketlerin kurallara bağlı olarak yapılması gerekmektedir. Spor

³⁶Küçükgüngör, “Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu”, s. 39.

³⁷Özelçi’ye göre spor hukuku, spor faaliyetlerine yön veren kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile bu faaliyetler içinde yer alan gerçek ve tüzel kişiler arasındaki ilişkileri ve ortaya çıkan uyuşmazlıkları diğer hukuk dalları ile bağlantılı olarak çözen bir hukuk dalıdır. Bkz., Özelçi, **a.g.e.**, s. 24; Erten’e göre, spor hukuku, sporcuların, kulüplerin, takım sahibi şirketlerin, ulusal ve uluslararası federasyonların, devletin sporla ilgili kurumlarının birbirleri ile sportif faaliyetlere ilişkin ilişkilerini, sporun özgünlüğünü göz önünde bulundurarak düzenleyen kurallardan oluşan, kendine özgü bir hukuk dalıdır. Bkz., Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 56; Çağlayan’a göre, spor hukuku, spor süljelerinin birbirleri ile ilişkilerini düzenleyen bunların hak ve yükümlülüklerini belirleyen kuralları sistematik bir biçimde inceleyen bir disiplindir. Bkz., Çağlayan, **a.g.e.**, s. 17; Ertaş, Petek’e göre, spor hukuku sportif faaliyetlerle ve sportif kuruluşlarla ilgili hukuk kurallarını sistematik bir biçimde inceleyen hukuk dalı olarak tanımlanmaktadır. Bkz., Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 35; Spor hukuku, sporcular ile kulüpler, kulüpler ile kulüpler, kulüpler ile federasyonlar veya sporun diğer süljeleri arasında ortaya çıkan problemlerin çözümüne spor ruhuna uygun, hukukun genel ilkeleri ile uyumlu çözümler bulan bir disiplin olarak da tanımlanmaktadır. Bkz., Durmuş Ali Genç, **Spor Hukuku**, 1. bs., İstanbul, Alfa, 1998, s. 61.

³⁸ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 15; Hukuka uygun olarak icra edilmeyen sportif faaliyetlerden doğan zararlar nedeniyle idari, cezai ve hukuki sorumluluk da gündeme gelebilir. Sporda idari, cezai ve hukuki sorumluluk ile ilgili ayrıntılı bilgi için Bkz., Memiş, “Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu” s. 68 vd.; Sporda cezai sorumluluk için ayrıntılı bilgi için Bkz., Feridun Yenisey, “Sporda Cezai Sorumluluk”, **Spor Hukuku Dersleri**, Ed., Kısmet Erkiner, KHÜSHUAM, No:2, İstanbul, 2007, s. 265 vd.

hukuku,sosyal bir faaliyet olan sporu ve spordan kaynaklanan ilişkileri düzenlemektedir³⁹. Sportif faaliyetlerin spor kuruluşlarının bünyesinde gerçekleştirilmesi nedeniyle bu kuruluşlar ve sporcular arasındaki münasebetler, aynı şekilde sporcuların ve spor kuruluşlarının birbirleri ile ya da devlet ile olan ilişkileri de spor hukukunun konusunu oluşturmakta ve hukukun düzenleme alanına girmektedir⁴⁰.

Spor hukukunun en önemli işlevi spor faaliyetlerini düzenlemektir⁴¹. Sporcuların statüleri, sportif etkinliklere katılmaları, birbirleriyle, devletle, kulüpleriyle, diğer kulüplerle, ulusal, uluslararası ve bölgesel federasyonlarla ve diğer yarış düzenleyicileri ile ilişkileri bu faaliyetleri oluşturmaktadır⁴².Hukuk düzeni, sportif faaliyetlerin hukuk kurallarına uygunluğunu sağlamak, sporcular arasında eşit yarışma koşulları oluşturmak ve sportif faaliyetler sırasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkları da çözmek durumundadır⁴³.

Doktrinde spor hukukunu kişilerin spor faaliyetlerinden doğan ilişkileri bakımından iki gruba ayırmanın mümkün olduğu yönünde bir görüş bulunmaktadır. Buna göre sporcuların birbirleriyle ve spor kuruluşları ilişkileri bireysel spor hukukunun konusunu oluştururken, spor kuruluşlarının birbirleri ile olan ilişkileri kolektif spor hukukunun konusunu oluşturmaktadır⁴⁴.

Spor hukukunun sùjeleri; sporcular, kulüpler, takım sahibi şirketler, ulusal ve uluslararası federasyonlar, sponsorlar, dernekler, vakıflar, devletin sporla ilgili kurumları gibi kişi ve kuruluşlardan oluşmaktadır⁴⁵.

Spor hukuku, gelişmekte olan bir hukuk dalı olması nedeniyle kendine özgü kuralları olan mevcut bir pozitif düzenlemesi bulunmamaktadır⁴⁶. Bununla birlikte

³⁹ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 31.

⁴⁰ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 16; Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 33, 34; Özelçi, **a.g.e.**, s. 22.

⁴¹ Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 50, 55.

⁴² Erten, **a.e.**, s. 55.

⁴³ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 34; Özelçi, **a.g.e.**, s. 22.

⁴⁴ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 38.

⁴⁵ Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 56.

⁴⁶ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 35, Çağlayan, **a.g.e.**, s. 17; Gülşen, **a.g.e.**, s. 52.

spora ilişkin kurallar, Anayasa, kanun ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşmaktadır⁴⁷.

Spor hukukunun hangi hukuk dalı içinde yer aldığı konusunda da doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, devletin bir kamu hizmeti olarak sportif faaliyetleri yönlendirme ve destekleme görevi bulunması nedeniyle, devlet ile sporcular, sporcular ile spor kuruluşları arasındaki ilişkiler bir kamu hukuku dalı olarak spor hukukunun düzenleme alanına girmektedir. Devletin spor faaliyetlerini düzenleme ve destekleme görevi sporun bir kamu hizmeti olarak görülmesini ve devlet ile sporcular ve spor kuruluşları arasındaki ilişkilerin kamu hukuku dalı olarak kabulünü gerektirmektedir⁴⁸.

Spor hukukunu özel hukukun bir dalı olarak kabul eden görüşü savunanlar ise spor hukuku süljelerinin ağırlıklı olarak özel hukuk gerçek veya tüzel kişilerinden oluşmasını ve sportif uyuşmazlıkların hızlı ve kolay bir biçimde çözüme kavuşturulmasının ancak özel hukuk düzenlemeleri ile mümkün olduğu düşüncesini esas almaktadırlar⁴⁹. Bununla birlikte spor hukukunu, kamu hukuku ya da özel hukuk veya ulusal ya da uluslararası hukuk türlerinden sadece birinin içine sokmanın mümkün gözükmediği; spor hukukunun bu hukuk dallarının her biri ile ilişki içerisinde olduğu ve bu nedenle karma bir hukuk dalı olarak kabulünün uygun düşeceği görüşü de ileri sürülmektedir⁵⁰.

Kanımızca, spor hukukunun; sporun anayasal bir hak olarak Anayasa’da düzenlenmiş olması, bu hakkın kullanılmasında devlete pozitif bir yükümlülük yüklenmesi, spor yapma hakkının sosyal bir hak olarak Anayasa tarafından güvence altına alınmış olması ve spor faaliyetlerinin bir kamu hizmeti olarak kabul edilmesi yönünden kamu hukuku; sporcuların aynı zamanda kulüp bünyesinde çalışanlar olması, sporcu ve kulüpler arasında sözleşmeler yapılması, kulüplerin dernek

⁴⁷ Spor Hukukunun kaynaklarına ilişkin bir çalışma için Bkz., Kazım Yücel Dönmez, “Türk Spor Hukukunun Kaynakları”, **Av. Dr. Faruk Erem Armağanı**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayını, 1999, s. 223 vd.

⁴⁸ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 35.

⁴⁹ Genç, **a.g.e.**, s. 61, 62.

⁵⁰ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 37; Erkan Küçükgüngör, “Türkiye’de Spor ile İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi”, **Spor Yönetimi Dersleri**, Ed., Simge Aybey, KHÜSHAUM Yayınları, No:5, 2009, s. 40; Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 55.

statüsünde olması ve giderek şirketleşmeleri yönünden özel hukuk; uluslararası karşılaşmalarda ortaya çıkan uyuşmazlıklar bakımından da uluslararası hukuk ile yakın ilişki içerisinde olması sebebiyle karma bir hukuk dalı olarak kabul edilmesi uygun görülmektedir⁵¹.

Spor hukuku ulusal ve uluslararası hukukun pek çok ilkesini kabul ettiği ve bünyesinde barındırdığı halde, tamamıyla kendine özgü, benzersiz ve sair disiplinlere göre pek çok özel kuralı da bünyesinde barındırmaktadır. Bu hukuk dalı günümüzde; uluslar üstü ve özerk bir düzenle idare edilen, yargısal ve hükmi temelini gönüllü olarak dahil olunan uluslararası federasyon ve kuruluşların düzenleyici işlem ve kurallarından alan, kendi idaresine sahip, kendine özgü yargı, denetim ve disiplin mekanizmaları olan ve kendi otoritesini kabul eden tüm kişi ve kuruluşlar açısından bağlayıcı nitelik arz eden bir disiplin olarak kabul edilmektedir⁵².

II. Şike ve Teşvik Primi

A. Spor ve Etik

Etik, çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü anlamına gelmektedir⁵³. Etik kavramı, ahlakı içine alarak insan davranışlarını değerlendirmede evrensel ilkeler ortaya koymaya çalışmaktadır⁵⁴.

Spor kendine özgü kuralları ve değerleri ile var olan bir ahlak olarak da tanımlanmaktadır⁵⁵. Spora ilişkin kuralların bir kısmı spor etiğine ilişkindir. Sonucun belirsizliği, adillik, dürüstlük, sportmenlik ve oyunun ruhu gibi ilkeler, sporun gereği gibi yapılabilmesi için gereken kriterlerdir⁵⁶. Bilimsel spor ahlakı olarak adlandırabileceğimiz spor etiğinin görevi, ahlaklı spor uygulamalarının ilkeleri, ölçütleri, düzenleyici hükümleri ve değerleri konusunda bilgileri oluşturmaktır⁵⁷.

⁵¹Özelçi, **a.g.e.**, s. 24; Çağlayan, **a.g.e.**, s. 19.

⁵²Gürten, Erenel, **a.g.e.**, s. 300.

⁵³(Çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 24 Temmuz 2012.

⁵⁴Yoncalık, Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 129.

⁵⁵Attilla Erdemli, "Spor - Bilimsel Ahlak (Etik)", **Spor Hukuku Dersleri**, Ed., Kısmet Erkiner, KHÜSHAUM, No:2, İstanbul, 2007, s. 38.

⁵⁶Gürten, Erenel, **a.g.e.**, s. 303.

⁵⁷EckhardMeinberg, "Spor - Bilimsel Ahlak (Etik) - Hukuk İlişkisinin Belirlenmesi", Çev., Özlem Yenerer-Çakmut, **Spor ve Ceza Hukuku**, Ed., Yener Ünver, Ankara, Seçkin, 2004, s. 84.

Sporda üst ahlak kavramı, fairplay anlayışı ile ifade edilebilir⁵⁸. Fairplay kavramı, sporun kurallara, oyun disiplinine uygun ve rakiplere saygılı olarak yapılması anlamına gelmektedir⁵⁹. Uluslararası Fair Play Bildirgesine göre fairplay, sadece spor kurallarına uyulması anlamına gelmemekte; sporcunun kendi rakibine karşı saygı ve maddi ve manevi dokunulmazlığının korunmasını içeren bir tutum içerisinde bulunmasını ifade etmektedir⁶⁰. Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı'nın 5. maddesinde, futbolun dürüstlük içinde oynama, rakibine sportmence davranma düşüncesinden hareketle, müsabakalara katılan kulüpler, oyuncular, hakemler, teknik yönetici, öğretici ve eğiticiler ve seyircilerin; oyun ve yarışma kurallarına riayet etmeleri, karşı takım oyuncularına, maçı yönetenlere, maçla ilgili diğer görevlilere, seyircilere, basın ve yayın temsilcilerine sportmence davranmaları ve bu konuda her türlü çabayı harcamaları, maçlara katılan herkesin, maçtan önce, maç sırasında ve maç sonrasında, maçın sonucuna ve maçı yönetenlerin verdiği kararlara saygılı davranmaları, fairplay hareketleri olarak tanımlanmıştır.

Bilimsel spor ahlakı ve spor arasındaki ilişki, düzenleyici normların oluşturulması ve bunların yorumlanmasında görülmektedir⁶¹. Nitekim fairplay ilkesi, sadece müsabaka sırasında değil, disiplin yargılaması aşamasında da uygulanmaktadır⁶².

B. Şike

1. Tanım

Sportif başarı, insanlık tarihinin erken dönemlerinden bu yana, dışardan müdahale yoluyla, haksız bir şekilde etkileme düşüncesi tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır⁶³. Bu düşüncenin altında yatan nedenler araştırıldığında genellikle ülkeler arasındaki siyasi çekişmelerin, ideolojik yayılmacılığın, oyunların milli mesele

⁵⁸ Yoncalık, Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 130.

⁵⁹ Gülşen, **a.g.e.**, s. 117; Erdemli, **a.g.e.**, 39.

⁶⁰ KlausVieweg, "Spor Hukukunun Büyüsü", Çev., Mehmet Arslan, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:1, S:1, 2010, s. 34.

⁶¹ Meinberg, **a.g.e.**, s. 85.

⁶² Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 64.

⁶³ Yoncalık, Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 129.

haline getirilmesinin, profesyonelleşmenin ve özellikle de maddi çıkar beklentilerinin etkili olduğu görülmektedir⁶⁴.

Toplumun spor etkinliklerine olan ilgisi, bu alana ticari bir alan olarak bakılmasına neden olmuş, bu da büyük meblağların söz konusu olduğu bir pazar yaratmıştır. Dolayısıyla spor, günümüzde, toplumsal, bireysel, kültürel ve ekonomik etkileri nedeniyle, ulusal ve uluslararası toplumun ilgisini çeken ve onu harekete geçiren sosyal aktivitelerden biri olarak dikkat çekmektedir⁶⁵.

Kökenini Fransızca'dan alan bir sözcük olan şike (chiqué), bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma; bir çıkar karşılığı, uzlaşarak bir işi yapma, aldatma olarak tanımlanmıştır⁶⁶. Bir başka tanıma göre şike, sporcuların veya spor kulüplerinin belirli bir ekonomik menfaat karşılığında önceden belli olmayan sonucu değiştirmeye yönelik anlaşmasıdır⁶⁷. Şike, spor faaliyetine katılan ve faaliyetten sorumlu kişilerin yapması gereken işi menfaat karşılığında ya da herhangi bir sebeple yapmayarak, müsabakanın sonucunu hukuka aykırı olarak rakip takım ya da oyuncuları lehine etkilemeleri olarak da tanımlanmaktadır⁶⁸.

FIFA Disiplin Talimatnamesi'nin⁶⁹ 62. maddesine göre, FIFA'nın bir organına, müsabaka görevlisine, oyuncuya veya görevliye kendisi veya üçüncü kişi yararına FIFA'nın düzenlemelerini ihlal etmeye sevk etmek amacıyla haksız bir menfaat teklif, vaat veya temin etmek şike olarak tanımlanmıştır. Aynı düzenlemenin 69. maddesine göre de, bir müsabakanın sonucunu spor etiğine aykırı bir biçimde etkilemek için anlaşmak cezalandırılabilir bir fiil olarak nitelendirilmiştir.

⁶⁴ Çetin Özdilek, Aydın Şentürk, Sedat Bektaş, "Günümüze Kadar Düzenlenen Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpizm Felsefesine Ters Düşen Politik ve Irkçı Uygulamalar", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S:6, Haziran 2002, s. 469.

⁶⁵ Rifat Erten, "Türk Sporunun Yapısal Düzeni", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:10, S:1-2, 2006, s. 119.

⁶⁶ (Çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 10 Mayıs 2012.

⁶⁷ Genç, **a.g.e.**, s. 101.

⁶⁸ Pınar Memiş, "Sporda Yolsuzluğun Görünüş Biçimlerinden Şike", **Güncel Hukuk Dergisi**, S:3-75, Mart, 2010, s. 8.

⁶⁹ FIFA Disiplin Talimatının tam metni için Bkz., (Çevrimiçi) <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/50/02/75/discoinhalte.pdf>, 15 Haziran 2012.

Türk sporunda şiddet, şike, rüşvet ve haksız rekabet iddialarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu'nda şikenin tanımı şu şekilde yapılmıştır: “*Danışıklı yarışma yapma diyebileceğimiz şike, sporcuların, spor kulüplerinin yöneticilerinin veya diğer mensuplarının belli bir ekonomik menfaat karşılığı ya da başka güdüler ile anlaşarak, müsabakayı önceden belirledikleri sonuca uygun olarak tamamlamaları halidir*”⁷⁰.

Şike, bir diğer ifade ile sporda yolsuzluk konusu, Avrupa Konseyi'nin gündeminde de yer etmiştir. Avrupa Bakanlar Komitesi, 28 Eylül 2011 tarihli 1222. Bakan Yardımcıları Toplantısında, “Sonuçların Manipülasyonuna, Özellikle Şikeye Karşı Sporun Doğruluğunun Teşviki Hakkında 2011/10 Sayılı Tavsiye Kararı”⁷¹ kabul etmiştir. Kararda, adil oyun ve eşit rekabete dayanan sporun kendi doğasının, sporda etik olmayan uygulamalar ve davranışlara zorla ve etkili bir şekilde karşı gelinmesi gerektirdiği belirtilmiş, spor sonuçlarını manipüle etme girişimlerinin, sporun doğruluğuna önemli bir tehdit oluşturduğu kabul edilmiştir. Özellikle uluslararası düzeyde, spor sonuçlarının manipülasyonunda organize suç ilişkisinden kaygı duyulduğu vurgulanmış ve şike faaliyetlerinin sporun, karşılaşmada kimin üstün geleceğinin belirsizliğinin hakim olduğu bir faaliyetten ziyade, belirli kişilere önemli maddi yararlar sağlayan bir alan olarak algılanmasına neden olması durumunda halktaki güven duygusunun sarsılabileceğine dikkat çekilmiştir.

Kararda ayrıca kamu otoriteleri, bahis işletmenleri ve spor kuruluşları arasında ortak saygı ve güvene dayalı diyalog ve işbirliğinin, spor sonuçlarının manipülasyonu problemiyle oluşturulan tehditlere karşı etkili ortak cevaplar aramada önemli olduğu belirtilmiş ve tüm spor dallarında spor sonuçlarının manipülasyonunu önleme ve mücadele etme amacıyla henüz bir düzenlemeye sahip olmayan Avrupa Konseyi üye devletleri hükümetlerine tavsiyede bulunulmuştur.

Bu tavsiye kararında “spor sonuçlarının manipülasyonu” ifadesinin, bir kimsenin kendisine veya başkalarına avantaj sağlamak ve müsabakanın sonuçlarıyla

⁷⁰Şike Araştırma Komisyonu Raporu, s. 91.

⁷¹Kararın tam metni için Bkz., (Çevimiçi) http://www.coe.int/t/dg4/epas/resources/texts/CM_Rec_2011_10_en.pdf, 25 Mayıs 2012.

normal olarak bağlantılı belirsizliğin tamamını veya bir bölümünü ortadan kaldırmak amacıyla bir spor müsabakasının veya özel bölümlerinin(maçlar ve yarışlar gibi) seyirinin veya sonucunun kural dışı bir biçimde değiştirilmesi anlaşmasını kapsadığı ifade edilmiştir. Kararda, spor sonuçlarının manipülasyonunu önleme ve mücadele etmede sorumluluğun ilgili kolluk kuvvetlerine veya diğer kamu otoritelerinedüştüğü kadar, ulusal veya uluslararası profesyonel ve amatör spor kuruluşları, kulüpler ve yerel spor dernekleri gibi hükümet dışı örgütlere de düştüğü belirtilmiştir. Ayrıca, üye devletlere, spor sonuçlarının manipülasyonu ile mücadele için hukuki ve idari yapılarının uygun ve etkili hukuki vasıtalarla donatılması tavsiyesinde bulunulmuştur. Yine üye devletlerin, spor sonuçlarının manipülasyonu ile mücadelede, özellikle de bahis oynanan karşılaşmaların manipülasyonu durumlarında, kolluk ve kovuşturma makamlarının; iletişimin denetlenmesi, el koyma, gizli takip, banka hesaplarının kontrolü ve diğer finansal soruşturmalar gibi uygun soruşturma araçlarına sahip olmalarını sağlamak için ulusal mevzuatlarını gözden geçirmeleri istenmiştir. Kararda üye devletler hükümetlerinin yanı sıra spor kuruluşlarına, sivil toplum örgütlerine ve bahis işletmenlerine ilişkin de tavsiyelerde bulunulmuştur.

Son olarak 20 Eylül 2012 tarihinde Nicosia’da yapılan Avrupa Birliği Spor Forumu ve Avrupa Birliği Spor Bakanları Resmi Olmayan Toplantısı’nda, Avrupa Birliği Konseyi Başkanlığı, Spordan Sorumlu Avrupa Temsilcisi ve Avrupa Birliği Spor Forumu 2012 katılımcıları bir bildirim yayınlamışlardır⁷². Bu bildiride şikenin, günümüz sporuna karşı doğruluk, fair-play ve başkalarına saygı gibi temel değerleri zedeleyen önemli bir tehlike oluşturduğu belirtilmiştir. Şikenin üye devletleri ve birçok spor dalını etkileyen baskın ve büyüyen bir sorun oluşturduğu ve kamu makamları, spor hareketi ve bahis şirketlerinin işbirliği içerisinde bu soruna karşı mücadele etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Şikeye karşı verilecek bu mücadele için kullanılacak yöntemlerle ilgili tavsiyede bulunulmuştur. Bu tavsiyeler arasında; hakemler, sporcular, taraftarlar ve spor kulüplerinin eğitimi; spor müsabakalarının etkili bir biçimde denetlenmesi; caydırıcı, etkin ve uygun gerek cezai gerek disiplin

⁷²NicosiaDeclaration on theFightAgainstMatch-Fixing, (Çevrimiçi) http://www.cy2012.eu/index.php/en/file/rSfL_cSbuL2nxXo9+AUZw==, 30 Ekim 2012.

yaptırımlarının düzenlenmesi ve önemli olayların soruşturulmasına öncelik verilmesi; kamu makamları, emniyet teşkilatı, spor kuruluşları ve bahis şirketlerinin işbirliği içinde olması ve gerek Avrupa düzeyinde gerekse de uluslararası düzeyde ilgili tarafların koordine bir biçimde hareket etmesi gerektiği yer almaktadır.

Şike bütün spor federasyonlarının talimatlarında yasaklanmıştır. Şike olaylarını sıkı bir şekilde denetlemeye çalışan spor federasyonları, ihlalin varlığı durumunda ağır cezalar uygulamaktadırlar. Örneğin Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı⁷³, nın 57. maddesine göre, müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır. Bu ihlalleri gerçekleştiren kişilere ve kulüplere yaptırımlar uygulanmaktadır. İhlalin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere bir alt lige düşürme cezası verilir. İhlalde sorumluluğu bulunan kişilere ayrıca para cezası verilebilir.

2. Türleri

Şikenin bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi durumu bahis şikesi olarak değerlendirilmektedir. Bahis şikesi diğer şike türlerine göre daha sık rastlanan bir şike türüdür⁷⁴. Yukarıda yer verdiğimiz Meclis Araştırma Komisyonu Raporu'nda bu şike türü, spor dışı unsurların katılmasıyla gerçekleşen şike olarak adlandırılmıştır. Bahis sonuçlarını manipüle etmek isteyen kimseler, sporcular, kulüpler, menajerler, antrenörler veya hakemler ile bağlantıya geçmekte, bazen de baskı ve tehdit gibi yollara başvurabilmektedirler⁷⁵. Bahis şikesinde, menfaat teklif veya temin eden kişinin amacı maçın kazanılması veya kaybedilmesinden ziyade, bahis oyunlarından elde etmeyi planladığı kazancın netleştirilmesini sağlamaktır.

Şike suçunun konusu olan menfaat, lehine şike yapılan takıma veya başka bir takıma transfer edilmek de olabilir. Sporcuların transfer anlaşması yapma dönemleri federasyonlarca belirlenmiştir. Ancak bu sürenin öncesinde sporcular ve spor

⁷³ Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Futbol Disiplin Talimatı, (Çevrimiçi) [http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin Talimatı.pdf](http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin%20Talimatı.pdf), 22 Temmuz 2012.

⁷⁴ Pınar Memiş Kartal, "Şike", **Güncel Hukuk Dergisi**, S:8-92, Ağustos 2011, s. 38.

⁷⁵ Şike Araştırma Komisyonu Raporu, s. 92.

kulüpleri transfer görüşmeleri yapabilir. Bu görüşmeler sırasında sporcuya kendi takımıyla yapılacak olan maçtan önce, karşılaşmada iyi oynamaması veya bilerek gol yemesi karşılığında belli bir miktar para ile transferinin gerçekleşeceğinin teklif edilmesi durumunda transfer şikesinden bahsedilmektedir⁷⁶.

Kazanç veya sair menfaat temini veya teklif ya da vaadi olmaksızın daha önceki bir iyilik veya dostluk ilişkisinden yola çıkılarak bir spor karşılaşmasının sonucunun etkilenmesi durumu da hatır şikesi olarak ifade edilmektedir⁷⁷. Hatır şikesinde taraflar arasında daha önceye dayalı hatır ilişkisi ve manevi bağ kullanılarak, bu bağlılık sebebiyle karşılaşmaya etki edilmektedir⁷⁸.

Bu şike türlerinin dışında, farklı ayrımlar yapılarak tanımlanan şike türleri de bulunmaktadır. Müsabakaların tarafı olan sporcu veya kulüplerin yönetici veya diğer mensuplarınca yapılan şikeye taraf şikesi denilmektedir⁷⁹. Hakemler belirli bir spor müsabakasının, o spor dalına ilişkin kurallara uygun olarak icra edilmesini sağlayan kişiler olarak verdikleri kararlarla müsabakanın kazananını ilan edebilmektedirler⁸⁰. Hakemlerin müsabakayı maddi menfaat ya da başka sebeplerle bir sporcu veya kulüp lehine yönetmesi durumunda da hakem şikesinden bahsedilmektedir.

C. Teşvik Primi

Kökenini Fransızca'dan alan bir sözcük olan prim (*prime*), işveren tarafından iş yaparı isteklendirip verimini artırmak veya sonuca daha kolay ve çabuk ulaşmasını sağlamak amacıyla verilen para anlamına gelmektedir⁸¹.

Sportif anlamda teşvik primi ise başka bir takımın oyuncularına oynayacakları müsabaka ile ilgili, üçüncü takımlar yararına bir performans göstermeleri ve oynayacakları maçı kazanmaya yönelik motive etme çalışmasına karşı verilen haksız kazanç veya menfaatler olarak tanımlanmaktadır⁸².

⁷⁶ Ersan Şen, Bilgehan Özdemir, **Şike**, İstanbul, Yargın, 2012, s. 20.

⁷⁷ Mustafa Özen, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Yer Alan Suçlar ve Yaptırımları**, Ankara, Adalet, 2013, s. 27.

⁷⁸ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 20, 21.

⁷⁹ Şike Araştırma Komisyonu Raporu, s. 91, 92.

⁸⁰ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 61.

⁸¹ (Çevrimiçi) <http://tdk.gov.tr>, 25 Mayıs 2012.

⁸² Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 30.

TBMM Şike Araştırma Komisyonu Raporu'nda teşvik primi, “bir kişi ya da kuruluşun neticesinden kendisinin ya da taraftarı olduğu kulübün doğrudan doğruya etkilendiği bir müsabakada, kendi lehine sonuç doğuracak tarafa veya mensuplarına maddi menfaat vaat etmesi veya sağlaması” olarak ifade edilmiştir⁸³. Şikede karşılaşmada pasif kalınması, diğer takımın kazanması veya müsabakanın berabere bitmesi; teşvik priminde ise maçın kazanılması için faal olunması amaçlanmaktadır⁸⁴.

Teşvik primi, ahlaka ve sporun amaçlarına aykırı olarak değerlendirilmekte ve adli yaptırım altına alınması gerektiği savunulmaktadır⁸⁵. Sporcunun, kulübünden aldığı ücretin, bütün performansı ile oynaması karşılığında verildiği, teşvik priminin ise sporcu ahlakını bozarak, zaten yapması gereken işi yapması için, fazladan kazanç temin edilmesi yönünde bir beklenti içine girmesine sebep olduğu belirtilmektedir⁸⁶.

Teşvik primi, bir takım oyuncularının bir başka takımın yöneticileri tarafından, oynayacakları müsabakada kendi menfaatlerine uygun bir şekilde hareket etmeleri için müsabakayı kazanmaya yönelik motive edilmesidir⁸⁷. Bu motivasyon para veya sair ekonomik kazanç sağlama şeklinde ortaya çıkabilir. Spor kulüplerinin kendi oyuncularına, motivasyonlarını arttırmak için teşvik primi vermesi ise hukuka ve spor ahlakına uygun olarak kabul edilmektedir⁸⁸.

Teşvik primi genellikle, kulüplerin veya sporcuların, neticesinden dolayı olarak etkilenecekleri bir müsabakadan, gelecekte kendileri açısından daha lehe olacağı varsayılan sonucu temin edilebilmek için başvurdukları bir yoldur. Özellikle futbolda ligin son haftalarına gelindiğinde, üst sıralarda yer alarak Avrupa kupalarına gitmek isteyen takımlar ile düşme hattında yer alan takımlar dışında, diğer takımlar

⁸³Şike Araştırma Komisyonu Raporu s. 110.

⁸⁴Genç, a.g.e., s. 103.

⁸⁵Genç, a.y.; Süheyl Donay, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi**, 2. bs., İstanbul, Beta, 2012, s. 168; Mahmut Koca, “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler”, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ed., Cumhur Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmez, 2. bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Ankara, Seçkin, 2012, s. 55.

⁸⁶Yasemin Baba, “Şike ve Teşvik Primi Suçu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:3, S:10, 2012, s. 781.

⁸⁷Genç, a.g.e., s. 102.

⁸⁸Donay, a.g.e., s. 172

için geriye kalan müsabakaların bir önemi bulunmamaktadır. Böylesi bir durum, bu takımların oynayacağı maçlarda teşvik primi vakalarına daha çok rastlanmasına sebep olmaktadır⁸⁹.

III. Türkiye’de Spor Kurumlarının Yapılanması ve Özel Olarak Türkiye Futbol Federasyonu

Uluslararası yönü de olan spor faaliyetlerinin belirli bir düzen içerisinde yürütülmesi gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan Türk spor teşkilatı; ulusal federasyonlar, olimpiyat komitesi, spor kulüpleri, taraftar dernekleri gibi kurumlardan oluşmaktadır. Ancak burada, çalışmamızın kapsamını göz önünde bulundurarak, Türk spor teşkilatını meydana getiren kurumların bir kısmını ele almakla yetineceğiz. Bu kapsamda özellikle, şike suçunun hangi spor federasyonları tarafından düzenlenen spor müsabakaları bakımından uygulama alanı bulabileceğine ışık tutmak amacıyla, spor federasyonları ve özel olarak Türkiye Futbol Federasyonu hakkında bilgi verilecektir.

A. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) 1908 yılında kurulmuş ve 1911 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi’ne (IOC) üye olmuştur. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüğü’ne⁹⁰ göre Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, olimpiik hareketin ülkemizde amacına ulaşmasını sağlamak için Uluslararası Olimpiyat Komitesi Olimpiik Antlaşması ışığında, bireylerde spor bilinci ve ruhunu oluşturmak, sporun kitlelere yayılması ve geliştirilmesini sağlamak, sporcuların olimpiik liyakat esaslarına uygun surette hareket etmelerini sağlayıcı önlemler almak, olimpiyatın temel ilke ve değerlerinin özendirilmesini sağlamak, konusu ile ilgili araştırmalar yapmak gibi amaçlarla kurulmuş ve kamu yararına çalışmayı amaçlayan bir dernektir⁹¹.

Merkezi İstanbul’da olan kuruluşun ilke ve görevleri Tüzüğün 5. maddesinde düzenlenmiştir. TMOK, Olimpiyat Oyunları’nda ve Uluslararası Olimpiyat

⁸⁹ Baba, **a.g.e.**, s .781.

⁹⁰Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüğü için Bkz., (Çevrimiçi) http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/files/dosya/1_27_634981743364830000.pdf, 20 Haziran 2011.

⁹¹ (Çevrimiçi) <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/>, 20 Haziran 2011.

Komitesi'nce bölgesel, kıtasal düzeyde ve dünya çapında düzenlenecek birden fazla spor dalını içeren organizasyonlarda Türkiye'nin tek yetkili kuruluşudur. Olimpiyat Oyunları'na aday olacak şehri belirleme yetkisi de TMOK'a aittir. TMOK'un başlıca görevi, olimpiik hareketin ve sporun ülkemizde geliştirilerek korunmasını sağlamaktır. Bu amaçla TMOK, Türk spor federasyonları ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve diğer ülkelerin Milli Olimpiyat Komiteleri arasında bağlantı kurar ve işbirliği geliştirir, olimpiyatlara ve benzeri oyunlara katılacak Türk sporcuların müsabakalara katılma yeteneklerini denetler, spor federasyonlarının Olimpiyat veya benzeri oyunlara katılmasını, bunların Türkiye'de düzenlenmesi halinde ise organizasyonunu sağlar ve doping konusunda yapılan çalışmaları destekler, alınan önlemleri denetler.

B. Spor Genel Müdürlüğü

Spor kuruluşları arasındaki işbirliğinin oluşturulması, spora devlet desteğinin sağlanması ve bireysel spor hakkının kullanılmasına imkan hazırlanması amacıyla kamu tüzel kişiliğine sahip bir idare olan Spor Genel Müdürlüğü kurulmuştur⁹². Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye'de yürütülen resmi spor faaliyetlerini devlet yönetimi açısından sevk ve idare etmektedir⁹³.

Bugünkü adı Spor Genel Müdürlüğü olan kuruluşun temeli, 14 Temmuz 1922'de 16 kulübün birleşerek, sporu disipline etmek amacıyla "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı"nı (TİCİ) kurmalarıyla atılmıştır. Devletin spor yönetiminde etkili olması, 1936 yılında Türk Spor Kurumu'nun kurulmasıyla başlamış ve bunu, 29 Haziran 1938 tarihinde 3530 sayılı Kanun ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulması izlemiştir. Bu kuruluş 3530 sayılı Kanun'un verdiği yetkiler doğrultusunda, Başbakanlığa bağlanmıştır. 1942 yılında 4235 sayılı Kanun ile bu Kanun'da değişiklik yapılarak kurum, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ancak 1960 yılında tekrar Başbakanlığa bağlı bir kurum olmuştur. Spor faaliyetlerinin bakanlık düzeyinde sürdürülmesi ise 1969 yılında Spor Bakanlığı'nın kurulmasıyla gerçekleşmiştir. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1983 yılında çıkarılan bir Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor

⁹² Çağlayan, a.g.e., s. 106.

⁹³ Genç, a.g.e., s. 50.

Bakanlığı bünyesine alınmıştır. 21.05.1986 tarih ve 3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurum, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü adını almıştır. 1989 yılında çıkarılan bir KHK ile kurumun adı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

Nihayet 6.4.2011 tarih ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 3.6.2011 tarihli ve 638 sayılı KHK çıkarılmıştır. Bu KHK ile Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuş ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da ve diğer mevzuatta gençlik hizmetleriyle ilgili olarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıfların Bakanlığa; spor hizmetleriyle ilgili olarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıfların Spor Genel Müdürlüğüne yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

3289 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip bir kuruluştur. Kurum, kendi yetki alanındaki spor faaliyetlerine ilişkin olarak bağlayıcı kararlar alarak sporu yönetmektedir⁹⁴.

3289 sayılı Kanun'da spor teşkilatlanmasının genel yapısı ortaya konulmuştur. Spor Genel Müdürlüğü'nün görevleri Kanun'un 2. maddesinde; vatandaşın ve okul dışı gençlerin fizik, moral güç ve yeteneklerini sağlayan beden eğitimi, oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün öğretim kurumlarının yurt içi ve yurt dışı spor faaliyetlerini programlamak, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin esaslarını tespit etmek, yürütmek, bu faaliyetlere ait araç, gereç ve benzeri ihtiyaçları sağlamak, okul dışı izcilik ve spor faaliyetlerini programlamak, düzenlemek, yönetmek ve gelişmesini sağlamak; spor idarecisi, antrenör, monitör, spor elemanları ve hakemleri yetiştirmek, eğitmek, sayılarını artırmak, eğitim merkezleri kurmak, sporcu ve spor kulüplerinin tescil, vize, aktarma işlemlerini yapmak, spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarını belirlemek için gerekli usul ve esasları tayin ve tespit etmek, beden eğitimi ve spor faaliyetleri için gerekli olan saha, tesis ve malzemeleri

⁹⁴ Gülşen, a.g.e., s. 23.

yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu tesisleri vatandaşın istifadesine sunmak, sporcu sağlığı ile ilgili tedbirleri almak, sporcu sağlık merkezleri açmak, açtırmak, işletmek, işletilmesine yardımcı olmak, sporcuların sigortalanması işlemlerini yapmak ve yaptırmak, spor müsabakalarında milletlerarası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak, beden eğitimi ve spor alanında teknik bilgi ve spora ilgiyi artıracak yayınlar yapmak, faaliyetlerde bulunmak, milletlerarası spor temas ve münasebetlerinde resmi merci görevi yapmak, bu Kanuna göre tescilli yapılmış bulunan spor kulüp ve kuruluşları ile spor amacını taşıyan teşekkül, sporcu ve spor elemanlarını denetlemek, başarılı sporculara ve çalıştıracılarına aynı ve nakdi yardım yapmak ve yapılmasını sağlamak, ödüllendirmek, özürlü bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere, spor tesislerinin özürlülerin kullanımına da uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, konu ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, özürlü bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak, ilgili mevzuat ve Bakanlıkça, verilen benzeri görevleri yapmak şeklinde belirlenmiştir. Sayılan bu görevleri Spor Genel Müdürlüğü'nün sporun gelişiminde teşvik edici, düzenleyici ve denetleyici bir konuma sahip olduğunu göstermektedir⁹⁵.

Kanun'un Ek 1. maddesine göre, kamu hizmeti olarak yapılan gençlik ve spor organizasyonlarında görevlendirilen geçici görevliler, o organizasyonla ilgili görevlerini fiili olarak yürüttükleri süre içinde veya bu görevi ile ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayılır. Ceza kanunlarının uygulanması bakımından, bunların işledikleri suçlarla, bunlara karşı işlenen suçlarda Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

⁹⁵Memiş, a.g.e., s. 54.

C. Spor Federasyonları

1. Genel Olarak

Spor federasyonları, spor kulüplerinin üst kuruluşu olarak adlandırılmaktadır⁹⁶. Sporda, kuralların tespiti, karşılaşmaların düzenlenmesi, sporcuların yetişmesi ve uluslararası müsabakalarda yarışmaları ve uluslararası federasyonlara üyelikleri itibarıyla spor federasyonlarının çok önemli yeri vardır⁹⁷.

Ülkemizdeki spor federasyonları, Spor Genel Müdürlüğüne bağlı olan federasyonlar, bağımsız spor federasyonları ve Türkiye Futbol Federasyonu'ndan oluşmaktadır. Bu husus 3289 sayılı Kanun'un 18. maddesinde, "bir veya daha fazla spor dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır; amatör ve profesyonel futbol faaliyetleri Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı iki ayrı kurul tarafından yürütülür" şeklinde belirlenmiştir. Yine 3289 sayılı Kanun Ek madde 9'a göre; spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonları kurulur. Basketbol, binicilik, bisiklet, briç, golf, kayak ve kızak, motosiklet, satranç, tenis ve voleybol federasyonları bunlardan birkaçıdır.

Bağımsız spor federasyonları, Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Bakanın teklifi ve Başbakanın kararı ile kurulur ve kararın Resmi Gazete'de yayımlanması ile tüzel kişilik kazanır. Bu Kanun'da belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişilikleri bu maddede belirtilen usulle iptal edilir ve mal varlıkları Genel Müdürlüğe devredilir. Genel Müdürlük tarafından bağımsız spor federasyonlarına yapılan yardımlar ile Genel Müdürlük bütçesinden bu federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak edinilen her türlü taşınır ve taşınmazlar edinim amacı dışında kullanılamaz ve Genel Müdürün izni alınmadan üçüncü kişilere satılamaz ve devredilemez. Genel Müdürlük tarafından yapılan

⁹⁶ Fehim Üçışık, **Spor Hukuku**, İstanbul, Ötüken, 2011, s. 37, Yazara göre ülkemizdeki spor federasyonları Dernekler Kanunu anlamında bir federasyon sayılmayıp, bu Kanuna göre sürekli platform olarak nitelendirilebilir.

⁹⁷ Erten, "Türk Sporunun Yapısal Düzeni", s. 128.

yardımlar ve tahsis edilen kaynaklar kullanılarak alınan taşınmazların mülkiyeti Genel Müdürlüğe ait olur. Bu taşınmazlar Genel Müdürlüğün mevzuatı çerçevesinde kullanılır. Federasyon malları Devlet malı hükmündedir, haczedilemez. Federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanlar, görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır.

Federasyonların Başbakanlığın kararı ile kurulması ve kararın Resmi Gazete’de yayımlanması, federasyon mallarının devlet malı sayılması ve haczedilememesi, federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanların, görevleri ile bağlantılı olarak işledikleri suçlar bakımından kamu görevlisi sayılmaları, Spor Genel Müdürlüğü’nün federasyon toplantılarında gözlemci bulundurması ve genel kurulun feshini talep edebilmesi, federasyon faaliyetlerinin Bakan tarafından belirlenecek denetim elemanlarının denetimine tabi olması gibi hükümler, federasyonların kamu tüzel kişiliğine sahip olduğunu göstermektedir⁹⁸.

Spor federasyonlarının merkezleri Ankara'dadır. Federasyonların merkez teşkilatı; genel kurul, yönetim, denetim, disiplin kurulları ile genel sekreterlikten teşekkül eder. Bu kurulların oluşumu, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları ana statüyle, diğer kurulların oluşumu, çalışma usul ve esasları ise talimatlarla belirlenir. Profesyonel şube kurulması, federasyona spor dalı bağlanması, bağlı spor dallarının ayrılması işlemleri federasyon yönetim kurulunun Genel Müdürlüğe müracaatı üzerine bu Kanun’un hükümlerine göre yürütülür. Federasyonların yurt içi bağlantısını sağlamak üzere, illerde federasyon temsilcilikleri kurulabilir. Bağımsız spor federasyonlarının il temsilcileri, federasyon başkanının teklifi ve genel müdürün onayı ile görevlendirilir.

Genel kurul, federasyonun en üst organıdır. Genel kurulun toplanması ile ilgili her türlü işlemler yönetim kurulunca yürütülür. Genel Müdürlük, genel kurul toplantılarında gözlemci bulundurur. Gözlemci, genel kurul çalışmalarının bu Kanun ile ana statüye uygun olarak yapılıp yapılmadığını denetleyerek, raporunu Bakana sunulmak üzere onbeş gün içerisinde Genel Müdürlüğe verir. Genel kurulun

⁹⁸ Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 29.

toplantması, üyelerin belirlenmesi, divanın oluşturulması, delege listesine yapılacak itirazlar ve oyların sayımı ile ilgili diğer esas ve usuller ana statüde belirlenir.

Federasyonların her türlü faaliyetlerinin denetimi; genel kurul, denetim kurulu ve Bakan tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yapılır. Federasyon harcamalarının yerindelik denetimi yetkili kurullarınca, Genel Müdürlükçe yapılan her türlü yardımların amaca uygunluğu ve denetimi ise Genel Müdürlükçe yapılır.

Federasyonlar; sporcu, antrenör, hakem ve benzeri spor elemanları ile spor kulüplerine ve sponsorluklara ait istatistiki bilgileri üç ayda bir Genel Müdürlüğe göndermek zorundadırlar. Federasyonlar, Genel Müdürlük ile uluslararası federasyonların belirlediği eğitim kriterlerine uygun olarak işbirliği içerisinde antrenör, hakem ve benzeri diğer spor elemanlarını yetiştirir.

Federasyonlar, faaliyette buldukları spor dalları ile ilgili olarak bağlı oldukları uluslararası federasyonun kurallarını göz önünde bulundurarak hangi eylem ve davranışlara ne tür sportif ceza verileceğini, ceza talimatında düzenler. Federasyonların programında yer alan veya izni ile yapılan faaliyetlerden dolayı sportif ceza verme yetkisi federasyon disiplin/ceza kuruluna aittir. Federasyonların ana statüsü Resmi Gazetede, ana statüye dayanılarak hazırlanan yönetmelik dışındaki talimat ile diğer alt düzenleyici işlemler ise Genel Müdürlüğün internet sitesinde yayımlanır. Spor federasyonları ile ilgili olarak 3289 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan konularda 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümleri uygulanır.

2. Bağımsız Spor Federasyonları Tahkim Kurulu

Bağımsız spor federasyonlarının yönetim kurulları, ceza veya disiplin kurulları tarafından verilen kararlara karşı Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir⁹⁹. 3289 sayılı Kanun'a göre Kurul, yedi asil yedi yedek üyeden oluşur. Üyelerin hukukçu, spor alanında bilimsel çalışma yapan veya sporda idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kişiler olması

⁹⁹ Gülşen, a.g.e., s. 29.

gerekmektedir. Üyeler Genel Müdürün teklifi ve spordan sorumlu Bakanın onayı ile dört yıl için görevlendirilir. Hakim ve savcılar ile bu meslekten sayılanlar hakimlik teminatı esasları gözetilerek ve yetkili kurulların onayı alınmak suretiyle Tahkim Kurulunda görev alabilirler.

Tahkim Kurulu, görevinde bağımsız ve tarafsızdır. Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yenisi görevlendirilemez. Federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görevli olanlar ile ihtar cezası dışında sportif ceza alanlar ve Kanun'da belirtilen suçlardan ceza alanlar Tahkim Kurulu üyeliği yapamazlar.

3289 sayılı Kanun'da Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma usul ve esaslarının Spor Genel Müdürlüğünce hazırlanan yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. 28.01.2012 tarih ve 28187 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tahkim Kurulu Yönetmeliğinin 5. maddesinde Kurul'un görevleri sayılmıştır. Buna göre Kurul; federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler arasındaki ihtilafları, kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular arasındaki uyuşmazlıkları, kulüplerle kulüpler arasında çıkacak anlaşmazlıkları, federasyonlarca verilecek kararlar ile ceza ve disiplin kurulu kararlarını, Genel Müdürlük ile federasyonlar arasında veya federasyonların kendi arasında çıkacak ihtilaflar hakkında Kurulca belirlenecek bir üyenin başkanlığında Genel Müdürlük ve federasyon temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak olan komisyon kararlarını, federasyon başkanları ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Bakan tarafından Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda Merkez Ceza Kurulunca verilecek kararları, Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu raporlarında yeterli düzeyde görülmeyen veya yapılan denetim sonucu görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Bakanın istemi üzerine toplanacak olağanüstü genel kurulu yapacak olan üç kişilik komisyonu belirleyerek bu komisyonun işlem ve kararlarını, olağan ve olağanüstü genel kurullarını 3289 sayılı Kanunda öngörülen süre ve esaslar dahilinde yapmayan federasyonların genel kurullarını altmış gün içerisinde yapacak olan üç kişilik

komisyonu oluşturmak ve bu komisyonun işlem ve kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin sonuca bağlar. Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğu hususu Anayasamızın 59. maddesinin 3. fıkrasında da “*Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.*” şeklinde ifade edilmiştir.

3289 sayılı Kanun Ek madde 9/A’ya ve Yönetmeliğin 8. maddesine göre; Kurula başvuru süresi, federasyon yönetim kurulu kararı ile disiplin veya ceza kurulu kararının yazılı bildiriminden itibaren on gündür. Başvuru sahibi dilekçesinde; tarafları, konuyu, hukuki sebepler ile dayanılan delilleri ve taleplerini belirtmek zorundadır.

Tahkim Kurulu’nun çalışma esasları 3289 sayılı Kanun Ek madde 9/A’da belirtilmiştir. Buna göre Kurul, en az beş üyenin katılımıyla toplanır ve oy çokluğuyla karar alır. Oyların eşitliği halinde Başkanın kullandığı oyun tarafı çoğunluk sayılır. Kurulun görev alanına giren konularda başvurular, ilgili kişiler ile kulüp başkanları veya yetkili kılınan idarecileri tarafından, Tahkim Kurulu Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeyle yapılır.

Kurula başvuru icra ve infazı durdurmaz. Ancak; Kurul, ivedi durumlarda, ilgilinin talepte bulunması koşuluyla, başvuru veya itiraz konusu kararda hukuka açıkça aykırılık bulunması halinde ve yargılamanın seyrini dikkate alarak, icra veya infazın durdurulmasına karar verebilir. Kurul, haklı ve gerektirici nedenlerin bulunması halinde ihtilafla doğrudan ilgili konularda ihtiyati tedbir kararı verebilir.

Kurul, kararını kanun, ulusal ve uluslararası federasyonların kuralları, kanunların usule ilişkin hükümleri ile dosya münderecatı, tanık beyanları, bilirkişi incelemesi ve her türlü delile göre adalet ve nasafet esasları dairesinde tesis eder. Zorunlu haller dışında sportif faaliyetlere ilişkin iş ve işlemlerde en geç on iş günü, diğer hususlarda ise en geç üç ay içerisinde kararını verir. Kurul; itirazın reddine, kabulüne veya itiraz konusu kararın değiştirilerek karara bağlanmasına hükmedebilir. Kararlar gerekçeli olur. Varsa muhalefet şerhleri eklenir.

Kısa karar, ilgiliye ve federasyon başkanlığına faks ve internet üzerinden derhal bildirilir ve federasyon ile ilgililer tarafından uygulanmaya başlanır. Gerekçeli karar daha sonra tebliğ olunur. Kararlar, İcra ve İflas Kanununun 38. maddesi hükmü uyarınca ilam mahiyetinde sayılır.

Taraflar, kararın tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde verilen karara karşı karar düzeltme yoluna başvurabilirler. Hukuk Muhakemeleri Kanununun kararların açıklanması, maddi hataların düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi halleri dışında Kurul aynı konuda tekrar karar veremez.

3. Türkiye Futbol Federasyonu

a. Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluşu ve Hukuki Niteliği

Türk futbolunda ilk federasyon 1923 yılında “Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi” olarak kurulmuş, bu isim 1925 yılında Türkiye Futbol Federasyonu olarak değiştirilmiştir¹⁰⁰. 3289 ve 3703 sayılı Spor Genel Müdürlüğü'nün kuruluş kanununda yer alan federasyon başkanlarının seçimle iş başına gelmesi, spor federasyonlarının özerkleştirilmesi ve demokratik bir yapıya kavuşturulması çalışmaları, 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile başlamıştır.

Profesyonel ve amatör futbol ile ilgili düzenlemeler, 27.05.1988 ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce o zamanki adı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olan Spor Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu 3461 sayılı Kanun ile yeniden örgütlenene kadar bu kurumun örgütsel yapısı içerisinde Türk futbolunu yönlendiren ve denetleyen, futbol etkinliklerini yerine getiren bir spor örgütü olarak yer almıştır. 3289 sayılı Kanun'un 19. maddesinde, federasyon başkanlarının, kendi spor dallarının temsilcileri tarafından gösterilen adaylar arasından, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı tarafından 5 yıl için atanacağı, başarısızlıkları ile kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı davranışları tespit

¹⁰⁰ Çağlayan, a.g.e, s. 95.

edilmek kaydıyla Genel Müdürün teklifi üzerine Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı tarafından süresi dolmadan değiştirilebileceği veya seçimin yenilenebileceği belirtilmişti. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, bu Kanun yürürlükte bulunduğu süre içerisinde merkezi idarenin, federasyonlar üzerinde önemli bir denetim yetkisine sahip olduğu görülmektedir¹⁰¹.

Federasyon başkanlarının göreve başlamasında ve görevden alınmasında idarenin takdir hakkına sahip olması, mali işlemlerin bakanlık denetimine tabi tutulması, bürokratik işlem yükünün futbol faaliyetine yansması ve tüm bu hususların FIFA ve UEFA düzenlemelerine aykırılık teşkil etmesi gibi hususlar nedeniyle yeni bir federasyon yapısı kurulması gereği duyulmuştur¹⁰². Bu gerekliliğe cevaben yürürlüğe giren 3461 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de bu husus "... profesyonel futbolun, profesyonelce yönetilmesi ve böylece futbolumuzun ileriye götürülebilmesi maksadıyla, özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliği haiz TFF'nin kurulduğu" şeklinde belirtilmiştir¹⁰³.

3461 sayılı Kanun ile TFF, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı bir spor örgütü olmaktan çıkarılmış ve ayrı bir spor örgütü konumuna yükseltilmiştir. Bu Kanun ile TFF profesyonel futbolu ulusal ve uluslararası düzlemde temsil etme amacını gerçekleştiren, özel hukuk hükümlerine bağlı ve tüzel kişiliği haiz bir spor örgütü olarak kurulmuştur¹⁰⁴.

3461 sayılı Kanun döneminde TFF yalnızca profesyonel futbol faaliyetleri bakımından yetkili konumda idi. Amatör futbol ise halen Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün çatısı altında yer alıyordu. Bu ikili yapı 17.06.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile ortadan kaldırılmış, amatör ve profesyonel tüm futbol etkinlikleri TFF'nin görev ve yetki alanına girmiştir¹⁰⁵.

¹⁰¹ Kahraman Berk, "Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk İdare Teşkilatı İçindeki Yeri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C:64, S:2, İstanbul, 2006, s. 4.

¹⁰² Berk, a.y.

¹⁰³ Bkz., 3461 sayılı Kanun'un genel gerekçesi.

¹⁰⁴ Özelçi, a.g.e., s. 77.

¹⁰⁵ Özelçi, a.e., s. 78.

3461 sayılı Kanun ile diğer federasyonlardan farklı olarak kanuni bir kuruluş haline getirilen TFF'nin özerkliği hususu, ilk olarak 3813 sayılı Kanun'da belirtilmiştir¹⁰⁶. Bu Kanun ile TFF Türkiye'deki futbol faaliyetlerinde tek yetkili olan, özel hukuk hükümlerine bağlı, tüzelkişiliğe sahip özerk bir örgüt olarak kurulmuştur¹⁰⁷.

Futbolun sürekli gelişmesi ve uluslararası niteliği nedeniyle değişen koşullara uyumun sağlanabilmesi için 3813 sayılı Kanun'da sırasıyla, 2000, 2004, 2005 ve 2007 yıllarında değişiklikler yapılmış, son olarak 05.05.2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Gerek yürürlükten kaldırılan kanunlar döneminde, gerekse de halen yürürlükte olan 5894 sayılı Kanun döneminde Türkiye Futbol Federasyonu'nun hukuki niteliği hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşler Federasyonun özel hukuk tüzel kişisi mi yoksa kamu hukuku tüzel kişisi mi olduğu yönünde kendini göstermektedir. Bununla birlikte 5894 sayılı Kanun'dan sonra TFF'nin genel idarenin dışında ve özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir kuruluş olduğu¹⁰⁸, özel hukuk hükümlerine tabi, kanunla kurulan özel statüde bir dernek olduğu, hukuki idari ve mali özerkliğe sahip bir hizmet yerinden yönetim kuruluşu olduğu¹⁰⁹ gibi görüşlere de yer verilmektedir¹¹⁰.

TFF tek yanlı, idari ve icrai özellikler taşıyan işlemler yapmakta ve bu işlemlerde kamu gücü kullanmaktadır. Futbol konusunda her türlü düzenlemeyi yapmak kararlar almak uygulamak, uluslararası federasyonların talimatlarının uygulanmasını sağlamak gibi yetkilere sahip olarak kamu hukukuna ilişkin icrai nitelikte yetkiler kullanmaktadır¹¹¹. Ayrıca TFF uluslararası spor federasyonları gibi

¹⁰⁶ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 87; Özelçi, **a.g.e.**, s. 79; Berk, **a.g.e.**, s. 3.

¹⁰⁷ Özelçi, **a.g.e.**, s. 79.

¹⁰⁸ Selçuk Öztekin, "Bir Alt Lige İndirme Cezasının Türk (Spor) Hukukunda Yarattığı Fırtına", **Ankara Barosu Dergisi**, S:4, 2011, s. 312.

¹⁰⁹ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 96.

¹¹⁰ Ertaş, Petek, **a.g.e.**, s. 30.

¹¹¹ İsmet Giritli, Pertev Bilgen, Tayfun Akgüner, Kahraman Berk, **İdare Hukuku**, 5. bs., İstanbul, Der, 2012, s. 518.

dernek olarak örgütlenmemiştir. Bununla birlikte TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi olması, Türk idare örgütü içinde, kendine özgü özellikler gösteren bir yapı olarak ifade edilmesine yol açmaktadır¹¹².

TFF'nin özel hukuk tüzel kişisi olduğu görüşünü savunanlar, Federasyonun özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk bir kuruluş olarak tanımlanmasının idare hukukunun kabul ettiği kamu tüzel kişiliği ve özerklik birlikteliğine uyumsuz olduğu fikrine dayanmaktadır¹¹³. Ayrıca bir tüzel kişinin varlığını bir kanun ile kazanması, o tüzel kişinin mutlaka kamu hukuku tüzel kişisi veya kamu kuruluşu olduğu sonucunu doğurmamaktadır¹¹⁴. Türkiye Futbol Federasyonunun genel ilkelerini, kuruluş, teşkilatlanma, görev ve yetkilerini düzenlemek için oluşturulan metnin Yönetmelik yerine Ana Statü olarak adlandırılması, FIFA Statüsü'nde üye federasyonların, kendi işlerini bağımsız olarak yönetmek ve üçüncü şahıslar tarafından etkilenmediğini garanti altına almak gibi yükümlülükleri bulunması gibi nedenler bu görüşü destekler niteliktedir¹¹⁵.

Kanun'da Federasyon'un kamu kurumlarına özgü bir kavram olan özerkliğe sahip olduğunun belirtilmesi ve Türkiye'deki her türlü futbol faaliyetini yürütme, düzenleme ve denetleme yetkisine sahip olması gibi nedenlerle özel hukuk tüzel kişisi olarak değerlendirilemeyeceği öne sürülmüştür¹¹⁶. TFF'nin kamu hukuku tüzel kişiliğine daha yakın olduğunu savunan bugözüşe göre, Kanun'da federasyonun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun ifade edilmesi, kuruluşun özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul edilmesi için tek başına yeterli olmayıp; kamu düzeni, sporun geliştirilmesindeki kamu yararı, kamu hizmeti taşıyan sportif faaliyetler ve müsabakalardan elde edilen gelirlerin kamu hizmetine dönük olması, kanun tarafından kurulması, kamu gücü ayrıcalıklarına sahip olması gibi nedenler, Federasyonun kamu hukuku tüzel kişisi olarak değerlendirilmesini daha uygun

¹¹² Giritli v.d., **a.g.e.**, s. 527.

¹¹³ Serkan Açar, "Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonu'nun Yeri ve İşlevi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S:63, Mart- Nisan 2006, s. 307.

¹¹⁴ Sait Güran, "Türkiye Futbol Federasyonu'nun İdare Hukuku ile İlişkisi", **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**, C:II, İstanbul, Oniki Levha, 2010, s. 1913.

¹¹⁵ Berk, **a.g.e.**, s. 9, 14.

¹¹⁶ Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 31; Giritli v.d., **a.g.e.**, s. 520.

kılmaktadır¹¹⁷. Zira kamu hukuku tüzel kişileri devlet tarafından kurulurlar. Kamu gücü kullandıklarından özel hukuk özel ve tüzel kişilerinden üstün konumdadırlar ve kamu yararının gerçekleşmesi amacıyla faaliyette bulunurlar¹¹⁸.

b. Türkiye Futbol Federasyonunun Görevleri

Türkiye’de futbol ile ilgili faaliyetlerin tümü Türkiye Futbol Federasyonu tarafından yürütülmektedir. Futbol kulüplerinin tescili, futbolcu lisansları, müsabakalar, hakemlerle ilgili işler TFF tarafından gerçekleştirilir¹¹⁹.

Türkiye Futbol Federasyonu’nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 3. maddesinde Federasyon’un görevleri sayılmıştır. Bu maddeye göre Federasyon’un görevleri; Türkiye’deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek, futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, FIFA ve UEFA’nın yetkili organları tarafından konulan kuralların gereği gibi uygulanmasını sağlamak, ulusal talimatlar hazırlamak ve Türkiye’yi futbol ile ilgili konularda yurt dışında temsil etmek, yurt içi ve yurt dışı futbol faaliyetleri için plan, program, benzeri her türlü düzenlemeyi ve anlaşmayı yapmak ve başarılı sonuçlar sağlanması için gerekli tedbirleri almak, her düzeyde müsabakalar düzenlemek ve milli takımlar ile kulüp takımlarının uluslararası müsabakalara katılması ve mücadele edebilmesi için gerekli tedbirleri almak, fairplay kurallarına uygun olarak bağlılık, dürüstlük ve sportmenlik prensiplerini gözetmek, üyelerinin, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik direktör ve antrenörlerin, sağlık personelleri, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin FIFA, UEFA ve TFF tarafından konulan statü, talimat ve düzenlemeleri ile bunların yetkili kurulları tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamak, şiddet, şike, teşvik primi, ırkçılık, doping ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek, futbolu geliştirmek amacıyla, amatör futbol spor kulüp ve federasyonları ile bünyesinde futbol branşı bulunan engelliler spor federasyonlarına her türlü ayni ve nakdi yardımda bulunmaktır.

¹¹⁷ Kemal Gözler, **İdare Hukuku**, C:I, 2. bs., Bursa, Ekin, 2009, s. 176; Özelçi, **a.g.e.**, s. 97.

¹¹⁸ Gözler, **a.g.e.**, s. 161.

¹¹⁹ Çağlayan, **a.g.e.**, s. 96.

c. Türkiye Futbol Federasyonu Genel Kurulu

Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 21. maddesine göre, Genel Kurul, TFF'nin en yetkili karar organıdır. Sadece usulüne uygun olarak toplanan bir Genel Kurul karar alma yetkisine sahiptir. Genel Kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki çeşittir. TFF, Genel Kurula ilişkin işlemleri Genel Kurul İç Tüzüğüne uygun olarak yapar. Divan Kurulu, Genel Kurul'a ilişkin işlemleri Genel Kurul İç Tüzüğüne uygun olarak yürütür. Yönetim Kurulu ve Genel Sekreter, oy kullanma hakkı olmaksızın Genel Kurul toplantılarına katılırlar.

Statünün 23. maddesine göre Genel Kurul'un yetkileri; TFF Statüsü'nü ve Genel Kurul İç Tüzüğünü kabul etmek ve değiştirmek, Genel Kurul Divan Kurulu başkanını, başkan vekilini ve iki üyesini seçmek, Başkanı ve Yönetim Kurulu ile Denetleme Kurulu'nun asıl ve yedek üyelerini seçmek, mali raporları onaylamak, bütçeyi onaylamak, Yönetim Kurulu yıllık faaliyet raporunu onaylamak, gerektiğinde bütçe tadilleri yapmak üzere Yönetim Kurulu'na yetki vermek, Başkan ve Yönetim Kurulu üyelerini ibra etmek, Denetleme Kurulu tarafında her yıl hazırlanan denetim raporlarını onaylamak, Yönetim Kurulu'na taşınmaz alım satımı ve aynı haklar tesisi için yetki vermek, gerekli görülen hallerde Genel Kurul çalışmaları sırasında komisyonlar oluşturmak, Onursal Başkanlık unvanının verilip verilmeyeceğine karar vermek, üyeliğe kabul etmek, bir üyenin üyeliğini askıya almak ve üyelikten ihraç etmek, TFF'nin bütçe dışında yapacağı harcamaları onaylamak, Kanun'da kendisine verilen görevleri yerine getirmek üyelik aidatlarını tespit etmek, üyelikten çekilme başvurularını onaylamak, TFF organlarında ve kurullarında kendisi tarafından seçilerek yer alan üyeleri görevden almak ve üyelerin tekliflerini bu Statü'ye uygun olarak değerlendirmektir.

d. Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı ve Yönetim Kurulu

Türkiye Futbol Federasyonu Statüsünün 37. maddesine göre, Federasyon Başkanı TFF'nin yasal temsilcisidir. Maddede Başkanın görev ve yetkileri şu şekilde sıralanmıştır: Genel Kurul ve Yönetim Kurulu'nun aldığı kararları Genel Sekreterlik aracılığıyla uygulamak, TFF kurullarının bu Statüde yer alan hedeflere ulaşacak şekilde etkili işleyişini sağlamak, Genel Sekreterin atanmasını ve görevden

alınmasını teklif etmek, TFF ile onun üyeleri, FIFA, UEFA, siyasi kurumlar ve diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkileri yürütmek, TFF'nin işlerini TFF Kanunu, TFF Statüsü ve diğer ilgili talimatlar uyarınca yürütmek, Genel Sekreterliğin çalışmasını denetlemek, Yan Kurulların kurulmasını ve bu kurulların başkanlarının ve üyelerinin Yönetim Kurulu tarafından atanmasını önermek, TFF adına harcamalar yapmak ve gerekirse bu yetkiyi Başkan Vekillerine, Genel Sekreterliğe veya diğer personele vermek, gerekli hallerde yan kurulların toplantılarına katılmak ve başkanlık etmek, Tahkim Kurulu, Etik Kurulu ve Kulüp Lisans Kurulu Başkanı, asil ve yedek üyeleri ile Uyuşmazlık Çözüm Kurulu hakem listesini Yönetim Kurulu'na teklif etmek, Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurullarının Başkanları ile asil ve yedek üyelerini Yönetim Kurulu'na teklif etmek, İl Disiplin Kurullarının atanmasını onaylamak, TFF Statüsü'nde belirtilen diğer görevleri yapmak.

Başkan, bu görevlerinin yanı sıra Yönetim Kurulu ve İcra Kurulu toplantılarına ve başkan olarak seçildiği kurullara başkanlık eder. Yönetim Kurulu toplantılarında oyların eşitliği halinde Başkan'ın oyu belirleyicidir. Başkanın ölümü, istifası veya görevini sürekli olarak yerine getirememesi halinde, üç ay içinde tekrar seçim yapılması şartı ile birinci başkan vekili, yoksa ikinci başkan vekili, başkan vekillerinin olmaması halinde de Yönetim Kurulu'nun kendi üyeleri arasından belirleyeceği kişi Başkanlığa vekalet eder.

Yönetim Kurulu, TFF Başkanı ile Genel Kurul'un seçeceği on dört üyeden oluşur. Yönetim Kurulu, ilk toplantısında görev süreleri kendi görev süresiyle sınırlı olmak üzere kendi üyeleri arasından birinci ve ikinci başkan vekillerini seçer. Birinci veya ikinci başkan vekilliğinin boşalması halinde, boşalan başkan vekilliğine bir ay içinde yeni bir başkan vekili seçilir.

Yönetim Kurulunun on dört asil ve on dört yedek üyesi Genel Kurul'da oy çokluğu ile seçilir. Yönetim Kurulu üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde, Yönetim Kurulu, görev süresinin sonuna kadar görev yapmak üzere usulünce seçilmiş olan yedek üyeler arasından atama yapar.

Yönetim Kurulu'nun yetkileri Statü'nün 35. maddesinde sıralanmıştır. Bu maddeye göre Yönetim Kurulu'nun futbol takımları, futbolcular, hakemler, ligler, müsabakalar, kulüpler, tesisler, yayın hakları, bütçe, talimatların uygulanması gibi konularda yetkileri bulunmaktadır.

e. Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu

Tahkim Kurulu, Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinde federasyonun en üst hukuk kurulu olarak belirtilmiştir. Kurul, bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii niteliğinde olup, TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar verme yetkisine sahiptir. Kanun, Tahkim Kurulunun oluşumu, görev, yetki, hak ve sorumlulukları ile üyelerinin sahip olması gereken nitelikleri belirleme yetkisini TFF Statüsüne vermiştir. Tahkim Kurulunun işleyişi ve usul kurallarının ise TFF tarafından çıkarılacak talimatta yer alacağı belirtilmiştir.

Tahkim Kurulu'nun inceleyeceği kararlar, TFF Statüsü ve ilgili talimatlar uyarınca karar verme yetkisine sahip kurul ve organlar tarafından verilecek kararlardır. Kurula başvuru süresi TFF talimatlarının yayımından veya itiraz edilen kararın tebliğinden itibaren yedi gün olarak düzenlenmiştir.

Tahkim Kurulu'nun nasıl oluşacağı ve ne şekilde kararlar vereceği Statü'nün 61. maddesinde düzenlenmiştir¹²⁰. Yine bu maddeye göre Tahkim Kurulu'nun görev süresinin Federasyon Yönetim Kurulunun görev süresi kadar olacağı belirtilmiştir.

Tahkim Kurulu kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlar. Bu husus Statü'nün 62. maddesinde "*Tahkim Kurulu kararları kesin ve*

¹²⁰ Bu maddeye göre Tahkim Kurulu, Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile atanmaktadır. Bu durumun Tahkim Kurulu'nun bağımsızlığını zedeleyici nitelikte olduğuna yönelik eleştiriler için Bkz., Ümit Kocasakal, "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Üzerine Kısa Bir Değerlendirme", **Güncel Hukuk Dergisi**, Ocak 2008, s. 11, 12; Ünal Somuncuoğlu, Ender Varlık, "TFF Nezdinde Kurulan Disiplin Kurulları ve Tahkim Kurulu ve Bu Kurullar Tarafından Verilen Kararlar", **Güncel Hukuk Dergisi**, Aralık 2010, s. 52.

nihaidir. İdari veya yargısal makamların onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari veya yargısal makamlara başvurulamaz” şeklinde ifade edilmiştir¹²¹.

Tahkim Kurulu, kendisine intikal eden konular hakkında ilgililerden görüş, bilgi ve belge ister, gerekli delilleri toplar. Lüzum gördüğü takdirde, ilgilileri davet ederek dinleyebilir. Kurul, çalışmalarını TFF Statüsü hükümleri ile FIFA ve UEFA kurallarına ve yargılamaya ilişkin kanunların ilgili hükümlerine göre yapar ve inceleme sonunda başvuru konusu talebin kısmen veya tamamen kabulü veya reddi ya da değiştirilerek kabulüne karar verir.

Statünün 62. maddesine göre Tahkim Kurulu; Federasyon ile kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, sağlık personelleri ve diğer yetkililer hakkında Yönetim Kurulu tarafından verilen kararları, Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurullarının kararları, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararları, Kulüp Lisans Kurulu kararları, Etik Kurulu kararları, Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ve talimatları uyarınca nihai karar verme yetkisine sahip diğer kurulların verdikleri hukuki sonuç doğuran kararları ve Yönetim Kurulu tarafından çıkarılan talimatlara ilişkin uyuşmazlıkları ilgililerin başvurusu üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlar.

Tahkim Kurulu Talimatı'nın 16. maddesine göre Tahkim Kurulu Kararları, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından derhal uygulanır. Başkan, gerekli gördüğü kararların Federasyon resmi internet sitesinde veya başka mecralarda yayınlanmasına karar verebilir. Kararının yayınlanmasını istemeyen tarafın, bu talebini ayrıca Kurul'a yazılı olarak bildirmesi gerekmektedir.

f. Türkiye Futbol Federasyonu Etik Kurulu

Etik Kurulu, 5894 sayılı Kanun'un 5. maddesinde Federasyon'un ilk derece hukuk kurulları arasında sayılmıştır. TFF Statüsü'nün 60. maddesinde Etik

¹²¹Anayasamızın “*Sporun geliştirilmesi ve tahkim*” üst başlıklı 59. maddesine 2010 yılında yapılan bir ekleme ile Tahkim kurulu kararlarının kesin olduğu ve bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu doğrultuda TFF Yönetim Kurulu'nun 23.08.2011 tarih ve 6 sayılı toplantısında, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı'nın 14. maddesinin 1. fıkrası değiştirilmiş ve bu değişiklik 24.08.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu fıkra göre de “Kurul kararları kesindir; idari veya yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari veya yargısal mercilere de başvurulamaz.”.

Kurulu'nun oluşumu ve üyelerinin sahip olması gereken nitelikler belirtilmiştir. Bu maddeye göre Etik Kurulu, Türk futbolunun etik değerleri ve marka değerinin korunması ve toplumdaki saygınlığının zedelenmesinin önüne geçilmesi konusunda gerekli hukuki denetimleri yapar.

Statüde, Etik Kurulu'nun çalışma usul ve esaslarının TFF Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan Etik Kurulu Talimatında belirleneceği düzenlenmiştir. Bu Talimatın 4. maddesinde Kurul'un görev ve yetkilerinin neler olduğu belirtilmiştir. Buna göre Kurul; Talimat'ta, *“bir belgeye veya sözleşmeye dayalı ve TFF denetimine tabi olarak amatör veya profesyonel sıfatla çalışan, görev yapan futbolcular, teknik adam, sağlık personeli, futbolcu temsilcisi ve müsabaka organizatörü gibi tüm gerçek kişiler ve kulüpler ile kulüp başkanı, onursal başkan ve yöneticiler, kulüplerde fahri olarak görev yapan kişiler ve futbolla ilgili diğer gerçek ve tüzel kişiler”* şeklinde belirtilen futbol camiasını oluşturan kişilerin Futbol Disiplin Talimatı uyarınca işlem yapılmayan ve Etik Kurulu Talimatı kapsamına giren ihlallerini incelemek, şike ve teşvik primi iddialarını incelemek, Türk futbolunun etik değerleri ve marka değerinin korunması ve toplumdaki saygınlığının zedelenmemesi için gerekli hukuki denetimleri yapmak, bu bağlamda Türk futbolunu ahlaki açıdan tehdit eden risklere karşı bağımsız ve tarafsız bir şekilde danışmanlık faaliyetinde bulunmak, futbol camiasının uyması gereken etik davranış ilkelerinin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruları incelemek, araştırmak ve karara bağlamak, etik davranış ilkeleri konusunda uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik olarak, istendiğinde, TFF Başkanlığına ve futbolla ilgili tüzel kişilere görüş bildirmek ve verdiği kararlarla ilgili olarak bülten yayımlamak hususlarında görevli ve yetkilidir.

Talimat'ın 10. ve devamı maddelerinde Kurul tarafından incelenecek etik davranış ilkeleri sıralanmıştır. Bunlar; genel yükümlülük, nezaket ve saygılı olma, tahrik edici davranışlardan kaçınma, örnek olma yükümlülüğü, kasıtlı davranışlar, kayırmacılık, nesnellik, transferleri ahlaka aykırı şekilde etkilemek, şike, teşvik primi, doping ve ırkçılık gibi yüz kızartıcı eylemler, ihlal bildirim zorunluluğu, kişisel hakların korunması ve sadakattir.

Etik Kurulu'nun özellikle Şike ve teşvik primi iddialarını inceleme yetkisine sahip olması çalıŐmamız bakımından önem arz etmektedir. Şike ve teşvik primi iddialarının incelenmesi hususu Talimat'ın 7. maddesinde düzenlenmektedir. Bu maddeye göre Federasyon Yönetim Kurulu, kulüpler hakkında ihbar üzerine ya da re'sen öğrendiği ve ciddi bulduğu Şike ve teşvik primi iddialarını incelenmesi için Kurul'a intikal ettirir. Etik Kurulu, kendisine intikal ettirilen müsabakalarla ilgili olarak her türlü resmi ya da özel kuruluş, kurum veya kişilerden ve adli mercilerden bilgi ve belge isteyebilir; gerektiğinde müsabakada görevli hakemleri, gözlemcileri, temsilcileri, ilgili futbolcuları ve yöneticileri, aracı kişileri ve bunların dışında olayın aydınlatılmasına yardımcı olabilecek kişileri çağırıp dinleyebilir. Kurul, bu kurum, kuruluş ve kiŐilerle doğrudan doğruya yazıŐma yapmak ve tebligat çıkarmak yetkisine de sahiptir. Kulüpler, kulüp yöneticileri, kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişileri anlaşmalı futbol müsabakalarının önlenmesi amacıyla, Kurul'un her türlü bilgi, belge ve delile ulaşması konusunda gereken yardımı yapmakla ykmldrlər. Kurul, soruşturma ve araştırma sonucu elde edeceği delilleri serbestçe değerlendirir. Bir soruşturma konusu olayla ilgili olarak, Kurul her türlü delili değerlendirme hak ve yetkisine sahiptir.

Kurul yaptığı araştırma neticesinde bir rapor düzenler ve TFF Yönetim Kuruluna ileilmek üzere TFF Başkanlığına sunar. TFF Yönetim Kurulu, Etik Kurulu raporunu değerlendirir ve gerek grdğu takdirde kulüp hakkında disiplin yargılaması yapılması amacıyla ilgili kulübün Disiplin Kuruluna sevkine karar verir. Etik Kurulu raporuna karşı ancak Disiplin Kurulu'nun konuya ilişkin kararı ile birlikte Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. Söz konusu rapor TFF Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu açısından mütalaa niteliğindedir. Bir müsabakada Şike yapıldığı veya teşvik primi verildiği hususundaki nihai kararı, delillere ve vicdani kanaatine göre Disiplin Kurulu verir.

Etik Kurulu, kararlarında bağımsızdır. Kurul Şike ve teşvik primi haricindeki ihlallerin varlığını saptadığında ise somut ihlalin koŐullarını dikkate alarak ve ihlalin ağırlığı ile orantılı ve ölçülü olarak takdir edeceği yaptırımlara karar verir.

Kurul, ihlalin niteliğine göre, uyarma, kınama, huzurda kınama, yazılı ya da görsel medya aracılığı ile kınama veya ihlalin toplumdaki olumsuz etkilerini gidermeye yönelik olarak kişinin konferans vermesi veya engelli sporcularla ilgili organizasyonlara katılması gibi sportif ve eğitici yaptırımlara karar verebilir. Bu kararlara uymayanlar hakkında Disiplin Kurulu tarafından Futbol Disiplin Talimatı'nın talimatlara aykırı hareket maddesi uyarınca disiplin cezası verilir.

g. Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Kurulları

Disiplin Kurulları, Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinde Federasyon'un ilk derece hukuk kurulları arasında sayılmıştır. Federasyon Statüsü'nün 57. maddesinde de disiplin kurullarının; İl Disiplin Kurulları, Amatör Futbol Disiplin Kurulu ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu olduğu belirtilmiştir. Amatör Futbol Disiplin Kurulu ile Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu, Federasyon Başkanının teklifi üzerine Yönetim Kurulu tarafından; İl Disiplin Kurulları ise Federasyon Başkanı tarafından atanır.

Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulları birer Başkan ve altışar üyeden; İl Disiplin Kurulu ise bir başkan ve illerin sportif faaliyetlerine göre en az iki en fazla dört üyeden oluşur. Kurullara asıl üye kadar yedek üye atanır. Disiplin kurulları, TFF Yönetim Kurulunun görevde kaldığı süre ile sınırlı olarak görev yaparlar. Atanacak asıl ve yedek üyelerin fakülte veya yüksek okul mezunu olmaları şarttır. Başkan, başkanvekili ve raportör olarak görev yapacak olanların ise hukuk fakültesi mezunu olması zorunludur.

Maddede disiplin kurullarının çalışma usul ve esaslarının, Yönetim Kurulu tarafından çıkarılacak talimatla belirleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Futbol Disiplin Talimatı'nın 63. ve devamı maddelerinde disiplin kurullarının oluşumu, görevleri ve çalışma usulleri belirlenmiştir.

Amatör Futbol Disiplin Kurulunun Görevleri Talimatın 64. maddesinde; statülerinde belirtilen ve Türkiye birinciliğine varan futbol müsabakalarına katılan amatör kulüpler ile bu kulüplerde görevli futbolcu, teknik adam, yönetici ve diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlalleri ile aynı müsabakalarda görev yapan hakem ve diğer görevlilerin disiplin ihlallerini ilk derecede karara bağlamak, İl

Disiplin Kurulları tarafından verilen ve belirli sınırları aşan cezalara, ilgili kulüp ve kişilerce yapılan itirazları, itiraz mercii sıfatıyla incelemek ve karara bağlamak ve İl Disiplin Kurulları arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını inceleyip kesin çözüme bağlamak şeklinde sıralanmıştır.

Talimatın 65. maddesine göre Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun görevi, profesyonel futbol faaliyetlerinde bulunan kulüp, futbolcu, teknik adam, yönetici, müsabaka görevlileri ve profesyonel futbolda görevli diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlallerini karara bağlamaktır.

İl Disiplin Kurulları ise kuruldukları illerde amatör futbol faaliyetlerinde bulunan kulüp, futbolcu ve diğer kişilerin fiillerinden doğan disiplin ihlallerini birinci derecede değerlendirmek ve bu talimat hükümleri çerçevesinde gerekli kararları vermekle görevlidir.

AFDK ve PFDK'nın çalışma usulü ise Talimatın 66. maddesinde düzenlenmiştir. AFDK ve PFDK, yukarıda belirtilen görevlerini yerine getirmek amacıyla haftanın belirli günlerinde ayrı ayrı toplanır. Toplantı gündemi başkan tarafından belirlenir. Kararlar hazır bulunanların salt çoğunluğu ile alınır. Kurullar acil işlerde, telefon konferansı, video konferansı veya benzeri başka herhangi bir yöntemle müzakere edebilir ve karar verebilir. AFDK ve PFDK üyelerine, katıldıkları toplantılar için, TFF Yönetim Kurulu'nun her sezon başında belirleyeceği miktarda huzur hakkı verilir.

D. Spor Kulüpleri

Sportif hayatta kulüpler, sportif faaliyetlerde ve sporcuların yetişmesinde çok önemli roller üstlenmekte ve tercihlerine göre bir veya birden fazla spor dalında faaliyet göstermektedir¹²². Spor kulüpleri sporculara sporu bilimsel olarak öğreten ve uygulatan, sporcuların ve teknik heyetin bir amaç etrafında bir araya geldiği

¹²² Erten, "Türk Sporunun Yapısal Düzeni", s. 127.

topluluktur¹²³. Spor kulüpleri Dernekler Kanunu'na göre dernek şeklinde veya Türk Ticaret Kanunu'na uygun anonim şirket şeklinde kurulabilir¹²⁴.

3289 sayılı Kanun'un 20. maddesine göre; spor kulüpleri, Dernekler Kanununa göre teşekkül eder ve tescil ile Spor Genel Müdürlüğüne dahil olurlar. Spor Genel Müdürlüğünce tescil edilmemiş kulüpler, federasyonlar tarafından tertiplenen veya bunların denetimi altında yapılan müsabakalara katılamazlar. Tescil olunmamış kulüpler adına lisans verilmez. Tescile ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir. Ayrıca spor kulüpleri faaliyet gösterdikleri dallarda antrenör tutmaya mecburdurlar.

Kanun'un 21. maddesine göre; Spor Genel Müdürlüğü, Dernekler Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere kulüpleri her yönden denetler. Gerekirse hesap, defter ve işlemlerine el koyar.

Dernek şeklinde kurulan spor kulüpleri, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun "Gençlik ve Spor Kulüpleri" başlıklı 14. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir. Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir.

Bu amaçla çıkarılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği md. 6'ya göre; kayıt ve tescili yapılan her kulübün genel kurul, yönetim kurulu, denetim kurulu oluşturması zorunludur. Kulüpler zorunlu

¹²³ Genç, **a.g.e.**, s. 46.

¹²⁴ Necip Kağan Kocaoğlu, "Futbol Şirketlerinin Halka Açılması", **Ankara Barosu Dergisi**,S:4, 2011, s. 75; Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 32.

organlar dışında başka organlar da oluşturabilir. Ancak, zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları bu organlara devredilemez.

Yönetmeliğin 15. maddesine göre kulüpler; tüzüklerinde yer alması ve genel kurul kararı ile kulüp merkezinin bulunduğu il dışında olmak üzere, birer şube açabilir. Her şubede genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu veya denetçi bulunması zorunludur.

Yönetmeliğin 20. maddesine göre kulüpler; taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde ve spor dallarında gençlik lideri, eğitmen ve antrenör çalıştırmaya mecburdurlar. Federasyonlar ve il müdürlükleri, kulüplerin gençlik lideri, eğitmen, antrenör çalışmalarlarıyla ilgili gerekli önlemleri alırlar. Gençlik kulüplerinin taahhüt ettikleri gençlik faaliyeti türlerinde görev alacak gençlik liderleri ve eğitmenlerin, Genel Müdürlükçe veya diğer yetkili kurumlarca verilmiş belgelerinin olması zorunludur.

Yönetmeliğin 21. maddesine göre kulüpler; kaynak ve güçlerini birleştirmek, yardımlaşmak, ortak kullanabilecekleri mekan, araç ve gereçlere sahip olmak, saha ve tesisler kurmak ve kullanmak, eğitim olanakları sağlamak amacıyla federasyon, federasyonlar da konfederasyon kurabilirler. Spor alanında en az on, gençlik alanında üç federasyonun bir araya gelmesiyle konfederasyon kurulabilir. Kanun'un 25. maddesine göre de, usulüne uygun olarak tescil olan kulüplerin amatör faaliyetleri için Genel Müdürlük tarafından aynı ve nakdi yardımda bulunulabilir.

Sporun ekonomik alandaki gelişimi kulüplerin şirketleşmesini de beraberinde getirmiştir. Sporun ve özelde futbolun ekonomik bir sektör haline gelmesi; kulüplerin transfer ücretleri, sponsorluk, yayın ve reklam gelirleri gibi kaynak arayışı içerisine girmesi ve bu faaliyetlerin kazanç paylaşma amacı gütmesi yasak olan dernek çatısı altında yürütülmesinin mümkün olmaması, kulüplerin şirket şeklinde örgütlenmelerine yol açmıştır¹²⁵. Nitekim, 3289 sayılı Kanun'un 24. maddesine göre; spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, TTK hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya

¹²⁵ Özdemir-Kocasakal, a.g.e., s. 33.

verebilirler. Günümüzde sadece futbol kulüplerinin şirket olarak kurulduğu görülmektedir.

IV. Sporun Uluslararası Yapılanması

A. Uluslararası Federasyonlar, Özel Olarak FIFA ve UEFA

Sportif kuralların oluşumu ve gelişiminde ilgili spor dalının uluslararası federasyonu önemli ölçüde söz sahibidir¹²⁶. Spor federasyonları uluslararası konfederasyonlara üye olarak bunların talimatlarına mutlak surette uyar¹²⁷. Uluslararası federasyonlar sahip oldukları organları vasıtasıyla, kurallar koyma, bu kuralları uygulama, kuralların ihlal edilip edilmediğinin tespiti ve ihlal durumunda yaptırım uygulama imkanına sahip olarak, ilgili spor dalı bakımından sportif güç olarak adlandırılmaktadır¹²⁸.

Federasyonların oluşumunda devletlerin bir araya gelmesi söz konusu değildir¹²⁹. Bu federasyonlar genelde buldukları ülkenin dernekler ile ilgili mevzuatına göre kurulur ve faaliyet gösterir¹³⁰. Uluslararası spor federasyonlarının temel amaçları şu şekilde sıralanabilir: Sporu uluslararası düzeyde yönetmek ve sportif disiplinin ve spora ilişkin kuralların uygulanmasını ve gelişmesini sağlamak, uluslararası organizasyonlar düzenlemek ve bu organizasyonların kurallarına uygun bir biçimde yapıldığını denetlemek¹³¹.

Uluslararası futbol yönetici kuruluşu olan Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği “Federation Internationale de Football Association- FIFA”, 21 Mayıs 1904 tarihinde Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İsveç ve İsviçre’ninkatılımıyla Paris’te kurulmuştur. Ülkemiz FIFA’ya 1923 yılında üye olmuştur.

FIFA’nın merkezi İsviçre’nin Zürih şehrinde yer almaktadır. İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Almanca FIFA’nın resmi dilleridir. 2007 yılı itibarıyla FIFA’ya 208

¹²⁶ Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 53.

¹²⁷ Genç, **a.g.e.**, s. 47.

¹²⁸ Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 18.

¹²⁹ Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 53; Özdemir-Kocasakal, **a.g.e.**, s. 18.

¹³⁰ Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, s. 53.

¹³¹ Hüseyin Alpay Köse, **Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri**, İstanbul, Legal, 2011, s. 39.

ülke üyedir. 6 ayrı kıtada, FIFA'ya bağlı olarak faaliyet gösteren bölgesel konfederasyonlar bulunmaktadır.

FIFA, futbolda kuralların belirlenmesi, uygulanması, değiştirilmesi, uluslararası maçların veturnuvaların düzenlenmesi konusunda en yetkili organdır¹³². Birliğin amacı; özellikle gençlik ve gelişim programları ile futbol oyununu sahip olduğu birleştirici, eğitici, kültürel ve insancıl değerleri ışığında küresel olarak sürekli geliştirmek ve desteklemek, uluslararası yarışmalar organize etmek, futbol ile ilgili kurallar oluşturmak ve uygulanmasını sağlamak, oyunun kuralları, FIFA'nın statüleri, düzenlemeleri veya kararlarının ihlalini engellemek için uygun tüm tedbirleri almak suretiyle her türlü futbol birliğini denetlemek, müsabakaların veya yarışların gerektiği gibi gerçekleşmesinitehlikeye atabilecek veya futbol birliğini suiistimale sebebiyet verecek tüm yöntemleri ve uygulamaları önlemektir.

FIFA mevzuatının başında FIFA Statüsü, Oyuncuların Statüsü ve Transferini Düzenleyen Talimat, Disiplin Talimatı ve Doping Kontrolü Talimatı gelmektedir. FIFA Statüsüne göre birlik, en üstün ve kural koyma yetkisini haiz Kongre, yürütme organı niteliğindeki Yönetim Kurulu, idari organ niteliğindeki Genel Sekreterlik ve Yönetim Kurulu'na yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuş geçici ve daimi komitelerden oluşmaktadır.FIFA'nın en yüksek organı olan FIFA Kongresi, üye federasyonların temsilcilerinden oluşan bir kuruldur. Kongre, olağanüstü durumlar dışında bir kez toplanmaktadır. Kongre, FIFA'nın tüzüğünde değişiklik yapabilecek tek kuruldur. Kongrede FIFA Başkanı, FIFA Genel Sekreteri ve FIFA Yönetim Kurulu'nun üyeleri seçilir. FIFA Yönetim Kurulu, FIFA Kongresi'nin toplanma aralıkları sırasında ana karar organıdır.

FIFA Statüsüne göre FIFA'nın yargı organları; Disiplin Kurulu, Etik Kurulu ve Temyiz Kurulu'dur. Bu kurulların sorumlulukları ve işlevi Disiplin Talimatı ve Etik Talimatında düzenlenmiştir. Disiplin Kurulu ve Etik Kurulu, FIFA Statüsü ve Disiplin Talimatı'nda tanımlanan yaptırımları kulüplere, kulüp yetkililerine, oyunculara ve kulüp ve oyuncu menajerlerine uygulama yetkisine sahiptir. Temyiz

¹³² Genç, a.g.e., s. 49; Sebahattin Devecioğlu, "Futbolun Yasal Evrimi ve Son Gelişmeler", 2007, (Çevrimiçi) <http://www.fesam.org>, 6 Ocak 2012.

Kurulu ise bu kurulların kesin olmayan kararlarına karşı yapılan başvurulara bakmakla yükümlüdür.

FIFA'ya bağlı olarak faaliyet gösteren bölgesel konfederasyonlardan Avrupa'da faaliyet gösteren Avrupa Futbol Federasyonları Birliği "Union des Associations Européennes de Football- UEFA" 15 Haziran 1954'de İsviçre'nin Basel şehrinde kurulmuştur¹³³. Merkezi İsviçre'nin Nyon şehrinde bulunan UEFA'nın, hali hazırda 53 üye ülkesi bulunmaktadır. Avrupa kıtasında olmamasına rağmen İsrail, Ermenistan, Kıbrıs Rum Cumhuriyeti, Gürcistan ve Azerbaycan'da UEFA üyesi ülke konumundadır. Ülkemiz de UEFA'ya 1962 yılında üye olmuştur.

UEFA'nın amaçları arasında, Avrupa futbolu ile ilgili tüm sorunları çözmeye, hiçbir ayrımcılığa meydan vermeden Avrupa'daki futbolu, barış, anlayış ve fairplay ruhu içinde geliştirme, Avrupa düzeyinde her türde uluslararası futbol müsabakası ve turnuvaları düzenleme ve yürütme, maçların veya müsabakaların düzenini bozucu her türlü yöntem ve uygulamayı engelleme, sportif değerlerin daima ticari çıkarlardan üstün olmasını sağlama, dünya ve Avrupa futbolu ile ilgili meselelerde üyeleri arasındaki birliği sağlama, üyelerinin çıkarlarını koruma, Avrupa futbolunun temsilciliğini yapma, FIFA ve onun tarafından tanınan diğer konfederasyonlarla işbirliği içinde olma ve iyi ilişkiler sürdürme yer almaktadır.

UEFA mevzuatının başında UEFA Statüsü, Disiplin Talimatı, Lisanslı Oyuncu Temsilcileri Talimatı ve yarışma talimatları yer almaktadır. UEFA Statüsüne göre birliğin organları; Kongre, Yönetim Kurulu, Başkan ve Yargı Yönetimi organlarıdır. Kongre birliğin en üst kontrol organıdır. Yönetim Kurulu ise Başkan ve Kongre tarafından seçilen 15 üyeden oluşur ve Kongrenin veya başka bir organının görevine girmeyen konularla ilgili karar verme ve düzenleme yapma yetkisine sahiptir.

¹³³ FIFA Statüsü md.20, (Çevrimiçi)
<http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/01/66/54/21/fifastatutes2012e.pdf>, 25
Ağustos 2012.

UEFA'nın yargı organları arasında, UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu ve Temyiz Kurulu, Disiplin Müfettişleri ve Kulüp Finans Denetim Kurulu yer almaktadır. Kontrol ve Disiplin Kurulu, Yönetim Kurulunca kabul edilen Statüler ve talimatlar gereğince, yargı yetkisi içinde bulunan disiplin sorunları ve diğer meselelerde karar verme yetkisini haizdir. Bu organca verilen kararlara karşı Temyiz Kuruluna başvurmak mümkündür.

UEFA Disiplin Talimatı¹³⁴,nın 12. maddesinde şike ile ilgili düzenleme yer almaktadır. Bu maddeye göre, UEFA'nın kuralları ve talimatları ile bağlı tüm kişiler, maçların veya müsabakaların bütünlüğüne zarar veren veya verebilecek tüm davranışlardan kaçınmalı ve bu gibi davranışlarla mücadele amacıyla UEFA ile tam bir işbirliği içinde olmalıdır. Maçların ve müsabakaların bütünlüğü; kendisi veya üçüncü bir kişi için bir avantaj sağlamak amacıyla bir maçın veya müsabakanın seyrini veya sonucunu haksız veya usulsüz bir etki kullanma anlamına gelecek şekilde hareket eden, bu gibi durumlarda doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat sahibi olan veya müsabakalarla ilgili bahis veya benzeri faaliyetlere doğrudan veya dolaylı olarak katılan, maçların veya müsabakaların bütünlüğüne zarar veren veya herkesçe bilinmeyen ve fakat futboldaki pozisyonu sayesinde elde ettiği bilgileri kullanan veya başka kimselere sağlayan, bu gibi girişimler hakkında UEFA'yı derhal ve gönüllü bir şekilde bilgilendirmeyen ve bu maddenin kapsamına girebileceğini düşündüğü herhangi bir davranışı UEFA'ya rapor etmeyen kimseler tarafından ihlal edilmiş sayılır.

İlgili müsabaka aşaması bittikten sonra yargılama olursa, şikeyle ilgili şikayetler, söz konusu maç veya müsabakanın sportif sonucu üzerinde hiçbir etki yaratmaz. Bu nedenle, disiplin organı aksine karar vermezse, maç yeniden oynanmaz. İhlalin varlığı saptandığında, Disiplin ve Kontrol Kurulu, Disiplin Talimatı'nda yer alan yaptırımları uygular.

¹³⁴UEFA Disiplin talimatının tam metni için Bkz.,(Çevrimiçi) http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/95/84/21/1958421_DOWNLOAD.pdf, 20 Şubat 2013.

B. Spor Tahkim Mahkemesi (Court of ArbitrationforSport-CAS)

1. Genel Olarak

Sporun gelişerek bir endüstri haline gelmesi ve kendine özgü kurallarının olması, sportif nitelikteki uyuşmazlıkların kısa süre içinde, uzman kişilerce, kesin olarak sonuçlandırılması ihtiyacını doğurmuştur¹³⁵. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından, faaliyet alanı spor ile ilgili uyuşmazlıkların çoğunu kapsayan bir tahkim kurumu olan Spor Tahkim Mahkemesi, oluşturulmuştur¹³⁶.

Uluslararası spor uyuşmazlıklarının çözümünde yeni bir otorite olarak tanınan CAS, özel olarak sporla ilgili sorunların üzerine eğilmek amacıyla kurulmuştur¹³⁷. Kuruluşundan bu yana CAS, sporcuların doping testleri, hakemlerin müsabaka sırasında verdiği teknik kararlar ile ilgili ihtilaflar ve sporcuların Olimpiyat Oyunlarında yarışmak için uygunluğu da dahil olmak üzere çok sayıda sporla ilgili meseleye ilişkin kararlar vermiştir¹³⁸. CAS verdiği kararlar ile uluslararası spor hukukunda bir takım yol gösterici ilke ve kuralların gelişmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle CAS'ın Olimpik ihtilaflarda, uluslararası müsabakalar sırasında Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından yapılan doping kontrolü meselelerinde ve uluslararası spor federasyonları tarafından kendi ihtilaflarında münhasır yetkili tahkim kurulu olarak tanınması, onun bu yönüne katkı sağlamıştır¹³⁹.

CAS, küresel spor hukukunun en üst düzey uygulayıcısı olarak kabul edilmektedir.CAS'ın görev ve işlevleri, hukukun genel ilkelerini spora uyarlamak, spor hukukunun pratiğini geliştirmek ve böylelikle oluşturulan

¹³⁵ Murat Nart Bozkurt, "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, S:2010/2, s. 165.

¹³⁶ Abdullah Uz, "Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine" **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 2011/1, S:13, s. 244, 245; Türker Arslan, "Spor Tahkim Mahkemesi(CAS-TAS)", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Atıla Elmas" Armağanı**,Ed.,Tacar Çağlar, Hediye Gökçe Baykal, Boğaçhan Çağatay, Alev Aybers, Ankara, 2012, s. 83; Cenk Akil, "Genel Olarak Milletlerarası Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi**, C:13, S:2, 2011, s. 73; Eric, T. Gilson, "Exploringthe Court of ArbitrationforSport", **Law Library Journal**, Vol:98/3, 2006-28, s. 504.

¹³⁷Gilson, **a.g.e.**, 503, 504.

¹³⁸Gilson, **a.e.**, s. 504.

¹³⁹Gilson,**a.y.**

lexsportivayı¹⁴⁰küresel olarak uygulanabilir bir hale getirmek şeklinde sıralanabilir¹⁴¹.

CAS İsviçre medeni hukukuna göre kurulmuş bir kuruluşur¹⁴². CAS'ın ve hakem heyetlerinin merkezi İsviçre'nin Lozan kenti olarak belirlenmiştir. Ayrıca Avustralya ve Amerika Birleşik Devletlerinde Daimi İdari Büroları bulunmaktadır. Yargılamalar İngilizce veya Fransızca olarak yapılmaktadır¹⁴³.

CAS'ın oluşumu, tüzüğünün değiştirilmesi, mali işleri gibi birçok konuda Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin yetkili olmasının CAS'ın bağımsızlığı ve tarafsızlığını zedelediği gerekçesi ile İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararı üzerine CAS tüzüğünde bir takım düzenlemeler yapılarak Uluslararası Spor Tahkim Konseyi kurulmuş ve daha önce Uluslararası Olimpiyat Komitesince üstlenilen CAS'ın organizasyon ve finansman desteğini sağlama görevi Uluslararası Spor Tahkim Konseyi'ne verilmiştir¹⁴⁴. Görevi tahkim veya uzlaşma yoluyla sporla ilgili uyuşmazlıkların çözülmesini kolaylaştırmak ve tarafların haklarını ve CAS'ın bağımsızlığını korumak olan Spor Tahkim Konseyi, bu amaçla CAS'ın idari ve mali işlerini üstlenmiştir¹⁴⁵. Ayrıca CAS, listesinde yer alacak hakemleri ve uzlaşmacıları belirleme ve listeden çıkarma yetkisine sahiptir.

CAS çeşitli türde faaliyetler yürütmektedir. Uzlaşma sağlamanın yanı sıra, Uluslararası Olimpiyat Komitesinin, ulusal federasyonların, ulusal olimpiyat komitelerinin, WADA'nın ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanınan kuruluşların istekleri üzerine, spor veya sporla bağlantılı faaliyetlerin gelişimi veya

¹⁴⁰Bağımsız federasyon ve kuruluşlar vasıtasıyla spor faaliyetlerinde yönetimin sağlanmasına yönelik anlayış kapsamında, ilgili kurum ve kuruluşların uygulayacağı spor hukuku kural, talimat ve bunların yargılama mercileri ve özellikle Spor Tahkim Mahkemesi CAS'ın (Court of Arbitrationfor Sports) kararları sonucu ortaya çıkan içtihatlar toplamına "lexsportiva" adı verilmektedir. Bkz.,Gürten, Erenel, **a.g.e.**, s. 297.

¹⁴¹Gürten, Erenel, **a.e.**, s. 309.

¹⁴²LorenzoCasini, " TheMaking of a LexSportivabythe Court of ArbitrationforSport", **LexSportiva: What is Sports Law?**, Ed., Robert C. R. Siekmann, JanwillemSoek, Hollanda, Springer, 2012, s. 154.

¹⁴³ Arslan, **a.g.e.**, s. 87.

¹⁴⁴ Uz, **a.g.e.**,s. 246.

¹⁴⁵Casini, **a.g.e.**, s. 154,155.

uygulama ile ilgili hukuki meseleler hakkında bağlayıcı olmayan tavsiye niteliğinde görüş bildirmektedir¹⁴⁶.

CAS, sponsorluk sözleşmesine ilişkin ihtilaflar, televizyon yayın haklarının devri, sportif organizasyonların düzenlenmesi, oyuncu transferi sözleşmeleri, kulüpler ve oyuncular arasındaki iş sözleşmeleri, ulusal ve uluslararası federasyonların verdiği disiplin cezaları gibi konularda başvurulabilen bir makamdır. Sporcular, spor kulüpleri, ulusal veya uluslararası spor federasyonları, ulusal olimpiyat komiteleri ve sponsorlar gibi tüm gerçek ve tüzel kişilerin CAS'a başvurma hakkı bulunmaktadır¹⁴⁷.

Bir uyuşmazlık nedeniyle CAS'a başvurulabilmesi için, taraflar arasındaki sözleşmede veya bir spor kuruluşunun ana statüsünde CAS'ın yetkili olduğuna dair bir hüküm bulunması gerekmektedir¹⁴⁸. Bunun yanı sıra başvuru gerçek veya tüzel kişinin ilgili spor federasyonundaki iç hukuk yollarını tüketmiş olması gerekmektedir.

CAS'ın yargılama yetkisinin doğabilmesi için gerekli olan bir diğer şart uyuşmazlığın sportif nitelikte olmasıdır. Sporun uygulanması, gelişimi, spor ile ilgili tüm parasal ve diğer menfaatler ile ilgili uyuşmazlıklar CAS'ın yargılama yetkisine girmektedir¹⁴⁹.

CAS, "Birinci Derece Tahkim Dairesi" ve "Temyiz Tahkimi Dairesi" olmak üzere iki daireden oluşmakta ve bu iki daire arasında sportif uyuşmazlığın niteliğiyle bağlantılı olarak bir iş bölümü ayrımı bulunmaktadır. Birinci Derece Tahkim Dairesi, sözleşmeden veya haksız fiilden doğan uyuşmazlıklara bakarken, Temyiz Tahkimi Dairesi, spor teşkilatları veya spor federasyonları organları tarafından alınan kararlardan doğan uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmaktadır¹⁵⁰.

¹⁴⁶ Casini, **a.e.**, s. 155.

¹⁴⁷ Gülşen, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁴⁸ Arslan, **a.g.e.**, s. 86; Gülşen, **a.g.e.**, s. 47; Nitekim Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 64. maddesinde; FIFA ve UEFA Statüleri uyarınca, kesin ve bağlayıcı bir FIFA veya UEFA kararına yönelik tüm itirazların, İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunan Spor Tahkim Mahkemesi (CAS/TAS) tarafından ele alınacağı hükme bağlanmıştır.

¹⁴⁹ Arslan, **a.g.e.**, s. 86, 87.

¹⁵⁰ Akil, **a.g.e.**, s. 78; Gülşen, **a.g.e.**, s. 47.

Olağan tahkim yargılaması da denen birinci derece tahkim yargılaması tek veya üç hakemden oluşan bir heyet tarafından gerçekleştirilir ve kural olarak yazılıdır¹⁵¹. Heyetin karar vermesi durumunda duruşma da yapılabilmektedir. Uyuşmazlığın tarafları hakemlerin uygulayacakları maddi hukuk kurallarını serbestçe belirleyebilirler. Böyle bir seçimin var olmadığı durumlarda ise hakem heyeti İsviçre Hukukuna göre karar vermektedir.

Yargılama sonunda verilecek hakem kararı çoğunlukla alınır. Çoğunluğun olmadığı durumlarda ise hakem heyeti başkanına karar verme yetkisi tanınmıştır. Yargılama sonucunda CAS sekreteryası tarafından tebliğ edilen hakem kararları kesin nitelik arz etmektedir.

CAS olağan tahkim yargılamasının yanı sıra daha önceden verilmiş kararlara karşı temyiz mercii olarak da görev yapabilmektedir. Ancak bunun için belirli şartların sağlanmış olması aranmaktadır. İlk olarak, aleyhine temyiz başvurusu yapılmak istenen kuruluşun tüzüğünde veya statüsünde CAS'ın bu yetkisinin tanınmış olması veya taraflar arasında yapılan özel bir tahkim anlaşması ile bunun öngörülmüş olması gerekmektedir¹⁵². Bir diğer koşul ise CAS'a başvuru yapılmadan evvel mevcut iç hukuk yollarının tüketilmesidir. CAS'ın ilk derece mercii olarak verdiği kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilmesi için ise ilk merci kararında uygulanan kurallarda böyle bir başvuru imkanının açıkça öngörülmüş olması şartı bulunmaktadır.

CAS'a yapılacak temyiz başvurusunun süresi, temyize konu kararı veren kuruluşun düzenlemelerinde yer alabileceği gibi taraflarca da kararlaştırılabilir. Eğer bu iki durum da söz konusu değilse, temyiz süresi 21 gündür. Süre, ilgili kararın taraflara tebliğ edilmesinden itibaren başlar.

Temyiz başvurusu üç hakemden oluşan bir heyet tarafından incelenir. Hakemlerden ikisi uyuşmazlığın taraflarınca seçilirken, üçüncü hakem Temyiz Tahkimi Dairesi başkanı tarafından seçilir. Heyet, temyiz başvurusunu yerinde görmez ise başvurunun reddine karar verir. Başvuruyu yerinde görürse, temyize konu

¹⁵¹ Arslan, **a.g.e.**, s. 90.

¹⁵² Uz, **a.g.e.**, s. 248; Arslan, **a.g.e.**, s. 93.

karar yerine kendisi karar verebilir veya kararı bozarak, ilgili merci tarafından tekrar ele alınmasına hükmedebilir¹⁵³.

CAS, uygulamada; tazminata hükmetme, spor federasyonu veya spor kuruluşu tarafından verilen kararın iptali, değiştirilmesi veya yeniden görüşülmek üzere geri gönderilmesi, verilen cezaların kaldırılması, azaltılması veya artırılması ya da verilen kararların icrasını durdurma şeklinde kararlar vermektedir. İlk derece yargılaması sonucu verilen kararlar, niteliği gereği açıklanması gerekmedikçe ve taraflar aksini kararlaştırmadıkça gizlilik ilkesi gereği kamuoyuna açıklanmamaktadır. Temyiz yargılaması sonucunda verilen kararlar ise taraflar aksini kararlaştırmadığı sürece açıklanabilmektedir¹⁵⁴.

CAS tarafından verilen kararlara karşı tek başvuru yolu İsviçre Uluslararası Özel Hukuk Hakkındaki Federal Kanunu'nun 190. madde ve devamı hükümlerine göre açılan iptal davasıdır¹⁵⁵. Bu kapsamda açılan iptal davalarında kararın esası bakımından değil sadece usul bakımından bir inceleme yapılmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda kararın iptaline veya başvurunun reddine karar verilebilmektedir¹⁵⁶.

2. Spor Tahkim Mahkemesinin Şike Hakkında Verdiği Örnek Bir Karar: CAS 2009/A/1920 FK Pobeda ve diğerleri v. UEFA

CAS tarafından verilen bu karar, bir futbol maçında şike yapıldığı gerekçesi ile hem bir kulübe hem de bireylere karşı yaptırımuygulanmasının önünü açan ilk yargılama olması ve bir Avrupa karşılaşmasında bir kulüp ve başkanının şike yaptığı gerekçesiyle ilk kez yaptırıma tabi tutulması nedeniyle büyük öneme sahiptir¹⁵⁷.

Karara konu olayda,Pobeda isimli bir Makedon takımı ilePyunik isimli bir Ermenistan takımının, 2004/2005 sezonu UEFA şampiyonlar ligi turnuvasında

¹⁵³ Arslan, **a.e.**, s. 96.

¹⁵⁴ Gülşen, **a.g.e.**, s. 48.

¹⁵⁵ Uz, **a.g.e.**, s. 249; Arslan, **a.g.e.**, s. 96.

¹⁵⁶ Arslan, **a.e.**, s. 97.

¹⁵⁷ Jean Samuel Leuba, "Match Fixing", **CAS and Football: Landmark Cases**, Ed., Alexander Wild, Hollanda, ASSER International Sports Law Series, 2012, s. 217.

oynadıkları her iki maçta şike yaptıkları iddia edilmiştir. UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu yaptığı soruşturma sonucunda Pobeda Kulübünü, başkanını ve takım kaptanını yaptırma tabi tutmuştur. Kulüp başkanına futbolla ilişkili tüm faaliyetlerden ömür boyu men cezası verilirken; kulüp, sekiz yıl boyunca Avrupa karşılaşmalarına katılmaktan men edilmiştir.

Yaptırma tabi tutulan tarafların her biri, kararı UEFA'nın bir üst merciine taşımış, ancak inceleme mercii verilen kararı onamıştır. Bunun üzerine taraflar inceleme mercii kararına karşı CAS'a başvurmuştur. Başvuru sonucunda CAS, UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulunun kulüp ve başkanına karşı verdiği kararı onarken, takım kaptanına karşı verilen kararı iptal etmiştir. Bu cezanın CAS tarafından uygun kabul edilmesi, sporun özünü ve sadakat, doğruluk ve sportmenlik ilkelerini ihlal eden bu faaliyetlerin oluşturduğu tehlikenin önemini kanıtlamaktadır¹⁵⁸.

Davanın esasına bakıldığında, başvuru sahiplerinin sorumluluğu incelenirken, CAS'ın öncelikle, Pobeda ve Pyunik futbol takımları arasındaki maçlarda, maçın sonucunu değiştirmek için gerçekten bir anlaşma yapıp yapılmadığının incelendiği görülmektedir. İnceleme sonucunda hakem heyeti, ilk yarıdaki bahis oranlarının ve çeşitlerinin olağanın dışında olduğunu belirten bahis uzmanının raporuna dayanarak, maçta şike yapıldığı kanaatine varmıştır. Kararda, başvuru sahibi tarafların, bunun aksini ispat edecek hiçbir girişimde bulunmadığına da dikkat çekilmiştir.

Hakem heyeti, kararını ayrıca, Pobeda Futbol Kulübü başkanının Pyunik takımına karşı şike yapma niyetinin olduğunu belirten çeşitli tanıkların ifadelerine dayandırmıştır. Heyetin kararını dayandırdığı tanık ifadeleri, alışla geldiği gibi bir kulüp temsilcisiyle bir aracı arasında para alışverişinin olduğunu gösterir nitelikte değildir. Tanık ifadeleri maçta şike yapıldığını dolaylı olarak göstermektedir. Örnek olarak bir tanık, Pobeda takımı oyuncularının kendi takımlarının yenileceğine dair bahis oynadıklarını dile getirmiştir. Bu hususlar şunu göstermektedir ki, bir maçta şike yapıldığının tespiti için bir kulüp temsilcisine veya oyuncusuna para verildiğine dair direk bir kanıt olması gerekli değildir. Dolaylı bile olsa, tüm kanıtların

¹⁵⁸Leuba, a.g.e., s. 221.

veipuçlarının bir araya gelmesi şikeyi cezalandıran disiplin organının kararını haklı çıkarmak için yeterli olabilir. Bir maçta şike yapıldığının tesisi için, bahis oranları ve çeşitlerinin olağandışı değişimini gösteren teknik datalar da önemli birer delil teşkil etmektedir¹⁵⁹.

Maçta şike yapıldığı sonucuna varılmasıyla CAS, tanıkların ifadelerine de dayanarak kulüp başkanının Pyunik spor kulübüne karşı yapılan maçlarda takımının yenilmesi için girişimde bulunduğuna karar vermiştir. CAS hakem heyeti kararında, UEFA Disiplin Talimatı'nın, takım, oyuncu, yetkililer veya üyelerinin madde 5'i ihlal etmesi durumunda, üye dernek veya kulüplerin de yaptırıma tabi tutulacağını öngören 11. maddesinin uygulanmasını kabul etmiştir. Diğer bir ifade ile kulüp, kendi yetkililerinin işlediği fiillerden dolayı sorumlu tutulabilmektedir. Heyet, bahsi geçen kişilerin kulüp yararına maçın sonucunu değiştirmek için teknik direktör ve oyuncularını etkilediği gerekçesi ile sorumlu olduğuna kesin olarak kanaat getirmiş ve ilgili kulübü de madde 11'e göre yaptırıma tabi tutmuştur.

CAS ayrıca bu kararında bir ilke imza atarak anonim tanıkları sorgulamış ve kararını bu tanıkların ifadelerine dayandırmıştır. UEFA, CAS'tan tanıkların ve ailelerinin yaşam ve güvenlikleriyle ilgili riskler nedeniyle kimliklerini diğer tarafa bildirilmeksizin sorgulanmasını talep etmiştir. Çünkü, UEFA'nın ilk ve ikinci derece organları kararları esnasında Pobeda Kulübü, kendisine karşı beyanda bulunan bazı tanıkların kimliklerini ve fotoğraflarını web sitesinde yayınlama niyetinde olduğunu duyurmuştur. Bütün bu koşulları göz önünde tutan heyet, bazı tanıkların vurgulanan korkuların göz ardı edilemeyeceğini düşünerek, UEFA tarafından ileri sürülen talebi kabul etmiştir.

CAS verdiği kararda, şike ve bahis hareketlerinin; üye derneklerin, kulüplerin ve aynı şekilde oyuncuların, görevlilerin ve üyelerin, sportmenlik, dürüstlük ve sadakat ilkelerine göre hareket etmelerini vurgulayan UEFA Disiplin Talimatının 5. maddesindeki genel hükmü ihlal ettiğini belirtmiştir. Benzer şekilde CAS, Avrupa'daki futbolun yüksek sosyal önemine dikkat çekmiştir. Bu nedenle kararda, kamuoyunda tüm oyuncuların rakibini yenmek için objektif olarak yarıştıklarına,

¹⁵⁹Leuba, a.e., s. 220.

kararların da bu yönde alındığına dair bir inancın bulunduğu ve şikenin; sportmenlik, dürüstlük ve sadakat ilkelerinin özüne aykırı olduğu vurgulanmıştır.

CAS'ın Pobeda ve diğerleri v. UEFA kararı, Avrupa çapında yapılan futbol turnuvalarından birinde şike yapıldığını kabul eden ilk karar olması ve CAS hakemlerinin ilk kez anonim tanık dinlemiş olması nedeniyle bir ilki teşkil etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ

I. Şike ve Teşvik Primi Fiillerinin Suç Olarak Düzenlendiği Ülkeler

Şike ve teşvik primi fiilleri bazı ülkelerde, özellikle spor faaliyetleri ile ilgili olarak ortaya çıkan yolsuzlukları konu alan ve spor müsabakalarında yapılan şike fiilleri ve bunlarla yakından bağlantılı olan yasadışı bahislerle ilgili cezai müeyyideler öngören spor ceza kanunlarında suç olarak düzenlenmiştir. Bazı ülkelerde ise tıpkı ülkemizde olduğu gibi genel olarak spor ile ilgili cezai düzenlemelere yer verilen kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunlarda sporda şiddet, müsabaka düzeni ve güvenliği, spor müsabakaları ve bahislerle ilgili olarak ortaya çıkan yolsuzluklar ele alınmış ve bu konularla ilgili suçlar düzenlenmiştir. Bir kısım ülkede ise şike ve teşvik primi verme fiilleri ceza kanunlarının özel hükümler bölümünde ele alınmıştır.

A. Spor Ceza Kanunlarında Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler

1. İtalya

İtalya'da şike fiili, bahis sektörü ve yarışların işleyişinin korunması ve yasadışı bahis konularını da kapsayan spor dolandırıcılığı ile ilgili 401/1989 sayılı özel bir kanun ile suç olarak düzenlenmiştir¹. Bu düzenleme yapılmadan evvel müsabaka sonucunu değiştirme amacıyla yapılan fiillerin İtalyan Ceza Kanunu'nun 640. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirildiği görülmektedir². Yapılan yeni düzenlemenin, müsabaka sonucunu değiştirmeye yönelik fiillerin İtalyan Ceza Kanunu'nun 640. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık

¹ 13 Aralık 1989 tarih ve 401 Sayılı "Sportif Faaliyetlerdeki Adil Yarışın Sağlanması ve Yasadışı Şans Oyunları ve Bahislere Karşı Mücadele Kanunu" (Official Journal No:294 18.12.1989), (Çevrimiçi) http://ec.europa.eu/sport/news/documents/study-sports-fraud-final-version_en.pdf, 8 Ekim 2012.

² İtalya'da 1980 yılında ortaya çıkan ve Totonero Skandalı olarak adlandırılan bir dizi şike olayında, skandala karışan sporcular ve diğer kişiler hakkında yapılan suçlamalar nitelikli dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmiştir. Bkz., Christian Kalb, **Integrity in Sport Understanding and Preventing Match-fixing**, Sport Accord, 2011, s. 10, (Çevrimiçi) http://www.sportaccord.com/multimedia/docs/2011/11/SportAccordIntegrity_Guide.pdf, 8 Ekim 2012.

suçu kapsamında değerlendirilmesindeki zorluklara binaen oluşturulduğu ileri sürülmektedir³.

Yeni yapılan düzenlemenin amacı özellikle bahis faaliyetleri ile ilgili olarak, suç örgütleri ile yasadışı spor bahisleri arasında giderek artış gösteren bağlantıya karşı mücadele etmek ve kanun tasarısı ile birlikte sunulan raporda belirtildiği üzere spor müsabakalarında geçerli olan fairplay ilkesini korumaktır⁴. Kanun ayrıca, yasadışı bahis ve sporda şiddetle ilgili yeni suçlar ihdas etmek suretiyle bahisle ilgili düzenlemeleri sadeleştirmeyi amaçlamıştır.

Kanun'un 1. maddesinde şike fiili suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adil ve doğru yarıştan kaynaklanandan daha farklı bir sonuç sağlamak amacıyla, İtalyan Ulusal Olimpiyat Komitesi (CONI) tarafından tanınan herhangi bir dernek ya da İtalyan Atçılık Birliği (UNIRE) veya devletçe tanınan herhangi bir spor kuruluşu veyahut onun üye dernekleri tarafından organize edilen bir spor karşılaşmasında, herhangi bir katılımcıya para ya da diğer bir menfaat ya da rüşvet veya teşvik teklif veya vaat eden kimse 1 aydan 1 yıla kadar hapis ve 250 Avrodan 1000 Avroya kadar para cezası ile cezalandırılmaktadır⁵. Benzer cezalar menfaat kabul veya talep eden kimseleri kapsayan pasif hareketler için de öngörülmüştür.

Söz konusu düzenlemeye göre suçun oluşabilmesi için öncelikle spor müsabakasının, İtalyan Ulusal Olimpiyat Komitesi (CONI) tarafından tanınan herhangi bir dernek ya da İtalyan Atçılık Birliği (UNIRE) veya devletçe tanınan herhangi bir spor kuruluşu veyahut onun üye dernekleri tarafından organize edilmesi gerekmektedir. Yani tıpkı Türk hukukundaki düzenlemede olduğu gibi karşılaşmanın belirli bir spor müsabakası olması gerekmektedir. Belirtilen kuruluşların dışındaki

³Enzo Musco, "El Fraude en la Actividad Deportiva", **Revista Penal**, No: 7/79, 2001; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, Avrupa Komisyonu, 2012, European Affairs, s. 38 (Çevrimiçi)

http://ec.europa.eu/sport/news/documents/study-sports-fraud-final-version_en.pdf, 8 Ekim 2012.

⁴Pietro Erede, "Frode Sportiva e Doping" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Università degli Studi di Parma, 2009; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 38.

⁵ Düzenleme İtalya'da "özel sektör rüşveti" ile ilgili bir suç olarak değerlendirilmektedir. Bkz. European Commission, Group of States against Corruption, **Third Evaluation Round, Evaluation Report on Italy Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2)**, 2012, s. 13, (Çevrimiçi) [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_One_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_One_EN.pdf), 9 Ekim 2012.

kişi veya kurumların düzenlediği spor karşılaşmalarında yapılan şikenin cezalandırılması mümkün değildir.

Suçun oluşması için failin kastının yanında, müsabakanın sonucunu değiştirme amacı taşıması gerekmektedir. Son olarak bu suçun oluşabilmesi için sonucun değiştirilmesine yönelik olarak spor karşılaşmasında yer alan herhangi bir kimseye para ya da diğer bir menfaat ya da rüşvet/teşvik teklifi veya vaadi bulunmalıdır. Dikkat edilmelidir ki; burada sadece bu kişinin herhangi bir katılımcıya para ya da diğer bir menfaat ya da rüşvet veya teşvik teklif veya vaat etmesi suçun oluşumu bakımından yeterli görülmektedir. İtalya’da bu suç ‘formalcrime’(şekli suç) olarak düşünülmektedir; yani sonucun gerçekleşmesi gerekli değildir. Diğer şartların da varlığı durumunda suçun oluşması için ne müsabakanın sonucunun değişmesi ne de teklifin karşı tarafça kabulü gerekir⁶.

Düzenlemeye göre fail, karşı tarafa para veya sair menfaat teklifi veya vaadinde bulunmalıdır. Sair menfaatin kapsamına nelerin gireceği tıpkı Türk Hukukundaki düzenleme gibi yoruma ihtiyaç duymaktadır. İtalyan doktrinine göre bu ifade ekonomik menfaatlerle sınırlı değildir, her türlü menfaat bu kapsamda değerlendirilmelidir⁷.

Suçun kapsamı yukarıda da ifade edildiği üzere belirli spor kuruluşları tarafından düzenlenen resmi müsabakalarla sınırlıdır. Bu sınırlı kapsam düzenlemenin doktrinde eleştirmesine yol açmıştır. Yapılan eleştirilere göre kanunun amacı spordaki fairplayin güvence altına alınmasından ziyade, kamu kuruluşlarınca düzenlenen belirli müsabakaların korunması ve daha da önemlisi bu müsabakalar üzerine bahis oynatan bahis şirketlerinden elde edilen gelirlerin güvence altına alınmasıdır⁸.

⁶LorenzoMorillasCueva, “El TratamientoJurídico del Fraude en el Deporte en el DerechoComparado. LasExperiencias de Italia, Portugal y Alemania”, **Es Necesaria la RepresiónPenal para EvitarlosFraudes en el DeporteProfesional?**,Ed., M. CardenalCarro, M. García Caba, E. A. GarcíaSilvero, No:2/57, EdicionesLaborum, 2010, s. 57; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 38.

⁷Musco, **a.g.e.**, s. 84; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 38.

⁸LucioColantuoni, “Fraude y ApuestasDeportivas en el FútbolProfesional:CasosRecientes en Italia y AnálisisComparativo”, **Dopaje, Fraude y Abuso en el Deporte**, Ed.,BoschCapdevila,

Kanunda katılımcı ve yarışanlarla ilgili bir tanım yapılmazken, İtalyan doktrininde de oyuncular, hakemler ve yetkililer dışında;antrenörler, menajerler, doktorlar, fizyoterapistler ve benzerleri gibi diğer profesyonellerin bu tanımın kapsamı içine girip girmediği konusunda bir fikir birliği bulunmamaktadır⁹. Buna karşılıkmenajer ve antrenörlerin daha genel hareketleri kapsayan dolandırıcılık suçuna göre cezalandırılabilceği ileri sürülmektedir¹⁰.

Kanun'da bu suç için öngörülen yaptırımlar, 1 aydan 1 yıla kadar hapis ve 250 Avrodan 1000 Avroya kadar para cezasıdır. Fiilin söz konusu düzenleme var olmadan önce dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirildiği dikkate alındığında, öngörülen yaptırımın fiilin ağırlığı ile orantılı olmadığı görülmektedir. İtalyan doktrinine göre de en fazla bir yıllık hapis ve 1000 Avro miktarındaki para cezasının caydırıcılıktan uzak olduğu düşünölmektedir¹¹.

Maddenin 3. fıkrasına göre müsabaka sonucunun düzenli olarak organize edilen bahis faaliyetlerinin seyrini etkilemesi cezayı ağırlaştırıran bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu durumda cezalar 3 aydan 2 yıla kadar hapis ve 25000 Avroya kadar para cezasına kadar artmaktadır.

Kanun'un 4. maddesi yasadışı bahislerle ilgili bir suç içermektedir. Buna göre, loto ve devlet veya diğer yetkili temsilciler tarafından kontrol edilen oyunların veya CONI veya UNIRE tarafından düzenlenen spor müsabakaları üzerine oynanan bahislerin yasadışı bir şekilde oynanması ceza yaptırımına tabi tutulan bir fiil olarak düzenlenmiştir¹².

FranquetSugrañes, 2007, s.199; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 38.

⁹GuidoVidiri, "FrodeSportiva e Repressione del Gioco e delleScommesseClandestine", **GiustiziaPenale**, 1992, s. 649; Musco,**a.g.e.**,s. 84; Colantuoni, **a.g.e.**, s. 199; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 39.

¹⁰Colantuoni, **a.y.**

¹¹ Jean François Villote, "Préserverl'intégrité et la SincéritédesCompétitionsSportivesFaceauDeveloppementdes Paris Sportifs en Ligne", 2011, s. 59, (Çevrimiçi) <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/114000165/0000.pdf>, 9 Ekim 2012.

¹²MicheleColucci, **Sports Law in Italy**, Hollanda, KluwerLaw International, 2010, s. 119; Ayrıntılı bilgi için Bkz.,FeliceAntignani, MicheleColucci, FelixMajani, "Betting in Sports Events.GamblingItaly", **Sports Betting: LawandPolicy**,Ed., Paul M. Anderson, Ian S. Blackshaw, Robert C. R. Siekmann, JanwillemSoek, Hollanda, Springer, 2012, s. 495 vd.

Kanun'un 3. maddesi, madde 1'de belirtilen suçlarla ilgili vakaların bildirilmesi yükümlülüğünü öngörmektedir. Bu yükümlülük İtalyan Milli Olimpiyat Komitesi'ne bağlı olan ulusal spor federasyonları başkanlarını ve yine bu federasyonların disiplin kurulu başkanlarını ilgilendirmektedir. Düzenlemeye göre, İtalyan Milli Olimpiyat Komitesi'ne bağlı olan ulusal spor federasyonları başkanları ve yine bu federasyonların disiplin kurulu başkanları görevlerini yerine getirdikleri sırada Kanun'un 1.maddesinde belirtilen suçun işlendiği yönünde bir bildiri ile karşılaşır veya suçun işlendiğini bir şekilde öğrenirler ise durumu soruşturma makamlarına bildirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak herhangi bir özel yaptırım öngörülmemiştir. Buradan yola çıkarak düzenlemenin amacının soruşturma makamları ile spor kuruluşları arasındaki işbirliğini sağlamak olduğu söylenebilir. Bununla birlikte söz konusu bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda İtalyan Ceza Kanunu'nun kamu görevlilerinin görevleri ile bağlantılı olarak öğrendikleri suçları bildirme yükümlülüğünün düzenlendiği 361. maddesinde belirtilen cezaların uygulanabileceği ileri sürülmektedir¹³.

Kanun'un 5. maddesinde hak yoksunluğu olarak spor müsabakalarının yapıldığı veya yasal bahislerin gerçekleştiği alanlara girmekten yasaklanma öngörülmüştür. Ayrıca spor dolandırıcılığından hüküm giyen kimselerin spor derneklerinde herhangi bir görev almasına izin verilmemektedir¹⁴.

İtalya'da telekomünikasyonun denetlenmesi koruma tedbiri belirli suç türleri için özellikle de 5 yıl veya daha fazla hapis cezası gerektiren suçlar bakımından, mümkündür. 401/1989 sayılı Kanun ile öngörülen cezaların süresi bu tedbirin

¹³DonatelloFerretti, "La Frode in CompetizioniSportive", **DirittoPenale**,2005, (Çevrimiçi) <http://www.diritto.it/archivio/1/20321.pdf>, 9 Ekim 2012; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 39; İtalyan Ceza Kanunu'nun 361. maddesine göre, görevleri nedeniyle bir suçun işlendiğini öğrenen kamu görevlileri, suçu soruşturma makamlarına bildirmemeleri durumunda 30 Avrodan 516 Avroya kadar para cezası ile cezalandırılmaktadırlar. Ağırlaştırıcı nedenlerin bulunması durumunda 1 yıla kadar hapis cezası verilebilmektedir. Bkz. İtalyan Ceza Kanunu md. 361, (Çevrimiçi) <http://www.altalex.com/index.php?idnot=36764>, 9 Ekim 2012; Erin Komada, "TurnedAway: TheDetrimentalEffect of Italy'sPublic Security Law on UndocumentedChildren's Right toEducation", **Boston University International LawJournal**, Vol:29/45, 2011, s. 453 (Çevrimiçi) <http://www.bu.edu/law/central/jd/organizations/journals/international/volume29n2/documents/Komad-a-finalpdf.pdf>, 9 Ekim 2012.

¹⁴**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 39.

uygulanması için yeterli olmadığından, bahisle bağlantılı şike fiilleri için İtalyan Ceza Kanunu'nun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu cezalandıran 416. maddesine atıf yapılmıştır¹⁵. Böylece bu tedbir, örgüt faaliyeti içerisinde işlenen şike fiilleri bakımından da uygulanabilir hale gelmiştir.

İtalya daha çok futbol müsabakalarında ortaya çıkan ve bahisten kaynaklanan şike olaylarından düzenli olarak etkilenmektedir¹⁶. Ancak şike her zaman bahislerle ilgili olarak gündeme gelmemiştir. Örneğin 1933 yılında dünya ağır siklet boks şampiyonu olan başarılı sporcu Primo Carnera'nın kariyeri boyunca birçok maçta şike yaptığı ve bu maçlardan kazandığı ödüllerin büyük çoğunluğunu mafyaya vermek zorunda kaldığı ileri sürülmüştür¹⁷.

Bununla birlikte İtalya'da bahis oyunlarının sonucunu etkilemek amacıyla yapılan şike ile ilgili olarak birçok örnek sıralamak mümkündür. Bunlardan ilki 1970 ve 1980'lerde kendilerinin oynadığı müsabakanın neticesine bahis oynayan Serie A ve Serie B'den futbolcuların yer aldığı 'Totonero' skandalı olarak adlandırılan olaydır¹⁸. Olaya karışan 7 kulüpten bazıları küme düşürülmüş(Milan, Lazio), bazılarının ise (Palermo, Bologna, Perugia, Avellino, Taranto) 25 puanları silinmiştir¹⁹. Yaklaşık 20 futbolcunun hapis cezası veya müsabakalardan men cezası aldığı bu olayda, adı skandala karışan spor kulüplerine de para cezası uygulanmıştır²⁰.

2005 yılında 'Genoa Olayı' olarak bilinen bir spor dolandırıcılığı vakasında, Genoa Spor Kulübü, 2004-2005 sezonunda Serie B'de Venice kulübüne karşı oynadığı bir maçta şike yapmakla suçlanmıştır. Söz konusu maçta Genoa takımı

¹⁵Colantuoni, a.g.e.,s.205; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 39.

¹⁶ Avrupa ülkelerindeki bahis kaynaklı ve bahis kaynaklı olmayan şike olayları ile ilgili istatistik için Bkz: Samantha Gorse, Simon Chadwick, **The Prevalence of Corruption in International Sport A Statistical Analysis**, Centre for The International Business of Sport Coventry University Business School, 2011, s. 19, (Çevrimiçi) http://www.rga.eu.com/data/files/Press2/corruption_report.pdf, 20 Ekim 2012.

¹⁷Kalb, a.g.e., s. 6.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz., Lucio Colantuoni, Cristiano Novazio, Alessandro Izar, Matteo Pozzi, "Betting on Sport", **International Sports Law Review Pandektis**, Vol:8/3-4, 2010, s. 292, (Çevrimiçi), http://iasl.org/media/File/Library/iasl_E-Books/ISLR_Pandektis_Vol8_3-4.pdf, 20 Ekim 2012.

¹⁹Kalb, a.g.e., s. 10.

²⁰**Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 39.

galip gelmiş ve bunun sonucunda bir üst lig olan Serie A'ya yükselmiştir²¹. Genoa Futbol Kulübü başkanı ve onun yakını ve iş ortağı ile kulübün spor direktörü, Venice Futbol Kulübü menajerlerine yaklaşık 250.000 Avro ve aynı kulübün oyuncularına haksız kazanç veya sair menfaat teklif etmekten yargılanmıştır. 2 Mart 2007'de, Genoa mahkemesi 5 failin her birini 401/1989 sayılı kanunun madde 1, 2, 3'e göre spor dolandırıcılığından 4 ay hapis ve 400.000 Avro para cezasına mahkum etmiştir²². Temyize taşınan dava 27 Kasım 2008 tarihinde sonuçlanmış ve cezalar onanmıştır. Dava daha sonra Yüksek Mahkeme önüne götürülmüş ve 25 Şubat 2010'da, 2008 yılında verilen karar, davanın Genoa Temyiz Mahkemesinin başka bir dairesine gönderilmek üzere bozulmuştur²³. 15 Şubat 2011'de verilen ikinci temyiz davasında kulüp başkanının 4 aylık hapis cezası onanırken diğer faillerin beraatine karar verilmiştir²⁴.

2006 yılında "Calciopoli" olarak adlandırılan olayda Serie A'daki 5 kulübün adları 1999-2005 yılları boyunca yapılan maçlarda hakemlerin görevlendirilmesi ile ilgili olarak ortaya çıkan bir skandala karışmıştır²⁵. Skandala adı karışan Juventus, AC Milan, Fiorentina ve Lazio spor kulüplerinden o yılın şampiyonu olan Juventus, Fiorentina ve Lazio kulüpleri bir alt lig olan Serie B'ye düşürülürken Milan kulübünün puanı silinmiştir²⁶. Ayrıca bu kulüpler o yılın Avrupa kupalarına katılmaktan men edilmişlerdir. Ancak kulüplerin bir üst mercie başvurması sonucu küme düşen tek kulüp Juventus olarak kalmış, diğerleri ise puan silme cezası almıştır²⁷.

²¹**Examination of Threats to the Integrity of Sports**, Oxford Research A/S, 2010, s. 13. (Çevrimiçi) <http://www.eusportsplatform.eu/Files/Filer/examination%20of%20threats%20to%20sports%20integrity.pdf>, 10 Ekim 2012.

²²**Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 40.

²³Yüksek Temyiz Mahkemesi, 25.02.2010 No:12562; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 40.

²⁴**A.y.**

²⁵Jason Foley-Train, **Sports Betting: Legal, Commercial and Integrity Issues**, Londra, Remote Gambling Association, 2012, s. 94. (Çevrimiçi) http://www.rga.eu.com/data/files/Pressrelease/sports_betting_web.pdf, 10 Ekim 2012.

²⁶**Examination of Threats to the Integrity of Sports**, s. 13.

²⁷Alessandro Baroncelli, Raul Caruso, "The Organization and Economics of Italian Serie A: A Brief Overall View", **Rivista di Diritto ed Economia dello Sport**, Vol:7/2, 2011, s. 70, (Çevrimiçi) http://www.rdes.it/RDES_2_11_Baroncelli_Caruso.pdf, 10 Ekim 2012.

Kasım 2011’de Juventus futbol kulübünün eski genel menajeri “Calciopoli” olayının ceza davası sonucu 4 yıl 4 ay, Fiorentina Kulübünün başkanı ve kardeşi ve Lazio kulübünün başkanı 15 ay hapis cezasına mahkum olurken, Reggina kulübü başkanı da 18 ay hapis cezası almıştır. Olaya karışan hakemler, sırasıyla 3 yıl 8 ay ve 1 yıl 4 ay hapis cezasına mahkum olmuştur. Diğer failer için ise mahkeme spor alanlarına girmekten yasaklanmaları kararı vermiştir²⁸.

“Calcioscommesse” veya “Scommessopoli” olarak adlandırılan bir diğer olay 1 Haziran 2011 tarihinde ortaya çıkmıştır. Futbol ile ilgili birçok isim, 38 maçta şike yaptıkları iddiası ile İtalyan polisince gözaltına alınmıştır²⁹. 9 Ağustos 2011 tarihinde İtalyan Futbol Federasyonu ilk derece cezalarını açıklamıştır. Buna göre 14 kulüp para cezası, küme düşme ve puan silme ile cezalandırılmıştır. 18 futbolcu 1 ila 5 yıl arasında değişen sürelerde futbol faaliyetlerinden men cezası almıştır³⁰.

2. Portekiz

Spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonu ile ilgili özel bir kanuna sahip olan bir diğer ülke Portekiz’dir. Başta “ApitoDourado” olarak adlandırılan skandal olmak üzere, şike ile ilgili olaylara tepki olarak hükümet 2007 yılında sporda fair-playe karşı gerçekleştirilen hareketlerle mücadele etmek için ceza sorumluluğu öngören yeni bir kanun kabul etmiştir³¹. Bu Kanun’un yürürlüğe girmesinden önceki 390/91 sayılı Kanun’da da sporda aktif ve pasif rüşvet özel bir spor suçu olarak öngörülmüştü³². 31 Ağustos 2007’de kabul edilen 50/2007 sayılı Kanun sayılı Fiziksel Aktivite ve Spor Hakkında Kanun, 390/91 sayılı Kanunu ilga etmiştir³³. Bu

²⁸Tribunale di Napoli, Sezionenona Penale, 8.11.2011, N:14692/11; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 40.

²⁹La Gazzetta dello Sport, Maxi-Investigation on Betting, Match-fixing in Serie B and C, 1 Haziran 2011, (Çevrimiçi) http://www.lawinsport.com/articles/anti-corruption/item/illegal-betting-and-match-fixing-in-italy?category_id=114, 22 Ekim 2012; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 40.

³⁰**Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 41.

³¹ Maria José Carvalho, “Professional Sport in Portugal”, **International Sports Law Review Pandektis**, Vol:8/3-4, 2010, s. 363, (Çevrimiçi) http://iasl.org/media/File/Library/Iasl_E-Books/ISLR_Pandektis_Vol8_3-4.pdf, 20 Ekim 2012.

³²**Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 41.

³³ Kanun’un şike ile ilgili maddelerinin resmi olmayan İngilizce çevirisi için Bkz., European Committee on Crime Problems, “Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, 2012, s. 77-80, (Çevrimiçi) [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/Bureau/20documents/CDPC\(2012\)1%20-%20e%20-](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/Bureau/20documents/CDPC(2012)1%20-%20e%20-)

Kanun 17 yıllık bir dönemde üçüncü spor kanunu olma özelliğini taşımaktadır. İlk kanun 13 Ocak 1990 tarih ve 1/90 sayılı Spor Sistem Kanunu, ikinci Kanun ise 21 Temmuz 2004 tarih ve 30/2004 sayılı Spor Kanunu'dur³⁴.

50/2007 sayılı Kanun, aktif ve pasif rüşvet, nüfuz ticareti/nüfuzun kullanılması ve suç örgütü şeklinde üç farklı suç ihdas etmiştir. Kanun'un 8. maddesine göre pasif rüşvet, bir sporcunun belirli bir spor müsabakasının sonucunu değiştirmek veya çarpıtmak amacıyla yapılan herhangi icrai veya ihmali bir hareketin karşılığı olarak, doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla maddi veya manevi haksız bir kazanç veya böyle bir kazanç vaadini talep veya kabul etmesidir. 9. maddede düzenlenen aktif rüşvet ise sporla ilgili bir kimseye doğrudan veya aracılar vasıtasıyla maddi veya manevi haksız bir kazancın verilmesi veya vaat edilmesidir. Pasif rüşvet 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırken, aktif rüşvet 3 yıla kadar hapis cezası veya para cezası ile cezalandırılmaktadır.

Kanun'un 10. maddesinde nüfuz ticareti suçu düzenlenmektedir. Buna göre, bir spor müsabakasının sonucunun değiştirilmesi için bir anlaşma sağlanması amacıyla herhangi bir spor kişisi üzerinde gerçek veya varsayılan etkinin kötüye kullanılarak maddi veya manevi haksız bir kazancın talep veya kabul edilmesi veya böyle bir kazancın vaat edilmesi 3 yıla kadar hapis ve para cezası ile cezalandırılmaktadır.

Son olarak Kanun'un 11. maddesinde, amacı veya faaliyeti açıkça bu kanunda belirtilen suçların işlenmesini sağlamak olan bir grubu, örgütü veya birliği, organize eden, kuran ve bunlara üye olan veya destekleyen kimseler için 5 yıla kadar artan hapis cezası öngörülmektedir. Maddenin 3. fıkrasına göre, bir grup, örgüt veya birlik; belirli bir zaman dilimi boyunca, planladıkları şekilde ve birlikte hareket eden en az 3 kişiyi ifade etmektedir.

Kanun'un 12. maddesine göre, 8. maddede düzenlenen pasif rüşvet ve 10. maddede düzenlenen nüfuz ticareti suçunun faili, bir spor direktörü, hakem veya

%20Promotion%20of%20the%20integrity%20of%20sport%20against%20manipulation%20of%20res ults_Final.pdf, 10 Ekim 2012.

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. José Manuel Meirim, "The Most Recent Sports Act", **SweetandMaxwell's International Sports Law Review**, Vol:7, 2007, Londra, s. 48.

kulüp ise cezalar artırılır. Ancak, Kanun'un 13. maddesine göre, olaya karışan diğer kimselerin yakalanmasında veya kimliğinin belirlenmesinde işbirliği yapmak bir hafifletici sebep olarak düşünülmektedir ve eğer fail elde ettiği kazancı veya eşdeğerini iade ederse ceza uygulanmayacaktır.

Bu Kanun'da yer alan suçları işleyen kimseler için 4. maddede ilave hak yoksunlukları öngörülmüştür. Buna göre fail, altı aydan üç yıla kadar spor müsabakalarına katılmaktan men edilebilir; bir yıldan beş yıla kadar devlet, özerk bölgeler, yerel makamlar ve diğer kamu makamları tarafından sağlanan sübvansiyon, bağış veya teşviklere erişimden yasaklanabilir. Eğer fail bir antrenör, koç veya spor yetkilisi ise 1 yıldan 5 yıla kadar bu görevleri yerine getirmekten men edilebilir. Kanun'un 3. maddesinde tüzel kişilerin de kanunda belirtilen suçlardan dolayı sorumlu olacağı belirtilmiştir.

Kanun'un 6. maddesinde, spor kuruluşları ve federasyonlarında veya profesyonel spor liglerinde, derneklerde veya bağlı kulüplerde özel pozisyonlarda olan kimselere, görevleri nedeniyle veya bu görevlerini yerine getirirken, bu kanunda belirtilen suçların işlendiğine dair bir belirti ile karşılaşmaları durumunda bunu kamu makamlarına bildirme yükümlülüğü yüklenmektedir.

Yeni Kanun kabul edilmeden evvel içtihat hukukunun sadece bir örnek ile sınırlı olduğu görülmektedir. 1997 yılında, bir hakem, bir kulüp menajeri ve iki diğer kişi 12 aydan 15 aya kadar değişen ancak ertelenen hapis cezaları alarak sporda rüşvetten suçlu bulunmuşlardır³⁵.

“ApitoDourado(Altın Düdük)” şüphesiz ki Portekiz'deki en önemli şike olayıdır. Bu olay yeni kanunun geliştirilmesi ve kabul edilmesine yol açmıştır. Olay 2003-2004 sezonunda ikinci lig maçlarında hakemlere rüşvet verilmesi ile ilgilidir. Portekiz polisi bu olayda, aralarında Porto Futbol Kulübü başkanı, Boavista Futbol

³⁵Acórdão do Supremo Tribunal de Justiça, 30.10.1997; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 41.

Kulübü eski başkanı ve Portekiz Profesyonel Futbol Ligi Başkanının da yer aldığı 16 kişiyi hakemlere rüşvet vermek veya rüşvet vermeye teşebbüsten sorgulamıştır³⁶.

Portekiz Futbol Federasyonu ilk olarak Porto Spor Kulübünün 6 puanını silmiş ve rüşvete teşebbüs ettiği gerekçesi ile kulüp başkanını 2 yıl süre ile futbol ile ilgili faaliyetlerden men etmiştir. Daha sonra başkan, federasyonun bir üst merciine başvurmuştur. Bu arada da UEFA Kontrol ve Disiplin Kurulu takımı şampiyonlar ligine gitmekten men etmiştir³⁷.

B. Spor Kanunlarında Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler

1. Polonya

Polonya’da 25 Haziran 2010 tarihinde çıkarılan 127 sayılı Spor Hakkında Kanun’un 46.ile 49. maddeleri arasında şike suçuna ilişkin hükümlere yer verilmiştir³⁸.

Bu Kanun çıkarılmadan evvel Polonya Ceza Kanunu’nda “anti-rüşvet eklemesi” olarak adlandırılan 296/b maddesinin eklenmesi ile birlikte profesyonel

³⁶“Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, s. 81.

³⁷José Manuel Meirim, “Football bytheWhistle”, **SweetandMaxwell’s International Sports LawReview**,Vol:8, 2008, Londra, s. 66; Bu olay ülke çapında farklı süreçlerde başlayan birkaç bölüme sahiptir. Buna karşın son kararlar henüz verilmemiştir ancak sanıkları suçlu bulan ve beraat ettiren ara kararlar bulunmaktadır. Bkz. 41; İtalya ve Portekiz’in dışında Malta’da da 1976 yılında Malta Kanunlarınının 263. Bölümüne eklenmek üzere, 19 sayılı Yolsuzluğun Önlenmesi Kanunu’nu kabul edilmiştir. Kanun’un 3. maddesi oyuncu ve/veya yetkili ya da müsabakayı organize eden kimselerden hangisinin rüşvet aldığına bağlı olan pasif rüşvet tanımına yer vermiştir. Aynı hüküm aktif rüşvetten de bahsetmektedir. Bu suçların ikisi de teşebbüs suçu olarak düşünülmüştür. Kanunu’nun 9. maddesine göre tüm bu hareketler 4 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırmaktadır. Kanun’un 4. maddesi, spor yetkilileri, oyuncular veya müsabaka organize edenlere, madde 3’teki hükümlere karşı işlenen bir suçun olduğu bilgisini elinde bulundurmaları halinde durumu ilgili makamlara bildirme yükümlülüğü içermektedir. Bu yükümlülüğe uymamak ise Kanun’un 9. maddesinde, 3 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılabilen bir suç olarak öngörülmüştür. Düzenlemenin 7. maddesinde etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre ilgili makamlara durumla ilgili ilk bilgiyi veren kimseler uygulanacak cezadan muafır. Ancak, bu hüküm sadece polislin daha önceden sahip olmadığı bilgilerin verilmesi durumunda geçerlidir. Malta’da şike ve teşvik primi ile ilgili yakın zamanda, hepsinde de oyuncuların olaya karıştıkları iddia edilen en az 7 karar verilmiştir. Bununla birlikte bir olayda delil yetersizliği nedeniyle şüpheliler aklanırken, bir diğerinde faillere 4 aydan 18 aya kadar hapis cezaları verilmiştir. Bkz.,**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 41.

³⁸“Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, s. 74.

spor rüşvetini cezalandıran bir hüküm yer almakta idi³⁹. Bu ekleme yapılmadan evvel de Polonya’da rüşvet ile ilgili genel hükümler, özellikle de Ceza Kanunu’nun 228-230. maddeleri şike ve teşvik primi olayları ile ilgili olarak uygulama alanı buluyordu⁴⁰. Ancak bu düzenlemenin açık bir şekilde yapılmasıyla, şike fiillerinin kamu düzenine karşı bir suç oluşturduğu kabul edildiği gibi, ceza yargılaması makamları ile disiplin soruşturmalarını yürüten makamların işbirliği içerisinde çalışmasına katkı sağlanmıştır.

Kanun Tasarısının gerekçesinde de açıklandığı gibi, kanun koyucunun özel bir suç ihdas etmesinin sebebi “*profesyonel spordaki patolojik olaylara ceza hukukunun mevcut hükümlerinin karşılık vermedeki eksikliği*”dir⁴¹. Bununla birlikte özel düzenlemenin asıl nedeninin, dünya sporundaki ticari ilişkilerin korunması olduğu ileri sürülmüştür. Düzenlemenin kamu düzenine karşı bir suç olarak da ifade edildiği görülmektedir⁴².

Polonya Ceza Kanunu’nun 296b maddesi ile yapılan düzenleme, sadece müsabakada yer alan veya müsabakayı organize eden kişilerin sebep olduğu spor müsabakasının seyrini haksız şekilde etkilemeyi cezalandırmakta idi. Müsabakanın organizasyonuna doğrudan ya da dolaylı olarak dahil olmayan hakemlerin ve yetkililerin faaliyetlerinin cezalandırılıp cezalandırılmayacağı açık değildi. Bu durum Polonya mevzuatını yeni bir değişikliğe sevk etmiş ve 127 sayılı Spor Hakkında Kanun, cezaların spor müsabakalarının sonuçlarını etkileyebilecek tüm dürüst olmayan davranışları kapsar şekilde hazırlanmıştır⁴³.

25 Haziran 2010’da kabul edilen Spor Hakkında Kanun’un 10. bölümünde 46. ile 49. maddeler arasında sporda yolsuzluk ve şike ile mücadele ile ilgili cezai düzenlemelere yer verilmiştir. Yeni düzenlemeye göre; md. 46’da özel ve aktif

³⁹HubertRadke, “FightingSportCorruption: PolishExperience of a Global Dilemma”, **The International Sports LawJournal**,2008/3-4, s. 88 (Çevrimiçi) http://www.asser.nl/upload/documents/1182010_44041ISLJ%202008_3-4.pdf, 20 Ekim 2012; TheCivic Anti-Corruption Charter, December 2005, (Çevrimiçi) http://szczecin.pa.gov.pl/files/The_Civic_Anti-Corruption_Charter_1265805850.rtf, 20 Ekim 2012.

⁴⁰**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**, s. 36.

⁴¹Radke, a.g.e., s. 88.

⁴²**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**, s. 36.

⁴³**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 37.

rüşvet; md. 47’de içerden öğrenilen bilgi ile ilgili hareketler ve md. 48’de nüfuz ticareti suç olarak düzenlenmiştir.

Kanun’un 46. maddesinin ilk fıkrasına göre; her kim Polonya Spor Birliği tarafından organize edilen bir spor müsabakası ile ilgili olarak, müsabakanın sonucunu değiştirecek nitelikte haksız bir davranışın karşılığında, maddi veya kişisel bir menfaati veya menfaat vaadini kabul veya talep ederse, 6 aydan 8 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fıkradaki amaçlarla maddi veya kişisel menfaat temin eden veya menfaat temini vaadinde bulunan kişi de aynı ceza ile cezalandırılır.

Maddenin 3. fıkrasında daha az önemli durumlar bakımından 1. ve 2. fıkradaki faillerin para cezası ve 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları hüküm altına alınmıştır. Ancak daha az önemli durumların ne olduğu ile ilgili olarak açık bir ifadeye yer verilmemektedir. Maddenin son fıkrasına göre de 1. ve 2. fıkrada belirtilen maddi menfaatin değerinin fazla olması durumunda faillerin 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları öngörülmüştür.

Polonya’da içerden öğrenilen bilgi de dahil olmak üzere spor müsabakalarının sonuçlarıyla ilgili bahisler hakkında özel hükümler de ihdas edilmiştir. Nitekim md. 47’ye göre, bahis faaliyetlerinde yer alan ve spor dolandırıcılığı işlemekle ilgili bilgiye sahip olan veya bilgiyi başka kimseleri bahis faaliyetlerine katılmaları için teşvik etmek amacıyla açıklayanlar 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır⁴⁴. Son olarak Kanun’un 49. maddesinde özel bir etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre fail, söz konusu menfaati kabul etse bile durumu yetkili makamlara bildirmesi durumunda ceza almayacaktır.

Tahmin edilenin aksine özellikle 2004’ten beri Polonya’da şike olayları ile ilgili olarak oldukça fazla sayıda karar verilmiştir. Bunların bir kısmı konuyla ilgili özel hükümlerin bulunmaması nedeniyle kovuşturulamamış, sadece ilgili federasyonun disiplin talimatlarındaki yaptırımlara tabi tutulmuştur⁴⁵. Yakın zamanda gerçekleşen olayların arasından aşağıdaki örneklere yer verilebilir:

⁴⁴A.y.

⁴⁵Radke, a.g.e., s. 86, 87.

2006 yılında Polar Wrocław olayı olarak adlandırılan⁴⁶ olayla ilgili olarak 4 futbolcu rüşvet suçundan dolayı cezalandırılmış; Zagłębie Lubin takımı futbolcularından ikisi rüşvet aldığı gerekçesiyle sırasıyla 15 ve 18 ay hapis cezasına; bir diğeri ise rüşvet almaktan ve rüşvet kabul etmekte ısrar etmekten 20 ay hapis cezasına ve eski bir Zagłębie Lubin'li futbolcu, Polar Wrocław takımı oyuncularına rüşvet verme eylemlerine iştiraktan 1 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır ancak cezalar ertelenmiştir.

28 Kasım 2007 tarihinde Widzew Łódź adlı spor kulübünün eski bir paydaşı ve bir üyesi, rüşvet suçlamaları ile yakalanmıştır. Aralık 2007'de Polonya Futbol Federasyonu Disiplin Kurulu, Wrocław savcılık makamından edindiği bilgilere dayanarak kulübü 2004- 2005 sezonundaki 12 maçta şike yapmakla itham etmiş ve sonucunda takımı bir alt lige düşme cezası ve yaklaşık 15.000 dolar para cezası ile cezalandırmıştır. Bunun üzerine takım Polonya Futbol Federasyonu'nun bir üst kuruluna itirazda bulunmuş; ancak kurul ilk kararı onaylamıştır. Olay kulüp tarafından Polonya Olimpiyat Komitesi Hakem Kurulu'na taşınmıştır⁴⁷.

2. Yunanistan

Yunanistan 2725/1999 sayılı Spor Kanun'unun 132. maddesinde şike ile ilgili özel bir hükme yer vermiştir. 132. maddenin 1. fıkrasına göre; her kim belirli bir spor müsabakasının sonucunu bir spor kulübünün lehine veya aleyhine değiştirmek amacıyla herhangi bir hediye veya sair menfaat kabul veya talep ederse en az 3 ay ve en az 3000 avro para cezası ile cezalandırılır.

⁴⁶Transparency International, **Global Corruption Report 2009**, Ed., Dieter Zinnbauer, Rebecca Dubson, Krina Despota, İngiltere, Cambridge University Press, 2009, s. 359, 360.

⁴⁷Burada küme düşme cezası ortadan kaldırılmıştır. Bunun üzerine Polonya Futbol Federasyonu, kulüp hakkında bulunduğu rüşvet ile ilgili delillerin açıklığa kavuşturulması için olayı Yüksek Mahkeme'ye taşımaya karar vermiştir. Bkz., **Global Corruption Report 2009**, s. 360, 361; Bu olayların dışında, 2007 yılında Arka Gdynia futbol takımı ile ilgili olarak, aralarında futbol taraftarları, gözlemciler, bir hakem ve bir futbolcunun bulunduğu 17 kişi yargılanmış ve suçlu bulunmuştur. 2 yıl ila 4 yıl arasında cezalar, eski başkan, yönetici ve 2 eski yönetim kurulu üyesine uygulanmıştır. Buna ek olarak, yönetici, rüşvet alıp veren ve rüşvetin transferinde bir aracı işlevi gören organize bir suç örgütü kurmaktan ve yönetmekten dolayı suçlanmıştır. 2008 yılında Korona Kielce olayında kulübün antrenörü 3 yıl hapis cezasına mahkum olmuş ve cezası 5 yıl ertelenmiştir. Ayrıca 3 yıl süreyle profesyonel sporda herhangi bir görev almaktan men edilmiştir. Bkz., **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 37.

Maddenin 2. fıkrasında söz konusu hediye veya sair menfaati temin eden ya da vaatte bulunan kimsenin de aynı ceza ile cezalandırılacağı öngörülmüştür. Maddenin 3. fıkrasına göre, eğer fail amacına ulaşmışsa, yani maç istenilen şekilde sonuçlanmışsa cezalar 6 aya kadar hapis ve 6000 avro para cezasına kadar artırılabilir. Diğer ülkelerle benzer şekilde Kanun, spor suçu ile ilgili bilgi sağlayan kimselerin cezadan muaf olacağına dair hükümler içermektedir⁴⁸.

3. Güney Kıbrıs Rum Kesimi

Kıbrıs'ta Spor Kuruluşları Hakkında 41/1969 sayılı Kanun'un 24. Maddesi, hem aktif hem de pasif rüşveti cezalandırmaktadır. Buna göre; her kim herhangi bir spor kulübünün lehine veya aleyhine herhangi bir takım veya bireysel spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek amacıyla herhangi bir hediye veya sair menfaat talep veya kabul ederse 2 yıla kadar hapis ve 1708 avroya kadar para cezası ile cezalandırılır. Aynı şekilde bir sporcuya, arkadaşına veya yakınlarına ya da bir kulübe ve yahut kulübün yönetim kuruluna veya bu kulübün ya da yönetim kurulunun bir üyesine, rakiplerine karşı kendi kulübünün daha lehine olacak şekilde sonuçlar elde etmesi amacıyla herhangi bir hediye veya sair menfaat teklif veya vaat etmek veya temin etmek, 2 yıla kadar hapis ve 1708 avroya kadar para cezası ile cezalandırmaktadır. Maddenin 2. fıkrasına göre istenilen sonuç elde edilirse failin cezası 3 yıla kadar hapis ve 2562 avroya kadar para cezası olabilmektedir.

Maddede yer alan tanıma göre bir "sporcu" bir kulübe üye olup olmadığına bakılmaksızın, spor faaliyetlerinde yer alan herhangi bir kimseyi, "kulüp" ise fiziksel eğitimi geliştirmek amacıyla yasal olarak kurulan kulüpleri veya kuruluşları kapsar. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda suçun failinin geniş kapsamlı tutulduğu görülmektedir.

⁴⁸Yunanistan'da son zamanlarda canlı bahislerle ilgili özel hükümleri dahil etmek amacıyla madde 132'yi değiştirmek için yeni bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır. UEFA'nın başlattığı soruşturmalardan sonra görülmüştür ki, 2009-2010 sezonu boyunca ülkede en az 40 maçta şike yapıldığı iddiası bulunmaktadır. Önemle belirtmek gerekmektedir ki; bu soruşturmalar karapara aklama, dolandırıcılık, yasadışı bahis ve irtikapın da içinde bulunduğu suçlarla ilgilidir. Soruşturmalar sonucunda bazı kulüpler küme düşürülmüş ve UEFA tarafından Avrupa Ligi play-off aşamasına katılmaktan men edilmişler ve bazı yetkililer futbol ile ilgili her türlü faaliyetten ömür boyu men cezası almışlardır.

Kanun'un 24. maddesi ile ilgili olarak öne çıkan bir diğer husus, aktif ve pasif rüşvet arasında maçın sonucunun ne şekilde değiştirilmek istendiğine bağlı olarak yapılan ayırmadır. Türk hukukundaki düzenleme ile karşılaştırarak bir değerlendirme yapılacak olursa; suçun menfaat temin edilen tarafının maçın sonucu ister lehe ister aleyhe değiştirilsin sorumlu tutulacağıdır. Yani menfaat temin edilen kişi hem şike hem de teşvik primi suçundan dolayı sorumlu tutulacaktır. Bununla birlikte menfaat temin eden kimse sadece teşvik primi verdiği sorumlu tutulacak, şike suçundan ise sorumlu tutulmayacaktır⁴⁹.

C. Ceza Kanunlarının Özel Hükümler Bölümünde Suç Olarak Düzenleyen Ülkeler

1. İspanya

İspanya'da Ceza Kanunu'nun özel hükümler kısmı 2010 yılında değiştirilmiş ve 5/2010 sayılı Kanun ile sporla ilgili özel rüşvet hakkında yeni bir suç ihdas edilmiştir. İspanyol kanun koyucunun neden bu yeni suçu kabul ettiği ile ilgili olarak bu suç kabul edilmeden evvelki duruma atıfta bulunularak, özel bir hükmün yokluğunun şike olaylarının kovuşturulmasını zorlaştırdığı ve iletişimin denetlenmesi ve banka hesaplarının kontrolü gibi delil elde etme mekanizmalarının olmayışı ileri sürülmüştür⁵⁰.

Ceza Kanunu reformundan önce dolandırıcılık suçu spor sonuçlarının manipülasyonu olaylarına uygulanabilmesi mümkün olan bir suç olarak düşünülse de doktrinde bu konu ile ilgili olarak bir görüş birliği bulunmamakta idi⁵¹. Yeni kabul edilen düzenleme genel olarak iyi karşılanırsa da, tıpkı Türk hukukunda olduğu gibi

⁴⁹Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 35.

⁵⁰Miguel María García Caba, Miguel Cardenal Carro, Emilio García Silvero, **Es Necesaria la Represión Penal para Evitar los Fraudes en el Deporte Profesional?**, Laborum, 2009; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 34.

⁵¹Eduardo de Urbano Castillo, "Están Tipificados Actualmente los Fraudes Deportivos? Compras de Partidos, Primas a Terceros y Sobornos Arbitrales ante el Código Penal Vigente", **Es Necesaria la Represión Penal para Evitar los Fraudes en el Deporte Profesional?**, Ed., M. Cardenal Carro, M. García Caba and E. A. García Silvero, Ediciones Laborum, No:2/28, 2010; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 34.

dürüst oyun düzenini korumak için ceza kanunlarının en uygun araç olmadığına dair eleştiriler de bulunmaktadır⁵².

Yeni yapılan düzenlemeye göre aktif rüşvet bir kimsenin doğrudan veya bir aracı yoluyla yönetici, menajer, çalışan veya ortaklara, kendilerinin veya üçüncü bir kişinin profesyonel görevlerini ihlal etmeleri karşılığında herhangi bir yarar veya haksız bir kazanç sağlaması, teklif veya vaat etmesi olarak tanımlanmaktadır (İspanyol Ceza Kanunu md.286/1). Bu suç için öngörülen cezalar, 6 aydan 4 yıla kadar hapis cezası ve elde edilen gelirlerin 3 katına kadar adli para cezasını içermektedir. Ayrıca failerin 1 yıldan 6 yıla kadar spor faaliyetlerinden yasaklanması öngörülmüştür. Aynı yaptırımlar pasif rüşvet durumlarında da uygulanabilir. Diğer bir ifade ile doğrudan veya aracı yoluyla herhangi bir haksız kazanç talep veya kabul eden kişi de cezalandırılmaktadır. 286. maddenin 4. fıkrasına göre spor kuruluşlarının yöneticileri, menajerleri çalışanları ve ortakları da bu suç dolayısı ile sorumlu tutulabilecektir.

Yeni hüküm yasadışı bahislerle ilgili bir ifade içermediğinden dolayı eleştirilmektedir. Bir görüşe göre, bu madde, düzenlemede belirtilen hiçbir kategoriye dahil olmayan ve bir hakem ya da oyuncuya rüşvet veren kimselere özellikle de bahisçilere doğrudan uygulanamayacaktır. Ayrıca bu suç sadece bir müsabakanın sonucunun değiştirilmesi durumlarında uygulanmakta, sonuca herhangi bir etkisi olmayan ve sadece müsabakanın gidişatını değiştirmek amacıyla yapılan hareketlerin varlığı durumunda uygulanmamaktadır⁵³.

2. Bulgaristan

Bulgaristan Ceza Kanunu'nun "Devlet Organları, Kamu Kuruluşları ve Kamu Görevi Yerine Getiren Kişilere Karşı İşlenen Suçlar" başlıklı sekizinci bölümünde yer alan md. 301 ve devamında rüşvet suçu düzenlenmekte idi. 2010 yılında UEFA, Bulgaristan'da şike ile ilgili şüpheleri özetleyen ve kamu makamlarından bu konu ile ilgili önlemler alınmasını isteyen 8 rapor sunmuş, fakat Bulgaristan iç hukukundaki düzenleme eksikliğinden dolayı bu olaylarla ilgili soruşturmalar spor dolandırıcılığı

⁵²Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27,s. 34.

⁵³Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27,s. 35.

hakkında dava açılması aşamasına ulaşamamıştır⁵⁴. Bunun üzerine 2011 yılında kabul edilen bir kanunla, Bulgaristan Ceza Kanun'unun 307. maddesine eklemeler yapılmış ve "Spora Karşı Suçlar" başlığı altında şike fiili suç olarak düzenlenmiştir⁵⁵.

Kanun'un 307b maddesine göre, her kim bir spor organizasyonu tarafından düzenlenen bir spor karşılaşmasının seyrini veya sonucunu etkilemek için diğer bir kimseyi, güç, hile, tehdit veya bir diğer yasadışı yol kullanmak suretiyle ikna ederse, fiil daha ağır bir suç oluşturmadıkça, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve 1000 YBL(Yeni Bulgar Levası)den 10000 YBL'ye kadar değişen para cezasıyla cezalandırılır.

Kanun'un 307c. maddesine göre, her kim bir spor organizasyonu tarafından düzenlenen bir spor karşılaşmasının seyrini veya sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına herhangi bir haksız kazanç sağlar, teklif eder veya vaad ederse bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve 5000 YBL'den 15000 YBL'ye kadar değişen para cezasıyla cezalandırılır. Maddenin ikinci fıkrasına göre, bu ceza, bir spor karşılaşmasının seyrini veya sonucunu etkilemek amacıyla böyle bir haksız kazancı kabul veya talep eden veya bu kazanç teklif veya vaadini kabul eden kimselere de uygulanır. Bu kimsenin rızasıyla bir başkasına kazanç sağlanmasına da teklif veya vaat edilmesi halinde de aynı ceza uygulanır.

Maddenin 3. fıkrasına göre, her kim 1. ve 2. fıkrada belirtilen fiillerin işlenmesi için aracılık ederse, üç yıla kadar hapis ve 5000 YBL kadar para cezası ile cezalandırılır. Maddenin 5. fıkrasından ise bir etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, failin fıkra 1-4'te yer alan herhangi bir fiilin işlendiğini gönüllü olarak yetkili makamlara bildirmesi durumundacezasında indirimle gidilecektir.

Kanun'un 307dmaddesinin 1. fıkrasına göre, madde 307b veya 307c'de yer alan fiillerin; katılımcılarının 18 yaşından küçük olduğu spor müsabakalarıyla ilgili olarak, iki veya daha fazla spor müsabakası katılımcısıyla ilgili olarak, spor

⁵⁴"Criminalization of Sports FraudunderBulgarianLaw", **Sports LawBulletin**,Ed.,EmanuelMacedo de Medeiros, European Professional Football Leagues, S:9, Nisan 2011-Mart 2012, s. 29, (Çevrimiçi) http://www.epfl-europeanleagues.com/files/EPFL_SLB_09.pdf, 28 Ekim 2012.

⁵⁵ "Criminalization of Sports FraudunderBulgarianLaw", s. 30.

kuruluşlarının yönetim veya denetim organlarınınca veya hakemler tarafından, tekrar eden bir şekilde işlenmesi halinde verilecek cezanın iki yıldan sekiz yıla kadar hapis ve 10000 YBL'den 20000YBL'ye kadar değişen para cezası olacağı belirtilmiştir.

307d maddesinin 2. fıkrasına göre ise madde 307b veya 307c'de yer alan fiillerin; organize bir suç örgütünün kararı veya talimatıyla hareket eden biri tarafından, itiyadi suçlu tarafından veya bahis oynanan müsabakalarda işlenmesi durumunda 10 yıla kadar hapis ve 15000 YBL'den 30000 YBL'ye kadar değişen para cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır⁵⁶.

Bulgaristan Ceza Kanunu'nun 327. maddesinde yasal olmayan bahislerle ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Buna göre şike fiilinin bahislerle bağlantılı olarak işlenmesi durumunda cezalar on yıla kadar artabilmektedir⁵⁷. Bu düzenlemeler ile gelecekte oluşabilecek şike olaylarının ve aynı zamanda son yıllarda artan bir şekilde popüler hale gelen yasadışı canlı bahislerin önlenmesi beklenmektedir⁵⁸.

3. Rusya

Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun 184. maddesinde, profesyonel spor ve kar amaçlı eğlence yarışmaları düzenleyicisi ve katılımcılarının rüşveti suç olarak düzenlenmiştir⁵⁹.

Kanun'un 184. maddesinin 1. fıkrasına göre; sporculara, hakemlere, antrenörlere, takım liderlerine ve profesyonel spor müsabakalarının diğer katılımcılarına veya düzenleyicilerine ve aynı zamanda kar amaçlı eğlence yarışmalarının düzenleyicileri veya jürisine, bu yarışların veya müsabakaların sonuçları üzerinde nüfuz kullanmaları amacıyla rüşvet verilmesi, 200.000 rubleye

⁵⁶“Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, s. 29, 30, 31.

⁵⁷ Carlo Chiaromonte, “Avrupa Ülkelerinde Ceza Hukuku: Spor Sonuçlarının Manipülasyonu-Şikeyle Mücadele”, Çev., Selman Dursun, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası-Prof. Dr. Füsun Sokullu-Akinci'ya Armağan**, 2013/1, C:II, s. 1474.

⁵⁸ “Criminalization of Sports Fraud under Bulgarian Law”, s. 29; Şu ana kadar Bulgaristan'da bu maddelerle ilgili yapılmış bir yargılama bulunmamaktadır. Ancak Ocak 2012'den sonra UEFA'nın 2011-2012 sezonunda şike yapıldığı şüphesi olan maçların varlığını ileri sürdüğü bir rapor üzerine, Bulgar soruşturma makamları, 6 Bulgar futbol kulübü hakkında soruşturma başlatmıştır. Bkz., **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 34.

⁵⁹ (Çevrimiçi) <http://www.russian-criminal-code.com/PartII/SectionVIII/Chapter22.html>, 21 Ekim 2012.

kadar para cezası veya ücret veya maaşı miktarında veya 18 aya kadarki bir zaman dilimi için failin elde ettiği diğer gelirler veya 120 ila 180 saat arasında değişen bir dönem için kamuya yararlı bir işte çalışma veya 12 aya kadar bir dönem için ıslah edici bir iş veya 3 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin 2. fıkrasına göre aynı fiil organize bir suç örgütü tarafından işlenirse 100.000 ile 300.000 ruble arasında değişen miktarda para cezası veya maaş ya da ücret miktarında veya 1 yıl ile 2 yıl arasında değişen bir zaman dilimi içerisinde failin elde ettiği diğer gelirler veya 5 yıla kadar özgürlükten mahrum kılma cezası ile cezalandırılır.

Maddenin 3. fıkrasına göre, bahsi geçen yarışların sonuçları üzerinde nüfuz kullanmaları amacıyla kendilerine transfer edilen para, teminat veya diğer malvarlığı değerlerini yasadışı olarak kabul eden ya da aynı amaçla kendilerine sağlanan malvarlığı ile ilgili hizmetleri kullanan sporcular 300.000 rubleye kadar para cezası veya maaş ya da ücret miktarında veya 2 yıla kadar bir zaman dilimi içerisinde failin elde ettiği diğer gelirler veya 3 yıla kadar değişen bir süre içinde elde ettiği diğer gelirler veya 6 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Düzenlemenin son fıkrasına göre bahsi geçen yarışların sonuçları üzerinde nüfuz kullanmaları amacıyla kendilerine transfer edilen para, teminat veya diğer malvarlığı değerlerini yasadışı olarak kabul eden ya da aynı amaçla kendilerine sağlanan malvarlığı ile ilgili hizmetleri kullanan hakemler, antrenörler, takım liderleri ve profesyonel spor müsabakalarının diğer katılımcıları veya düzenleyicileri ve aynı zamanda kar amaçlı eğlence yarışmalarının düzenleyicileri veya jürileri 100.000 ile 300.000 ruble arasında değişen para cezası veya maaş ya da ücret miktarında veya 2 yıla kadar bir zaman dilimi içerisinde failin elde ettiği diğer gelirler veya 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. 184. maddenin 1 veya 2. fıkrasında yer alan suçları işleyen kimseler rüşvet ile ilgili ceza soruşturması başlatmakla yetkili makamlara suç ile ilgili olarak bildirimde bulunurlarsa ceza sorumluluğundan muaf olacaklardır⁶⁰.

⁶⁰“Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, s. 83, 84.

4. Gürcistan

Gürcistan Ceza Kanunu, Rusya Federasyonu Ceza Kanun'daki düzenlemeye benzer hükümler içermektedir. Kanun'un 203. maddesinde profesyonel spor karşılaşması veya ticari eğlence yarışması düzenleyici veya katılımcılarına rüşvet verilmesi suçu düzenlenmiştir.

Maddenin 1. fıkrasına göre, bir katılımcı, hakem, antrenör, takım lideri veya bir profesyonel spor karşılaşması veya ticari eğlence yarışması düzenleyicisi veya bir jüri üyesine müsabaka veya yarışın sonucunu etkilemesi amacıyla rüşvet vermek para cezası veya 120 saatten 180 saate kadar kamuya yararlı bir işte çalışma veya 6 aydan 1 yıla kadar ıslah edici bir işte çalışma veya bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin 2. fıkrasına göre aynı suçun mükerrer olarak işlenmesi durumunda, fail 3 yıla kadar özgürlüğün kısıtlanması veya 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Maddenin 3. fıkrasında cezayı ağırlaştırıcı nitelikli bir hal öngörülmüştür. Buna göre 203. maddenin 1. ve 2. fıkrasında yer alan suçlar organize bir suç örgütü faaliyeti kapsamında işlenirse fail, 4 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. 4. fıkraya göre ise, profesyonel spor müsabakası katılımcısının müsabaka veya yarışın sonucunu etkilemek amacıyla yasadışı olarak para, stok veya diğer malvarlığını alması veya malvarlığı hizmetlerini kullanması, 2 yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir.

Maddenin son fıkrasına göre; hakem, antrenör, takım lideri veya profesyonel spor müsabakası düzenleyicisi veya ticari eğlence yarışması düzenleyicisi veya üyesi müsabaka ve yarışların sonucunu etkilemek amacıyla, yasadışı olarak para, stok veya diğer malvarlığını alır veya malvarlığı hizmetlerini kullanırsa, 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

II. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Genel Suç Tipleri İçerisinde Değerlendiren Ülkeler

A. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Dolandırıcılık Suçu Kapsamında Değerlendiren Ülkeler

Almanya, Avusturya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Macaristan, İrlanda, Letonya, Litvanya, Hollanda ve Slovakya’da dolandırıcılık suçu sporda şike ile ilgili olaylara uygulanabilecek genel suç tipidir. Bu ülkelerin arasında bahisle ilgili şike olaylarına dolandırıcılık suçunun uygulandığının en belirgin örneğini Almanya oluşturmaktadır⁶¹.

Dolandırıcılık suçu Alman Ceza Kanunu’nun 263. maddesinde düzenlenmiştir. 263. maddenin 1. fıkrasına göre; yanlış olguları gerçek gibi göstermek veya gerçek olguları tahrif etmek veya gizlemek suretiyle, bir kişiyi hataya düşürerek veya içinde bulunduğu hatayı sürdürerek, kendisine veya üçüncü bir şahsa hukuka aykırı bir malvarlığı çıkarı sağlamak amacıyla, başkasının malvarlığına zarar veren kişi, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır⁶². Maddenin 3. fıkrasında suçun cezayı ağırlaştıran nitelikli hallerine yer verilmiştir ve bu durumlarda ceza 10 yıla kadar artabilmektedir. Dikkat edilmelidir ki burada her şike olayında değil sadece bahis ile bağlantılı şike olaylarında bu madde hükmüne başvurmak mümkündür⁶³.

Alman Ceza Kanunu’nun 263. maddesine göre suçun mağduru malvarlığına zarar verilen kişidir. Bahis ile bağlantılı şike olaylarında malvarlığı zararına uğrayan kişilerin bahis şirketleri ve bahisçiler olduğu ileri sürülmektedir⁶⁴.

Suçun oluşabilmesi için gerçeğe ilişkin bir aldatmanın varlığı aranmaktadır. Aldatma, muhatabı icrai ya da ihmali bir davranışla belli bir vakıa hakkında

⁶¹Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 29.

⁶² Feridun Yenisey, Gottfried Plagemann, *Alman Ceza Kanunu*, İstanbul, Beta, 2009, s. 340, 341.

⁶³“Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, s. 48.

⁶⁴Jochen Fritzweiler, *Praxishandbuch Sportrecht*, Beck C. H., 2007, s. 711; Aktaran: *Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27*, s. 29.

yanılıya sevk etmek suretiyle gerçekleşmelidir. Bu aldatma neticesinde ise kişinin mal varlığında bir azalma meydana gelmeli, bir zarar doğmalıdır.

Aşağıda ele alınacak olan Hoyzer vakasında⁶⁵ Mahkeme, özel bir zarar kategorisi geliştirmiştir. Oranların değişmesi nedeniyle oluşan zarar olarak tanımlanabilecek “quotenschaden” özellikle spor bahislerindeki mali kaybı ifade etmektedir⁶⁶. Bahis işletmenlerinin bir zararı olup olmadığının, yapılan şikenin müsabaka sırasında bir değişikliğe yol açıp açmadığına bakılmaksızın göz önünde bulundurulması anahtar noktadır. Mahkeme kararında somut zarar tehlikesini cezalandırma bakımından yeterli görmüştür. Faillerin yaptıkları anlaşma ile iddialarındaki riskleri en aza indirdikleri kabul edilmiştir. Mahkemeye göre eğer bahis işletmenleri şikenin varlığından haberdar olsalardı bir bahis anlaşması yapmayacaklardı denilebiliyorsa burada dolandırıcılık suçunun varlığından söz edilebilir⁶⁷. Kararda da failin bahis düzenleyicilerini yanılttığı kanıtlanmış ve hakemler ve oyuncuların hepsinin suça dahil oldukları ve bir örgütün parçası olarak dolandırıcılık suçunu işledikleri kabul edilmiştir⁶⁸.

Almanya'daki en önemli şike olaylarından biri 2005 yılında meydana gelmiştir⁶⁹. Bu olay Alman ulusal ligi hakemi Robert Hoyzer ve Hırvat bahis mafyasınındahil olduğu bahisle ilgili bir şike olayıdır. Bu olayda mafya liderleri, hakem Hoyzer'e maddi menfaat temin ederek, yönettiği maçları manipüle etmesini sağlamışlardır. Daha sonra da, hakemin yönettiği maçların seyrine ve sonucuna ilişkin olarak kamu tüzel kişiliğine sahip bahis işletmenlerinde yüksek miktarda bahis oynayarak yaklaşık 3 milyon Avro kazanç elde etmişlerdir⁷⁰.

⁶⁵ BGH, Urteil vom 15.12.2006-5 StR 181/06, (Çevrimiçi) <http://www.hrr-strafrecht.de>, 4 Nisan 2013.

⁶⁶ Thomas Rotsch, “Concerning the Hypertrophy of Law”, *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik ZIS*, 3/2009, s. 91; Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 29.

⁶⁷ Fritzweiler, a.g.e., s. 711.

⁶⁸ **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 29.

⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz., Colantuoni v.d., a.g.e., s. 291, 292, (Çevrimiçi) http://iasl.org/media/File/Library/iasl_E-Books/ISLR_Pandektis_Vol8_3-4.pdf, 20 Ekim 2012.

⁷⁰ Yener Ünver, “Ceza Hukuku Açısından Sporda Şiddet, Doping, Hukuka Aykırı Teşvik ve Şike”, **Av. Dr. Şükrü Alpaslan Armağanı**, İstanbul, İstanbul Barosu ve Türk Ceza Hukuku Derneği Ortak Yayını, 2007, s. 543; **Examination of Threat to the Integrity of Sports**, s. 12.

Bu olayda hakem Hoyzer, mafya ile bağlantısı olduğunu ve bazı maçlarda şike yaptığını kabul etmiştir. Daha sonra kabul ettiğinden daha fazla maçta şike yaptığı ortaya çıkan Hoyzer, Alman Futbol Federasyonu tarafından ömür boyu sportif faaliyetlerden men edilmiş ve Alman Futbol Federasyonu'na 126.000 Avro tazminat ödemek zorunda kalmıştır⁷¹.

Hoyzer hakkında yürütülen davada, suçun örgüt tarafından ve mesleğin sağladığı kolaylıktan faydalanılarak işlenmesi nedeniyle nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulmuştur⁷². Kararın önemli yönlerinden biride şike için yapılan anlaşmanın dolandırıcılık suçunun hileli davranışlarını oluşturduğunun kabul edilmesidir⁷³.

Bu olayın ardından Alman Futbol Federasyonu, 28.04.2005 tarihinde olağanüstü bir toplantı yapmış ve bu toplantıda bir dizi kuralın değişmesi için karar almıştır. Şike fiili, bir kimsenin kendisine veya üçüncü bir kişiye yarar sağlamak amacıyla bir maçın seyrini veya sonucunu bilerek yanlış kararlar vermek suretiyle etkilemek olarak tanımlanmış ve oyuncu, antrenör ve spor kulüpleri yetkililerinin kendilerinin içinde yer aldığı maçlar, hakemler için ise görev aldıkları ligdeki maçlar için bahis oynamaları yasaklanmıştır⁷⁴.

Almanya'daki en son olay,Almanya'da aralarında 3 Şampiyonlar Ligi maçının da olduğu en az 32 ve dünya çapında 200 maçın dahil olduğu Bochumskandalıdır. Olayla bağlantılı üç kişi Bochum Bölge Mahkemesi tarafından, maçlarda şike yapmaya teşebbüsten ve oyunculara rüşvet vermekten 3 yıl ve 11 ay hapis cezasına mahkum edilmiştir⁷⁵.

⁷¹Foley-Train, **a.g.e.**, s. 95; UrvasiNaidoo, SimonGardiner, "On the Front FootAgainstCorruption", **International Sports LawJournal**, 2007/1-2, s. 21; Wolfgang Maennig,"Corruption in International Sports and How It May be Combated", **IASE/NAASE WorkingPaper Series**,No:08-13, Ağustos 2008, s. 23, (Çevrimiçi) http://college.holycross.edu/RePEc/spe/Maennig_Corruption.pdf, 23 Ekim 2012.

⁷² Mahkeme, kararında tarafsız nitelikte olması gereken hakemin, yükümlülüğüne aykırı hareket ederek içinde bulunduğu pozisyonu kullanması nedeniyle Alman Ceza Kanunu'nun 263. maddesinin 3. fıkrasının b bendi uyarınca nitelikli dolandırıcılıktan hüküm kurmuştur.

⁷³ Ünver, **a.g.e.**, s. 543, 544.

⁷⁴Maennig,**a.g.e.**, s. 24.

⁷⁵LandgerichtBochum, Urteilvom 19 Mai 2011;BGH, Urteilvom 20 Dezember, 4 StR 55/12, (Çevrimiçi) <http://juris.bundesgerichtshof.de/>, 23 Ekim 2012.

Belirtmek gerekmektedir ki; mahkumiyetle sonuçlanan tüm olaylar bahisle ilişkilidir. Bahisle ilgili olmayan olaylar bakımından dolandırıcılığın uygulanması zor gözükmemektedir⁷⁶. Bazı durumlarda Ceza Kanunu'nun özel rüşvetle ilgili 299. ve 300. maddelerinin uygulanması düşünülebilir. Ancak bu suçlarla özellikle serbest piyasa rekabetinin korunması amaçladığından, bu maddelerin, spor sektörünü içine alan özel bir ekleme olmadan uygulanmasının zor olduğu kabul edilmektedir⁷⁷.

Avusturya'da da spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonuna uygulanabilme ihtimalinin en yüksek olduğu suçun Avusturya Ceza Kanunu'nun 146. ve 147. maddelerinde düzenlenen dolandırıcılık suçu olduğu ileri sürülmektedir⁷⁸. Avusturya Ceza Kanunu'nun 147/1/a bendinde "spor dolandırıcılığına" özel bir atıfta bulunmaktadır, fakat bu hüküm sadece doping olayları ile sınırlıdır. Cezalar 3 yıla kadar hapis olmakla birlikte, malvarlığı zararının 50000 Avronun üzerinde olduğu durumlarda hapis cezası 10 yıla kadar artabilmektedir.

Benzer şekilde Danimarka'da da Ceza Kanunu'nun dolandırıcılık suçunu düzenleyen 279. maddesi spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonu olaylarına uygulanabilecek bir suç olarak düşünülmektedir. Alman Hukuku ile benzer şekilde, bu hükmün uygulanabilmesi, malvarlığı kaybına neden olabilecek bir hareketi gerçekleştirilmesi için bir kimseye yönelik aldatıcı nitelikte bir beyanı gerektirmektedir. Madde 285'e göre suçun yaptırımını 1 buçuk yıla kadar hapis cezasıdır. Bununla birlikte madde 286/2'ye göre, suçun işlenme nedenine bağlı olarak ağırlaştırılmış hallerde; örgüt tarafından işlendiğinde; elde edilen veya elde edilmesi amaçlanan kazancın büyüklüğü veya birçok sayıda suçun işlenmesi durumlarında cezalar 8 yıla kadar artabilmektedir. Danimarka Futbol Federasyonu, oyuncular arasında rüşvet ile ilgili deneyimleri hakkında bir anket yapmış, ankete katılanların %11'i bazı kulüplerin futbol maçları ile ilgili olarak haksız kazanç

⁷⁶Fritzweiler, a.g.e., s. 710.

⁷⁷Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 30.

⁷⁸A.y.

sağladığını bildiklerini, %29'u ise Danimarka'da şike olaylarının artığına inandıklarını belirtmişlerdir⁷⁹.

Bu ülkelerin dışında, Estonya'da Ceza Kanunu'nun 209. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun; Macaristan hukukunda, Ceza Kanunu'nun 318. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun; İrlanda'da 2001 tarihli Ceza Adaleti, Hırsızlık ve Dolandırıcılık Suçları Kanunu madde 9'da düzenlenen dolandırıcılık suçunun; Slovakya Ceza Kanunu'nun 221. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun; Slovenya Ceza Kanunu'nun 211. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun, Litvanya'da Ceza Kanunu'nun 182. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun ve Letonya Ceza Kanunu'nun 177. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunun şike olaylarında uygulanabileceği düşünülmektedir⁸⁰.

B. Şike ve Teşvik Primi Fiillerini Rüşvet Suçu Kapsamında Değerlendiren Ülkeler

Türk hukukundaki düzenlemenin aksine çeşitli hukuk sistemlerinde rüşvet, hem kamu hem de özel sektörde söz konusu olabilmektedir. Ancak burada şike ve teşvik primi ya da daha genel bir ifade ile sporda yolsuzluk ile ilgili olarak failin niteliği göz önünde bulundurularak özel sektördeki rüşvet hükümlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonu olaylarına kamu makamları da dahil olduğunda kural olarak kamu sektöründeki rüşvet hükümleri de uygulanabilir.

Şike ile ilgili devam eden soruşturma veya kovuşturmalarda temel suç olarak rüşvetin ele alındığı ülkeler arasında Belçika, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya ve Fransa bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, Lüksemburg, Slovakya, Romanya ve

⁷⁹Bkz. Nilas Heinskou, "DBU fær Skarp Kritik for Lukkethed om Aftalt Spil", Politiken, 2009, <http://politiken.dk/sport/fodbold/article685714.ece>. Sonuçlar 120 kulübe gönderilen ve antrenörler, takım kaptanları, oyuncular kulüp başkanları ve yöneticilerinden toplanan 81 cevaptan oluşan bir ankete dayanmaktadır. Aktaran: **Corruption and Sport: Building Integrity and Preventing Abuses, Transparency International, Working Paper 03/2009**, s. 3 (Çevrimiçi), http://www.transparency.org/whatwedo/pub/working_paper_no.03_2009_corruption_and_sport_building_integrity_and_preven, 20 Ekim 2012.

⁸⁰Letonya'da her ne kadar şike yapıldığı iddiaları yer alsada henüz mahkeme önüne gelmiş bir dava bulunmamaktadır. Bkz., Sarmis Spilbergs, Reinis Pavars, "Sports Betting: Law and Policy. The Chapter of Latvia", **Sports Betting: Law and Policy**, Ed., Paul M. Anderson, Ian S. Blackshaw, Robert C. R. Siekmann, Janwillem Soek, Hollanda, Springer, 2012, s. 550.

İsveç gibi diğer ülkelerde de spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonunda rüşvet hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün gözükmektedir⁸¹.

Fransa’da aktif ve pasif rüşvet 5 yıla kadar hapis ve 75.000 Avroya kadar para cezası ile cezalandırılmaktadır. Ceza Kanunu’nun 445-1 ve 445-2 maddelerinde düzenlenen özel sektör rüşveti (kamusal fonksiyona sahip olmayan kimselerin aktif ve pasif rüşveti); kamusal yetki kullanmayan, kamu görevi yapmayan veya seçimle işbaşına gelmeyen, ticari faaliyet göstermemekle birlikte bir özel veya tüzel kişi ya da başka herhangi bir organ için mesleki veya sosyal kapasitede yönetici pozisyonu ya da diğer bir iş üstlenen kimselerin işlediği suçlarda gündeme gelmektedir.

Özel sektör öncelikle kamusal sektörün zıttı olarak tanımlanmaktadır. Özel sektör ticari faaliyetlerle sınırlı değildir ve fakat kar amacı gütmeyen faaliyetler gibi mesleki ve sosyal faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır. Bu maddenin uygulanabilmesi için ilgili kişinin kamusal yetki kullanmaması ve kamu görevi üstlenmemiş olması gerekmektedir. Ancak bu hükümlerin, spor sektöründe ortaya çıkan her rüşvet olayını özellikle de amatör sporcuların veya profesyonel serbest çalışan sporcuların rüşvetini kapsamadığı ileri sürülmektedir⁸².

Fransız Ceza Kanunu’nun 445-3 maddesinde ilave yaptırımlar yer almaktadır. Bunlar; 5 yıla kadar vatandaşlık, medeni veya ailevi haklardan mahrumiyet, kamu görevinden veya mesleki veya sosyal faaliyetlerden ya da işlenen suçla bağlantılı işi yapmaktan geçici olarak ya da 5 yıla kadar ya da sürekli men edilmek, suç işlenirken kullanılan veya kullanılma niyeti olan eşyaların, suçtan dolayı ya da doğrudan elde edilen gelirlerin ve failin nereden geldiğini kanıtlayamadığı malvarlığının müsaderesi, verilen hükmün yayını ve dağıtımıdır.

Fransız Parlamentosu yakın zamanda, Ceza Kanunu’ndaki rüşvet hükümlerine, özel rüşvet suçları başlığı altında, açıkça bahisle bağlantılı şikenin cezalandırılması ile ilgili bir ekleme yapmıştır⁸³. 2012/158 sayılı Kanun, Ceza

⁸¹ **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 24.

⁸² Villote, a.g.e., Aktaran: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 26.

⁸³ “Adoption of New French Law on Sports Ethics”, **Sports Law Bulletin**, Ed., Emanuel Macedo de Medeiros, European Professional Football Leagues, S:9, Nisan 2011-Mart 2012, s. 33.

Kanunu'ndaki rüşvet hükümlerine bahisle bağlantılı spor müsabakası sonuçlarının manipülasyonunu cezalandırma ile ilgili iki yeni fıkra ekleyerek sporcuların hakları ve spor etiğini pekiştirmeyi amaçlamaktadır⁸⁴.

Yeni düzenlemenin kabul edilmesi sürecinde bu konu ile ilgili yeni bir suç ihdas edilmesi amacıyla "ARJEL Raporu" olarak adlandırılan kanun teklifi hazırlanmış⁸⁵ ve bu teklif Monsieur Dupont tarafından meclise taşınmıştır⁸⁶. Hazırlanan bu teklifte hem bahisle bağlantılı hem de diğer şike fiilleri suç olarak yer alsa da, nihai olarak kabul edilen hükümler daha sınırlı bir kapsama sahiptir.

Şike fiilleri ile ilgili olarak yapılan özel düzenlemenin, kamu makamlarınca yürütülen soruşturmaları kolaylaştıracağı ve caydırıcı bir etki yaratacağı düşünülmüştür. Bu yeni hükümlerin yasal belirliliği ve niteliğinden emin olmak için mevcut bir suçla bağlantılı olması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu nedenle de söz konusu suç ayrı bir kanun ile değil, Ceza Kanunu'nda yer alan özel rüşvet hükümlerinin devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Suçun kapsamının bahisle bağlantılı faaliyetlerle sınırlı tutulması da cezalandırmanın son çare olması ilkesine dayandırılmaktadır⁸⁷.

Yapılan yeni düzenleme ile aktif rüşvetin cezasının aşağıda sayılanlara da uygulanacağı anlamına gelen 2 ek fıkra Fransız Ceza Kanunu'nun aktif ve pasif rüşvet suçlarına eklenmiştir. Buna göre, spor karşılaşması veya yarışının normal ve adil gidişatını icrai veya ihmali bir fiille değiştirmesi amacıyla, spor bahsine konu olan bir spor karşılaşmasının aktörüne, kendisi veya başkaları yararına herhangi bir hediye veya menfaat vaat veya teklif eden kimse söz konusu hükümlere göre cezalandırılacaktır. Yeni hükme göre, yukarıda belirtilen, hükümlerin sınırlı subjektif kapsamı ile ilgili engeller aşılmış gibi görülmektedir. Bununla birlikte bu hüküm sadece bahisle ilgili olaylarda uygulanabilecektir; bahisle ilgili olmayan

⁸⁴Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 26, 27.

⁸⁵Villote, a.g.e., s. 55; Aktaran: Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 27.

⁸⁶ Yeni bir suçun ihdas edilmesinin ardında yatan sebepler için Bkz., The Rapport No: 544 (2010-2011) de M. Jean-François Humbert; Aktaran: Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 27.

⁸⁷Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27, s. 27.

şikeliillerininCeza Kanunu'nun özel rüşvet hükümlerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Günümüze kadar Fransa'da spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonu ile ilgili bilinen tek büyük içtihat, 20 Mayıs 1993'te Fransız kulüpleri Olimpik Marsilya ve Valenciennes takımları arasında oynanan bir futbol maçı ile ilgilidir. Bu olay bahisle ilgili olmayan bir şike olayı idi. 1992-1993 sezonu sonundaki şampiyonluk maçında şike yapılmış ve bunun sonucunda Olimpik Marsilya kulübü şampiyonluğu elde etmiştir. Şikenin tespit edilmesi ile kulübün şampiyonluğu elinden alınmış ve 1993-1994 sezonundaki Şampiyonlar Ligi de dahil olmak üzere bir dizi kupaya katılmaktan men edilmiştir⁸⁸.

Belçika'da yakın zamanda yapılan soruşturmalara göre rüşvet suçu ile ilgili hükümlerin spor müsabakalarının sonuçlarının manipülasyonu ile ilgili olarak uygulanması söz konusu olabilmektedir. Ayrıca rüşvet suçunun yanında, finansal dolandırıcılık, organize suç (Belçika Ceza Kanunu md.324 bisve 324 ter), suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanmasıve irtikap(Belçika Ceza Kanunu md. 461-462 ve md.468-476) gibi suçların da uygulanabileceği düşünülmektedir. Bu suçlar, 2005 ve 2006 sezonu sırasında Belçika Futbol Liginde (Premier Lig) ortaya çıkan ve Asyalı suç örgütlerinin⁸⁹ de olaya dahil olduğu iddia edilen bahisle bağlantılı şike olayları hakkındaki bir kovuşturmada göz önünde bulundurulmuş temel suçlardır. Toplamda 18 maç, 31 kişi ve bir şirketin adının karıştığı bu olayla ilgili kovuşturma 2005 yılında başlamıştır ve halen devam etmektedir⁹⁰.

Belçika'da özel rüşvet suçu Ceza Kanunu'na iki yeni maddenin; sırasıyla aktif ve pasif rüşveti ele alan madde 504'e eklendiği 1999'dan beri mevcuttur. Rüşvet verilen kişi bir tüzel kişinin yöneticisi veya çalışanı olmalıdır. Bu kişi ilgili tüzel kişinin yönetim kurulu veya genel kurulu tarafından yetkilendirilmeksizin

⁸⁸**Examinationof ThreatstotheIntegrity of Sports**, s. 13; Olayla ilgili yapılan ceza yargılamasında ise Valenciennes Mahkemesi Olimpik Marsilya takımının başkanını, çalışanların aktif rüşvetinden ve şahitlere rüşvet vermekten 2 yıl hapis cezasına mahkum etmiştir. Bkz.,Cour de CassationChambreCriminelleAudiencePubliquesdu 4 février 1997 No de pourvoi: 96-81227- Affaire OM-VA; Aktaran:**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**, s. 28.

⁸⁹ Bkz., Emine Bozkurt, "Match-fixingandFraud in Sport: PuttingthePiecesTogether", s. 2, (Çevrimiçi) <http://static.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/17Sep%20Crim%20Bozkurt%20fv.pdf>, 22 Ekim 2012.

⁹⁰**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**, s.24.

hareket etmelidir. Eğer kişi yetkilendirilmişse, fiilin bu hükme göre değerlendirilmesi mümkün değildir. Cezalar altı aydan iki yıla kadar hapis ve/veya 10.000 Avroya kadar para cezası içermektedir; bu cezalar rüşvet talebi bir teklifle devam ettiğinde veya rüşvet kabul edildiğinde 3 yıla kadar hapis ve/veya 50.000 Avroya kadar para cezası olabilmektedir. Madde 505 prg.2-4, rüşvet suçundan elde edilen gelirlerin aklanmasını cezalandırmaktadır. 2009 yılında Belçika'da futbol maçları üzerine oynanan bahislerin ve rüşvetin izlenmesi ve denetlenmesini geliştirmek amacıyla bir kanun kabul edilmiştir⁹¹.

Çek Cumhuriyeti'nde yeni Ceza Kanunu'nun rüşvetle ilgili 331. ve devamı maddelerinin şike olaylarına uygulanması muhtemel gözükmektedir. Bu hükümler pasif, aktif ve dolaylı(nüfuz ticareti) rüşveti cezalandırmaktadır. Belirtmek gerekir ki Çek mevzuatına göre suç kamu yararı maddelerinin temin edilmesi ile bağlantılı olarak verilen, vaat edilen, talep edilen veya kabul edilen rüşvetleri kapsar. Yukarıda belirtildiği gibi Çek Cumhuriyeti'nde şike ile ilgili olaylarda 10 yıla kadar hapis cezası öngören dolandırıcılık suçunun uygulanması da düşünülebilir.

Pasif rüşvet için cezalar 4 yıla kadar hapis cezası ve hak yoksunlukları içermektedir. Aktif rüşvet 2 yıla kadar hapis cezası veya para cezası ile cezalandırılmaktadır. Eğer ağırlaştırıcı haller varsa ve fail önemli yarar sağlamak amacıyla suçu işlerse daha yüksek cezaların uygulanması mümkündür.

Rüşvet hükümleri Yüksek Mahkeme tarafından sporun kamu yararı sorunu olarak kabul edilen şike ile ilgili sadece bir olayda uygulanmıştır. Bu olayda 3 kulüp yetkilisi ve 7 hakem rüşvet vermekten ve almaktan 2000 Avro ile 11.000 Avro arasında değişen para cezaları almıştır. Prag'taki Yüksek Mahkeme, olaya dahil olan kişiler bakımından para cezalarını artırmış ve şartlı hapis cezaları vermiştir. Tüm kulüp yetkilileri ve hakemler, 8 ile 14 ay arasında hapis cezası, 30.000 ile 150.000 CZK (1200 Avro ile 6000 Avro) arasında para cezası ve 3 ile 5 yıl arasında diskalifiye cezası içeren benzer cezalar almıştır⁹².

⁹¹Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27, s. 24.

⁹²Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27, s.24, 25.

Fin Ceza Kanunu'nun⁹³, 30. Bölümünde işletmelerde rüşvet ve işletmelerde rüşvetin kabulü üst başlıklı madde 7 ve madde 8'de özel aktif ve pasif rüşvet 2 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılmaktadır. Rüşvet hükümlerinin, bir maçın kaybedilmesi için oyunculara maddi menfaat teklif edildiği durumlarda uygulanması mümkünken, dolandırıcılık hükümlerinin değiştirilen sonuçlar üzerine maddi menfaat elde etme durumlarında ve bahislerle bağlantılı şike olaylarında uygulanması daha uygun gözükmektedir. Son on yıl içinde Finlandiya'da şike ile ilgili çok iyi bilinen birçok olay gerçekleşmiştir. Bu olayların çoğu bazı oyuncu ve antrenörlerin şike yapmaktan ve/veya bahis şirketini, dolandırmaktan suçlu bulunmaları ile sona ermiştir⁹⁴.

Romanya'da spor müsabakalarının manipülasyonu failleri Romanya Ceza Kanunu madde 254 pasif rüşvet ve madde 255 aktif rüşvet suçuna göre cezalandırılırlar. Bu hükümler asıl olarak yönetici pozisyonunda veya diğer yetkili pozisyonlarda görev alan kimseleri kapsamaktadır. Belirtmek gerekir ki, kanun, "resmi memur" kavramını kullansa da bu aynı zamanda tüzel kişinin hizmetinde performans gösteren kimseleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda profesyonel futbolcular ve hakemler de, ayrı ayrı oyunculara ve hakemlere rüşvet verilmesi ile ilgili iki şike olayı ile ilgili olarak yürütülen soruşturmalarda olduğu gibi, resmi memur olarak değerlendirilmektedir. Bu davalar hala kovuşturma aşamasındadır ve henüz herhangi bir karar açıklanmamıştır. Madde 255/3'e göre rüşvet veren kişi, eğer kovuşturma makamları suçu fark etmeden önce yetkili makamları rüşvet ile ilgili bilgilendirirse sorumlu tutulmayacaktır. Kanun'un rüşvet eylemlerini önleme, ortaya çıkarma ve cezalandırma ile ilgili 6. maddesi de, bir başkası üzerinde etkisi olabilecek rüşvet veren kimselerden bahsettiğinden göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu rüşvet suçları 10 yıla(pasif rüşvet) ve 5 yıla(aktif rüşvet) kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Benzer şekilde İsveç'te aktif ve pasif rüşvet 2 yıla kadar, ağırlaştırıcı hallerin olması durumunda ise 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır(İsveç Ceza

⁹³ (Çevrimiçi), <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>, 25 Ekim 2012.

⁹⁴ **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 25.

Kanunu⁹⁵ Bölüm 17 madde 7, bölüm 20 madde 2). Fakat bu hükümler sadece kulüp çalışanlarının dahil olduğu şike olaylarında uygulanmaktadır. Yasal bahisle ilgili aktif ve pasif rüşveti düzenlemek amacıyla Hükümet, 2012 yılının ilk yarısında bir Kanun çıkarmıştır. Tüm kamu ve özel sektör kişilerini ve de serbest çalışan kimseleri ve kamu görevlilerini kapsayan bu yeni hükümler, yetkililere rüşvet vermeye çalışan tüm profesyonel sporculara uygulanacaktır. Hükümet yasal bahisle bağlantılı aktif ve pasif rüşvet eylemelerini düzenlemiş ve ticari bahislerin oynandığı müsabakaların sonuçlarını etkilemeyi amaçlayan rüşveti hedef almıştır. Adalet Bakanlığı tarafından tavsiye edildiği üzere, mahkeme haksız bir kazancın alındığını, kabul edildiğini veya talep edildiğini ve bunun kişinin yarışmadaki görevi ile ilgili performansı için yapılmış olduğunu ortaya koymalıdır. Bu nedenle elde edilen menfaat ve kişinin yarışmadaki görevi ile ilgili performansı arasındaki bağlantı kanıtlanmalıdır. Menfaatin kabul edilmesiyle görevi ile ilgili performans arasındaki bağlantı sadece verici ve alıcının görev esnasında irtibat kurmuş olmasına dayanabilir. Mahkeme menfaatin herhangi bir şekilde özel bir oranla bağlantılı olduğunu veya menfaatin alıcının davranışından etkilendiğini kanıtlamak zorunda değildir⁹⁶.

C. Özel Olarak Şans Oyunları ile İlgili Kanununda Suç Olarak Düzenleyen Bir Ülke Örneği: Birleşik Krallık

İngiltere’de spor müsabakalarının manipülasyonu ile ilgili olarak uygulanabilmesi düşünülebilecek hükümler arasında 2010 tarihli Rüşvet Kanunu ve 2006 tarihli Dolandırıcılık Kanunu’nda yer alan rüşvet ve dolandırıcılık suçları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra 2005 yılında Birleşik Krallık Hükümeti tarafından çıkarılan Şans Oyunları Kanunu⁹⁷, nun 42. maddesinde şans oyunlarında hileyi hedef alan özel bir düzenleme yer almaktadır⁹⁸. Kanun, canlı bahisleri düzenleyen ilk kanun olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca bu Kanun ile hile şüphesinin olduğu

⁹⁵(Çevrimiçi) <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/02/77/77/cb79a8a3.pdf>, 30 Ekim 2012.

⁹⁶**Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**, s. 28, 29.

⁹⁷ (Çevrimiçi) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/section/42>, 30 Ekim 2012; 2005 Şans Oyunları Kanunu 2007 Eylül ayında yürürlüğe girmiştir. Kanun İngiltere, Galler ve İskoçya’da uygulanmakta, Kuzey İrlanda’nın ise kendisine ait bir Şans Oyunları Kanunu bulunmaktadır.

⁹⁸Naidoo, Gardiner, a.g.e., s. 26.

durumlarda soruşturma, kovuşturma ve bahisleri geçersiz kılma yetkisine sahip olan Şans Oyunları Komisyonu kurulmuştur⁹⁹.

Bu Kanun'un 42. maddesine göre, şans oyunlarında hile yapan veya hile yapması için bir başka kimseye yardım eden veya hile yapılmasını kolaylaştırma amacıyla herhangi bir fiilde bulunan kimse 2 yıla kadar hapis ve/veya para cezası ile cezalandırılır. 42. maddenin, 3. fıkrasında belirtildiği üzere şans oyunlarında hile; şans oyunun yürütüldüğü usul veya gerçek ya da sanal oyun, yarış veya diğer etkinlik veya şans oyunu ile ilgili usul ile bağlantılı mevcut veya teşebbüs edilmiş aldatma veya müdahaleden meydana gelebilir. Böylece hüküm hem yasadışı bahis oynayanlara hem de spor karşılaşmalarının manipülasyonu ile bağlantılı bahislere dahil olanlara uygulanmaktadır.

Bu maddeye göre bir kimse, kazanma şansını artıran veya kazanmasını sağlayan şekilde hile yapabilir. Şans Oyunları Kanunu Açıklayıcı Notlarında¹⁰⁰ belirtildiği üzere fail hilenin sonucu olarak herhangi bir menfaat kazanıp kazanmamasına veya hilenin kazanma şansını artırıp artırmamasına bakılmaksızın suç işlemiş olarak kabul edilecektir. Bu şu anlama gelmektedir ki; menfaatini güvence altına almadan hile yapan veya başkası adına hile yapan kimse suçu işlemiş sayılacaktır.

Bu Kanun, özellikle şike ile sonuçlanan müsabaka ile şans oyunu arasında bir bağlantının kurulmasındaki zorluk ve uygulanacak cezaların az olması gibi nedenlerle eleştirilmektedir¹⁰¹.

Birleşik Krallıkta şike ile ilgili az sayıda mahkeme kararı bulunmaktadır. 1993-1994 İngiltere Premier Lig sezonunda bir kalecinin bazı maçlarda bilerek gol yemekle suçlandığı iddiaları ortaya atılmıştır. Bu olayda, 2 kaleci bir forvet oyuncusu ve bir iş adamı, Malezyalı bir suç örgütü yararına müsabaka sonuçlarının

⁹⁹JackAnderson, "Corruption in Sport: Time for an EU Statement of IntegrityandGoodConduct in Sport?", **International Sports LawJournal**,2007/1-2, s. 109; ColinNicholls, Timothy Daniel, Alan Bacarese, John Hatchard, **CorruptionandMisuse of Public Office**,2. bs., Oxford, Oxford UniversityPress, 2011, s. 43. 44; Bu Kanuna göre, Şans Oyunları Komisyonu, belirli organlara (özellikle spor organları) bilgi sağlayabilecek ve spor yarışlarını kapsayan şüpheli bahis faaliyetleri hakkında onları uyaracaktır.

¹⁰⁰ (Çevrimiçi) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/notes/division/5/3/7/1/7>, 22 Ekim 2012.

¹⁰¹**Match-fixing in Sport, A Mapping of CriminalLawProvisions in EU 27**,s. 32.

manipülasyonuna karışan oyuncularla dolandırıcılık anlaşması yapmakla suçlanmışlardır. Bununla birlikte tüm sanıklar 1997’de beraat etmişlerdir¹⁰².

İngiliz futbolunda son zamanlarda öne çıkan yolsuzluk biçimlerinden biri de “bung” olarak adlandırılan ve futbolcuların transferlerini kolaylaştırmak için, bir kulüp yetkilisine, genellikle menajerlere transfer ücretinin belli bir oranının rüşvet olarak verildiği gizli ödemelerdir. Bununla ilgili olarak 1995 yılında Arsenal Futbol Kulübü menajeri bir futbolcunun transferi için yaklaşık 400.000 pound aldığı gerekçesi ile bir yıl süre ile futbol ile ilgili faaliyetlere katılmaktan men edilmiştir¹⁰³.

Spor müsabakalarında şike ile ilgili en yeni olay, 3 kriket oyuncusu ve menajerlerinin başkaları yararına bahis oyunlarında hile sağlamak amacıyla İngiltere Pakistan 4. Testi sırasında hiç sayı yapmamaları üzerine anlaştıkları bir müsabakada gerçekleştiği iddia edilen vakadır. Bu kişiler, hile yaparak Şans Oyunları Kanunu md. 42, 1906 tarihli Rüşvetin Önlenmesi Kanunu ve 1977 Ceza Kanunu’na göre suç ve rüşvet ödemelerini kabul etme anlaşması yapmakla suçlanmışlardır¹⁰⁴. Her üç oyuncu da 6 aydan 2 buçuk yıla kadar hapis ve 8120 Poundtan 30937 Pounda kadar değişen para cezası almıştır¹⁰⁵. Araştırmalar krikette bahisle bağlantılı şikenin de dahil olduğu yolsuzlukların 20 yıldan fazla süredir var olduğunu göstermektedir¹⁰⁶. 1990 yılından evvel oyuncuların yer aldıkları maçlarda bahis oynamalarını yasaklayan herhangi bir kural yer almamaktaydı. 1990 yılında bu kural profesyonel krikette uygulanmaya başlamış ve 2000 yılında bu kural uluslararası krikette de yerini bulmuştur. 2002 yılında Uluslararası Kriket Konseyi Etik Talimatnamesi’nde bu kural, tüm UKK yöneticileri, çalışanları ve Komite üyelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir¹⁰⁷.

Yukarıda ele aldığımız ülkelerin yanı sıra dünyanın birçok yerinde sporda şike ve teşvik primi ile ilgili düzenlemelere ve örnek olaylara rastlanmaktadır. Güney

¹⁰² Anderson, **a.g.e.**, s. 109.

¹⁰³ Anderson, **a.y.**

¹⁰⁴ Kevin Carpenter, “Match-Fixing-TheBiggestThreattoSport in the 21st Century?”, **SweetandMaxwell’s International Sports LawReview**, Vol:12, Issue:2, 2012, Londra, s. 14.

¹⁰⁵ Southwark Crown Court, 03/11/2011 No: T20117139.

¹⁰⁶ Naidoo, Gardiner, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁰⁷ Uluslararası Kriket Konseyi Etik Talimatnamesi, (Çevrimiçi) <http://www.icccricket.com>, 30 Ekim 2012.

Afrika’da Şike olaylarının ilki Güney Afrika Ulusal Criket takımı kaptanı HansieCronjé’nin bazı maçlarda Hindistanlı bahisilerle işbirliği içerisinde Şike yaptığını kabul ettiğinde ortaya ıkmıŐtır¹⁰⁸. Ancak bu olay ortaya çıkmadan evvel de Güney Afrika’da at yarışlarında Şike yapıldığı bilinmektedir. Son zamanlarda da Futbol 1.ligi hakemleri ve bazı kulüp yetkilileri Şike yaptıkları iddiasıyla tutuklanmışlardır. 2004 yılında Güney Afrika Polis Servisi Organize Suç Birimi 20 futbol hakeminin ve 2 kulüp menajerinin 1. Ligde Şike yaptıkları iddiasıyla tutuklandıklarını belirmiŐtir.

Şike fiilleri ile ilgili olarak 2004 yılında yürürlüğe giren Yolsuzluk Fiillerini nleme ve Mücadele Kanunu’nda İngiltere’deki düzenlemelere benzer Şekilde zel bir hüküm yer almaktadır¹⁰⁹. Bu Kanun’un 15. maddesine göre spor msabakalarıyla bağlantılı yolsuzluk fiilleri çeşitli Şekillerde gündeme gelebilir. İlk olarak, bu suç bir kimsenin herhangi bir Şekilde spor müsabakasının sonucunu veya gidişatını etkileyen fiiller de dahil olmak üzere bir spor müsabakasının doğal seyrini tehlikeye düŐürecek veya zedeleyecek nitelikte bir hareket sergilemek için ikna edilmesi durumunda işlenmiş olur. Bu düzenlemede sadece maçın sonucunun etkilenmesi değil, seyrinin de etkilenmesi suç olarak kabul edilmiştir. Örneğin ilk serbest vuruŐu kimin yapacağı, kaç tane sarı kart verileceği gibi¹¹⁰.

Son yıllarda Amerika’da da birNBA hakeminin yer aldığı bahisle bağlantılı bir yolsuzluk skandalı ortaya çıkmıştır.Hakem, 2003-2004 sezonu boyunca kendi yönettiği maçlar da dahil olmak üzere NBA müsabakaları ile ilgili arkadaşlarına,gelecek malardaki yetkili ekibin kimliği, bazı hakemler ve takım personeli arasındaki karşılıklı etkileŐim ve oyuncuların fiziksel durumları da dahil olmak üzere bahis tavsiyeleri sağlamaya başlamıştır. Bunların yanı sıra hakem, kendi parasıyla bahis oynamak yerine arkadaşlarına kendi adına yılda 40-50 maçta bahis oynatmış ve her doğru tyosu için 5000 dolar kazanmışır¹¹¹. Amerika Birleşik

¹⁰⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz.:Rochelle Le Roux, “TheCronjéAffair-Reflecting on MatchFixing in Cricket”, **International Sports LawJournal**,2002/2, s. 11 vd.

¹⁰⁹Naidoo, Gardiner, **a.g.e.**, s. 26.

¹¹⁰ Steve Cornelius, “South AfricanMeasuresto Combat MatchFixingandCorruption in Sport”, **The International Sports LawJournal**, 2007/3-4, s. 68.

¹¹¹ U.S v. Donaghy, 570 F. Supp. 2d 411 (E.D.NY 2008), (evrimii) <http://www.ussc.gov/>, .1 Kasım 2012.

Devletleri h k meti olayın farkına vardığında, yapılan yargılama sonucu hakem elektronik dolandırıcılık ve bahis bilgisi iletmek için anlaşma suçlarını kabul etmiştir¹¹².

¹¹² Paul M. Anderson, “Gambling on Sports”, **Handbook on International Sports Law**, Ed., James A.R. Nafziger, Stephen F. Ross, USA, Edward Elgar Publishing, 2011, s. 169.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6222 SAYILI KANUNDA DÜZENLENEN ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇU

I. 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlemesine Dair Kanun Döneminde Şike ve Teşvik Primi Verme Fiilleri

A. Genel Olarak

Sporla şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin olarak yapılan ilk kanuni düzenleme 28.4.2004 tarih ve 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlemesine Dair Kanun”dur. 3608 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan 19.08.1985 tarihli “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi”nde¹ taraf devletler, spor müsabakalarında seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla bu sözleşme hükümlerini geçerli kılmak için gerekli önlemleri almayı taahhüt etmektedirler. Sözleşmeye göre alınması gereken önlemlerin başında, stadyumların içinde, çevresinde ve seyircilerin kullandığı yollarda meydana gelebilecek şiddet olayları ve taşkınlıklarla mücadele etmek için yeteri kadar asayiş kuvveti kullanılmasını temin etmek, polis kuvvetleri arasında yakın bir işbirliğini ve gerekli bilgi alışverişini kolaylaştırmak ve seyirci şiddet veya taşkınlıklarına ilişkin fiillerden suçlu bulunan kişilerin uygun yaptırımlara maruz bırakılmasını sağlayacak mevzuatı uygulamak, eğer böyle bir mevzuat bulunmuyorsa bu mevzuatı oluşturmak gelmektedir.

Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrasına göre kanun hükmünde olan bu sözleşmenin gereklerinin yerine getirilmesine de hizmet eden 5149 sayılı Kanun’un amacı, Sözleşmede belirtildiği üzere spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ve çevresinde oluşabilecek şiddet ve düzensizliği önlemek ve kamu düzeninin

¹Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi, (Çevrimiçi) http://www.avrupakonseji.org.tr/antlasma/aas_120.htm, 20 Temmuz 2012.

sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemek idi. Ancak bu Kanun, kapsamının spor alanlarındaki şiddeti önlemekle sınırlı olması, getirdiği yasakların yaptırımsız bırakılması, öngördüğü yaptırımların caydırıcılıktan uzak olması ve etkin bir şekilde uygulanamaması gibi nedenlerle yürürlükte bulunduğu süre boyunca söz konusu amaçlarına ulaşamamıştır². Ayrıca bu Kanun'da spor müsabakalarının dürüst bir şekilde oynanmasını sağlayacak düzenlemelere yer verilmemiş, şike ve teşvik primi fiilleri de suç olarak düzenlenmemiştir.

Bu Kanun döneminde şike ve teşvik primi verme fiilleri sadece ilgili spor federasyonlarının Disiplin Talimatlarında disiplin cezası gerektiren fiiller olarak düzenlenmişti. Örnek olarak 27.08.2011 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı'nın "*Müsabaka Sonucunu Etkileme*" başlıklı 58. maddesinde şike ve teşvik primi fiilleri;

"(1) Müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek veya buna teşebbüs etmek yasaktır. Bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır.

(2) Bu hükmü ihlal eden kişiler, bir yıldan üç yıla kadar müsabakalardan men veya hak mahrumiyeti cezasıyla; kulüpler ise küme düşürme cezasıyla cezalandırılır. İhlalin ağırlığına göre küme düşürme cezasına ek olarak puan indirme cezası da verilebilir.

(3) İhlalde sorumluluğu bulunan kişi veya kulüplere ayrıca para cezası verilir.

(4) Anılan yasağın hakemler tarafından ihlali halinde sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir."

denilmek suretiyle yasaklanmış ve bu yasağa uyulmaması durumunda uygulanacak disiplin cezalarının neler olduğu gösterilmişti.

TFF Yönetim Kurulu'nun 29.04.2012 tarihli toplantısında alınan kararlar bu madde;

"(1) Müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır.

² Koca, a.g.e., s. 47.

a) Yukarıda belirtilen ihlalleri gerçekleştiren kişilere sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir,

b) Yukarıda belirtilen ihlallerin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere bir alt lige düşürme cezası verilir.

c) İhlalde sorumluluğu bulunan kişilere ayrıca para cezası verilebilir.

(2) 1. fıkrafta belirtilen ihlallere teşebbüs etmek yasaktır.

a) Teşebbüs halinde, ilgili kişilere 1 yıldan 3 yıla kadar müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezası verilir.

b) Teşebbüs halinde ilgili kişinin yöneticisi olduğu kulübe bu talimatta öngörülen disiplin cezaları uygulanabilir. Ağır ihlal hallerinde kulübe en az 12 puan indirme cezası verilir. İhlalin ağırlığı kurul tarafından somut olayın niteliğine göre serbestçe karar verilir ancak eylemin ilgili yöneticinin kendisinin veya üçüncü kişilerin bahis oyunlarından menfaat elde etmesi amacına matuf olduğunun tespit edilmesi halinde ihlal, mutlaka ağır ihlal kabul edilir.

3) İhlal veya ihlale teşebbüsün hakemler tarafından meydana getirilmesi halinde sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir.”

şeklinde değiştirilmiştir. Aşağıda ayrıntıları ile ele alınacak düzenlemedeki temel değişiklikler ihlalin yaptırımını ile ilgili olarak yapılmıştır. Son olarak 09.08.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı'nda bu değişiklik aynen korunarak, 57. maddede aynı başlık altında düzenlenmiştir.

Benzer şekilde 16.10.2012 tarihli Türkiye Basketbol Federasyonu Disiplin Yönergesi'nin “Hileli ve Danışıklı Basketbol Yarışması” başlıklı 31. maddesinde bu fiiller;

“Hileli ve danışıklı basketbol yarışması yapan, yaptırın kişilere ve aracılara en az bir yıl yarışmadan men cezası veya o kadar süre ile hak mahrumiyeti cezası ve kuruluşlara Basketbol Federasyonu'nca küme düşürme cezası verilir.”

şeklinde yaptırım altına alınmıştır.

Şike ve teşvik primi verme fiilleri 5149 sayılı Kanun'da suç olarak tanımlanmadığı gibi Türk Ceza Kanunu'nda veya diğer ceza kanunlarında da suç olarak düzenlenmemiştir. Ancak spor müsabakalarının ülke sınırları dışında da etkin

bir şekilde gerçekleştiriliyor olması, bütün ülkelerde spor mevzuatının benzer bir biçimde düzenlenmesi ve ulusal mevzuatların, uluslararası spor kuruluşlarının benimsediği ilke ve talimatlara uygun olması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır³. 2005 yılında TBMM tarafından Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir komisyon oluşturulmuş ve bu komisyon konuyla ilgili bir rapor hazırlamıştır⁴. 2008 yılına gelindiğinde ise 5149 sayılı Kanun'a bir madde ekleyerek, şike ve teşvik priminin suç haline getirilmesine çalışılmıştır. Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı'nın 8. maddesi ile 5149 sayılı Kanun'a eklenmesi düşünülen şike ve teşvik primi üst başlıklı madde şu şekilde tasarlanmıştır:

“Madde 25/A- Spor müsabakalarının sonucunu çıkar karşılığı anlaşarak etkilemek yasaktır. Bireysel veya takım halinde yapılan karşılaşma veya yarışmalara kuruluş veya kişi lehine veya aleyhine hileli ve danişıklı olarak katılan sporcu ve antrenörler ile karşılaşma veya yarışmaların sonucu üzerinde hileli veya danişıklı olarak anlaşılan idareciler ve karşılaşma veya yarışmaları kuruluş veya kişi lehine veya aleyhine hileli ve danişıklı olarak yöneten hakemler, beş yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Milli takım ile mensubu bulunduğu kulübün sporcu veya teknik elemanlarına verilen primler hariç olmak üzere; rakip spor kulübü veya sporcusu ile müsabaka yapan diğer spor kulüplerine, sporculara veya diğer spor elemanlarına, kendi veya mensubu bulunduğu kulübün çıkarlarına olan bir neticenin sağlanmasına yönelik olarak aynı veya nakdi bağış veya yardımlarda bulunulması yasaktır. Bireysel veya takım halinde yapılan bir karşılaşma veya yarışmanın sonucundan, yarışma veya karşılaşmaya katılan sporcu veya takımlardan başka bir sporcu veya takımın yarar sağlaması için, yarışma veya karşılaşmaya katılan sporculara veya takımlara veya bunların temsilcilerine doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir menfaat temin

³ Bkz., Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin genel gerekçesi.

⁴ Raporun tam metni için Bkz., (Çevrimiçi) <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss956.pdf>, 20 Temmuz 2012.

veya vaat eden ve bu şekilde bir menfaati veya vaadi kabul eden kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis ve temin veya vaat edilen menfaatin beş katı kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçlara katılan spor kulüpleri hakkında tüzelkişilere ilişkin güvenlik tedbirleri uygulanır.⁵

Ancak bu değişiklik tasarısı yasalasamamış, kanun koyucu belirli maddelerde değişiklik yapmak yerine yeni bir kanun ihdas etme gereğini duymuştur. 5149 sayılı Kanun'un kapsamının dar olması, şike ve teşvik primi fiillerini suç olarak düzenlememesi, kanunda öngörülen yasak fiillere karşı sadece idari para cezasının öngörülmüş olması ve bu cezaların da spor güvenlik kurulları tarafından verilmesi gibi nedenlerle bu 5149 sayılı Kanun, genel ve özel önleme görevini gereği gibi yerine getirememiştir⁶.

5149 sayılı Kanun'da yer almayan şike ve teşvik primi fiillerinin sadece ilgili federasyonların disiplin talimatlarında yer alması, bu fiillerin sporcu, hakem ve spor kulüpleri yetkililerinin dışındaki kişiler tarafından işlenmesi halinde cezasız kalmalarına neden olmakta idi. Ayrıca disiplin talimatları hükümlerine göre şike ve teşvik primi fiillerinin ortaya çıkarılmasındaki güçlükler, 5149 sayılı Kanun'un mevcut düzenlemelerinin yeterince uygulanamaması gibi nedenler kanun koyucuyu sporda şiddet ve düzensizlikler ile ilgili yeni bir düzenleme yapma yoluna sevk etmiştir. Nitekim 14.04.2011 tarih ve 6222 sayılı, "*Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun*" kabul edilerek gerek sporda şiddet ve diğer düzensizliklerle ilgili kapsamlı bir düzenleme yapılmış gerekse de şike ve teşvik primi verme fiilleri bir suç olarak tanımlanmıştır⁷.

⁵ Tasarı metni için Bkz., (Çevrimiçi) <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pDraftOfBill.aspx>, 22 Temmuz 2012.

⁶ Zafer, **a.g.e.**, s. 56.

⁷ Bu Kanunda doping ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmemiş olması Kanunun bir eksikliği olarak telakki edilebilir. Kanun hazırlanırken 11.03.1995 tarih ve 3885 sayılı Kanun ile uygun bulunan Doping Sözleşmesi dikkate alınmamıştır. Sporda düzensizlikle mücadele amacıyla kaleme alınan bu Kanun'da tıpkı şike ve teşvik primi gibi sporun ruhuna aykırı bir fiil olan doping kullanımının ceza yaptırımı altına alınması isabetli olabilirdi. Bkz., Donay, **a.g.e.**, s. 202, Yazar, uyarıcı madde kullanımının tıpkı şike ve teşvik primi gibi aldatıcı nitelik taşıdığını ve bu şekilde sağlanan enerjinin spor müsabakalarında eşitliği bozarak, sporcuya veya sporcunun yer aldığı takıma haksız menfaat sağladığını belirtmektedir.

B. Şike ve Teşvik Primi Verme Fiillerinin Benzer Suçlarla Karşılaştırılması

5149 sayılı Kanun döneminde meydana gelen şike ve teşvik primi verme fiillerinin dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebileceği öne sürülmüştür⁸. Gerçekten de dolandırıcılık suçu ile şike ve teşvik primi verme fiilleri arasında benzerlikler bulunmaktadır:

Dolandırıcılık suçu TCK'nın 157. maddesinde, “*hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu suçun konusunu malvarlığına ilişkin değerler oluşturur⁹. Şike ve teşvik priminde de sağlanan menfaat genelde maddi menfaat olarak karşımıza çıktığından suçun konusunun oluştuğunu söylemek mümkündür.

Dolandırıcılık suçunda mağdur, zarara uğrayan malvarlığının sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerdir¹⁰. Bunun yanı sıra toplumun geneline yönelik hileli davranışların belirli bir veya birden fazla kişiyi aldatması durumunda da dolandırıcılık suçunun oluştuğu kabul edilmektedir¹¹. Şike ve teşvik priminde ise mağdur toplumun genelini oluşturan kimselerdir. Bununa birlikte aleyhine şike yapılan veya teşvik primi verilen spor kulüpleri veya sporcular gibi belirli kişilerin de bu suçun mağduru olduğu söylenebilir. Bu nedenle şike ve teşvik primi verme fiillerini mağdur bakımından dolandırıcılık suçu kapsamına sokmak mümkün gözükmektedir.

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için failin hileli bir davranışta bulunması gerekmektedir. Hile, başkasının iradesi üzerinde etki oluşturan ve hataya düşürücü

⁸Donay, **a.g.e.**, s. 152.

⁹Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17. bs., İstanbul, Beta, 2004, s. 466, 467; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., İstanbul, Yetkin, 2010, s. 419; Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, 1. bs., C:1, İstanbul, Beta, 2007, s. 449; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Rifat Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 9.bs., Ankara, Seçkin, 2013, s. 607; Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4. bs., Ankara, Seçkin, 2012, s. 646.

¹⁰Centel, Zafer, Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, s. 449; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 608; Özbek v.d, **a.g.e.**, s. 646.

¹¹Centel, Zafer, Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, s. 450; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 609.

nitelikteki her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır¹². Bir fiilin hile olarak değerlendirilebilmesi için gerçeğin gizlenmesi veya farklı gösterilmiş olması gerekmektedir¹³.Şike ve teşvik priminde taraflar arasında müsabakanın sonucunu değiştirmek üzere yapılan anlaşma hile olarak kabul edilebilir. Özellikle maddi getirisi olan müsabakalarda galip takım veya oyuncunun önceden belirlenmesi amacıyla anlaşma yapılması ve bu anlaşmaya göre hak etmediği halde bir oyuncu veya takımın galip gelmesi durumunda ortada bir hile bulunmaktadır¹⁴.

Hilenin varlığı dolandırıcılık suçu bakımından yeterli olmayıp, suçun oluşması için yapılan hile sonucunda mağdurun aldatılmış olması gerekmektedir. Aldatılan kişi, failce ileri sürülen olguları gerçek sanmalı veya gerçeğe uygun olma ihtimalinden yola çıkmalıdır¹⁵.Hile, sergileniş şekli bakımından da yarattığı güven ortamı ile mağdurun denetim olanağını kullanmasına engel olacak nitelik arz etmelidir¹⁶.Başka bir ifade ile hileli davranışların mağdurun inceleme eğilimini etkilemesi ve failin yarattığı hal ve şartlardan yararlanarak yarar elde etme yoluna gitmesi gerekmektedir¹⁷. Spor müsabakalarında da bir sporcunun müsabaka esnasında başarılı olmak için elinden gelenin en iyisini yapacağı varsayılır ya da en azından bu şekilde hareket etmesi kendisinden beklenir. Oysa şike fiilinde sporcu, yapılan anlaşmaya göre müsabaka esnasında kendisinden beklenen şekilde hareket etmemekte ve gerçek performansını sergilememektedir. Bunun yanı sıra özellikle üzerine bahis oynanan müsabakalarda şike yapılması durumunda, bahis oynayan diğer kimselerin şikenin varlığından haberdar olmaları ihtimalinde bahis oynamaktan, bahis şirketlerinin de bahis oynatmaktan vazgeçebilecekleri sonucuna varılabiliyorsa ortada bir aldatmanın söz konusu olduğunu söylemek mümkündür.

¹² Hile kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz., Dönmezer, **a.g.e.**, s. 450 vd.; Soyaslan, **a.g.e.**, s. 417, 418; Zekeriya Kurşat, **Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı**, İstanbul, Kazancı, 2003, s. 8-60.

¹³ Mustafa Artuç, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara, Kartal, 2007, s. 365.

¹⁴ İzzet Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ed., Cumhuriyet Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmöz, 2.bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Ankara, Seçkin, 2012, s. 99; Ancak bir görüşe göre başkasının iradesi üzerinde etkide bulunmaksızın sadece olguları değiştirmek veya nesnelere manipüle etmek hilenin varlığını kabul etmek için yeterli olmamaktadır. Bkz., Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 611, dn. 488.

¹⁵ Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 609; Artuç, **a.g.e.**, s.370.

¹⁶ Centel, Zafer, Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, s. 453, 454.

¹⁷ Centel, Zafer, Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar** s. 456.

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için gerekli olan bir diğer unsur, failin aldatma sonucunda mağdurun veya üçünü bir kişinin zararına olarak, kendisine veya üçüncü bir kişiye bir yarar sağlamasıdır. Burada bahsi geçen yarar kelimesi, malvarlığına ilişkin değerleri ifade etmektedir. Dolandırıcılık suçunun malvarlığına karşı işlenen bir suç olması bu yorumu gerekli kılmaktadır.Şike fiilinde de yapılan anlaşma gereğince taraflardan biri istediği skoru elde ederken bir diğeri anlaşmada belirlenen menfaati elde etmektedir. Burada anlaşmanın taraflarının her biri faildir¹⁸. Taraflardan kendisine menfaat temin edilen kişi bakımından, menfaatin malvarlığına ilişkin olması halinde her durumda dolandırıcılık suçunun yarar sağlama unsuru gerçekleşmiş olmaktadır. Karşı tarafa menfaat temin eden, yani müsabakada istediği skoru elde eden takımın ise malvarlığına ilişkin olarak bir yarar sağlayıp sağlamadığının incelenmesi gerekmektedir. Örneğin futbolda, Türkiye Kupası Müsabakaları Statüsü¹⁹md.9 gereğince turnuva kapsamında oynanan müsabakalarda net hasılatın %60'ı tur atlayan takıma % 40'ı ise elenen takıma verilir. Bu nedenle bu turnuvada takımlar bir üst tura çıkmak suretiyle, hem oynanan müsabakada kazanç elde etmekte hem de bir sonraki müsabakada kazanç sağlama imkanına erişmektedirler. Böyle bir müsabakada, karşı takımla anlaşma yaparak örneğin bilerek gol yiyen bir kaleci, kendi takımınınmüsabakayı kaybetmesine yol açarak kulübünü maddi zarara uğratmakta, kendisi ise haksız bir kazanç elde etmektedir.Bunun yanı sıra özellikle üzerine bahis oynanan maçlarda yapılan şikedeki mağdurun zararına olarak, failin kendisine veya üçüncü bir kişiye bir yarar sağladığının tespiti daha kolay olmaktadır. Nitekim 6222 sayılı Kanun'dan önce bahis amaçlı yapılan şike ve teşvik primi verme fiilleri bakımından yasadışı bahis ve kamu kurumunu zarara uğratmadan bahisle dolandırıcılık suçundan soruşturma başlatılmıştır²⁰. Her iki durumda da bahsi geçen zarar, doğrudan mağdurun malvarlığında meydana gelen bir eksiklik şeklinde olmamasına rağmen dolandırıcılık suçunun gerçekleştiğini söylemek gerekmektedir. Zira gerçekleşeceği muhakkak

¹⁸ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 100.

¹⁹ 2012-2013 Sezonu Türkiye Kupası Müsabakaları Statüsü tam metni için Bkz., (Çevrimiçi) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/STATULER/Turkiye-Kupasi-Statusu2012-13-02.11.2012.pdf>, 26 Şubat 2013.

²⁰ Gülşen, **a.g.e.**, s. 199.

olan bir kardan yoksun kalmak da dolandırıcılık suçu kapsamında zarar olarak nitelendirilmektedir²¹.

Kanaatimizce her iki suçun konusunu da malvarlığı değerlerinin oluşturması ve toplumun geneline yönelik hileli davranışların belirli kişileri aldatması durumunda da dolandırıcılık suçunun oluştuğunun kabul edilmesi karşısında, mağduru toplumun geneli olmakla birlikte aleyhine şike yapılan veya teşvik primi verilen spor kulüpleri veya sporcular gibi belirli kişilerin de mağdur olduğu şike eylemlerinin de dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür²².

Bunun yanı sıra, şike ve teşvik priminde müsabakanın sonucunu değiştirmek üzere tarafların yaptığı anlaşma, müsabakanın diğer tarafını oluşturan takım veya sporcuya yönelik yapılan hileli bir davranış olarak kabul edilmelidir. Aynı davranış, toplumun spor müsabakalarının dürüst bir şekilde gerçekleşeceği yönündeki inancını sarsmakta, özellikle de müsabakanın seyri veya sonuçları üzerine bahis oynayan kişilerin iradelerini sakatlamaktadır. Bizce de bahis oynayan kimselerin ve bahis oynatan kuruluşların, üzerine bahis oynadıkları veya oynattıkları maç ile ilgili bir anlaşma yapıldığından haberdar olmaları durumunda, sonucu müsabaka gerçekleşmeden önce belirli kimseler tarafından ayarlanan bir müsabaka üzerine bahis oynamaları ve oynatmalarına imkan bulunmamaktadır.

Elbette ki; şike eylemleri bakımından dolandırıcılık suçunun oluştuğunu söyleyebilmek için hile ve aldatmanın yanı sıra failin, mağduru veya başkasının zararına olarak, kendisi veya başkasına bir yarar sağlaması gerekmektedir. Şike anlaşması durumlarında, anlaşma gereğince taraflardan biri istediği skoru elde ederken bir diğeri anlaşmada belirlenen menfaati elde etmektedir. Bu bakımından faillerden birinin her zaman yarar sağladığı görülmektedir. Bu yararı sağlarken de özellikle müsabaka üzerine bahis oynayan kimselerin zarara uğramasına yol açmaktadır. Karşı tarafa menfaat temin eden, yani müsabakada istediği skoru elde eden takım da kimi durumlarda yarar sağlamaktadır. Örneğin yukarıda da ifade

²¹ Dönmezer, **a.g.e.**, s. 471.

²² Şike ve teşvik priminde, mağduru hedef alıp aldatmaya elverişli hareketlerle hataya düşürme kastı olmadığından dolandırıcılık suçunun oluşmayacağını da ifade eden yazarlar bulunmaktadır. Bkz, Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 11; Gülşen, **a.g.e.**, s. 199.

ettiğimiz üzere salt maçın kazanılması ile birlikte çeşitli maddi menfaatler elde edilebilmektedir. Bunun dışında üzerine bahis oynanan maçlarda, sonucu önceden bilen anlaşmanın tarafları, yüksek meblağlarda bahis oynamak suretiyle malvarlıklarında artış sağlamaktadırlar. Bunu yaparken de diğer bahis oynayan kişileri, müsabaka gerçekten olması gibi sonuçlansa idi elde edecekleri kazançtan mahrum bırakılmaktadırlar.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, şike anlaşması sonucunda mağdurun veya başkasının zararına olarak failin kendisine veya bir başkasına yarar sağladığının tespit edildiği durumlarda dolandırıcılık suçunun gerçekleştiğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Ancak yapılan yeni düzenlemenin varlığı karşısında artık bu fiillerin dolandırıcılık suçu kapsamında cezalandırılması yoluna gidilemez. Bu husus aşağıda içtima bölümünde değerlendirilecektir.

Şike ve teşvik primi fiilleri rüşvet ve görevi kötüye kullanma suçuna da benzetilmiş; ancak bu suçların failinin kamu görevlisi olması koşulu nedeniyle şike veteşvik primi verme fiilleri bakımından uygulanabilir olmadığı kabul edilmiştir²³.

II. Şike ve Teşvik Primi Suçu

A. Genel Olarak

Yukarıda ayrıntılı şekilde ele alındığı üzere çeşitli ülkelerde şike ve teşvik primi fiilleri, ceza kanunlarının özel hükümler kısmında, özel olarak sporda yolsuzlukla mücadele amacıyla çıkarılan kanunlarda veya genel olarak sporda şiddet ve düzensizliklerin önlenmesine dair çıkarılan kanunlarda suç olarak düzenlenmiştir. Türk hukukunda da bu sistemlerden biri benimsenmiş ve bu suç genel olarak sporda şiddet ve düzensizliklerin önlenmesi için çıkarılan kanunda düzenlenmiştir.

Şike ve teşvik primi verme fiilleri, 14.04.2011 tarih ve 6222 sayılı, “*Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun*”un 11. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Bu suç için öngörülen cezaların, failin ağırlığı dikkate alındığında çok yüksek olduğu, bu nedenle hukuk devleti ve hümanizm ilkelerine aykırılık

²³Memiş, a.g.e., s. 268, 270.

oluşturduğu ve maddenin uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek diğer sorunların önüne geçilmesi gibi gerekçelerle²⁴, 10.12.2011 tarih ve 6259 sayılı Kanun ile 11. maddede değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile şike ve teşvik primi için öngörülen cezalar azaltılmış, buna karşılık maddeye eklenen 9. fıkra ile şike ve teşvik primi bakımından, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyeceği ve verilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği ve ertelenmeyeceği düzenlenmiştir. Eklenen bu fıkra ile fail hakkında verilen sonuç ceza her ne olursa olsun infaz edilmesi öngörülmüştür. Yapılan değişiklik ile birlikte maddenin son hali aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

(1) Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılmadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur.

(4) Suçun;

a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle,

b) (Değişik:10/12/2011-6259/1 md.)Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından,

c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde,

ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla,

²⁴ Bkz., 6259 sayılı Kanun'un 1. maddesinin gerekçesi; 6250 sayılı Kanun'un genel gerekçesi.

işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(6) Bu madde hükümleri;

a) Milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla,

b) Spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla,

prim verilmesi veya vaadinde bulunulması halinde uygulanmaz.

(7) Suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı yüzbin Türk Lirasından az olamaz.

(8) Müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez.

(9)(Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.)Bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez.

(10) (Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.) Bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolünür.

(11) (Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.) Bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkumiyet halinde, kişi hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesi hükümlerine göre, spor kulüplerinin, federasyonların, bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolünür.

6222 sayılı Kanun genel olarak bütün spor faaliyetlerini ilgilendirmekle birlikte ülkemizde ve dünyada spor denilince akla ilk olarak futbol gelmektedir.

Futbola olan yoğun ilgi, bu daldaki parasal faaliyetlerin artmasına yol açmakta ve bu durum da futbolda şike ve teşvik primi verme fiillerinin işlenme ihtimalini artırmaktadır²⁵.

B. Korunan Hukuki Değer

Şike ve teşvik primi fiilleri Türk hukukunda 6222 sayılı Kanun'dan önce Ceza Kanunu'nda veya özel ceza kanunlarında ve yahut ceza içeren diğer kanunlarda suç olarak düzenlenmemiştir. Bu fiilin suç olarak düzenlenmesiyle, spor müsabakalarının dürüst, güvenilir ve spor ahlakına uygun bir şekilde gerçekleşeceğine²⁶, sporcuların veya kulüp yöneticilerinin müsabakaların sonuçlarını menfaat karşılığında değiştirmeyeceğine yönelik olarak toplumda oluşan güven ve inanç korunmak istenmektedir²⁷. Bu yönüyle suçun kamunun güvenine karşı işlenen suçlardan olduğunu söylemek mümkündür²⁸.

Sporun ahlak kurallarına uygun yapılmasının yanında müsabaka sonuçlarının çeşitli talih oyunlarının içinde yer alması da bu fiillerin cezalandırılmasını gerekli kılmıştır²⁹. Özellikle sporla ilgili bahis oyunlarının bireyler tarafından yoğun ilgi gördüğü dikkate alındığında bu suç, kişilerin bahis oyunlarından haksız menfaat elde etmelerinin engellenmesi amacıyla da hizmet etmektedir³⁰. Nitekim bu husus suçun cezayı artıran nitelikli hallerinde özel olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan, bazı faaliyetlerini kurdukları halka açık anonim şirket üzerinden sürdüren spor kulüplerinin ihraç edilen şirket hisselerinin borsalar veya teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmesi ve yatırımcılar tarafından alınıp satılması söz konusudur. Kulüplerin şirketleşmesiyle takımların galibiyetleri sadece taraftarları ilgilendirmemekte, aynı

²⁵ Özen, **a.g.e.**, s. 2.

²⁶ Nitekim Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı'nda da bu hususa dikkat çekilmiştir.

²⁷ Koca, **a.g.e.**, s. 51; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 201, 202.

²⁸ Pınar Memiş Kartal, "Şike", **Güncel Hukuk Dergisi**, S:8-92, Ağustos 2011, s. 36; Aynı yönde Bkz., Ünver, **a.g.e.**, s. 552; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 43.

²⁹ Donay, **a.g.e.**, s. 151.

³⁰ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 15; Bkz., Ümit Kocasakal, "Artan Şiddet Olayları Karşısında Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı Kanunda Yapılması Gereken Değişiklikler", **Spor Hukukunda Güncel Sorunlar – II Sempozyumu**, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, 2010, s. 56.

zamanda yatırımcıların da ilgisini çekmektedir³¹. Bu kulüplerin sportif faaliyetlerdeki başarısının hisse senetlerinin değerini olumlu yönde etkilediği düşünüldüğünde, şike ve teşvik primi fiillerinin kulüplerin haksız bir şekilde başarı ederek hisselerinin değerinin artmasına katkı sağladığı görülmektedir. Bu nedenle söz konusu fiillerin suç olarak düzenlenmesiyle yatırımcıların ekonomik menfaatlerinin korunmasının amaçlandığı da söylenebilir³².

C. Suçun Temel Unsurları

1. Suçun Maddi Unsurları

a. Suçun Konusu

Şike suçunun konusu, kazanç veya sair menfaattir³³. Şikenin konusu tarafların şike anlaşması sonucunda elde edecekleri menfaate göre ikili bir ayrıma tabi tutulabilir. Buna göre, bu suçun konusu şike anlaşmasının konusunu oluşturan menfaat ve bu anlaşmanın gerçekleşmesi için vaat, teklif ya da temin edilen menfaattir³⁴. İlki müsabaka sonucunun bir tarafın lehine olacak şekilde neticelenmesi iken, diğeri anlaşmanın bu şekilde sonuçlanması için sağlanan menfaattir.

Suçun tanımında yer alan, “kazanç veya sair menfaat” ibaresinden ne anlaşılması gerektiği konusunda kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Suçun konusunu oluşturan kazanç veya sair menfaatin maddi ve manevi tüm kazanımları kapsayıp kapsamadığı hususu ile ilgili olarak doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. İleri sürülen görüşlerden ilki söz konusu kazanç veya sair menfaatin maddi bir yarar olduğu şeklindedir³⁵. Bir diğeri görüş kazanç veya sair menfaat arasında bir ayrım yapmaktadır. Buna göre kazanç kelimesi parasal bir değeri ifade ederken, sair menfaat ibaresi maddi veya manevi menfaatlerin tümünü

³¹ Levent Bıçakçı, “Futbol, Spor Hukuku Sınırlarını Zorluyor”, **Prof. Dr. Zahit İmre’ye Armağan**, İstanbul, Der, 2010, s. 182.

³² Devrim Güngör, “Şike Suçu”, **Ankara Barosu Dergisi**, S:4, 2011, s. 38, 39; Özen, Yılmaz, “**a.g.e.**”, s. 28; Bkz., Zafer, **a.g.e.**, s. 62, Yazar, sportif faaliyetlerin beraberinde müsabakaların yayın hakları, formlar ve renkler üzerinden yapılan birçok yan ticaret sektörünün de gelişmesine sebep olduğundan, müsabaka sonuçlarının etkilendiğine dair iddiaların bu sektörleri de etkiliyor olması nedeniyle bu suçun ekonomik düzeni de koruduğunu belirtmektedir.

³³ Özen, **a.g.e.**, s.10.

³⁴ Memiş, “Sporda Yolsuzluğun Görünüş Biçimlerinden Şike”, s. 8.

³⁵ Güngör, **a.g.e.**, s. 40.

ifade etmektedir³⁶. Menfaat, kişinin, ekonomik, hukuki veya kişisel durumunu iyileştiren veya maddi olmamakla birlikte bazı avantajlar sağlayan her türlü edimi kapsamaktadır³⁷. Başka bir görüşe göre ise hem kazanç hem de sair menfaatten anlaşılması gereken maddi ve manevi her türlü kazanımdır. Önemli olan söz konusu kazanımın kendisine sağlanan veya teklif edilen kişiyi tatmin edici nitelikte olmasıdır³⁸. Bu kapsamda kişinin sosyal veya kişisel durumunda iyileşme sağlayan manevi yararların da suçun konusunu oluşturabileceği kabul edilmektedir³⁹.

Kanımızca, çoğunluk görüşünün de ifade ettiği üzere kazanç ve sair menfaat kavramları arasında ikili bir ayrıma gitmek gerekmektedir. Kazanç kelimesinin, kişinin ekonomik durumunda iyileşme sağlayan her türlü parasal değeri ifade ettiğine kuşku bulunmamaktadır. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde düzenlenen kazanç müsadere hükmünde, suçun konusunu oluşturan maddi menfaatlerden, eşyadan ve ekonomik kazançlardan bahsedilmektedir.

Menfaat kelimesi ise kişinin gerek ekonomik gerekse de manevi durumunda iyileşme sağlayan değerleri ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Mevzuat hükümleri incelendiğinde kişilere çıkar sağlamak amacıyla işlenen suçlarda kullanılan kelimelerde bir birlik olmadığı görülmektedir. Örneğin dolandırıcılık suçunda yarar kelimesi kullanılırken, rüşvet suçunda menfaat ibaresi yer almaktadır. Dolandırıcılık suçunun malvarlığına karşı işlenen bir suç olduğu düşünüldüğünde, yarar kelimesinin ekonomik durumda iyileşme sağlayan değerler olduğu kabul edilmelidir. Rüşvet suçunda ise etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için rüşvet konusu şeyin soruşturma makamlarına iade edilmesi şartı bulunması karşısında, bu suçlarda kullanılan yarar ve menfaat ibarelerinden sadece maddi değere sahip bulunan edimlerin anlaşılması gerektiği ortadadır. Bununla birlikte şike suçu bakımından bu şekilde bir sonuca varmak mümkün değildir. Suçun kamu güvenine karşı bir suç olarak düzenlenmesi; etkin pişmanlık hükmünden yararlanmak için öngörülen şartın,

³⁶ Erdener Yurtcan, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu Yorumu**, 2. bs., Ankara, Adalet, 2011, s. 35; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 21, 22; Özen, **a.g.e.**, s. 13.

³⁷ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 22.

³⁸ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 29; Donay, **a.g.e.**, s.154, Yazar bu bağlamda kişinin sevdiği kimseyle evlenmesinin sağlanması veya ileride bir siyasi partiden milletvekili adaylığı teklif edilmesini de menfaat kavramı içerisinde değerlendirmektedir.

³⁹ Koca, **a.g.e.**, s. 54; Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 97.

elde edilen menfaatin teslimini içermemesi ayrıca, başlı başına ekonomik bir değeri ifade etmek için kullanılan “kazanç” ibaresinin varlığına rağmen yine de “ve sair menfaat” ibaresinin kullanılmış olması bu yorumu gerektirmektedir⁴⁰.

Şike suçu “belirli bir spor müsabakasının” sonucunu etkilemek amacıyla gerçekleştirilir. Dolayısıyla şike anlaşmasının konusunu belirli bir spor müsabakası oluşturmaktadır. 6222 sayılı Kanun’un “tanımlar” başlıklı 3. maddesinin (ı) bendinde spor müsabakası; “Federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışma” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin (a) bendine göre ise “Federasyonlar: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonları, bağımsız spor federasyonlarını ve Türkiye Futbol Federasyonunu” ifade etmektedir. Bunların dışında kalan federasyonlarca düzenlenen spor müsabakaları, 11. maddenin kapsamı dışındadır. Bu nedenle federasyonların düzenlemediği veya düzenlenmesine izin vermediği ya da katkıda bulunmadığı spor müsabakalarının sonucunu etkilemek amacıyla yapılan şike anlaşmaları bakımından bu suçun oluştuğu söylenemez⁴¹.

b. Fiil

Şike ve teşvik priminde hareket unsuru belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla yapılan anlaşma ve bu anlaşma sonucunda kazanç veya sair menfaat temin edilmesidir. Suçun oluşabilmesi için herhangi bir neticenin

⁴⁰ Nitekim TCK’nın görevi kötüye kullanma suçunda yer alan “kazanç” ibaresinin 6086 sayılı Kanun ile “menfaat” olarak değiştirilme gerekçesine bakıldığında bu ibarenin ekonomik olarak ölçülemeyen değerleri de kapsadığının kabul edildiği görülmektedir. Kanun’un genel gerekçesinde “...maddenin birinci ve ikinci fıkralarında “kazanç” ibaresi kullanılması, suçun oluşumu bakımından kişilere sağlanan sadece “ekonomik” bir kazanç olarak algılanmasına sebebiyet vermiştir. Halbuki söz konusu suç, görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilere ekonomik olarak ölçülemeyen bir menfaat da sağlanmış olabilir. Bu nedenle, söz konusu fıkralarda yer alan “kazanç” ibaresi, “menfaat” olarak değiştirilmiştir.” açıklamasına yer verildikten sonra, madde gerekçesinde “Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “kazanç” ibaresi “menfaat” olarak değiştirilmiştir. Bu suretle, görevi kötüye kullanma suçunun oluşumu bakımından kişilere sağlanan sadece “ekonomik” bir kazanç olarak algılanmasının önüne geçilecek ve görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilere ekonomik olarak ölçülemeyen bir menfaatin sağlanması halinde de, bu suç oluşacaktır.” denilmiştir.

⁴¹ Özen, a.g.e., s. 29.

meydana gelmesi aranmamaktadır⁴². Diğer bir ifade ile suçun oluşması için spor müsabakasının sonucunun etkilenmiş olması gerekmemektedir.

i. Şike Anlaşması Yapma

Şike suçunun oluşabilmesi için karşılıklı irade uyuşmasına dayanan bir şike anlaşması gerekmektedir⁴³. Şike anlaşmasında taraflardan biri müsabakanın sonucunu etkilemeye yönelik bir edim üstlenirken, diğer taraf bunun karşılığında kazanç veya sair menfaat temin etme yükümlülüğü üstlenir. Anlaşmanın varlığı için tarafların anlaşmanın ana unsurlarında irade birliği sağlamaları yeterli olduğu gibi tarafların bir araya gelmesi veya anlaşmanın yazılı bir şekilde olması gerekmez⁴⁴. Ancak anlaşmanın mutlaka müsabakadan önce gerçekleşmiş olması gerekmektedir⁴⁵.

Kanun'un ifadesinde bir başkasına kazanç veya menfaat temin etmekten bahsedilse de kazanç veya sair menfaat talep edilmesini de bu kapsamda değerlendirmek gerekmektedir⁴⁶. Spor müsabakasının sonucunu değiştirmesi için bir kimseye kazanç veya sair menfaat temin teklif veya vaadinde bulunulabileceği gibi spor müsabakasının sonucunu değiştirme karşılığında kazanç veya sair menfaat talebinde de bulunulabilir. Bu kapsamda, şike anlaşmasında teklifin önce kim tarafından yapıldığı önem arz etmemektedir⁴⁷.

11. maddenin birinci fıkrasının son cümlesine göre, “kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur”⁴⁸. Burada gerçekte bir teşebbüs hali söz konusu olduğu için

⁴² Özen, **a.e.**, s. 39.

⁴³ Zafer, **a.g.e.**, s. 61, 62; Gülşen, **a.g.e.**, s. 204; Baba, **a.g.e.**, s. 779.

⁴⁴ Özen, **a.g.e.**, s. 24; Zafer, **a.g.e.**, s. 62; Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, **Yorumlu ve Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C:V, Ankara, Adalet, 2010, s. 7126.

⁴⁵ Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.y.**

⁴⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 58.

⁴⁷ Zafer, **a.g.e.**, s. 64; Güngör, **a.g.e.**, s. 40; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 884; Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 7124.

⁴⁸ Şike anlaşmasının taraflarından birinin kazanç veya sair menfaat temini veya talebi teklifine görünüşte rıza göstermesi, ancak asıl amacının teklifi yapan kişiyi yakalatmak olması durumunda şike suçunun oluşup oluşmayacağı konusunda rüşvet suçuna ilişkin tartışmalara atıf yapmakla yetiniyoruz. Bkz., Sahir Erman, Çetin Özek (Sahir Erman), **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, Işık, 1992, s. 98; İzzet Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2012, s. 208; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 884, 885; Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 7126, 7127; İzzet Özgenç, **İrtikap ve Rüşvet Suçları**, Ankara, Seçkin, 2012, s. 97; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökcan, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs, Ankara, Turhan, 2011, s. 876.

faillerin teşebbüs hükümlerine göre cezalandırılması gerekirdi. Ancak kanun koyucu söz konusu fiille daha etkin bir şekilde mücadele edebilmek için anlaşmanın varlığı durumunu tamamlanmış suçun cezası ile cezalandırmaktadır⁴⁹. Bu düzenlemeden suçun bir teşebbüs suçu olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır⁵⁰. Tarafların anlaşma sağlamaları ile birlikte suç tamamlanmakta kazanç veya sair menfaatin temin edilmesi ile de sona ermektedir⁵¹.

Kanun'da yapılan düzenleme ile suçun tamamlanma anı anlaşma anına çekilmiştir. Kural olarak kazanç veya sair menfaatin temin edildiği an suçun tamamlanma anı olması gerekirken; anlaşma anı tamamlanma anının sonuçlarının uygulandığı bir an olarak kabul edilmiştir. Şike anlaşmasının yapılması ile suç oluşmakta, yani tamamlanmakta, ancak kazanç veya sair menfaat henüz el değiştirmede için sona ermemektedir⁵².

Suç henüz sona ermediğinden taraflar anlaştıktan sonra, ancak henüz menfaat temin edilmeden önce suça iştirak edilmesi mümkündür⁵³. Anlaşma ile suç tamamlanmış sayıldığından da genel teşebbüs hükümleri anlaşma anına kadar uygulama alanı bulabilecektir⁵⁴. Ancak kanun koyucu maddenin 3. fıkrasında teşebbüs ile ilgili olarak özel bir düzenlemede bulunmuştur. Bu husus aşağıda teşebbüs bahsinde ele alınacaktır.

ii. Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ilk fıkrasına göre şike “belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin etmek” tir. Şike suçunun icrasına belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla kazanç veya sair menfaat temini teklif edilmesiyle başlanır. Teklifin karşı tarafça kabulü üzerine varılan anlaşma ile suç tamamlanır, menfaatin temin edilmesiyle de suç sona erer.

⁴⁹Yurtcan, **a.g.e.**, s. 36; Özgenç, **İrtikap ve Rüşvet Suçları**, s. 84.

⁵⁰ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s.106.

⁵¹ Ayhan Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4. bs., İstanbul, Filiz, 1994, s. 172.

⁵² Zafer, **a.g.e.**, s. 60.

⁵³ Koca, **a.g.e.**, s. 54.

⁵⁴ Zafer, **a.g.e.**, s. 61.

Kazanç veya sair menfaat temin etmede bir kişinin başka kişi veya kişilerden maddi veya manevi varlığında artış oluşturacak şekilde yarar sağlaması anlaşılmalıdır. Temin etme kazanç veya sair menfaatin kişiye sağlanmasını ifade etmektedir. Suçun konusunu para ve benzeri menfaatlerin oluşturması halinde bunların kişinin tasarruf alanına sokulması, diğer menfaatlerin suçun konusunu oluşturması durumunda ise bunun kişi lehine gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir⁵⁵. Anlaşmanın müsabakadan önce gerçekleşmiş olması koşuluyla kazanç veya sair menfaatin ne zaman el değiştirdiğinin ise bir önemi bulunmamaktadır. Önceden bir anlaşma yapılmaksızın müsabaka sonuçlandıktan sonra kazanç veya sair menfaat sağlanması durumunda ise şike suçu oluşmaz⁵⁶.

6222 sayılı Kanun'a göre failin amacına ulaşip ulaşmaması şike suçunun varlığı bakımından önem taşımamaktadır. Kazanç veya sair menfaat temin edilmesi hususunda anlaşmaya varılmış olması suçun oluşması için yeterli olduğundan karşılaşmanın amaçlanan şekilde sonuçlanmaması suçun gerçekleşmesine engel olmaz⁵⁷. Örneğin, müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla menfaat temin eden bir hakem, o maçta görevlendirilmese de şike suçu oluşur⁵⁸. Aynı şekilde anlaşmanın tam aksine hareket edilmesi durumunda da sonuç aynıdır⁵⁹.

Diğer şike türlerine göre daha sık rastlanan bir şike türü olan bahis şikesinde menfaat teklif veya temin eden kişinin amacı maçın kazanılması veya kaybedilmesinden ziyade, bahis oyunlarından elde etmeyi planladığı kazancın netleştirilmesini sağlamaktır⁶⁰. Failler şike yoluyla bahis oyunlarındaki tahmin şanslarını artırarak yüksek ekonomik kazanç sahibi olabilmektedir⁶¹. Nitekim 11. maddenin 4. fıkrasının c bendinde, suçun bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi durumu cezayı artıran nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir.

⁵⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 53.

⁵⁶ Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 100; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 6. bs., Ankara, Savaş, 2012, s. 299.

⁵⁷ Güngör, **a.g.e.**, s. 39; Koca, **a.g.e.**, s. 53; Toroslu, **a.g.e.**, s. 299, 300; Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 7138.

⁵⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 54.

⁵⁹ Donay, **a.g.e.**, s. 98.

⁶⁰ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 20.

⁶¹ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 100.

Hatır şikesi iseyukarıda,kazanç veya sair menfaat temini veya teklif ya da vaadi olmaksızın daha önceki bir iyilik veya dostluk ilişkisinden yola çıkılarak bir spor karşılaşmasının sonucunun etkilenmesi olarak ifade edilmişti. Bu şike türünde taraflar arasında daha önceye dayalı hatır ilişkisi ve manevi bağ kullanılarak, karşılaşmaya etki edilmektedir⁶². Bir görüşe göre bu durumda ortada herhangi bir kazanç veya menfaat temini ya da vaadi olmasa da bir spor karşılaşmasının sonucunu etkilemek amacıyla anlaşma yapılmış olması şike suçunun oluşması bakımından yeterlidir⁶³. Bununla birlikte hatır şikesinin herhangi bir menfaate dayanmaması sebebiyle suç olarak kabul edilemeyeceği, yalnızca Spor Disiplin Hukukuna göre yaptırımı tabi tutulabileceği de ileri sürülmektedir⁶⁴. Nitekim Futbol Disiplin Talimatı'nın müsabaka sonucunu etkilemeyi düzenleyen 57. maddesinde, müsabaka sonucunun hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde değiştirilmesi veya buna teşebbüs edilmesi şike olarak tanımlanmıştır. Hatır için de olsa yapılan şikenin de spor ahlakına aykırı olduğu açıktır⁶⁵.

Şike anlaşmasında, anlaşmanın her iki tarafının da yapılan bu anlaşmadan yarar sağlamayı amaçlaması gerekmektedir. Kazanç veya sair menfaati temin eden taraf müsabakada istediği sonucu elde etmeyi, karşı taraf da anlaşma konusu kazanç veya sair menfaati temin etmeyi amaçlamalıdır. Bu nedenle eğer failler sadece dostluk veya hatır ilişkisi gibi sebeplerle anlaşma yapmışlar ise suçun maddi unsuru oluşmaz⁶⁶. Kanaatimizce de hatır şikesi olarak adlandırılan şike türünde, müsabakanın sonucunu etkilemeye yönelik olarak kazanç veya sair menfaat temini veya vaadi olmadığından şike suçunun oluştuğundan söz edilemez⁶⁷.

Şike suçunun konusu olan menfaat lehine şike yapılan takıma veya başka bir takıma transfer edilmek de olabilir. Sporcuların transfer anlaşması yapma dönemleri federasyonlarca belirlenmiştir. Ancak bu sürenin öncesinde sporcular ve spor kulüpleri transfer görüşmeleri yapabilir. Bu görüşmeler sırasında sporcuya kendi

⁶² Şen, Özdemir, **a.g.e.**,s. 20, 21.

⁶³Donay, **a.g.e.** s. 153.

⁶⁴ Şen, Özdemir, **a.g.e.**,s. 21; Zafer, **a.g.e.**, s. 67; Gülşen, **a.g.e.**, s. 206;Hatır şikesinin 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğine ilişkin bir diğer görüş de taraflar arasında herhangi bir anlaşma bulunmadığı gerekçesini ileri sürmektedir. Bkz.,Özen, **a.g.e.**, s. 27, 28.

⁶⁵ Baba, **a.g.e.**, s. 781.

⁶⁶ Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 96.

⁶⁷ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 98.

takımıyla yapılacak olan maçtan önce, karşılaşmada iyi oynamaması veya bilerek gol yemesi karşılığında belli bir miktar para ile transferinin gerçekleşeceğinin teklif edilmesi durumunda şike suçunun oluştuğunun kabulü gerekmektedir⁶⁸. Transfer şikesinin kabulü için, transfer vaadinin müsabakadan önce yapılıp yapılmadığı, transfer vaadini yapan kişilerin bunu gerçekleştirme gücünün bulunup bulunmadığı ve transfer vaadinin müsabakanın sonucunun değiştirilmesi amacıyla yapılıp yapılmadığının tespit edilmesi gerekmektedir⁶⁹. Şayet transfer vaadinde bulunan kimsenin bunu gerçekleştirme gücü yoksa elverişlilik olmadığından işlenemez suç gündeme gelir⁷⁰.

c. Fail

Kanun maddesinde şike suçunun faili olabilmek için herhangi bir özellik aranmadığından bu suçun faili herkes olabilir⁷¹. Bununla birlikte menfaat temin eden taraf ile menfaat temin edilen kişi arasında bir ayırım yapmak gerekmektedir. Kazanç veya sair menfaat teklifi eden kişi bakımından herhangi bir özel niteliğe ihtiyaç yoktur. Ancak kendisine menfaat temin veya vaat edilen kimsenin spor müsabakasının sonucunu etkileme imkanına sahip bir kişi olması gerekmektedir⁷². Menfaat temin edilen kişinin bu vasıflara sahip olması suçun oluşması için yeterlidir. Kişinin söz konusu vasıflarını kullanarak maçın sonucunu etkilemiş olması gerekmez⁷³. Sporcular, antrenörler, kulüp yöneticileri, hakemler bu kimselere örnek olarak verilebilir. Söz konusu kimse eğer karşılaşmanın sonucunu etkileyebilecek niteliğe sahip değilse bu durumda elverişlilik olmadığı için işlenemez suç gündeme gelecektir⁷⁴.

⁶⁸Donay, **a.g.e.**, s. 156; Zafer, **a.g.e.**, s. 67; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 22, 23; Özen, **a.g.e.**, s. 26.

⁶⁹Özen, **a.y.**

⁷⁰Bu durumda dolandırıcılık suçundan dolayı cezalandırmanın mümkün olduğu hakkında Bkz, Donay, **a.g.e.**, s. 156.

⁷¹Memiş-Kartal, “Şike”, s. 36; Özen, Yılmaz, “Şike ve Teşvik Primi Suçları”, s. 24; Gülşen, **a.g.e.**, s. 201, Özen, **a.g.e.**, s. 19.

⁷²Koca, **a.g.e.**, s. 54; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 18; Donay, **a.g.e.**,s. 154; Zafer, **a.g.e.**, s. 63; Güngör, **a.g.e.**, s. 40.

⁷³Koca, **a.g.e.**, s. 54, 55.

⁷⁴Zafer, **a.g.e.**, s. 63; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 19.

Çok failli suçlar, suçun tanımında failin birden fazla olarak öngörüldüğü suçlardır⁷⁵. Çok failli bir suç olan şike suçunun oluşması için de en az iki kişinin varlığı gereklidir⁷⁶. Bu suçun işlenebilmesi için bir tarafta belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, diğer tarafta ise kendisine kazanç veya sair menfaat temin edilen kişi bulunmakta ve failler aynı amacın gerçekleşmesi için farklı yönlerden hareket etmektedirler⁷⁷. Bu nedenle bu suçun çok failli suçların bir türü olan karşılaşma suçu⁷⁸ şeklinde düzenlendiği söylenebilir. Şike suçu bir karşılaşma suçu olarak tanımlanmıştır⁷⁹. Karşılaşma suçlarında suçun işlenişine katılanlar aynı sonucun gerçekleşmesini hedefler, ancak farklı yönlerden harekete geçer ve suçun işlenişine farklı nitelikteki hareketleriyle katkıda bulunurlar⁸⁰. Taraflardan biri menfaat temin eden, diğeri ise menfaat temin edilen kişidir ve her ikisi de aynı ceza ile cezalandırılacaktır⁸¹. 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasına göre de kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Bu düzenlemeden anlaşıldığı üzere taraflar sorumluluklarını şike veya teşvik primi anlaşmasından almakta, kendi fiilleri tek başına suçun tamamlanması için yeterli olmamaktadır⁸².

Kendisine menfaat temin edilen kişinin şike anlaşmasının tarafı olması gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre kendisine menfaat temin edilen kişi anlaşmanın tarafı olabileceği gibi iştirak iradesi içinde başka bir kimse de olabilir⁸³. Örneğin bir spor müsabakasının sonucunun etkilenmesi amacıyla bir spor kulübünün başkanı ile A isimli şahıs bir anlaşma yaparlar. Anlaşmaya göre

⁷⁵ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Seçkin, 2013, s. 468; Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 6. bs., İstanbul, Beta, 2010, s. 473; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. bs., Ankara, Adalet, 2012, s. 665; Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. bs.,Seçkin, 2012, Ankara s. 385; Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. bs., Ankara, Adalet, 2013, s. 458.

⁷⁶ Güngör, **a.g.e.**, s. 39; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 28; Zafer, **a.g.e.**, s. 58; Memiş, "Sporda Yolsuzluğun Görünüş Biçimlerinden Şike", s. 9; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 30; Özen, **a.g.e.**, s. 17.

⁷⁷ Gülşen, **a.g.e.**, s. 201.

⁷⁸ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 470; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 666; Hakeri, **a.g.e.**, s. 459.

⁷⁹ Gülşen, **a.g.e.**,s. 201; Özen, **a.g.e.**, s. 18.

⁸⁰ Zafer, **a.g.e.**, s. 59.

⁸¹ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 107.

⁸² Zafer, **a.g.e.**, s. 60.

⁸³ Özen, **a.g.e.**, s. 21.

kulüp başkanı takım oyuncularından birinin kendi kalesine gol atmasını sağlayacak, bunun karşılığında A hem kulüp başkanına hem de oyuncuya yüklü miktarda para verecektir. Böyle bir durumda anlaşmanın tarafı olmayan fakat menfaat elde eden takım oyuncusu da müşterek fail olarak cezalandırılmalıdır. Zira madde metninde kendisine menfaat temin edilen kişinin de müşterek fail olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Suçun temel şekli için failde herhangi bir özellik aranmamakla birlikte suçun belirli niteliklere sahip kişilerce işlenmesi cezayı artıran nitelikli haller olarak düzenlenmiştir⁸⁴. Buna göre suçun, kamu görevlisi ya da federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından işlenmesi halinde cezada artırım söz konusu olmaktadır.

Türk hukukunda tüzel kişilerin ceza sorumluluğu bulunmamaktadır⁸⁵. Dolayısıyla şike suçunun failinin de bir tüzel kişi olması mümkün değildir. Bununla birlikte Kanun'un 11. maddesinin 7. fıkrasına göre suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilir.

d. Mağdur

Yukarıda bu suçla korunan hukuki değerın kamu güveni olduğunu belirtmiştik. Bu suçun mağduru da kamuya karşı işlenen diğer suçlarda olduğu gibi toplumu oluşturan herkeştir⁸⁶. Bunun yanı sıra, aleyhine şike yapılan veya teşvik primi verilen spor kulüpleri veya sporcular gibi belirli kişilerin de bu suçun mağduru olduğu söylenebilir.

⁸⁴ Zafer, **a.g.e.**, s. 62.

⁸⁵ Tüzel kişilerin ceza sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz., Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 189 vd.; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 299 vd.; Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. bs., Ankara, Seçkin, 2011, s. 218 vd.

⁸⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 56; İlhan Üzülmöz, "6222 Sayılı Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İçtimaı", **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ed., Cumhur Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmöz, 2.bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Ankara, Seçkin, 2012, s. 93; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 25; Zafer, **a.g.e.**, s. 66, Gülşen, **a.g.e.**, s. 201.

Bununla birlikte aleyhine Şike yapılan veya teşvik primi verilen spor kulübü ya da sporcunun açılan kamu davasına suçtan zarar gören olarak katılıp katılamayacağı sorusu akla gelebilir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesinin ilk fıkrasına göre “*Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar açılan kamu davasına katılabilirler*”. Şike veya teşvik primi nedeniyle Şampiyon olamayan takım veya bir sporcu bu suçlar nedeniyle maddi kayba uğradığı hallerde, suçtan zarar gören olarak kabul edilebilirler⁸⁷. Dolayısıyla bu kişiler suçtan zarar gören olarak açılan kamu davasına katılma talebinde bulunabilirler.

2. Suçun Manevi Unsurları

Şike suçunun manevi unsuru öncelikle kasttır. Fail, suçun icra hareketlerini bilerek ve isteyerek gerçekleŐtirmelidir. Kazanç veya sair menfaat temin edilen kimse de kasten hareket etmiş olmalıdır.

Suçun oluşabilmesi için faillerin kasten hareket etmelerinin yanı sıra belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla hareket etmeleri gerekir. Faillerin bu amaçla hareket etmeleri suçun oluşabilmesi için yeterlidir. Müsabaka sonucunda faillerin söz konusu amaçları gerçekleşmezse dahi suç oluşur. Önemli olan husus müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla menfaatin sağlanması veya bu hususta anlaşmaya varılmış olmasıdır⁸⁸.

Şike suçunun faillerinin aynı amacı taşımaları gerekmektedir. Menfaati temin eden kişi müsabakanın sonucunu etkilemek amacıyla hareket ederken, menfaat temin edilen kişi bu amacı taşımıyorsa, suç sadece menfaat temin eden kişi bakımından teşebbüs aşamasında kalırken, menfaat temin edilen kişi için Şike suçu bakımından herhangi bir sorumluluk gündeme gelmez⁸⁹.

⁸⁷ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 26.

⁸⁸ Koca, **a.g.e.**, s. 55.

⁸⁹ Koca, **a.y.**; Bununla birlikte bu durumda menfaat temin edilen kişinin dolandırıcılık suçundan dolayı sorumluluğuna gidilebileceği görüşü ileri sürülmektedir. Bkz. Donay, **a.g.e.**, s. 156.

Şike bakımından spor müsabakasının sonucunun ne şekilde etkilenmeye çalışıldığının bir önemi bulunmamaktadır⁹⁰.Teşvik primi verme fiilinde ise failin bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla hareket etmesi gerekir.

3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hukuka uygunluk nedenleri; görevin yerine getirilmesi, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır. Şike suçu bakımından bu hukuka uygunluk nedenlerinin uygulama alanı bulması mümkün gözükmemektedir.

D. Suçun Nitelikli Unsurları

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 4. fıkrasında şike suçunun cezayı artıran nitelikli halleri düzenlenmiştir. Buna göre suçun; a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle, b) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından, c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde, ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bir şike suçunda bu nitelikli hallerden bir kaçının birlikte bulunması durumunda her bir nitelikli hal nedeniyle ceza verilmeyecek sadece bir kez ceza artırımını yapılacaktır. Ancak diğer nitelikli hallerin de olayda gerçekleşmesi TCK md. 61 gereğince temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınacaktır⁹¹.

Maddenin 5. fıkrasında ise suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi daha az cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

⁹⁰ Gülşen, **a.g.e.**,s. 207.

⁹¹ İlhan Üzülmöz, "Yeni Ceza Kanunu'nun Sisteminde Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:10, S:3-4, 2006, s. 220.

1. Suçun Kamu Görevinin Sağladığı Güven veya Nüfuzun Kötüye Kullanılması Suretiyle İşlenmesi

Türk Ceza Kanunu'nun tanımlar başlıklı 6. maddesine göre kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir. Kamu görevlisi görevi nedeni ile hem kendisine duyulan güveni hem de nüfuzunu kötüye kullanabilir⁹². Bu düzenlemede yer alan kamu görevinin doğrudan doğruya sporla ilgili bir kamu görevlisi olması gerekli değildir⁹³. Failin kamu görevi yapması nedeniyle sağladığı güveni veya yerine getirdiği kamu görevinden kaynaklanan kişileri etkilemesi ve sahip olduğu nüfuzu kullanması bu nitelikli halin oluşumu bakımından yeterlidir⁹⁴.

Kanun koyucu bu düzenleme ile kamu görevlileri bakımından daha kolay bir şekilde işlenebilecek şike suçunu daha ağır bir şekilde cezalandırma yoluna gitmiştir. Bu nitelikli halde kamu görevlisinin, bu sıfatı nedeniyle sahip olduğu gücün şike suçunun işlenmesinde araç olarak kullanılması cezalandırılmaktadır⁹⁵. Kamu görevlisi sıfatının suç işlendiği anda bulunması gerektiği gibi sonradan bu sıfatın kaybedilmesi suçun oluşmasına engel teşkil etmez⁹⁶.

Cezayı artıran bu nitelikli halle ilgili olarak karşımıza çıkacak en belirgin sorun hakemlerin şike suçu bakımından kamu görevlisi sayılıp sayılmayacaklarıdır. 6222 sayılı Kanun'un 20. maddesine göre spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır. Bu düzenlemeye göre söz konusu kişiler görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri, yani fail oldukları suçlarda değil, kendilerine karşı işlenen yani mağdur oldukları suçlarda kamu görevlisi sayılacaklardır. Örnek olarak bu kişilere karşı görevleriyle bağlantılı olarak hakaret suçu ya da kasten yaralama suçu işlenmesi durumunda bu kişiler kamu görevlisi sayılacaklarından, fail hakaret suçunun ya da kasten yaralama suçunun nitelikli halinden sorumlu tutulacaktır.

⁹²Donay, **a.g.e.**,s. 160.

⁹³Yurtcan, **a.g.e.**, s. 39; Gülşen, **a.g.e.**,s. 209.

⁹⁴Gülşen, **a.y.**

⁹⁵Özen, **a.g.e.**, s. 63.

⁹⁶Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar** s. 100; Toroslu, **a.g.e.**, s. 295.

Bununla birlikte 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesine göre, gençlik ve spor organizasyonları kamu hizmeti teşkil etmektedir. Bu organizasyonlarda görevlendirilen geçici görevliler, o organizasyonla ilgili görevlerini fiili olarak yürüttükleri süre içinde veya bu görevi ile ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayılırlar. Ceza kanunlarının uygulanması bakımından, bunların işledikleri suçlarla, bunlara karşı işlenen suçlarda devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır. Bu nedenle Spor Genel Müdürlüğü tarafından geçici olarak görevlendirilen hakemler Ceza Hukuku uygulaması bakımından kamu görevlisi sayılmaktadırlar⁹⁷. Ancak 6222 sayılı Kanun'un 20. maddesinde yer alan düzenleme göz önünde bulundurulduğunda, bu Kanun'daki suçların Spor Genel Müdürlüğü tarafından geçici olarak görevlendirilen hakemler tarafından işlenmesi halinde, bu kişilerin kamu görevlisi gibi cezalandırılmayacakları sonucuna varmak gerekmektedir.

Hakemlerin hukuki statülerine ilişkin benzer bir düzenleme 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer almakta idi. Kanun'un 18. maddesinin 2. fıkrasında, "*Türkiye Futbol Federasyonunun organize ettiği futbol müsabakalarında görevlendirilen hakemler, müşahit ve temsilciler görevli oldukları müsabakalarda herhangi bir saldırıya maruz kaldıklarında; ceza kanunlarının uygulanması bakımından, bunların işledikleri suçlarla, bunlara karşı işlenen suçlarda devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır*" hükmü bulunuyordu. 05.05.2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da buna benzer bir hüküm yoktur. Bu nedenle Türkiye Futbol Federasyonunun düzenlediği müsabakalarda görevlendirilen hakemler bakımından yukarıda ele aldığımız sorun bulunmamaktadır.

Hakemlerin görevleri nedeniyle şike suçunu işlemesi daha kolaydır. Ancak hakemler, gerek işledikleri suçlar bakımından kamu görevlisisayılmamaları, gerekse de suçun cezasını artıran diğer nitelikli hallerin kapsamına girmemeleri nedeniyle daha fazla ceza almaları mümkün değildir. Bu nedenle nitelikli hallerin

⁹⁷ Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, **Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri (Memur Yargılaması)**, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2008, s. 230, 231; Gülşen, **a.g.e.**,s. 20.

belirlenmesinde hakemlere yer verilmemiş olması önemli bir eksiklik oluşturmaktadır⁹⁸.

2. Suçun Federasyon, Spor Kulüpleri ve Spor Alanında Faaliyet Gösteren Tüzel Kişilerin, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Başkan veya Üyeleri, Teknik veya İdari Yöneticileri ile Kulüplerin ve Sporcuların Menajer veya Temsilcisi Tarafından İşlenmesi

Şike suçunun cezayı artıran bir diğer nitelikli hali suçun federasyon, spor kulüpleri ve spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, yönetici veya üyeleri ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilcileri tarafından işlenmesi durumudur. Düzenlemenin ilk halinde şike suçunun sadece “spor kulübünün yönetim kurulu başkan ve üyeleri” tarafından işlenmesi nitelikli bir hal olarak düzenlenmişti. 6259 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile beraber düzenlemenin kapsamı genişletilmiştir. Söz konusu kişilerin spor camiasındaki konumları ele alındığında bu kişilerin herkesten daha çok spor ahlakına ve kurallarına uygun davranması beklenmektedir. Ayrıca bu kişilerin sporcuların üzerindeki nüfuzu da dikkate alındığında şike suçunun işlemeleri durumunda daha fazla ceza almaları yerinde bir düzenlemedir⁹⁹.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere spor kulüpleri, Dernekler Kanunu’na göre teşekkül eden özel hukuk tüzel kişileridir. Kamusal faaliyet yürütmeyen spor kulüplerinin yönetim ve denetim organlarını oluşturan kimseler bu nedenle kamu görevlisi sayılmamakta ve bu kişiler bakımdan yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda kural olarak genel hükümler uygulanmaktadır¹⁰⁰. Bu madde hükmü ile yapılan düzenleme olmasa idi, kamu görevlisi de sayılmayan bu kişiler bakımından suçun temel şekli uygulanacak idi. Bu düzenlemenin karşısında, suçun spor kulüplerinin genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya

⁹⁸ Baba, **a.g.e.**, 787, 788.

⁹⁹ Donay, **a.g.e.**, s. 161; Memiş-Kartal, “Şike”, s. 37; Özen, **a.g.e.**, s. 64.

¹⁰⁰ Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 229.

idari yöneticiler ya da menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından işlenmesi durumunda daha ağır cezalar uygulanabilecektir.

Spor kulüpleri bakımından durum bu olmakla birlikte, federasyonlar için ayrı bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonlar ile bağımsız spor federasyonlarının kamu hizmeti yürüttüklerini ve bunlar tarafından düzenlenen gençlik ve spor organizasyonlarında görevlendirilen geçici görevlilerin ve dolayısıyla hakemlerin kamu görevlisi olduğunu ifade etmiştik. Bu kişilerin yanı sıra, Genel Müdürlükçe görevlendirilmeyip seçimle iş başına gelseler bile, federasyon başkanı veya diğer görevlilerin de kamu görevlisi sayılması gerektiği ifade edilmektedir¹⁰¹. Bu durumda suçun federasyonların genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticileri tarafından işlenmesi durumunda bu kişiler, hem bu nitelikli halden, hem de kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması nitelikli halinden sorumlu tutulacaklardır. Söz konusu kişiler bakımından her iki nitelikli halin birden oluşması TCK md. 61 uyarınca temel cezanın belirlenmesinde üst sınıra doğru yaklaşmak suretiyle göz önünde bulundurulmalıdır¹⁰².

Bu nitelikli halin sadece başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden taraf bakımından uygulanacağı, şayet bu kişi menfaat temin edilen taraf ise bu nitelikli halin uygulanamayacağı ileri sürülmektedir¹⁰³. Ancak düzenlemede herhangi bir taraf ayrımı yapılmamıştır. Bu nedenle, örneğin bir spor kulübü yönetim kurulu başkanı, bir başka kulübün yönetim kurulu başkanı ile bir spor müsabakasının sonucunu değiştirmek üzere anlaşır, her ikisi de şike suçunun nitelikli halinden dolayı sorumlu tutulur.

3. Suçun, Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

Şike suçunun, “suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” cezayı artıran bir diğer nitelikli haldir. Kanun koyucu

¹⁰¹Gökcan, Artuç, a.e., s. 230.

¹⁰²Üzülmez, a.g.e., s. 220.

¹⁰³Şen, Özdemir, a.g.e., s. 39.

şikenin örgütlü bir şekilde işlenmesini engellemek amacıyla bu nitelikli hali düzenleme yoluna gitmiştir¹⁰⁴.

Bu nitelikli halin düzenlenmesinin nedeni şike suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesinin daha kolay olmasıdır. Özellikle şike suçunun niteliği, spordan elde edilen ekonomik değerler, transfer sözleşmeleri, yayın anlaşmaları, sponsorluklar gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda, bu suçtan elde edilmesi beklenen menfaatin suç örgütlerinin ilgisini çekeceği açıktır. Bu nedenle bu suçun örgüt tarafından işlenmesinin nitelikli bir hal olması yerinde bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir¹⁰⁵.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu TCK md. 220'de düzenlenmiştir. Bu maddede her ne kadar örgüt tanımı yapılmamış olsa da Yargıtay kararları ve öğretiyeye göre suç işlemek için örgüt kurma suçunun unsurlarını şu şekilde sıralayabiliriz: İşlenmesi amaçlanan suçlar için yeterli sayıda ancak en az üç kişinin bulunması, bu kişiler arasında suç işlemek için fiili birlik ve sürekli ve disiplinli işbirliği bulunması, hiyerarşik bir yapı, yasalarda öngörülen suçları işlemek üzere bir araya gelme ve işlenmesi amaçlanan suçlar için yeterli ve elverişli araç ve gerece sahip olma.

Örgüt tarafından işlenmesi amaçlanan suç TCK'da tanımlanmış olabileceği gibi, özel bir ceza kanununda ya da ceza içeren diğer kanunlarda da yer alabilir¹⁰⁶. Sayılan bu unsurlara sahip bir örgüt tarafından şike suçunun işlenmesi durumunda hem örgüt kurma suçundan dolayı, hem de nitelikli şike suçundan dolayı cezaya hükmolunacaktır.

4. Suçun Bahis Oyunlarının Sonuçlarını Etkilemek Amacıyla İşlenmesi

Şike ve teşvik primi verme suçunun doğrudan ve dolaylı sonuçları bulunmaktadır. Bu fiillerin dolaylı sonuçlarından en önemlisi bahis oyunları bakımından karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁷. Müsabaka sonuçlarının veya müsabaka

¹⁰⁴ Gülşen, **a.g.e.**,s. 211.

¹⁰⁵ Memiş-Kartal, "Şike", s. 37.

¹⁰⁶ Donay, **a.g.e.**,s. 163.

¹⁰⁷ Şen, Özdemir, **a.g.e.**,s.152.

sırasında gelişen özel durumların tahminine dayanan ve maddi yarar sağlayan bahislerde, üzerine bahis oynanan oyunun sonucunu etkilemek amacıyla kazanç veya sair menfaat temin edilmesi durumunda, sonuç tahminden ziyade kesinlik kazanmaktadır¹⁰⁸. Bir spor müsabakası sonucunun şike ve teşvik primi verilmesi suretiyle etkilenmesi durumunda, gerek bazı kimseler gerekse de bahis şirketleri haksız kazanç elde edebilirler. Bu nedenle, suçun spor müsabakalarının sonucunun tahmin edilmesine dayalı bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi de bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Türk sporunda bahislerin kanuni temelleri 9.5.1959 tarihli 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve 5738 sayılı Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müşterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanun'a dayanmaktadır. Bu oyunlar, herkesin katılımına açık olup, devletin güvencesi altındadır.

Hükümetler arası bir kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücü'nün Futbol Sektörü Aracılığıyla Karapara Aklama Raporu'na göre, futbol endüstrisinin büyüklüğü önemli bir para akışına yol açmakta, bu da hile, yolsuzluk, vergi kaçakçılığı ve kara para aklamayı beraberinde getirmektedir¹⁰⁹. Ayrıca bahis oyunları spor için önemli bir kaynak teşkil etmekte, ancak yasadışı bahisler veya bahis oyunlarından elde edilmesi beklenen gelirin garanti altına alınmaya çalışılması, spor müsabakalarının sonucunun veya seyrinin haksız bir biçimde değiştirilmesine yol açmaktadır. Şike ve teşvik primi fiilleri kamunun bu oyunlara olan güvenini de sarsmakta ve kamu kurumlarının zararına neden olmaktadır¹¹⁰. Bu sebeple, şike suçunun bahis oyunlarından kazanç elde etmek üzere işlenmesi, nitelikli hal durumuna getirilmiştir. Karşılaştırmalı hukukta da şike fiilleri ile yapılan tüm

¹⁰⁸ Özen, **a.g.e.**,s. 66.

¹⁰⁹ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 27.

¹¹⁰ Donay, **a.g.e.**,s. 167.

çalışmalarda bahse dayalı ve bahse dayalı olmayan şike şeklinde bir ayırımı yapıldığı görülmektedir¹¹¹.

Bu nitelikli halin düzenlenmesindeki amaç yasal bahis oyunlarına duyulan güveni sarsan fiillerin cezalandırılması olduğundan, yasa dışı bahis oyunlarının sonucunu etkilemek üzere işlenen şike suçunun bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir¹¹².

5. Suçun Teşvik Primi Verilmesi veya Vaat Edilmesi Suretiyle İşlenmesi

6222 sayılı Kanun md. 11/5'te “*Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi*” hali düzenlenmiştir.

Teşvik primi, bir spor müsabakasının taraflarından birinin başarısını engellemek amacıyla, müsabakanın karşı tarafındaki takıma ya da sporcuya kazanç veya sair menfaat temin etmektir¹¹³. Prim her ne kadar para olarak nitelendirilse de para dışındaki maddi veya manevi menfaatlerin temin edilmesi veya vaat edilmesi durumunda da bu suçun oluşacağı ifade edilmektedir¹¹⁴.

Teşvik priminde de müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla bir menfaat temini veya vaadi söz konusudur. Ancak şikede menfaat verilen kişiden görevini yapmaması, yani spor müsabakasını kazanmaması istenirken, teşvik priminde görevini daha iyi bir şekilde yapması istenmektedir¹¹⁵. Ancak müsabakada yarışan takımların amacının rakibini yenmek olması sporun doğası gereğidir¹¹⁶. Teşvik primi vermede de müsabakadaki çekişme artırılmaktadır¹¹⁷. Kanun koyucu bu düzenleme ile bir takımın galip gelmesi yönünde etkilenmesi için menfaat sağlanmasının diğer

¹¹¹Foley-Train, **a.g.e.**,s. 94, 95;**Examination of ThreatstotheIntegrity of Sports**, s. 12, 13; Çeşitli spor dallarında ve ülkelerde bahisle bağlantılı olan ve olmayan şike olayları ile ilgili tablo için Bkz., Gorse, Chadwick, **a.g.e.**,s. 29-34.

¹¹² Baba, **a.g.e.**, s. 789.

¹¹³ Özen, **a.g.e.**, s. 34.

¹¹⁴ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 46.

¹¹⁵ Bu nedenle “bir takıma karşılaşmada yenilmesi amacıyla teşvik primi verilmesi” ifadesi şike suçunun varlığı da dikkate alındığında uygun olmamaktadır. Eğer kazanç veya sair menfaat başarısız olunması amacıyla sağlanıyorsa bu durumda şike suçu oluşacaktır.

¹¹⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 56.

¹¹⁷ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 46.

ihtimallere göre daha az haksızlık içeriğine sahip olduğunu kabul etmiştir¹¹⁸. Çünkü teşvik priminde müsabakanın kaybettirilmesi değil, tam tersine olması gereken kazanma iradesini güçlendirme ve bu yolla menfaat temin etme söz konusudur¹¹⁹.

Kanun koyucu madde metninde “bir takımın” başarılı olmasını sağlamaktan bahsetmiştir. Oysa teşvik primi, bireysel sporlarda bir sporcuya da temin veya vaat edilmiş olabilir¹²⁰. Takım halinde yapılan sporlarda ise teşvik priminin takımın tamamına verilmesi gerekli değildir. Takımdaki oyunculardan bazılarına, antrenörlerine veya takımın mensup olduğu kulübe sağlanan menfaatler de bu kapsamda değerlendirilmelidir¹²¹.

Teşvik primi verilmesi veya verilmesi yönünde vaatte bulunulması halinde suç tamamlanmış olur. Bu nitelikli halin oluşabilmesi için vaadin kabul edilmesi gerekmemektedir¹²². Ancak vaat kabul edildiğinde suç karşı taraf bakımından da tamamlanmış olur¹²³. Bu nitelikli halin varlığını kabul etmek için teşvik priminin takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla verilmiş veya vaat edilmiş olması yeterlidir. Belirtilen amacın gerçekleşmiş olması gerekmemektedir¹²⁴.

Teşvik priminin, kulüp kaynakları dışında başka bir kaynak tarafından verilmesi veya vaat edilmiş olması gerekir¹²⁵. Nitekim 11. maddenin 6. fıkrasına göre, milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla ya da spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla prim verilmesi veya vaadinde bulunulması halinde bu suç oluşmaz. Burada kendi oyuncusuna başarılı ve iyi bir oyun sergilemesi için sözleşme gereği verilmek zorunda olunandan daha fazla bir ücret veya menfaat temin edilmekte ve bu hukuka uygun kabul edilmektedir. Kulübün oyuncusuna rakip takımı yenmesi veya en azından berabere kalması için verdiği teşvik primi hukuka uygun kabul edilmeli ise de daha iyisini yapabilecek

¹¹⁸ Koca, “a.g.e.”, s. 56.

¹¹⁹ Şen, Özdemir, a.g.e., s. 46.

¹²⁰ Baba, a.g.e., s. 784.

¹²¹ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 108; Koca, a.g.e., s. 56.

¹²² Özen, Yılmaz, a.g.e., s. 31.

¹²³ Özen, a.g.e., s. 37.

¹²⁴ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 109; Güngör, a.g.e., s. 40.

¹²⁵ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 109.

durumda olmasına rağmen yenilmesi veya berabere kalması ya da iyi oynamaması veyahut pasif davranması amacıyla menfaat sağlanması hukuka aykırı olarak kabul edilmelidir¹²⁶. Böyle bir ihtimal özellikle bahis oyunlarının sonucunu etkilemek amacıyla yapılan anlaşmalarda söz konusu olabilir.

Maddenin 6. fıkrasında yer alan bu düzenlemeden kim veya kimlerin faydalanabileceği ifade edilmemiştir. Bir görüşe göre milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla bir Türk özel veya tüzel kişinin prim vermesi veya vaatte bulunması halinde suç oluşmayacak, ancak yabancı bir özel veya tüzel kişinin teşvik primi vermesi veya vaatte bulunması halinde suç oluşacaktır¹²⁷.

Kanun'un 11. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenen “*suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi*” halinin şike suçunun cezayı azaltan bir nitelikli hali mi yoksa bağımsız bir suç mu olduğu tartışmalıdır. Çoğunluk görüşüne göre bu hal, şike suçunun cezayı azaltan nitelikli bir halidir¹²⁸. Bu görüşe göre şike suçunun bir takımın galip gelmesi amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi şeklinde işlenmesi, cezayı azaltan bir unsur oluşturmaktadır¹²⁹. Bu nedenle şike suçu ile ilgili unsurlar teşvik priminde de aranacaktır. Teşvik priminin şikeden tek farkı maçın sonucunun ne şekilde etkileneceğidir¹³⁰. Yani teşvik priminde amacın başarıyı sağlamak olması şikeden farklı olduğu yöndür. Bu kapsamda kendisine teşvik primi verilen veya vaat edilen kişi de fail olarak kabul edilecektir. Aynı şekilde anlaşmanın varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de cezalandırılacak, teşvik priminin bir spor kulübünün veya sair tüzel kişinin yararına verilmesi halinde ayrıca teşvik primi kadar idari para cezası verilecek, müsabaka yapılmadan suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza

¹²⁶ Ünver, **a.g.e.**, s. 553.

¹²⁷ Koca, **a.g.e.**, s. 56.

¹²⁸ Donay, **a.g.e.**, s. 167, 169; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 30; Güngör, **a.g.e.**, s. 40; Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 46; Zafer, **a.g.e.**, s. 68; Koca, **a.g.e.**, s. 56.

¹²⁹ Koca, “**a.g.e.**”, s. 56, Yazar 11. maddenin 5. fıkrasının formülasyonunun bu şekilde bir yorumu desteklediğini belirtmektedir.

¹³⁰ Zafer, **a.g.e.**, s. 68.

verilmeyecektir¹³¹. Bir diğerk görüşe göre ise teşvik primi şike suçunun cezayı azaltan nitelikli bir hali olmayıp bağımsız bir suç niteliğindedir¹³². Bu görüşün gerekçesi olarak da 6259 sayılı Kanun ile yapılan değışiklikle birlikte maddeye eklenen fıkralarda “*bu maddede tanımlanan suçlar*” ibaresi kullanılarak maddede tanımlanan birden fazla suç olduğunun kabul edilmiş olması gösterilmektedir.

Ceza öngörülen haksızlığın oluşması için varlığı zorunlu olan temel unsurları taşıyan suç tipi, o suçun temel şeklini oluşturur. Kanun koyucu suçun temel şekline eklediğı bazı unsurlarla o suçun daha ağır veya daha hafif cezalandırılmasını isteyebilir. Suçun temel şekline ilave edilen bu unsurlara, suçun nitelikli unsurları denir¹³³. Suçun nitelikli hallerini oluşturan unsurlar da o suçun objektif tipine aittir. Suçun nitelikli halinde, o suçun temel şekline ilişkin tüm unsurlar yanında ayrıca en azından bir tane özel unsur bulunmaktadır. Yani suçun nitelikli halinde, suçun temel şeklinin bütün unsurları vardır ve ayrıca temel suç tipinin cezasını ağırlaştırıran veya hafifleten bir sebep de bulunmaktadır¹³⁴.

Temel suç tipinin cezasını ağırlaştırıran veya hafifleten bu haller çeşitli sebeplere dayanırlar. Bunlardan biri fiilin işleniş şeklinden kaynaklanan nitelikli haller bir diğeri de fiilin işlenişiyle güdülen amaç veya saik itibarıyla nitelikli hallerdir¹³⁵. 6222 sayılı Kanunun 5. fıkrasında bu iki nitelikli hal oluşturma şeklini görmek mümkündür. Nitekim teşvik priminin, verilış amacından dolayı şikenin temel şekline göre daha hafif cezalandırılması öngörölmüştür. Bu amaç da takımın başarılı olmasının sağlanmasıdır. Fiilin işleniş tarzından kaynaklanan nitelikli hal olarak da, teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi düzenlenmiştir.

¹³¹Donay, **a.g.e.**,s. 169, 170, Yazar teşvik primi konusunda vaat veya prim teklifinde bulunulması ve buna rağmen anlaşmaya varılamaması durumunda suçun teşebbüs aşamasında kaldığını belirtmektedir. Ancak bu fıkraya göre suçun oluşabilmesi için teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi yeterlidir. Buna göre taraflardan birinin diğerkine teşvik primi vaadinde bulunması ile ortada herhangi bir anlaşma olmasa da vaatte bulunan kişi bakımından suç tamamlanmış olacak, karşı taraf bakımından ise herhangi bir cezai sorumluluk gündeme gelmeyecektir.

¹³²Yurtcan, **a.g.e.**, s. 35; Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 108.

¹³³ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 214; Centel, Zafer, Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 573; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 316; Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 122,123.

¹³⁴ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 216; Koca, Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 128.

¹³⁵ Koca, Üzülmöz, **a.g.e.**,s. 130.

Kanımızca maddenin 5. fıkrasında yer alan, suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi hali cezayı azaltan bir nitelikli unsur olarak kabul edilmiştir. Teşvik primi de müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla temin veya vaat edilen kazanç veya sair menfaattir.

E. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Şike suçu ile ilgili olarak 11. maddenin 5. fıkrasında özel bir teşebbüs hükmüne yer verilmiştir. Buna göre kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılamadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur.

Şike suçunun icrasına bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek için anlaşma yapılması ile başlanır, kazanç veya sair menfaat temin edilmesi ile birlikte suç tamamlanır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılması ancak henüz kazanç veya sair menfaatin failin elinde olmayan nedenlerle temin edilememiş olması durumunda ise suçun teşebbüs aşamasında kalmış olduğu söylenecektir. Ancak Kanunda yer verilen özel düzenlemeye göre kazanç veya sair menfaat temin edilmesi hususunda anlaşmaya varılması halinde suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır. Kanun koyucu burada izlediği suç siyaseti gereğince şike suçunun doğurduğu tehlike ve zararı dikkate alarak suçun hazırlık hareketlerini de cezalandırmayı tercih etmiştir¹³⁶. Teşebbüs hükümleri anlaşma anına kadar uygulama alanı bulabileceğinden kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde anlaşmaya varılamadığında, fail suça teşebbüsten sorumlu tutulacaktır¹³⁷. Bu durumda TCK'nın teşebbüse ilişkin 35. maddesi uyarınca fail hakkında, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre şike suçuna ilişkin cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilerek cezaya hükmolunacaktır. Kanun koyucu teşebbüse ilişkin olarak yaptığı bu düzenleme ile uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeyi amaçlamıştır.

¹³⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 53; Yurtcan, **a.g.e.**, s. 36; Özen, **a.g.e.**, s. 46.

¹³⁷ Özen, **a.g.e.**, s. 44.

Anlaşmaya varılmama aşamasının teşebbüs olarak değerlendirilmesinin Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerinde düzenlenen teşebbüsün objektif şartları ile uyumlu olmadığı, bu nedenle anlaşma teklifinde bulunulmasının hazırlık hareketi olarak değerlendirilmesi ve anlaşma olmadığı takdirde suçun icrasına başlanmadığının kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir¹³⁸. Ayrıca bu aşamadaki fiillerin ispatındaki zorlukların failin teşebbüsten dolayı cezalandırılmasının önünü tıkadığı da belirtilmektedir.¹³⁹.

Taraflardan birisinin bir maçın sonucunu etkilemek amacıyla menfaat teklif veya talep etmesine rağmen, diğer tarafın bunu kabul etmemesi nedeniyle anlaşmaya varılmaması halinde, yalnızca teklif veya talepte bulunan kişi bakımından suçta teşebbüs söz konusu olur¹⁴⁰. Bu düzenlemede her ne kadar sadece menfaat vaat veya teklifinde bulunan kişi dikkate alınmışsa da menfaat talep edilmesini de bu kapsamda değerlendirmek gerekmektedir¹⁴¹. Ancak anlaşmanın, kazancın miktarı ya da sair menfaatte uzlaşılabilmesi sebebiyle kurulamaması durumunda taraflardan her ikisi de teşebbüsten sorumlu tutulacaktır¹⁴².

Şike anlaşması yapmak amacıyla sporcunun menajerine ulaşılması, ancak menajerin teklifi oyuncuya iletmemesi durumunda ortada bir anlaşma olmadığı için suç tamamlanmış olmayacaktır. Ancak burada teklif eden taraf bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmalıdır. Doktrinde teklifin menajere iletilmesinin teklif eden taraf bakımından icra hareketi sayıldığı ve teşebbüsten sorumlu tutulması gerektiği ileri sürülmektedir¹⁴³.

Şike suçuna teşebbüsün kabul edilebilmesi için müsabakanın sonucu üzerinde etkili olabilecek kişilere ulaşılması ve kazanç veya sair menfaat teklif edilmesi, ancak anlaşmaya varılmamış olması gerekir¹⁴⁴. Taraflardan birinin müsabakanın sonucunu etkileyebilecek nitelikte olmamasına rağmen karşı tarafı hileli hareketlerle

¹³⁸ Güngör, **a.g.e.**, s. 41; Memiş-Kartal, “Şike”, s. 37.

¹³⁹ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 32; Bu düzenlemenin ispat zorlukları yaratacağı ve hazırlık hareketi olarak değerlendirilebilecek bir fiil sebebiyle kişileri şüpheli konumuna düşüreceği eleştirisi için Bkz., Memiş-Kartal, “Şike”, s. 37.

¹⁴⁰ Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 7138; Zafer, **a.g.e.**, s. 60.

¹⁴¹ Koca, **a.g.e.**, s. 58; Gülşen, **a.g.e.**, s. 213.

¹⁴² Donay, **a.g.e.**, s. 101; Zafer, **a.g.e.**, s. 71.

¹⁴³ Zafer, **a.g.e.**, s. 63.

¹⁴⁴ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 55.

aldatıp menfaat temin etmesi söz konusu olabilir. Bu durumda karşı tarafı aldatarak menfaat temin eden kişiyi dolandırıcılık suçundan sorumlu tutmak mümkündür. Ayrıca bu kişi bakımından her ne kadar şike suçu oluşmasa da bu niyetle anlaşmaya varan karşı taraf bakımından şike suçunun teşebbüs aşamasında kaldığını kabul etmek gerekmektedir¹⁴⁵.

Teşvik primi verme nitelikli hali bakımından, teşvik primi verme veya bu yönde vaatte bulunma olmak üzere iki seçimlik hareket bulunmaktadır. Burada teşvik primi verildiği veya verilmesi yönünde vaatte bulunulduğu anda suç tamamlanmış ve sona ermiş olmaktadır¹⁴⁶. Bu nedenle suçun teşvik primi vaat edilmesi suretiyle işlenmesi haline teşebbüs mümkün değildir¹⁴⁷. Suçun teşvik primi verilmesi suretiyle işlenmesi durumun da ise tarafların bu konuda anlaşmaya varmaları ancak henüz teşvik priminin el değiştirmedığı durumlarda teşebbüs söz konusu olabilecektir.

¹⁴⁵Donay, **a.g.e.**,s. 156.

¹⁴⁶Özen, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁴⁷ Benzer bir düzenleme rüşvet suçunun düzenlendiği TCK md. 252/9'da yer almaktadır. Buna göre; "(9) Bu madde hükümleri; a) Yabancı bir devlette seçilmiş veya atanmış olan kamu görevlilerine, b) Uluslararası veya uluslararası mahkemelerde ya da yabancı devlet mahkemelerinde görev yapan hâkimlere, jüri üyelerine veya diğer görevlilere, c) Uluslararası veya uluslararası parlamento üyelerine, d) Kamu kurumu ya da kamu işletmeleri de dahil olmak üzere, yabancı bir ülke için kamusal bir faaliyet yürüten kişilere, e) Bir hukuki uyumsuzluğun çözümü amacıyla başvurulmuş tahkim usulü çerçevesinde görevlendirilen vatandaş veya yabancı hakemlere, f) Uluslararası bir anlaşmaya dayalı olarak kurulan uluslararası veya uluslararası örgütlerin görevlilerine veya temsilcilerine, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılmaması ya da uluslararası ticari işlemler nedeniyle bir işin veya haksız bir yararın elde edilmesi yahut muhafazası amacıyla; doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi ya da bunlar tarafından talep veya kabul edilmesi halinde de uygulanır" Bu düzenleme ile uluslararası rüşvet suçu açısından menfaat teklif veya vaat edilmesinin dahi suçun tamamlanması için yeterli olduğu kabul edilmiştir. Bu durumda rüşvet anlaşmasının karşı tarafça reddedilmesi durumunda, teklif eden taraf tamamlanmış rüşvet suçundan cezalandırılacaktır. TCK md. 252/9'un düzenlemesine göre rüşvet, veren açısından seçimlik hareketli bir suç olup, seçimlik hareketlerden birinin yapılması fiilin gerçekleşmesi için yeterlidir. Menfaatin vaat veya teklif edilmesi ya da verilmesi anında suç tamamlanır. Bu hususta ne vaadin tutulması ne de teklifin kabul edilmesi aranmamıştır. Bu itibarla rüşvet verme suçunun bu şekli sırf hareket suçu olup, bünyesi itibarıyla teşebbüse uygun bulunmamaktadır. Teklifin kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi rüşvet verme suçunun oluşumunu engellemez. Rüşvet veren fail hakkında teşebbüs hükümleri uygulanmaz. TCK'nın 252. maddesinin 9. fıkrasındaki düzenleme bu şekilde, teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesine benzemektedir. Bu nedenle tıpkı 252/9'da olduğu gibi teşvik priminde de vaat etmenin söz konusu olduğu durumlarda suç tamamlanmış sayılacak, dolayısıyla bu suça teşebbüs mümkün olmayacaktır. Bkz., Yaşar, Gökcan, Artuç, **a.g.e.**, s. 7134, 7141; Soyaslan, **a.g.e.**, s. 671; Artuk, Gökcan, Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 886.

Bu suç bakımından gönüllü vazgeçmenin mümkün olup olmayacağı sorusu akla gelebilir. TCK md. 36'ya göre fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Bu nedenle gönüllü vazgeçme ancak teşebbüs hükümlerinin uygulanabildiği anda gerçekleşebilir¹⁴⁸. Şike suçunda tarafların bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla anlaşmaya varmaları halinde suç tamamlanmış sayılacağı için ancak anlaşmadan önceki bir aşamada gönüllü vazgeçme söz konusu olabilir. Taraflar anlaşmaya vardıldıktan sonra henüz menfaat temin edilmemiş olsa bile gönüllü vazgeçme söz konusu olmayacaktır¹⁴⁹.

Spor müsabakasının sonucunu değiştirmek amacıyla kazanç veya sair menfaat teklifinde bulunan kimse, karşı tarafla anlaşma sağlanıncaya kadar gönüllü olarak teklifini geri çekerse gönüllü vazgeçme hükümleri uyarınca teşebbüsten dolayı sorumlu tutulmaz. Aynı şekilde kazanç veya sair menfaat talebinde bulunan kimse de anlaşma yapılmadan evvel talebini geri çekerse gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır¹⁵⁰. Teklif veya talebin muhatabı taraf da görüşmeler başladıktan sonra ve fakat anlaşma olmadan evvel teklif veya talebi reddederse gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır¹⁵¹.

2. İştirak

Çok failli suçların bir türü olan karşılaşma suçu olarak düzenlenen şike suçunda, bir tarafta menfaat temin eden kişi, diğer tarafta ise kendisine menfaat temin edilen kişi yer almaktadır. Çok failli suçların tek başına işlenmesi mümkün olmadığından bu tip suçlarda zorunlu iştirak söz konusudur¹⁵². Bu kişilerin her biri fail olarak sorumlu tutulacaktır. Nitekim bu husus md. 11/1, 2. cümlede “Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır” şeklinde ifade edilmiştir¹⁵³.

¹⁴⁸ Koca, Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 380; Centel, Zafer, Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 459.

¹⁴⁹ Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 889.

¹⁵⁰ Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 100.

¹⁵¹ Zafer, **a.g.e.**, s. 72.

¹⁵² Zafer, **a.g.e.**, s. 58.

¹⁵³ Bu hükmün, müşterek failliğin esasen tek kişi tarafından da işlenebilen suçların, birden fazla kişinin birlikte suç işleme kararı ile fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurarak işlenmesi şeklinde ortaya

Şike suçu belirli bir spor müsabakasının sonucunun değiştirilmesi amacıyla kazanç veya sair menfaat temini hususunda yapılan anlaşma ile tamamlanır, kazanç veya sair menfaatin temin edildiği anda sona ermiş olur. Bu nedenle suçun sona ermesi anına kadar suça iştirak mümkündür¹⁵⁴. Şike suçuna iştirak eden kişilerin iştirak statüleri TCK'daki genel hükümlere göre belirlenecektir¹⁵⁵. Ancak 11. maddenin 2. fıkrasında “Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır” denilmektedir. Buna göre kanun koyucu izlediği suç siyaseti gereğince şike suçuna şerik olarak katılan kişilerin de fail gibi cezalandırılacağını öngörmüştür¹⁵⁶. Bu kişilerin şike suçunun faili olarak cezalandırılabilmesi için; şike anlaşmasının varlığından haberdar olmaları, yani doğrudan kastla hareket etmeleri ve spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkı sağlamış olmaları gerekmektedir¹⁵⁷. Ancak dikkat edilmelidir ki burada, anlaşma yapıldıktan sonra müsabakanın anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler suçun cezası ile cezalandırılacaktır. Bununla birlikte, anlaşma anına kadarki süreçte bu suça azmettiren veya yardım eden olarak iştirak etmek mümkündür. Örneğin, menfaat teklifinde bulunacak kişinin futbolcu yerine menajerine ulaşması ve teklifini menajer aracılığı ile gerçekleştirmesi durumunda menajer şayet aracılık etmeyi kabul etmişse suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır. Eğer teklifi kabul etmemişse iştirak iradesi olmadığı için herhangi bir sorumluluğu gündeme gelmeyecektir¹⁵⁸.

Şike konusunda yapılan anlaşmanın varlığını bilmek şartıyla, spor müsabakasının bu anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasını sağlayıcı her türlü hareket spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunma hareketi olarak değerlendirilir¹⁵⁹. Örnek olarak anlaşma tamamlandıktan sonra

çıkması nedeniyle, çok failli bir suç olan ve zorunlu olarak en az iki kişinin varlığını gerektiren şike suçunda taraflardan birini ifade etmek üzere kullanılmasının isabetli olmadığı yönündeki eleştiri için Bkz.,Baba, **a.g.e.**, s. 792.

¹⁵⁴ Zafer, **a.g.e.**, s. 73; Gülşen, **a.g.e.**,s. 216; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 889.

¹⁵⁵ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 107.

¹⁵⁶ Koca, **a.g.e.**, s. 59.

¹⁵⁷Yurtcan, **a.g.e.**, s. 36; Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 107, 108.

¹⁵⁸ Zafer, **a.g.e.**, s. 63, 64.

¹⁵⁹ Özen, **a.g.e.**, s. 29.

kazanç veya menfaati karşı tarafa ileten aracı, bilerek bu aracılık faaliyetini yerine getirmişse fail gibi cezalandırılır¹⁶⁰. Aynı şekilde şike anlaşmasının yapıldığını bilerek kulüp başkanının veya antrenörün isteği üzerine maçın istenilen şekilde sonuçlanmasına katkıda bulunan sporcular, herhangi bir kazanç veya sair menfaat elde etmeseler bile şike suçundan fail gibi sorumlu olacaklardır¹⁶¹. Kanun koyucu burada aslında yardım etme şeklinde ortaya çıkan şeriklik statüsünü faillik statüsü ile eşdeğer kabul ederek TCK'nın benimsediği faillik ve şeriklik arasından ayırım yapan ikilik sisteminden uzaklaşarak, tıpkı Kabahatler Kanunu'nun kabul ettiği gibi tek tip faillik(eşitlik) sistemine yaklaşmıştır¹⁶².

Şike suçunda anlaşmanın tarafı olmayan bir kimsenin şike suçunun faili gibi cezalandırılması, sadece katkı derecesinde bir fiil gerçekleştiren kimse bakımından adil sonuçlar doğurmadığı nedeniyle eleştirilmektedir¹⁶³. Bununla birlikte, hükmün şike fiili ile etkin bir şekilde mücadele etmek amacıyla konulduğu, böylece şike anlaşmasının varlığını bilen kimselerin herhangi bir sorumlulukla karşılaşmamak için şike fiillerini ihbar etmelerinin önünün açılmak istendiği de ileri sürülmüştür¹⁶⁴.

3. İçtima

Şike suçunda failer birden çok spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla menfaat temin etmiş olabilirler. Bu durumda TCK md. 43'te yer alan zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır. Yani bu suçun aynı suç işleme kararı çerçevesinde birden fazla işlendiği durumda faillere tek şike suçundan dolayı ceza verilecek ancak bu ceza belli oranda artırılacaktır. Menfaat teminin farklı kimselere yapılmış olması herhangi bir farklılık yaratmayacaktır¹⁶⁵. Zira bu suçun mağdur toplumu oluşturan herkestir. TCK madde 43'e göre de mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da zincirleme suç hükümleri uygulanır.

¹⁶⁰ Zafer, **a.g.e.**, s. 73; Faillerin yakalanmaması için kazanç veya sair menfaatin el değiştirmesinde aracılık edenler, örneğin paranın yatırılması için banka hesap numarasını kullandıran kişi de bu kapsamda değerlendirilebilir. Bkz., Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 889.

¹⁶¹ Baba, **a.g.e.**, s. 792.

¹⁶² Kabahatler Kanunu'nda benimsenen tek tip faillik sistemi için Bkz., Zeynel T. Kangal, **Kabahatler Hukuku**, 1. bs., İstanbul, Oniki Levha, 2011, s. 156-158.

¹⁶³ Güngör, **a.g.e.**, s. 41.

¹⁶⁴ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 33.

¹⁶⁵ Kocaa, **a.g.e.**, s. 60.

6222 sayılı Kanun'un değişiklik yapılmadan evvelki metninde Şike suçu bakımından içtima ile ilgili özel bir hükme yer verilmemişti. Ancak 6259 sayılı Kanun ile 11. maddeye eklenen 10. fıkrada; "Bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur." denilmektedir. Bu düzenlemede ilk göze çarpan husus "maddede tanımlanan suçlar" deyiminin kullanılmış olmasıdır. Düzenleme, Şike ve teşvik primini farklı iki suç olarak değerlendirmektedir. Bir diğer husus ise düzenlemenin zincirleme suç ile fikri içtima hükümlerine benzer, karma bir içtima kuralı öngörmüş olmasıdır¹⁶⁶.

Düzenleme zincirleme suç hükmü ile benzerlik göstermektedir; çünkü bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda, birden fazla suç işlenmesi şartı yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu düzenleme zincirleme suç hükmü ile farklılık arz etmektedir; zira zincirleme suçta aynı suçun, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda, birden fazla işlenmesi gerekmektedir. Oysaki söz konusu düzenlemede maddede tanımlanan suçlardan bahsedilmektedir.

Düzenlemeye göre verilecek cezanın belirlenmesi zincirleme suç ile fikri içtima kurallarının birleştirilmesinden oluşmaktadır. İki farklı suçun işlenmesi söz konusu olduğu durumlarda tıpkı farklı neviden fikri içtimada olduğu gibi en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı ceza verilecek, ancak zincirleme suçtaki gibi birden fazla kez suç işlenmesi söz konusu olduğu için verilecek ceza belli oranlarda artırılarak tek ceza verilecektir.

Bu haliyle düzenleme TCK'nın genel hükümlerinin özel ceza kanunları ve ceza içeren diğer kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağını öngören TCK md.5'e aykırıdır¹⁶⁷. Söz konusu düzenleme olmasa idi, Şike suçunun bir suç işleme kararının icrası kapsamında, farklı zamanlarda, birden fazla işlenmesi durumunda tek bir cezaya hükmolunacak ancak ceza belirli oranlarda artırılacaktı. Çünkü zincirleme suç düzenlemesine göre, bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı

¹⁶⁶ Koca, a.y.

¹⁶⁷ Koca, a.g.e., s. 60.

gerektiren nitelikli şekilleri aynı suç sayılmaktadır. Teşvik primini de şike suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali olduğunu kabul ettiğimizde, meydana gelen fiillerin bazılarının şike, bazılarının ise teşvik primi olması herhangi bir sorun oluşturmayacak idi. Bu durumda örneğin takımının şampiyon olması amacıyla iki maçta şike yapan, bir maçta da teşvik primi veren bir kulüp başkanının, kulüp başkanı olması nedeniyle daha fazla cezayı gerektiren nitelikli halden dolayı temel cezasında önce artırıma gidilecek, daha sonra teşvik primi verdiği için cezasında indirim yapılacak ve son olarak belirlenen ceza üzerinden zincirleme suç hükümleri uygulanarak sonuç cezası belirlenecek idi.

Zincirleme suç hükümlerinin sadece aynı sezon içerisinde oynanan müsabakalar arasında mı uygulanmayacağına da irdelenmesi gerekmektedir. Bir görüşe göre şike ve teşvik primi verme suçlarında, bir sezon sonu şampiyonluğu veya turnuva sonucu verilecek ödülün kazanılması amaçlandığından suç işleme kararının bir şampiyonluk veya turnuva süresini kapsadığı kabul edilmelidir¹⁶⁸. Bir şampiyonluk ya da turnuva dönemi sırasınca işlenen suçlar bakımından bir suç işleme kararının bulunduğu, buna karşılık farklı şampiyonluk ya da turnuva dönemi süresince işlenen suçlar bakımından bir suç işleme kararının bulunmadığı karine olarak kabul edilebilir. Ancak her iki karinenin de aksi ispat edilebilmesi mümkündür¹⁶⁹.

Şike ve teşvik primi fiilleri ayrı suçlar olarak kabul edilse bile bu düzenlemenin varlığı karşısında zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Teşvik primi şike suçunun nitelikli hali olarak kabul edilirse de bu durumda TCK genel hükümlere göre zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Bir suçun temel şekli ile daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerinin zincirleme olarak işlenmesi halinde, üzerinde artırım yapılacak olan ceza, suçun nitelikli haline göre belirlenen ceza olmalıdır¹⁷⁰.

Yukarıda 6222 sayılı Kanun döneminden önce gerçekleşen şike fiillerinin dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebileceğini ifade etmiştik. Yapılan yeni

¹⁶⁸ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 34.

¹⁶⁹ Özen, **a.g.e.**, s. 61.

¹⁷⁰ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 539.

düzenleme ile birlikte dolandırıcılık suçu ve şike suçu arasında görünüşte içtima kuralları kapsamında bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Buna göre yardımcı normun sonralığı ilkesi gereğince 6222 sayılı Kanun'dan sonra gerçekleştirilen şike fiilleri bakımından artık dolandırıcılık suçunun uygulanması mümkün gözükmemektedir.

F. Suçun Unsurları Dışında Kalan Haller: Etkin Pişmanlık

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 8. fıkrasına göre, müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez. Yukarıda da ifade edildiği üzere şike suçu tarafların kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varmalarıyla tamamlanmış olmaktadır. Bu noktadan sonra tarafların pişmanlık duyarak menfaat temininden vazgeçmeleri veya suçun ortaya çıkması için yaptıkları hareketler etkin pişmanlık çerçevesinde değerlendirilmelidir¹⁷¹.

Cezayı kaldıran şahsi bir sebep olarak etkin pişmanlık, suçun tamamlanması aşamasından sonra karşımıza çıkmaktadır. Buna göre ancak suç tamamlandıktan ve fakat henüz spor müsabakası gerçekleşmeden evvel suçun ortaya çıkmasını sağlayan fail, etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilecektir. Müsabaka başlamış olmakla birlikte henüz tamamlanmadan ya da sona erdikten sonra failin suçun ortaya çıkarılmasına yönelik girişimleri ise cezanın belirlenmesinden sonra TCK md. 62'ye göre takdiri indirim sebebi olarak değerlendirilebilir¹⁷².

Suçun ortaya çıkmasını sağlamaktan ne anlaşılması gerektiği önemli bir husustur. Bir görüşe göre fail suçu tam olarak aydınlatmalı yani suçun delillerini ve tüm faillerini ortaya koymalıdır¹⁷³. Aksi takdirde etkin pişmanlıktan yararlanması mümkün olmayacaktır. Ancak kanaatimizce kişinin soruşturma mercilerini durumdan haberdar etmesi veya durumu soruşturma mercilerine iletmekle yükümlü olan kamu makamlarına bildirmesi etkin pişmanlıktan yararlanması için yeterli

¹⁷¹ Koca, **a.g.e.**, s. 58; Söz konusu düzenlemenin gönüllü vazgeçme olarak değerlendirilebilmesi için suçun tamamlanmasından önceki bir safhada gönüllü olarak suçun icra hareketlerinden vazgeçilmiş olması gerekmektedir. Söz konusu düzenlemenin koşulları dikkate alındığında gönüllü vazgeçme olarak değerlendirilemeyeceği ortadadır. Karşı yönde Bkz., Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 32, 33.

¹⁷² Baba, **a.g.e.**, s. 797.

¹⁷³ Yurtcan, **a.g.e.**, s. 43.

olacaktır¹⁷⁴. Örneğin uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarında failin etkin pişmanlıktan faydalanabilmesi için resmi makamların durumdan haberdar olmadan önceki bir safhada, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri ilgili mercie bildirmesi gereklidir. Burada failin verdiği bilginin suçun meydana çıkmasına ve fail veya suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardıma elverişli olması gerekmektedir¹⁷⁵. Oysa şike ve teşvik primi bakımından böyle bir şart aranmamaktadır.

Maddede düzenlenen etkin pişmanlık hükmünden sadece failerin mi yoksa şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunanlar kişilerin de mi yararlanıp yararlanmayacağı üzerinde durulması gereken bir diğer husustur. Spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunmak için ortada bir anlaşma olması gerekmektedir. Bu kişiler ancak var olan bir anlaşmanın gerçekleşmesine katkıda bulunabilirler. Kişinin ancak anlaşmadan sonraki bir aşamada etkin pişmanlık gösterebilmesi mümkün olduğundan, gerek suçun faileri gerekse de şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunanlar kişiler bundan yararlanabilecektir¹⁷⁶.

G. Yaptırım

1. Genel Olarak

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesine göre şike suçunun cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezasıdır. Maddenin 6259 sayılı Kanun ile değiştirilen 4/b bendine göre suçun, kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle veya federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından ya da suç işlemek amacıyla kurulmuş bir

¹⁷⁴ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 110.

¹⁷⁵ Sahir Erman, Çetin Özek (Sahir Erman), **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, Dünya, 1995, s. 310; Erhan Güngör, **Öğreti ve Uygulamada Yeni Türk Ceza Kanunundaki Etkin Pişmanlık ve Gönüllü Vazgeçme**, 1. bs., Ankara, Seçkin, 2006, s. 64.

¹⁷⁶ Gülşen, a.g.e., s. 215.

örgütün faaliyeti çerçevesinde ve yahut bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde söz konusu cezalar yarı oranında artırılır. Maddenin 5. fıkrasına göre, suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde ise verilecek ceza yarı oranında indirilir. Bu adli yaptırımların yanı sıra md.11/7'de suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilmesi, ancak verilecek idari para cezasının miktarının yüz bin Türk Lirasından az olamayacağı öngörülmüştür. Bu yaptırımların uygulanabilmesi için failin kusurlu olması aranmaktadır. Bu nedenle suçun varlığının yanı sıra, failin kusurluluğunun saptanması ve kusurluluğu kaldıran bir nedenin olmadığı belirlenmesi gerekmektedir. Bu suç kapsamında zorunluluk hali, cebir şiddet veya tehdit altında suçun işlenmesi veya kusurluluğu kaldıran hata halleri gündeme gelebilir¹⁷⁷.

6259 sayılı Kanunla ile maddeye eklenen 9. fıkraya göre, madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesine göre hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilemeyeceği gibi verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemeyecek ve ertelenemeyecektir. Değişiklik ile maddeye eklenen 11. fıkraya göre ise bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkumiyet halinde, kişi hakkında ayrıca TCK'nın 53. maddesi hükümlerine göre spor kulüplerinin, federasyonların ve bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükümlenacaktır.

6222 sayılı Kanun'un seyirden yasaklanma üst başlıklı 18. maddesinin 1. fıkrasına göre bu Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde kişi hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Bu kapsamda kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişi, hükmün kesinleşmesinden, cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçene kadar yasaklanır. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte

¹⁷⁷ Örneğin kanser olan kardeşini tedavi ettirebilmek amacıyla böyle bir anlaşma yapan sporcu bakımından zorunluluk hali gündeme gelebilir. Bkz., Zafer, **a.g.e.**, s. 69.

hükmedilmesi halinde, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı 25.5.2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir. Bu tedbire ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına derhal kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir. Bu Kanun hükümlerine göre hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilen kişi, yasak süresince spor kulüplerinde ve federasyonlarda ve taraftar derneklerinde yönetici olamaz, spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapamaz. Spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğe aykırı hareket eden kişi, yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

Kanun'un 19. maddesinde, bu Kanuna göre bir spor kulübüne veya spor kulübünün mensubuna ceza verilmesinin, kulübün bağlı olduğu federasyonun yaptırım uygulama yetkisini ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiştir.

2. Cezalar

6222 sayılı Kanun'da şike suçunun cezası 6259 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan evvel beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ve yirmibin güne kadar adli para cezası idi. Cezaların bu denli yüksek tutulması şike fiilinin rüşvet ve dolandırıcılık suçuna benzerliği ile açıklanmaktaydı¹⁷⁸. Suç politikasının temel ilkeleri olan, kusur ilkesi, hümanizm ilkesi ve hukuk devleti ilkesi gereğince suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığı ile orantılı cezaya hükmolunması gerektiği, cezanın uygulanmasında fiilin ağırlığı ve failin tehlikeliliğinin dikkate

¹⁷⁸Kocasakal, "Artan Şiddet Olayları Karşısında Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı Kanunda Yapılması Gereken Değişiklikler", s. 65.

alınması, suç işleyen kişinin yeniden sosyalleştirilmesi gibi gerekçelerle bu cezalarda indirimde gidilmiştir¹⁷⁹. Değişiklikle birlikte hapis cezasının süresi bir yıldan üç yıla kadar şeklinde indirilirken, adli para cezası miktarı ile ilgili bir değişiklik yapılmamıştır. Yapılan yeni düzenleme ile hapis cezası sürelerinin önemli ölçüde azaltılması ise fiilin ağırlığı ile ceza arasındaki orantısızlık ve suçun işlenmesi bakımından caydırıcılıktan uzak olması gibi nedenlerle eleştirilmiştir¹⁸⁰.

Şike suçu için hapis cezasının yanında adli para cezası da öngörülmüştür. Suçun sonucunda ekonomik kazanç elde edilmesi ve bu kazancın müsadere edilememesi ihtimali göz önünde bulundurularak adli para cezasının miktarı oldukça yüksek şekilde yirmibin güne kadar belirlenmiştir¹⁸¹.

Adli para cezasının hesaplanması TCK md 52'ye göre yapılacaktır. Buna göre hakim, kişinin ekonomik ve diğer şahsi hallerini de dikkate alarak, en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarını belirler. Kararda, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir. Hakim ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere süre verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir.

6222 sayılı Kanun'un ilk halinde hapis cezalarının seçenek yaptırımlara çevrilemeyeceği yönünde açık bir hüküm bulunmamakta idi. Bu nedenle şike suçu nedeniyle verilen kısa süreli hapis cezaları, şartları gerçekleştiği takdirde seçenek yaptırımlardan birine çevrilebilmekte idi. 6259 sayılı kanun ile maddeye eklenen 9. fıkraya göre, bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak verilen hapis cezaları seçenek yaptırımlara çevrilememekte ve ertelenememektedir. TCK'nın 49. maddesinin 2. fıkrasına göre kısa süreli hapis cezası, bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını ifade etmektedir. TCK md. 50'ye göre de kısa süreli hapis cezaları, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa

¹⁷⁹ Bkz., 6259 sayılı Kanun'un 1. maddesinin gerekçesi; Aynı yönde, Donay, **a.g.e.**, s. 194, 195; Kocasakal, "Artan Şiddet Olayları Karşısında Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı Kanunda Yapılması Gereken Değişiklikler", s. 65.

¹⁸⁰ Koca, **a.g.e.**, s. 61.

¹⁸¹ Gülşen, **a.g.e.**, s. 222; Koca, **a.g.e.**, s. 61.

ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre maddenin 1. fıkrasında öngörülen çeşitli seçenek yaptırımlara çevrilebilir. Düzenlemeden anlaşılacağı üzere, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi bir zorunluluk oluşturmayıp hakimnin takdirine bırakılmıştır¹⁸². Ancak 6259 sayılı Kanun ile 11. maddenin 1. fıkrasında yapılan bu değişiklik karşısında, hükmolunan kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi mümkün değildir.

6259 sayılı Kanun ile 11. maddeye eklenen 9. fıkrada bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak verilen hapis cezasının ertelenemeyeceği de ifade edilmiştir. Hapis cezasının ertelenmesi kurumu TCK'nın 51. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkum edilen kişinin cezası, diğer şartların da varlığı durumunda ertelenebilir. Bu hüküm de emredici nitelikte olmayıp, erteleme kararı hakimnin takdirine bırakılmıştır. Ancak 11. maddeye eklenen bu yeni hüküm ile birlikte şike suçu nedeniyle hükmolunan hapis cezalarının ertelenmesi söz konusu değildir.

Gerek kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi gerekse de hapis cezasının ertelenmesi kurumu cezaların bireyselleştirilmesi amacına hizmet etmektedir. TCK md. 49'un gerekçesinde de belirtildiği gibi, belli bir süreyle hapis cezasına mahkum olmak, cezanın uyarı fonksiyonunu, kişinin işlediği fiil nedeniyle pişmanlık duymasını sağlayabilir. Tesadüfi suçlu olarak nitelendirilebilecek kimselerin mahkum oldukları cezanın infaz kurumunda çektirilmesi toplum barışı açısından bir zorunluluk göstermeyebilir¹⁸³. Kısa süreli hapis cezaları bakımından hal böyleyken, şike ve teşvik primi verme fiilleri nedeniyle hapis cezası alan kimselerin bu kurumlardan yararlanamayacak olması, söz konusu kurumların oluşturulma amacına ters düşmektedir.

Bu düzenlemeler ile şike ve teşvik primi verme fiilleri sonucunda hükmedilen cezanın miktarı ne olursa olsun fail hakkında verilen hapis cezasının infaz edilmesi

¹⁸² Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesinin zorunlu olduğu bir durum için, Bkz. TCK md.50/3 “*Daha önce hapis cezasına mahkum edilmemiş olmak koşuluyla, mahkum olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile, fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkum edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir*”.

¹⁸³ Bkz. TCK 49. maddesinin gerekçesi.

amaçlanmıştır¹⁸⁴. Yukarıda ifade edildiği üzere 6222 sayılı Kanun'un değişiklik yapılmadan evvelki halinde şike ve teşvik primi fiilleri için öngörülen hapis cezası miktarları fahiş olduğu gerekçesiyle eleştirilmiş ve 6259 sayılı Kanun ile cezanın miktarı oldukça azaltılmıştır. Ceza miktarlarında yapılan değişiklik ile şike suçunun haksızlık içeriğinin daha az hapis cezası gerektiren bir suç olduğu kabul edilmesine rağmen, bu suçtan dolayı verilen hapis cezalarının seçenek yaptırımlara çevrilememesi, ertelenememesi ve aşağıda açıklanacağı üzere bu suçtan dolayı hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilememesi kendi içinde tutarsızlık oluşturduğu gerekçesi ile eleştirilmektedir¹⁸⁵. Ayrıca bu düzenleme, TCK madde 5'te yer alan, TCK'nın genel hükümlerinin, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağı kuralına da aykırılık oluşturmaktadır¹⁸⁶. Bu yasakların belirli suçlar için getirilmiş olması Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir¹⁸⁷.

3. Güvenlik Tedbirleri

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesine eklenen yeni bir fıkra ile şike suçunu işleyen kişi hakkında cezaya mahkumiyet halinde, ayrıca bir güvenlik tedbiri olarak belli hakları kullanmaktan yoksun bırakmaya ilişkin özel bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, 11. maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkumiyet halinde, kişi hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesi hükümlerine göre, spor kulüplerinin, federasyonların, bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin

¹⁸⁴ Bkz. 6259 sayılı Kanun'un 1. maddesinin gerekçesi.

¹⁸⁵ Koca, **a.g.e.**, s. 61.

¹⁸⁶ Bkz. Aynı yönde, Özen, **a.g.e.**, s. 119; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 36; Adem Sözüer, "Suç Politikası İlkeleri Bağlamında Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın Değerlendirilmesi", **Türk Ceza Kanunu Reformu 1. Kitap-Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 2004, s. 38.

¹⁸⁷ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 36 vd.; Donay, **a.g.e.**, s. 199, Yazarlar zaten belirli şartların oluşması durumunda uygulanabilen ve hakim takdirine bırakılan bu kurumların bazı suçlar bakımından uygulanmasının yasaklanmasını Anayasa'ya aykırı bulmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 17.1.2013, E. 2012/80, K. 2013/16 sayılı kararına konu olan olayda, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenen bazı suçlar bakımından, erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması yasağının bulunması ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların uygulanamaması; aynı hukuki durumdaki kişiler arasında eşitsizlik yaratılması, mahkemelerce cezanın şahsileştirilmesi imkanının ortadan kaldırılması ve ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil ettiği gerekçeleri ile Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Mahkeme kararında, söz konusu yasakların, hakim takdir hakkının ortadan kaldırılması, cezanın bireyselleştirilmesi ilkesinin göz ardı edilmesi, ölçülülük ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğuna karar vermiştir.

yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunacaktır.

Düzenlemenin TCK madde 53'e yaptığı atıf nedeniyle bahsi geçen hak yoksunluğu ile ilgili olarak bu maddedeki kurallar uygulanacaktır. Buna göre, kişi işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkum olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz. Diğer bir ifade ile hapis cezasının infazı tamamlandıktan sonra kişi bu hakları tekrar kullanabilecektir.

Ancak burada bir hususa dikkat çekmek gerekmektedir. TCK md. 53/5'e göre maddenin birinci fıkrasında sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkumiyet halinde, ayrıca cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar, sadece adli para cezasına mahkumiyet halinde ise hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. 53. maddenin 1. fıkrasında yer alan hak ve yetkilerden biri sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesidir. Spor federasyonlarının yöneticilerinin kamu görevlisi sayılmaları halinde TCK md.53/5 gereğince bunlar hakkında ayrıca cezanın infazından sonra işlemek üzere, bu yetkinin kullanılmasının yasaklanması kararı verilecektir. TCK md. 53/1'de yer alan bir diğer hak ve yetki de dernek ve şirket yöneticiliği ve denetçiliğidir. Spor kulüpleri dernek statüsünden olduğundan bunların yöneticileri ve denetçileri hakkında da cezanın infazından sonra işlemek üzere, bu yetkinin kullanılmasının yasaklanması kararı verilmesi gerekmektedir. Özetle şike suçunun, spor kulüplerinin, federasyonların veya bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev alan kişiler tarafından, görev ve yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle işlenmesi durumunda, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir.

Şike suçundan mahkum olan kişiler hakkında bu hak yoksunluğunun yanı sıra ayrıca bir güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilecektir. 6222 sayılı Kanun'un 18. maddesinde düzenlenen seyirden yasaklanma

tedbiri hem bir güvenlik tedbiri olarak hem de bir koruma tedbiri olarak öngörülmüştür.

Seyirden yasaklanma kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması olarak tanımlanmıştır. Kişinin, 6222 sayılı Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Seyirden yasaklanma güvenlik tedbirinin infazına, hükmün kesinleşmesiyle başlanır ve cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle bu tedbir sona erer. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte hükmedilmesi halinde, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle bu güvenlik tedbirinin uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı 25.5.2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir¹⁸⁸.

Maddenin son fıkrasına göre, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilen kişi, yasak süresince spor kulüplerinde ve federasyonlarda ve taraftar derneklerinde yönetici olamaz; spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapamaz. 6222 sayılı Kanun'un 11. fıkrasında öngörülen hak yoksunluğu ile seyirden yasaklanma güvenlik tedbiri nedeniyle öngörülen yasağın her ne kadar süre ve kapsam bakımından farklılık gösterebilir de konu bakımından benzerlik göstermeleri, uygulamada bazı sorunların ortaya çıkabileceği yorumuna yol açmaktadır¹⁸⁹. Gerçekten de şike suçunun, spor kulüplerinin, federasyonların veya bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev alan kişiler tarafından işlenmesi durumunda, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu kişiler ayrıca md.18/10 gereğince cezanın infazından itibaren bir yıl süre ile spor kulüplerinde ve federasyonlarda ve taraftar

¹⁸⁸Seyirden yasaklanma güvenlik tedbirinin sadece seyreden kişiler bakımından uygulama alanı bulabileceği, sporcular, teknik direktörler gibi seyir dışında başka amaçlarla müsabaka alanında bulunan kişiler bakımından uygulanmayacağı ileri sürülmektedir. Bkz., Zafer, **a.g.e.**, s. 75.

¹⁸⁹ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s. 111, 112.

derneklerinde yönetici olamayacaklardır. Burada özellikle spor kulüpleri ve federasyon yöneticileri hakkında mükerrer yasaklılık durumu meydana gelmektedir.

Suçun konusunu oluşturan, şike ve teşvik primi olarak sağlanan ve ekonomik değeri olan menfaatler, Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinde düzenlenen eşya müsadere hükümlerine göre müsadere edilecektir¹⁹⁰. Aynı şekilde suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar da Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesi uyarınca müsadere edilecektir.

Son olarak, 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 7. fıkrasında suçun, spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verileceği ve verilecek idari para cezasının miktarının yüzbin Türk Lirasından az olamayacağı düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere bu hüküm tüzel kişiler için bir güvenlik tedbiri niteliği arz etmemekte, idari para cezası teşkil etmektedir.

Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı'nın 11. maddesinin 7. fıkrası, "Suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde ayrıca Türk Ceza Kanununun tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur." şeklinde düzenlenmişti. Fıkra bu haliyle kabul edilmiş olsa idi TCK md.60'da tüzel kişiler için öngörülen izin iptali ve müsadere tedbirleri uygulanabilecekti. Ancak Adalet Komisyonunca bu fıkra, kulüpler bakımından telafisi güç ve spor faaliyetlerine engel olacak şekilde yaptırımlara sebep olacağı düşüncesiyle yeniden düzenlenmiş¹⁹¹ ve sonuç olarak tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri yerine idari para cezası öngörülmüştür.

Bu düzenlemeye göre suçun kimler tarafından işlenmesi durumunda tüzel kişiler hakkında bu yaptırımın uygulanacağı belli değildir. Ancak ilgili spor kulübü veya tüzel kişinin haberi olmaksızın bir futbolcu veya başka bir kimse tarafından

¹⁹⁰ Özgenç, "Değerlendirme ve Sonuç", s.110.

¹⁹¹ Bkz., (Çevrimiçi) Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu(1/990), Dönem 23, sıra Sayısı:646, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss646.pdf>, 22 Aralık 2012.

işlenen şike suçu nedeniyle, kulübe veya tüzel kişiye yaptırım uygulanmazken, spor kulübü veya tüzel kişinin yönetim kurulu veya başkanları tarafından işlenen şike suçu nedeniyle bunlar hakkında idari yaptırım uygulanabilir¹⁹². Nitekim Kabahatler Kanunu'nda yer alan ve işlenen bazı suçlar nedeniyle tüzel kişiler hakkında idari para cezası uygulanmasına imkan veren md.43/A'ya göre tüzel kişinin sorumluluğuna yol açabilecek gerçek kişiler, tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişilerdir¹⁹³. Buradan yola çıkılarak şike suçunun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu spor kulübü veya tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişiler tarafından, spor kulüpleri veya sair bir tüzel kişi yararına işlenmesi halinde bunlar hakkında idari para cezası uygulanabilecektir.

Kanun'un 23. maddesinin son fıkrasına göre, bu kanuna göre idari para cezasına ve diğer idari yaptırımlara karar vermeye yetkili kişi cumhuriyet savcısıdır. Dolayısıyla spor kulüpleri ve tüzel kişiler hakkında, idari para cezası kararı vermeye yetkili makam da cumhuriyet savcısı olacaktır.

H. Soruşturma ve Kovuşturma

Şike suçu resen kovuşturulan bir suçtur. 6222 sayılı Kanun'un 6259 sayılı Kanunla değiştirilen 23. maddesine göre bu Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı yargılama yapmaya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği sulh veya asliye ceza mahkemeleri yetkilidir. Değişiklikten önce "sulh veya asliye ceza" mahkemeleri yerine "asliye veya ağır ceza" mahkemeleri yetkilendirilmişti.

Şike suçu için öngörülen cezanın üst sınırının 3 yıl olması nedeniyle, bu suç Asliye Ceza Mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Nitekim Hakimler ve

¹⁹² Hüseyin Alpay Köse, "TFF'nin Şike ve Teşvik Primi Soruşturmasında Vereceği Muhtemel Kararlar ve Sonuçları", s. 2 (Çevrimiçi) <http://www.sporhukuku.org.tr/dosyalar/makale-sike-muhtemel-karar.pdf>, 30 Ekim 2012; Aynı yönde Bkz.: Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 165, Yazarlara göre, kulüp üyesi, kulüp taraftarı gibi kimselerin doğrudan kulüp yararına değil de bireysel hareket eden kişilerin hareketlerinden kulübü de sorumlu tutmak, sorumluluğunun şahsiliği ve hakkaniyet gibi ilkelerle bağdaşmamaktadır. Kulüpler ancak doğrudan menfaat sağladıkları durumlarda sorumlu tutulmalıdır.

¹⁹³ Ayrıntılı bilgi için Bkz., Kangal, **a.g.e.**, s. 227 vd.

Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 12.07.2011 tarih ve 219 sayılı kararı ile bu mahkemeler belirlenmiştir. Buna göre, bir asliye ceza mahkemesi olan yerlerde bu mahkeme, iki asliye ceza mahkemesi olan yerlerde 2. Asliye ceza mahkemesi, üç veya daha fazla asliye ceza mahkemesi olan yerlerde 3. Asliye ceza mahkemesi 6222 sayılı kanun kapsamında ihtisas mahkemesi olarak belirlenmiştir¹⁹⁴. Ancak suçun teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde cezanın üst sınırı bir buçuk yıl olduğundan görevli mahkeme Sulh Ceza Mahkemesidir¹⁹⁵.

Suçun, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenmiş olması durumunda ise görevli mahkeme, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Genel Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür(TMK md.10).

Ceza yargılamasında başvuru koruma tedbirleri, koşulları gerçekleştiği ölçüde şike suçu bakımından da uygulanabilecektir. Bununla birlikte 6222 sayılı Kanun md.23/2'ye göre Ceza Muhakemesi Kanun'unun 135. maddesinde düzenlenen telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi koruma tedbiri ile ilgili hükümler, şike suçu bakımından da uygulanır. Bu koruma tedbirinin şike suçu bakımından uygulanabilir olmasının özellikle şike veya teşvik primi anlaşmasının ispatlanması ve suç ve suçluluk ile mücadele bakımından yerinde bir düzenleme olduğu kabul edilmektedir¹⁹⁶.

6222 sayılı Kanun'da, Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan koruma tedbirlerine ek olarak özel koruma tedbirleri öngörülmüştür. 6222 sayılı Kanun md. 18/3'e göre şike suçu ile ilgili soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklanma tedbiri uygulanmaktadır. Seyirden yasaklanma koruma tedbiri kendine özgü bir koruma tedbiri olarak nitelendirilmektedir¹⁹⁷. Şüpheli veya sanık hakkında bu koruma tedbirinin uygulanabilmesi için hakim veya cumhuriyet savcısının karar almasına gerek bulunmamaktadır. Tedbirin

¹⁹⁴ Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 38.

¹⁹⁵ Gülşen, **a.g.e.**,s. 220.

¹⁹⁶ Donay, **a.g.e.**,s. 171; Özen, **a.g.e.**, s. 146.

¹⁹⁷ Özen, **a.g.e.**, s. 128.

uygulanmasına kanun hükmü gereği olarak başlanır¹⁹⁸. Ancak, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından bu tedbirin kaldırılmasına karar verilmediği takdirde bu yasağın uygulanmasına devam edilmektedir.

Spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirine ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir.

Koruma tedbiri olarak uygulanan spor müsabakalarını seyirden yasaklanma tedbiri Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından kaldırılmasına karar verilmesi, kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmesi, sanık hakkında beraat veya düşme kararı verilmesi halinde derhal kaldırılır.

18. maddenin 6. fıkrasına göre kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiği tarihten itibaren; önödeme halinde ise, önödemede bulunduğu tarihten itibaren, bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanma koruma tedbirinin uygulanmasına devam edilir. Ancak 6259 sayılı Kanun ile 11. maddeye eklenen 9. fıkra ile şike suçu hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemediğinden ve verilen hapis cezası seçenек yaptırımlara çevrilemeyip ertelenemediğinden bu fıkranın şike suçu bakımından uygulanması mümkün gözükmemektedir. Aynı şekilde kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve önödeme kurumlarının şike suçu bakımından uygulanabilir durumda olmaması da bu sonucu doğurmaktadır¹⁹⁹.

¹⁹⁸ Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, s. 124.

¹⁹⁹ CMK md.171/2’ye göre kamu davasının açılmasının ertelenmesinin temel şartı, suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı bir suç olmasıdır. TCK md.75/1’e göre de önödeme sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı geçmeyen suçlar bakımından uygulanabilir. Şike suçu, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı bir suç olmadığından ve sadece adli para cezasını gerektiren bir suç olmadığı gibi hapis cezasının üst sınırı da üç yıl olduğundan bu kurumların şike suçu bakımından uygulanması mümkün değildir.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 9. fıkrasına göre şike suçu ile ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilememektedir. Bu hüküm de tıpkı şike suçu nedeniyle verilen kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırımlara çevrilememesi ve ertelenememesi kuralı ile benzer sebeplerle eleştirilmektedir. Ayrıca ceza miktarları esas alınarak uygulanan bu kurumların, aynı cezaya hükmedilen diğer kişiler bakımından uygulanırken, şike ve teşvik primi nedeniyle ceza alan kimselere uygulanamamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir²⁰⁰.

İ. Zamanaşımı

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesine göre şike suçu bakımından ceza miktarı bir yıldan üç yıla kadar hapis ve 20000 güne kadar adli para cezası, teşvik primi bakımından ise altı aydan bir buçuk yıla kadar hapis ve 10000 güne kadar adli para cezasıdır. Maddenin 4. fıkrasında yer alan şike ve suçunun cezayı artıran nitelikli hallerinin işlenmesi durumunda ise ceza miktarı bir buçuk yıldan dört buçuk yıla kadar hapis ve 30000 güne kadar adli para cezasıdır. Dava ve ceza zamanaşımı süreleri, bu ceza miktarları göz önünde bulundurularak, TCK md. 66-72 hükümlerine göre tayin edilir. Buna göre suçun temel şekli bakımından dava zamanaşımı süresi, TCK md. 66/1-e uyarınca, 8 yıldır. Bu süre, tamamlanmış şike suçunda suçun işlendiği günden, zincirleme şekilde işlenen şike suçunda ise, son suçun işlendiği günden itibaren hesaplanır(TCK md. 66/6). TCK md. 66/3 gereği dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerinin söz konusu olması durumunda ise dava zamanaşımı süresi, 15 yıl olacaktır. Dava zamanaşımının durması veya kesilmesi bakımından TCK md. 67 hükümleri esas alınır. Ceza zamanaşımı süresi ise, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren, suçun temel şekli bakımından on yıl, nitelikli hali bakımından ise 20 yıldır (TCK md. 68/1).

J. Müsabaka Sonucunu Etkileme (TFF Disiplin Talimatı md.57)

Disiplin ihlali olan fiiller aynı zamanda suç teşkil ediyorsa, ceza muhakemesine konu olabilir ve ceza yaptırımına tabi tutulabilir²⁰¹. Bir fiil ile ilgili olarak ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılmış olması veya kovuşturmaya

²⁰⁰ Zafer, **a.g.e.**, s. 75; Güngör, **a.g.e.**, s. 42; Özen, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 38.

²⁰¹ Zafer, **a.g.e.**, s. 77.

yer olmadığı kararı verilmesi ya da yapılan yargılama sonunda hüküm verilmiş olması kural olarak disiplin soruşturması yapılmasına engel olmaz. Ancak bir görüşe göre Etik Kurulu Talimatı md. 6/4'te yer alan hüküm nedeniyle devam eden bir yargılama bulunduğu anda Etik Kurul'un soruşturmaya devam etmesi hususunda tereddütler bulunmaktadır²⁰².

Bir durumun hem ceza soruşturma ve kovuşturmasına hem de disiplin soruşturmasına konu olması durumunda kural olarak farklı kararlar verilebilmesi mümkündür²⁰³. Örnek olarak disiplin soruşturması sonucu bir ceza verilmemesine rağmen ceza yargılaması sonucunda mahkumiyet kararı verilebilir. Benzer şekilde ceza yargılaması sonucu beraat kararı verilmesine rağmen disiplin soruşturması sonucunda ihlal kararı verilebilir²⁰⁴. Nitekim bu husus, 6222 sayılı Kanun'un 19. maddesinde "*bir spor kulübüne veya spor kulübünün mensubuna ceza verilmesi, bu kulübün bağlı olduğu federasyonun yaptırım uygulama yetkisini ortadan kaldırmaz.*" şeklinde ifade edilmiştir.

Yaptırım uygulanması bakımından durum böyle iken disiplin soruşturması ile ceza soruşturmasının birbirine bağlı olarak mı yoksa birbirinden bağımsız olarak mı yürütüleceği konusunda doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Şike ve teşvik primi verme fiilleri ile ilgili düzenlemelere Türkiye Futbol Federasyonu talimatlarında da yer verilmiştir. TFF Etik Kurulu Talimatı'nın²⁰⁵ 18. maddesinde, kanunlarda veya TFF'nin statü ve talimatlarında tanımlanan şike ve teşvik primine konu fiiller, talimatın uygulanmasında yüz kızartıcı eylemler olarak nitelendirilmiştir. 09.08.2012 tarihinde TFF'nin resmi web sitesinde yayınlanarak

²⁰² Hüseyin Alpay Köse, "Şike ve Teşvik Primi Suçunda Alt Lige Düşme Cezasını Vermeye Hangi Mercii Yetkilidir", s. 3., (Çevrimiçi), <http://www.sporhukuku.org.tr/dosyalar/makale-sike-alt-lig.pdf>, 13.08. 2013; Etik Kurulu md.6/4-İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği veya Disiplin Kurulları ile Tahkim Kurulu'nca işleme alındığı anlaşılan başvuruların inceleme işlemleri durdurulur.

²⁰³ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 164; Donay, **a.g.e.**, s. 182.

²⁰⁴ Donay, **a.g.e.**, s. 182; Dikkat edilmelidir ki; hem suç hem de disiplin ihlali oluşturan fiilin kişi tarafından işlendiğinin ortaya çıkarıldığı mahkeme kararı, disiplin soruşturmasını yürüten makamı bağlar. Aynı şekilde ceza mahkemesinin beraat kararının fiilin gerçekleşmemiş olmasına ya da mevcut fiilin kişi tarafından işlenmediği gerekçesine dayanması hali de disiplin soruşturmasını yürüten makamı bağlar. Bu fiil nedeniyle kişiye disiplin yaptırımını uygulanamaz. Bkz.; Yücel Oğurlu, "Ceza Mahkemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi Sorunu 'Ne Bis in İdem' Kuralı", **Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:53, S:2, 2003, s. 114.

²⁰⁵ (Çevrimiçi) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/0002012/TFF-Dokuman/Talimatlar/Etik-Kurulu-Talimatı-06.01.2012.pdf>, 5 Kasım 2012.

yürürlüğe giren Futbol Müsabaka Talimatı'nın²⁰⁶ "Müسابaka Sonucunu Etkileme" başlıklı 25. maddesine göre de "Müسابakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır". 09.08.2012 tarihinde TFF'nin resmi web sitesinde yayınlanarak yürürlüğe giren Futbol Disiplin Talimatı md.57'de ise müسابaka sonucunu etkileme disiplin ihlali şu şekilde düzenlenmiştir:

"(1) Müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır.

a) Yukarıda belirtilen ihlalleri gerçekleştiren kişilere sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir,

b) Yukarıda belirtilen ihlallerin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere bir alt lige düşürme cezası verilir.

c) İhlalde sorumluluğu bulunan kişilere ayrıca para cezası verilebilir.

(2) 1. fıkrada belirtilen ihlallere teşebbüs etmek yasaktır.

a) Teşebbüs halinde, ilgili kişilere 1 yıldan 3 yıla kadar müسابakadan men veya hak mahrumiyeti cezası verilir.

b) Teşebbüs halinde ilgili kişinin yöneticisi olduğu kulübe bu talimatta öngörülen disiplin cezaları uygulanabilir. Ağır ihlal hallerinde kulübe en az 12 puan indirme cezası verilir. İhlalin ağırlığı kurul tarafından somut olayın niteliğine göre serbestçe karar verilir ancak eylemin ilgili yöneticinin kendisinin veya üçüncü kişilerin bahis oyunlarından menfaat elde etmesi amacına matuf olduğunun tespit edilmesi halinde ihlal, mutlaka ağır ihlal kabul edilir.

(3) İhlal veya ihlale teşebbüsün hakemler tarafından meydana getirilmesi halinde sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir."

²⁰⁶ (Çevrimiçi) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Musabaka-Talimati-09.08.2012-SON1.pdf>, 5 Kasım 2012.

Düzenlemeden de anlaşıldığı üzere 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen şike suçu ile Futbol Disiplin Talimatı'nda düzenlenen müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlali arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere şike suçunun oluşabilmesi için müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat sağlanması veya bu konuda anlaşılması gerekmektedir. Müsabaka sonucunun anlaşmaya uygun olarak sonuçlanması, diğer bir ifade ile etkilenmesi gerekli değildir. Müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlali ise müsabaka sonucunun etkilenmesi veya buna teşebbüs edilmesi ile tamamlanmaktadır. Diğer bir deyişle söz konusu disiplin ihlalinin gerçekleşmesi için müsabakanın sonucunun etkilenmiş ya da en azından etkilemek için teşebbüste bulunmuş olması gerekmektedir²⁰⁷. Dolayısı ile her şike suçunun olduğu durumda, otomatik olarak müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlalinin de meydana geldiğini söylemek hatalı olacaktır. Şike suçundan farklı olarak, bu ihlalin oluşabilmesi için herhangi bir kimseye kazanç veya sair menfaat temin edilmesi gerekli değildir²⁰⁸.

İki düzenleme arasındaki bir diğer farklılık şike ve teşvik primi verme fiillerine uygulanacak yaptırım bakımından gündeme gelmektedir. 6222 sayılı Kanun'da teşvik primi fiilinin haksızlık içeriği daha az olarak değerlendirilmiş ve cezası şike fiilinin cezasının yarısı olarak öngörülmüştür. Futbol Disiplin Talimatında ise şike ve teşvik primi fiilleri müsabaka sonucunu etkileme başlığı altında birlikte değerlendirilmiş ve aynı yaptırıma tabi tutulmuştur²⁰⁹.

Düzenlemede müsabaka sonucunun hukuka ve spor ahlakına aykırı bir şekilde etkilenmesi veya buna teşebbüs edilmesinden söz edilmektedir. Bu çerçevede sözü edilen hukuka ve spor ahlakına aykırılık kavramlarının belirlenmesi gerekmektedir. Spor ahlakı, spor ile ilgili teamülleri ve spor mevzuatında yer alan tüm ilkeleri içinde barındırmaktadır²¹⁰. Futbol bakımından özellikle TFF'nin FairPlay

²⁰⁷ Zafer, **a.g.e.**, s. 78, 79; Aynı yönde Bkz., Özen, **a.g.e.**, s. 135.

²⁰⁸ Zafer, **a.g.e.**, s. 79.

²⁰⁹ Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 153,154.

²¹⁰ Şen, Özdemir, **a.e.**, s. 156.

Talimatı'nın²¹¹ 5. maddesinde yer alan fair-play tanımı yol göstericidir. Buna göre, futbol oyununu dürüstlük içinde oynama, rakibine sportmence davranma düşüncesinden hareketle, müsabakalara katılan kulüpler, oyuncular, hakemler, teknik yönetici, öğretici ve eğiticiler ve seyircilerin; oyun ve yarışma kurallarına riayet etmeleri, karşı takım oyuncularına, maçı yönetenlere, maçla ilgili diğer görevlilere, seyircilere, basın ve yayın temsilcilerine sportmence davranmaları ve bu konuda her türlü çabayı harcamaları, maçlara katılan herkesin, maçtan önce, maç sırasında ve maç sonrasında, maçın sonucuna ve maçı yönetenlerin verdiği kararlara saygılı davranmaları, fair-play hareketleri olarak zikredilmiştir.

Müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlalinin gerçekleştirilen kimse oyuncu olabileceği gibi teknik direktör, kulüp yöneticisi veya hakem de olabilir. Ancak disiplin ihlalleri sadece kapsamı içinde bulunduğu kimselere uygulanabildiğinden, ihlali gerçekleştiren kimse her halde bu kapsam içinde yer almalıdır. Bu bağlamda müsabaka sonucunun değiştirilmesi için bu kimselerle anlaşma yapan 3. kişiler disiplin yargılamasının dışında tutulacak, ancak şartların varlığı durumunda cezai sorumlulukları gündeme gelebilecektir.

Müsabaka sonucunu etkileme başlıklı disiplin ihlalinin maddi unsurunu oluşturan fiiller seçimlik olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, müsabaka sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek veya etkilemeye teşebbüs etmek, futbolcuya veya kulübe teşvik primi vermek veya vermeye teşebbüs etmek, müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlalinin maddi unsurunu oluşturmaktadır²¹².

Müsabaka sonucunu etkileme disiplin ihlalinin oluşturulan seçimlik hareketin müsabaka sonucunun etkilenmesi olabilmesi için işin doğası gereği müsabakanın oynanmış olması, daha bilinen adıyla şikenin sahaya yansımış olması gerekmektedir. Bu hususun tespitinde ise Disiplin Talimatı md. 76'da yer alan deliller esas alınacaktır. Bu madde kapsamında müsabaka görevlilerinin²¹³ raporları, tarafların ve tanıkların beyanları, maddi deliller, uzman görüşleri ve ses ya da video kayıtları

²¹¹ (Çevrimiçi) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF/TAL%C4%B0MATLAR-EN-SON/Fair-Play-Talimatı.pdf>, 6 Kasım 2012.

²¹² Zafer, **a.g.e.**, s. 79.

²¹³ FDT md. 2/1-d'ye göre, "müsabaka görevlileri TFF tarafından görevlendirilen hakem, gözlemci, temsilci, saha komiserleri ve diğer kişileri" ifade eder.

kabul edilebilir delillerdir. Talimatın 77. maddesine göre de müsabaka görevlilerinin raporlarında bulunan hususlar aksi ispat edilmediği sürece doğru kabul edilir. Aynı olay ile ilgili olarak bir ceza yargılaması da yapılmakta ise burada elde edilmiş deliller de değerlendirilebilir. Ancak ceza soruşturmasının gizliliği ilkesi gereğince soruşturma aşamasında bu delillere ulaşılabilmesi mümkün değildir²¹⁴. Ancak Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanan iddianamenin mahkemece kabul edilmesi ile kovuşturma aşaması başlayacağından bu aşamadan itibaren delillere ulaşılabilmesi söz konusu olacaktır²¹⁵. İhlali oluşturan seçimlik hareketin müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs olması halinde ise bu durumun ispatı için bu yönde bir anlaşma yapıldığının ortaya çıkarılması gerekir²¹⁶. Bu noktada söz konusu delillere ulaşmanın önemi artmaktadır.

Müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs durumunda takıma küme düşme cezası verilmesi Disiplin Kurulu'nun takdirine bırakılmıştır²¹⁷. Bu husus 57/2-b'de *“Teşebbüs halinde ilgili kişinin yöneticisi olduğu kulübe bu talimatta öngörülen disiplin cezaları uygulanabilir.”* şeklinde ifade edilmiştir.

Futbol Disiplin Talimatı'nın 57. maddesine göre müsabaka sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkileyen kişilere uygulanacak yaptırım, sürekli hak mahrumiyeti cezasıdır. İhlalde sorumluluğu bulunan kişilere ayrıca para cezası da verilebileceği öngörülmüştür. İhlalin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere de bir alt lige düşürme cezası verilecektir.

Bu ihlallere teşebbüs halinde ise ilgili kişilere 1 yıldan 3 yıla kadar müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezası verileceği öngörülmüştür. Bu kişinin bir kulübün yöneticisi olması durumunda ilgili kulübe Futbol Disiplin Talimatı'nda öngörülen disiplin cezaları uygulanabilecektir. Ağır ihlal hallerinde ise kulübe en az 12 puan indirme cezası verilecektir. İhlalin ağırlığının tayini kurul tarafından somut olayın niteliğine göre serbestçe karar verilecektir. Ancak ihlalin ilgili yöneticinin kendisinin veya üçüncü kişilerin bahis oyunlarından menfaat elde

²¹⁴Donay, **a.g.e.**, s.181.

²¹⁵Zafer, **a.g.e.**, s. 81.

²¹⁶Zafer, **a.e.**, s.80.

²¹⁷Zafer, **a.e.**, s. 78; Özen,**a.g.e.**, s. 134.

etmesi amacına hizmet ettiğinin tespit edilmesi halinde bunun mutlaka ağır ihlal olarak kabul edileceği de hüküm altına alınmıştır.

Müsabakadan men cezası Futbol Disiplin Talimatı'nın 23. maddesinde futbolcuların ya da diğer gerçek kişilerin resmi müsabakalara katılmaktan men edilmesi olarak tanımlanmıştır. Hak mahrumiyeti ise Talimatın 26. maddesinde kişinin, stadyumlara girmek de dahil olmak üzere futbolla ilgili idari, sportif veya sair her türlü faaliyette bulunmaktan men edilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Talimatın 98. maddesine göre de; hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılan kişiler, futbol müsabakalarına iştirak edemez, hakemlik, temsilcilik, gözlemcilik, saha komiserliği yapamaz, TFF veya kulüp yöneticisi, idari ve teknik görevlisi olarak müsabakalarda görev alamaz, kulüp mensubu olarak futbolla ilgili idari, sportif veya sair hiçbir faaliyette bulunamaz ve stadyumlara giremez.

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun md.3/1-g'ye göre Türkiye Futbol Federasyonu, şike, teşvik primi, ırkçılık, doping ve her türlü yasal ayrımcılığı önlemek ve bu konudaki ihlalleri takip edip soruşturmakla görevlidir. Bu fiillerin soruşturulması TFF adına soruşturma mercileri ve Etik Kurulu, yargılanması ise Disiplin Kurulları tarafından yapılır.

Disiplin suçlarını soruşturma görevini Türkiye Futbol Federasyonu'nu temsilen Türkiye Futbol Federasyonu Başkanının görevlendireceği kişiler veya disiplin müfettişleri yürütür. Bu merciler, Talimatın 75. maddesine göre kişilerin savunmasını alır, gerekli bilgi ve belgeleri toplar ve disiplin ihlalinin gerçekleştiği kanaatine varırsa araştırmayı tamamladıktan sonra Disiplin kurullarına sevk yazılarını yazarak soruşturma dosyasını kovuşturma mercilerine iletir²¹⁸.

Müsabaka sonucunu etkileme ihlalini soruşturan mercilerden biri olan Etik Kurulu'nun bu yöndeki görevi Etik Kurulu Talimatı'nın 7. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre TFF Yönetim Kurulu, kulüpler hakkında ihbar üzerine ya da re'sen öğrendiği ve ciddi bulduğu şike ve teşvik primi iddialarını incelenmesi için Kurul'a intikal ettirir. Etik Kurulu, kendisine intikal ettirilen müsabakalarla ilgili

²¹⁸ Şen, Özdemir, a.g.e., s. 159.

olarak her türlü resmi ya da özel kuruluş, kurum veya kişilerden ve adli mercilerden bilgi ve belge isteyebilir; gerektiğinde müsabakada görevli hakemleri, gözlemcileri, temsilcileri, ilgili futbolcuları ve yöneticileri, aracı kişileri ve bunların dışında olayın aydınlatılmasına yardımcı olabilecek kişileri çağırıp dinleyebilir. Maddenin 3. fıkrasına göre, kulüpler, kulüp yöneticileri, kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişileri anlaşmalı futbol müsabakalarının önlenmesi amacı çerçevesinde ve bu amaca hizmet etme bilinci doğrultusunda, Kurul'un her türlü bilgi, belge ve delile ulaşması konusunda gereken yardımı yapmakla yükümlüdürler²¹⁹. Kurul, soruşturma ve araştırma sonucu elde edeceği delilleri serbestçe değerlendirir. Bir soruşturma konusu olayla ilgili olarak, Kurul her türlü delili değerlendirme hak ve yetkisine sahiptir²²⁰. Kurul bu madde kapsamında yapacağı araştırma neticesinde bir rapor düzenler ve TFF Yönetim Kuruluna iletmek üzere TFF Başkanlığına sunar. TFF Yönetim Kurulu, Etik Kurulu raporunu değerlendirir ve gerek gördüğü takdirde kulüp hakkında disiplin yargılaması yapılması amacıyla ilgili kulübün Disiplin Kuruluna sevkine karar verir. Etik Kurulu raporuna karşı ancak Disiplin Kurulu'nun konuya ilişkin kararı ile birlikte Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. Etik Kurulu'nun raporu TFF Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu açısından mütalaa niteliğindedir. Bir müsabakada şike yapıldığı veya teşvik primi verildiği hususundaki nihai kararı delillere ve vicdani kanaatine göre Disiplin Kurulu verir²²¹. Bu karara karşı TFF Tahkim Kurulu'na başvurulması mümkündür.

Müsabaka sonucunu etkileme fiilleri ile ilgili olarak disiplin yargılamasını yapma görevi Disiplin Kurullarına aittir. Aynı fiil ve aynı kişiler ile ilgili olarak devam eden bir ceza yargılamasının bulunması Disiplin Kurullarının kararlarını

²¹⁹ Bu fıkra ile kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişilerine bu şekilde bir yükümlülüğün talimatla yüklenmesi eleştirilmektedir. Bkz., Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 161.

²²⁰ Bu fıkrada kurulun her türlü delili değerlendirme hak ve yetkisine sahip olduğu belirtilmişse de sadece hukuka uygun yöntemlerle elde edilmiş delillerin değerlendirmeye tabi tutulacağı ifade edilmektedir. Bkz., Şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 162.

²²¹ Yukarıda anılan 9.8.2012 tarihli Futbol Müsabaka Talimatından önce yürürlükte bulunan 7.7.2009 tarihli Futbol Müsabaka Talimatında, müsabaka sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkileyen veya buna teşebbüs eden takımların bir alt lige indirme cezası ile ilgili olarak karar vermeye yetkili kılınan organ TFF Yönetim Kurulu idi. Ancak böyle bir yetkinin, TFF'nin Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a ve TFF Statüsüne açıkça aykırı bir şekilde TFF Yönetim Kuruluna verilmesi eleştirilmiştir. Bkz., Öztekin, **a.g.e.**, s. 305, 307. Nitekim yeni çıkarılan 9.8.2012 tarihli Futbol Müsabaka Talimatı md. 24/2 ve md. 25/3 ile bu çelişki giderilerek müsabaka sonucunu etkileme ile ilgili son kararın Disiplin Kurulu tarafından verileceği hükme bağlanmıştır.

etkilemez. Ancak cezaların etkinliği ve caydırıcılığının sağlanması bakımından yargılamanın sűratlı bir biğimde yapılması gerekmektedir²²². Disiplin kurulları tanık dinleyebilir, bilirkişiye başvurabilir, kurum ve kuruluşlardan belge isteyebilirler. Bu kurullar, disiplin ihlali aynı zamanda bir suđ oluşturduğunda konuyla ilgili kovuşturma başlatılmışsa adli makamlardan delil paylaşımı isteyebilirler²²³.

Disiplin ihlallerinin yaptırma bađlanma amacı, ilgili sosyal grup iđerisinde bozulan dűzeni yeniden sađlamaktır. Bu nedenle disiplin soruřturmasında ceza soruřturmasının beklenmesi gerekli deđildir²²⁴. Disiplin yargılaması sonucunda uygulanacak yaptırım kiři bakımından, sűz konusu ihlal ile zedelenen menfaatten daha ađır yoksunluklara neden olacak ise bu durumda ceza yargılamanın sonucu beklenebilir²²⁵. Ancak bu durumda ceza yargılaması sűreci tamamlanana kadar disiplin ihlallerine iliřkin zamanařımı sűresinin dolması sűz konusu olabilir²²⁶. Bu nedenle řike ve teřvik primi iddiasının bulunduđu durumlarda, usulűne uygun olarak yapılan soruřturma ve kovuřturmada bűtűn deliller toplanıp deđerlendirilerek Disiplin Kurulunca karar verilmelidir²²⁷.

²²² şen, Özdemir, **a.g.e.**, s. 164.

²²³ Zafer, **a.g.e.**, s. 81.

²²⁴ Zafer, **a.y.**; Nitekim İtalya’da ortaya çıkan futbolda řike skandalında ceza soruşturması devam ederken, İtalyan Futbol Federasyon’u skandala adı karışan takımlara bir alt lige dűřűrme ve puan silme cezaları uygulamıştır.

²²⁵ Öztek, **a.g.e.**, s. 314; Zafer, **a.g.e.**, s. 81.

²²⁶ Zafer, **a.g.e.**, s. 81.

²²⁷ Gűlřen, **a.g.e.**, s. 141, 142.

SONUÇ

Spor faaliyetlerinin profesyonel anlamda icra edilmesi ile beraber spor, bu faaliyetlere doğrudan veya dolaylı olarak katılan kimselerin kazanç elde ettiği bir sektör durumuna gelmiştir. Spor faaliyetlerinin kazandığı bu yeni boyut, spor müsabakalarının spor ahlakına ve hukuka uygun olarak gerçekleşmesine yönelik tehditleri artırmıştır. Bu durum spor müsabakalarının belirtilen şekilde gerçekleşeceğine yönelik olarak toplumda oluşan güvenin sarsılması, kişilerin bahis oyunlarından haksız menfaat elde etmesi ve bunun yanı sıra spor kulüplerinin şirketleşmesi nedeniyle yatırımcıların ekonomik menfaatlerinin zedelenmesi gibi sorunlara neden olmaktadır. Bu girişimlere organize suç örgütlerinin de dahil olması, konunun ciddiyetini artırmış ve şike ve teşvik primi verme fiilleri, Türk hukukunda ilk kez 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Hakkında Kanun ile suç olarak düzenlenmiştir.

Çalışmamızın ilk bölümünde spor ve spor hukuku ile ilgili temel kavramlar açıklandıktan sonra uluslararası yönü de olan spor faaliyetlerinin belirli bir düzen içerisinde yürütülmesi amacına hizmet eden Türk spor teşkilatı ve özellikle de şike suçunun hangi spor federasyonları tarafından düzenlenen spor müsabakaları bakımından uygulama alanı bulabileceğine ışık tutmak amacıyla, spor federasyonları ve özel olarak Türkiye Futbol Federasyonu hakkında bilgi vermeye gayret edilmiştir.

Spor ile ilgili düzenlemelerin başında Anayasamızın 59. maddesi gelmektedir. Bu maddeye göre “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur.” Bu kapsamda spor yapma hakkının anayasal bir hak olup olmadığı irdelenmiştir. Bu maddede spor yapma veya spor faaliyetlerine katılmanın doğrudan temel bir hak olarak belirtilmemiş olsa da devlete bu alanda aktif olarak düzenleme yapma yükümlülüğü yüklendiği sonucuna varılmıştır.

Sportif hareketlerin kurallara bağlı olarak yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda spor hukukunun, spor faaliyetlerine yön veren kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile bu faaliyetler içinde yer alan gerçek ve tüzel kişiler arasındaki ilişkileri ve bu kişiler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkları; sporun ruhuna uygun, hukukun genel

ilkeleri ile uyumlu ve diğer hukuk dalları ile bağlantılı olarak çözmeye çalışan ve bir kamu hukuku dalı olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmamızın bu bölümünde sportif anlamda şike, sporcuların veya spor kulüplerinin belirli bir ekonomik kazanç veya sair menfaat karşılığında önceden belli olmayan müsabaka sonucunu değiştirmeye yönelik yaptığı anlaşma olarak tanımlanmıştır. Teşvik primi ise başka bir takımın oyuncularına oynayacakları müsabaka ile ilgili, üçüncü takımlar yararına bir performans göstermeleri karşılığında verilen haksız kazanç veya menfaatlerdir. Yine bu kapsamda şikenin;hatır, bahis, hakem ve taraf şikesi gibi türlerine yer verilmiştir.

Yine bu bölümde uluslararası yönü de olan spor faaliyetlerinin belirli bir düzen içerisinde yürütülmesi amacına hizmet eden Türk spor teşkilatı ve özel olarak Türkiye Futbol Federasyonu ele alınmıştır. Bu bağlamda, Türkiye Futbol Federasyonu'nun hukuki niteliğine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Bu görüşler federasyonun özel hukuk, kamu hukuku veya karma nitelikte bir tüzel kişilik olduğu yönünde ortaya çıkmaktadır. Federasyon'un, kamu kurumlarına özgü bir kavram olan özerkliğe sahip olduğunun belirtilmesi; Türkiye'deki her türlü futbol faaliyetini yürütme, düzenleme ve denetleme yetkisine sahip olması; kuruluş kanununda federasyonun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun ifade edilmesinin, kuruluşun özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul edilmesi için tek başına yeterli olmaması; kamu düzeni, sporun geliştirilmesindeki kamu yararı, kamu hizmeti taşıyan sportif faaliyetler ve müsabakalardan elde edilen gelirlerin kamu hizmetine dönük olması gibi nedenlerle, kamu hukuku tüzel kişisi olarak değerlendirilmesinin daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde son olarak, sporun uluslararası yapılanması ele alınarak, şike ve teşvik primi verme fiillerine karşı yapılan düzenlemeler ve uygulanan yaptırımlar hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır. Spor hukuku alanındaki uyuşmazlıklara uluslararası alanda nihai çözümler üreten Spor Tahkim Mahkemesi, yapısı ve yargılama kuralları hakkında açıklamalarda bulunarak, mahkemenin şike ile ilgili örnek bir kararına yer verilmiştir. Bu karar bir Avrupa karşılaşmasında bir

kulüp ve başkanının şike yaptığı gerekçesiyle yaptırımı tabi tutulmasının önünü açtığından büyük bir öneme sahip bulunmaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, mevzuatımızdaki şike ve teşvik primi ile ilgili düzenlemeleri değerlendirmemize ışık tutması amacıyla, konunun karşılaştırmalı hukukta, özellikle de Avrupa ülkeleri mevzuatlarında ne şekilde düzenlendiği incelenmiştir.

Spor alanında faaliyet gösteren kişilerin ve taraftarların haklarının korunması ve ortaya çıkan düzensizliklerin önlenmesinin, sadece spor federasyonlarının düzenlemeleri ile mümkün olamadığı ve bu nedenle bu konunun çoğu ülkede ceza hukukunun düzenleme alanına girmeye başladığı görülmektedir. Bu kapsamda şike ve teşvik primi verme fiillerinin hangi kanunlarda ele alındığına dayalı olarak bir tasnif yapılmıştır. Yapılan bu tasnife göre, şike ve teşvik primi fiillerinin bazı ülkelerde tıpkı ülkemizde olduğu gibi sporda şiddet, müsabaka düzeni ve güvenliği konularının ele alındığı sporla ilgili kanunlarda suç olarak düzenlendiği görülmektedir. Bazı ülkelerde ise özellikle spor faaliyetleri ile ilgili olarak ortaya çıkan yolsuzlukları konu alan kanunlar çıkarılmış ve şike fiilleri ve bunlarla bağlantılı olan yasadışı bahislerle ilgili cezai müeyyideler öngörülmüştür. Bir kısım ülkede ise şike ve teşvik primi verme fiilleri ceza kanunlarının özel hükümler bölümünde, genelde rüşvet suçu ile ilgili düzenlemelerden sonra gelmek üzere ele alınmıştır. Yapılan düzenlemelerin birçok yönden benzerlik arz ettiğini söylemek mümkündür. Bu benzerlikler; suçun sadece belirli spor müsabakaları bakımından uygulama alanı bulması, maçın seyirinden ziyade sonucunu değiştirmeye yönelik anlaşmaların cezalandırılması ve bu anlaşmaların belirli bir takım menfaatlerin karşılığında yapılması gerektiği noktasında kendini göstermektedir. Bazı ülkelerde ise şike ve teşvik primi verme fiilleri özel bir suç olarak düzenlenmemekle birlikte dolandırıcılık veya rüşvet suçu kapsamında değerlendirilmektedir.

Çalışmamızın son bölümünde ise 6222 sayılı Kanun'da düzenlenen şike suçu, suç inceleme metoduna göre ele alınmış; bu suç için öngörülen yaptırımlara yer verilmiştir.

Türk hukukunda Őike ve teŐvik primi fiillerinin sadece ilgili federasyonların disiplin talimatlarında yer alması, mevcut hűkűmlere gűre bu fiillerinin ortaya çıkarılmasındaki gűlűkler ve bu fiillerin sporcu, hakem ve spor kulűpleri yetkililerinin dıŐındaki kimseler tarafından iŐlenmesi halinde cezasız kalması gibi sebeplerle 6222 sayılı Kanun kabul edilerek Őike ve teŐvik primi verme fiilleri bir suç olarak dűzenlenmiŐtir.

Bu kanundan evvel Őike ve teŐvik primi verme fiilleri sadece ilgili federasyonların disiplin talimatlarında disiplin ihlali olarak tanımlanmıŐ ve yaptırım altına alınmıŐtı. Őike ve teŐvik primi verme fiillerinin suç olarak dűzenlenmesi, bu fiillerin sűz konusu dűzenleme olmasa idi dahi cezalandırılıp cezalandırılmayacağı tartıŐmasını da beraberinde getirmiŐtir. Bu tartıŐmalar Őike ve teŐvik primi fiillerinin dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebileceği noktasında toplanmaktadır.

Kanaatimizce her iki suçun konusunu malvarlıđı deđerlerinin oluŐturması ve toplumun geneline yűnelik hileli davranıŐların belirli kiŐileri aldatması durumunda da dolandırıcılık suçunun oluŐtuđunun kabul edilmesi karŐısında, mađduru toplum olan Őike eylemlerinin de dolandırıcılık suçu kapsamında deđerlendirilebilmesi műmkűn gűzűkmektedir. Bunun yanı sıra Őike ve teŐvik priminde műsabakanın sonucunu deđerliŐtirmek űzere tarafların yaptıđı anlaŐma, műsabakanın diđer tarafını oluŐturan takım veya sporcuya yűnelik yapılan hileli bir davranıŐ olarak kabul edilmelidir. Aynı davranıŐ, toplumun spor műsabakalarının dűrűst bir Őekilde gerçekleŐeceđi inancını sarsmakta, űzellikle de műsabakanın seyri veya sonuçları űzerine bahis oynayan kiŐilerin iradelerini sakatlamaktadır. Tűm bu hususlar birlikte deđerlendirildiđinde, Őike anlaŐması sonucunda mađdurun veya baŐkasının zararına olarak failin kendisine veya bir baŐkasına yarar sađladıđının tespit edildiđi durumlarda dolandırıcılık suçunun gerçekleŐtiđi sűylenebilir.

Őike suçu belirli bir spor műsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir baŐkasına kazanç veya sair menfaat temin edilmesi Őeklinde dűzenlenmiŐtir. Őike suçu kamu gűvenine karŐı iŐlenen bir suçtur. Suçun konusunu, kazanç veya sair menfaatler oluŐturmaktadır. Őike veya teŐvik primi anlaŐmasının konusunu ise

federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu belirli bir spor müsabakası oluşturmaktadır.

Şike suçunun oluşabilmesi için karşılıklı irade uyuşmasına dayanan bir şike anlaşması gerekmektedir. Şike anlaşmasında taraflardan biri müsabakanın sonucunu etkilemeye yönelik bir edim üstlenirken, diğer taraf bunun karşılığında kazanç veya sair menfaat temin etme yükümlülüğü üstlenir. Yapılan anlaşma sonucunda belirlenen kazanç veya sair menfaatin temin edilmesiyle suç tamamlanmaktadır. Ancak kanunda yer verilen özel düzenlemeye göre kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur. Burada kanun koyucu söz konusu fiille daha etkin bir şekilde mücadele edebilmek için suçun tamamlanma anını anlaşma anı olarak belirlemiştir. Suç anlaşma ile birlikte tamamlanmakta, kazanç veya sair menfaatin el değiştirmesi ile sona ermektedir.

Bu suç çok failli suçların bir türü olan karşılaşma suçu şeklinde düzenlenmiştir. Suçun faili herkes olabilir. Bununla birlikte, kendisine menfaat temin veya vaat edilen kimsenin spor müsabakasının sonucunu etkileme imkanına sahip bir kişi olması gerekmektedir. Suçun mağduru ise toplumun geneli olmakla birlikte, aleyhine şike yapılan veya teşvik primi verilen spor kulüpleri veya sporcular gibi belirli kişiler de bu suçun mağduru olabilir.

Şike suçunun kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle, federasyon, spor kulüpleri ve spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, yönetici veya üyeleri ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilcileri tarafından, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde veya bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi cezayı artıran nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir.

Kanun'un 11. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenen *“suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi”* halinin şike suçunun cezayı azaltan bir nitelikli hali mi yoksa bağımsız bir suç mu olduğu tartışmalıdır. Kanımızca burada fiilin işleniş şekline kaynaklanan ve fiilin işlenişle güdülen amaç veya saik itibarıyla bir

nitelikli hal öngörölmüştür. Nitekim teşvik priminin, verilış amacından dolayı Şikenin temel Şekline göre daha hafif cezalandırılması öngörölmüştür. Bu amaç da takımın başarılı olmasının sağlanmasıdır. Fiilin işleniş tarzından kaynaklanan nitelikli hal olarak da, teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi düzenlenmiştir.

Teşvik primi verilmesinin suç olarak düzenlenmesi, ceza hukukunun son çare olması ilkesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle eleştirilmektedir. Kanımızca, teşvik primi de bir müsabakasının sonucunu haksız olarak etkilemek amacıyla temin edildiğinden, bu amacın takımın başarılı olmasını sağlamak olması sonucu değıştirmeyecektir.

Şike suçu belirli bir spor müsabakasının sonucunun değıştirilmesi amacıyla kazanç veya sair menfaat temini hususunda yapılan anlaşma ile tamamlandığında bu ana kadar suça teşebbüs mümkündür. Nitekim bu husus Kanunda özel olarak belirtilmiştir. Taraflardan birisinin bir maçın sonucunu etkilemek amacıyla menfaat teklif veya talep etmesine rağmen, diğere tarafın bunu kabul etmemesi nedeniyle anlaşmaya varılamaması halinde, yalnızca teklif veya talepte bulunan kişi bakımından suça teşebbüs söz konusu olur. Yine bu ana kadar gönüllü vazgeçme mümkündür.

Suç kazanç veya sair menfaatin el değıştirmesi ile sona erdiğinden bu ana kadar suça iştirak mümkündür. Kanun koyucu izlediğı suç siyaseti gereğince Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişilerin suçun cezası ile cezalandırılacakları öngörmüştür. Ancak dikkat edilmelidir ki burada, anlaşma yapıldıktan sonra müsabakanın anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler, suçun cezası ile cezalandırılacaktır. Bununla birlikte, anlaşma anına kadarki süreçte bu suça azmettiren veya yardım eden olarak iştirak etmek mümkündür.

Kanunda, özel bir zincirleme suç hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, Şike ve teşvik primi fiillerinin bir suç işleme kararının icrası kapsamında değışik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur. Ancak bu düzenleme olmasaydı dahi, Şike suçunun bir suç işleme kararının icrası

kapsamında, farklı zamanlarda, birden fazla işlenmesi durumunda tek bir cezaya hükmolunacak ancak ceza belirli oranlarda artırılacaktır. Zira zincirleme suç düzenlemesine göre, bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri aynı suç sayılmaktadır. Teşvik primi de şike suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali olduğundan, meydana gelen fiillerin bazılarının şike, bazılarının ise teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi olması zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasında herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir. Zira bir suçun temel şekli ile daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin zincirleme olarak işlenmesi halinde, üzerinde artırım yapılacak olan ceza, suçun temel şekline göre belirlenen ceza olmalıdır.

Suç tamamlandıktan ve fakat henüz spor müsabakası gerçekleşmeden evvel suçun ortaya çıkmasını sağlayan fail, etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilecektir. Suçun ortaya çıkmasını sağlamaktan ne anlaşılması gerektiği önemli bir husustur. Bir görüşe göre fail suçu tam olarak aydınlatmalı yani suçun delillerini ve tüm faillerini ortaya koymalıdır. Aksi takdirde etkin pişmanlıktan yararlanması mümkün olmayacaktır. Ancak kanaatimizce kişinin soruşturma mercilerini durumdan haberdar etmesi veya durumu soruşturma mercilerine iletmekle yükümlü olan kamu makamlarına bildirmesi etkin pişmanlıktan yararlanması için yeterli olacaktır.

6222 sayılı Kanun'un 11. maddesine sonradan yapılan bir ekleme ile şike suçu ile ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesine göre hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilemeyeceği gibi verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemeyecek ve ertelenemeyecektir. Bu durum, hakimin cezaların ertelenmesi ve seçenek yaptırımlara çevrilmesi konusundaki takdir hakkını ortadan kaldırmakta, cezaların bireyselleştirilmesi ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Kanun'un 19. maddesinde, bu Kanuna göre bir spor kulübüne veya spor kulübünün mensubuna ceza verilmesinin, kulübün bağlı olduğu federasyonun yaptırım uygulama yetkisini ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiştir. Bir fiil ile ilgili olarak ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılmış olması veya kovuşturmaya

yer olmadığı kararı verilmesi ya da yapılan yargılama sonunda hüküm verilmiş olması kural olarak disiplin soruşturması yapılmasına engel teşkil etmez. Disiplin ihlallerinin yaptırıma bağlanma amacı, ilgili sosyal grup içerisinde bozulan düzeni yeniden sağlamaktır. Bu nedenle disiplin soruşturmasında ceza soruşturmasının beklenmesi gerekli değildir. Disiplin yargılaması sonucunda uygulanacak yaptırım kişi bakımından, söz konusu ihlal ile zedelenen menfaatten daha ağır yoksunluklara neden olacak ise bu durumda ceza yargılamasının sonucu beklenebilir. Ancak bu durumda ceza yargılaması süreci tamamlanana kadar disiplin ihlallerine ilişkin zamanaşımı süresinin dolması söz konusu olabilir. Şike suçu nedeniyle yapılan adli soruşturma ve disiplin soruşturması birbirinden bağımsız bir şekilde yürütülür. Dikkat edilmesi gerekir ki; şike suçunun unsurları ile disiplin ihlali niteliğindeki şike ve teşvik primi düzenlemelerinin unsurları benzerlikler arz etmekle birlikte tamamen aynı değildir. Şike suçunda tarafların müsabaka sonucunu belirli bir takım menfaatler karşılığında değiştirmek için anlaşması gerekirken, disiplin ihlali oluşturan şike de tarafların yaptığı anlaşmanın bir menfaate ilişkin olması gerekmektedir. Bu nedenle kanımızca disiplin yargılaması ve adli kovuşturma sonucunda farklı kararlar verilmesi mümkün gözükmemektedir.

KAYNAKÇA

- Ağar, Serkan: “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonu’nun Yeri ve İşlevi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S:63, Mart- Nisan 2006, s. 271- 320.
- Akil, Cenk: “Genel Olarak Milletlerarası Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi**, C:13, S:2, 2011, s.71- 105.
- Anderson, Paul M.: “Gambling on Sports”, **Handbook on International Sports Law**,Ed., James A.R. Nafziger, Stephen F. Ross, USA, Edward Elgar Publishing, 2011, s.162-207.
- Anderson, Jack: “Corruption in Sport: Time for an EU Statement of IntegrityandGoodConduct in Sport?”, **International Sports LawJournal**,2007/1-2, s. 108-118.
- Antignani, Felice/
Colucci, Michele/ Majani,
Felix: “Betting in Sports Events:GamblingItaly”, **Sports Betting: LawandPolicy**,Ed., Paul M. Anderson, Ian S. Blackshaw, Robert C. R. Siekmann, JanwillemSoek, Hollanda, Springer, 2012, s. 495-511.

- Arslan, Türker: “Spor Tahkim Mahkemesi(CAS-TAS)”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atila Elmas” Armağanı**,Ed.,Tacar Çağlar, Hediye Gökçe Baykal, Boğaçhan Çağatay, Alev Aybers, Ankara, 2012, s.83-100.
- Artuç, Mustafa: **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara, Kartal, 2007.
- Artuk, Mehmet Emin/
Gökçen, Ahmet/
Yenidünya, Ahmet Caner: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. bs., Ankara, Adalet, 2012.
- Artuk, Mehmet Emin/
Gökçen, Ahmet/
Yenidünya, Ahmet Caner: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs, Ankara, Turhan, 2011.
- Avrupa Komisyonu: **Match-fixing in Sport, A Mapping of Criminal Law Provisions in EU 27**,Avrupa Komisyonu, 2012, EuropeanAffairs, (Çevrimiçi)
http://ec.Europa.eu/sport/news/document/s/study-sports-fraud-final-version_en.pdf, 8 Ekim 2012.
- Baba, Yasemin: “Şike ve Teşvik Primi Suçu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:3, S:10, 2012, s. 775-808.

Baroncelli, Alessandro/
Caruso, Raul:

“The Organization and Economics of Italian Serie A: A Brief Overall View”, **Rivista di Diritto ed Economia Dello Sport**, Vol:7/2, 2011, s. 67-85, (Çevrimiçi) http://www.rdes.it/RDES_2_11_Baroncelli_Caruso.pdf, 10 Ekim 2012.

Berk, Kahraman:

“Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk İdare Teşkilatı İçindeki Yeri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C:64, S:2, İstanbul, 2006, s. 3-24.

Bıçakçı, Levent:

“Futbol, Spor Hukuku Sınırlarını Zorluyor”, **Prof. Dr. Zahit İmre’ye Armağan**, İstanbul, Der, 2010, s.181-184.

Bozkurt, Emine:

“Match-fixing and Fraud in Sport: Putting the Pieces Together”, (Çevrimiçi) <http://static.euractiv.com/sites/all/euractiv/files/17Sep%20Crim%20Bozkurt%20fv.pdf>, 22 Ekim 2012.

Bozkurt, Murat Nart:

“Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, S:2, 2010, s. 165-190.

Caba, Miguel María García/

Es Necesaria la Represión Penal Para

Carro, Miguel Cardenal/
Silvero, Emilio Garcia:

Evitar los Fraudes en el Deporte Profesional?, Laborum, 2009.

Carpenter, Kevin:

“Match-Fixing-The Biggest Threat to Sport in the 21st Century?”, **Sweet and Maxwell’s International Sports Law Review**, Vol:12, Issue:2, 2012, Londra, s. 13-24.

Carvalho, Maria José:

“Professional Sport in Portugal”, **International Sports Law Review Pandektis**, Vol:8/3-4, 2010, s.361-374, (Çevrimiçi), http://iasl.org/media/File/Library/Iasl_E-Books/ISLR_Pandektis_Vol8_3-4.pdf, 20 Ekim 2012.

Casini, Lorenzo:

“The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport”, **Lex Sportiva: What is Sports Law?**, Ed., Robert C. R. Siekmann, Janwillem Soek, Hollanda, Springer, 2012, s. 149-172.

Castillo, Eduardo de

“Están Tipificados Actualmente los

- Urbano: **Fraudes Deportivos? Compras de Partidos, Primas a Terceros y Sobornos Arbitrales ante el Código Penal Vigente”, **Es Necesaria la Represión Penal Para Evitar los Fraudes en el Deporte Profesional?**, Ed., M. Cardenal Carro, M. García Caba and E. A. García Silvero, Ediciones Laborum, No:2/28, 2010.**
- Centel, Nur/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Özlem: **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, 1. bs., C:1, İstanbul, Beta, 2007.
- Centel, Nur/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Özlem: **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 6. bs., İstanbul, Beta, 2010.
- Chiaromonte, Carlo: “Avrupa Ülkelerinde Ceza Hukuku: Spor Sonuçlarının Manipülasyonu- Şikeyle Mücadele”, Çev., Selman Dursun, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası-Prof. Dr. Füsün Sokullu-Akıncı’ya Armağan**, 2013/1, C:2, s. 1471-1476.
- Colantuoni, Lucio/ Novazio, Cristiano/ Izar, Alessandro/ Pozzi, Matteo: “Betting on Sport”, **International Sports Law Review Pandektis**, Vol:8/ 3-4, 2010, s. 281-293, (Çevrimiçi) http://iasl.org/media/File/Library/Iasl_E-Books/ISLR_Pandektis_Vol8_3-4.pdf, 20 Ekim 2012.
- Colantuoni, Lucio: “Fraude y ApuestasDeportivas en el

- Fútbol Profesional: Casos Recientes en Italia y Análisis Comparativo”, **Dopaje, Fraude y Abuso en el Deporte**, Ed., Bosch Capdevila, Franquet Sugrañes, 2007.
- Colucci, Michele: **Sports Law in Italy**, Holanda, Kluwer Law International, 2010.
- Cornelius, Steve: “South African Measures to Combat Match Fixing and Corruption in Sport”, **The International Sports Law Journal**, 2007/3-4, s. 68-71.
- Cueva, Lorenzo Morillas: “El Tratamiento Jurídico del Fraude en el Deporte en el Derecho Comparado. Las Experiencias de Italia, Portugal y Alemania”, **Es Necesaria la Represión Penal para Evitar los Fraudes en el Deporte Profesional?**, Ed., M. Cardenal Carro, M. García Caba, E. A. García Silvero, No: 2/57, Ediciones Laborum, 2010.
- Çağlayan, Ramazan: **Spor Hukuku**, Ankara, Asil, 2007.
- Demirbaş, Timur: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. bs., Ankara, Seçkin, 2011.
- Devecioğlu, Sebahattin: “Futbolun Yasal Evrimi ve Son

- Gelişmeler”, 2007, (Çevrimiçi)
<http://www.fesam.org>, 6 Ocak 2012.
- Donay, Süheyl:
- Spor**da Şiddet ve Düzensizliğin
Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi,2.
bs., İstanbul, Beta, 2012.
- Dönmez, Kazım Yücel:
- “Türk Spor Hukukunun Kaynakları”, **Av.
Dr. Faruk Erem Armağanı**, Türkiye
Barolar Birliği Yayını, Ankara, 1999, s.
223-243.
- Dönmezer, Sulhi:
- Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 17.
bs., İstanbul, Beta, 2004, s. 450 vd.
- Erdemli, Atilla:
- Spor Ahlakı”, **Spor Hukuku Dersleri**,
Ed., Kısmet Erkiner, KHÜSHAUM,
No:2, İstanbul, 2007.
- Erede, Pietro:
- “FrodeSportiva e Doping”
Yayınlanmamış Doktora Tezi,
UniversitàdegliStudidi Parma, 2009.
- Erkiner, Kısmet:
- “Spora Tarihsel Bir Bakış”, **Spor
Hukuku Dersleri**, Ed., Kısmet Erkiner,
İstanbul, KHÜSHUAM, 2007, s. 55-84.
- Erman, Sahir/ Özek, Çetin
(Sahir Erman):
- Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu
İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**,
İstanbul, Işık, 1992.
- Erman, Sahir/ Özek, Çetin
- Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamunun**

- (Sahir Erman): **Selametine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, Dünya, 1995.
- Ertay Şeref / Petek, Hasan: **Spor Hukuku**, 2. bs., Ankara, Yetkin, 2011.
- Erten, Rifat: **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Ankara, Adalet, 2007.
- Erten, Rifat: “Türk Sporunun Yapısal Düzeni”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:10, S:1-2, 2006, s. 117-136.
- European Committee on Crime Problems (CDPC): “Feasibility Study on Criminal Law on Promotion of the Integrity of Sport against Manipulation of Results, Notably Match-Fixing”, 2012, s. 77-80, (Çevrimiçi)
[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/Bureau%20documents/CDPC\(2012\)1%20%20e%20%20Promotion%20of%20the%20integrity%20of%20sport%20against%20manipulation%20of%20results_Final.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/Bureau%20documents/CDPC(2012)1%20%20e%20%20Promotion%20of%20the%20integrity%20of%20sport%20against%20manipulation%20of%20results_Final.pdf), 10 Ekim 2012.
- Ferretti, Donatello: “La Frode in Competizioni Sportive”, **Diritto Penale**, 2005, (Çevrimiçi)
<http://www.diritto.it/archivio/1/20321.pdf>.
- Fritzweiler, Jochen: **Praxishandbuch Sportrecht**, Beck

CH.,2007.

Foley-Train, Jason:

Sports Betting: Legal, Commercial and Integrity Issues, Londra, Remote Gambling Association, 2012, (Çevrimiçi) http://www.rga.eu.com/data/files/Pressrelease/sports_betting_web.pdf, 10 Ekim 2012.

Genç, Durmuş Ali:

Spor Hukuku, 1. bs., İstanbul, Alfa, 1998.

Gilson, Eric, T.:

“Exploring the Court of Arbitration for Sport”, **Law Library Journal**, Vol:98:3, 2006-28, s. 503-514.

Giritli, İsmet/ Bilgen,
Pertev/ Akgüner, Tayfun/
Berk, Kahraman:

İdare Hukuku, 5. bs., İstanbul, Der, 2012.

Gorse, Samantha/
Chadwick, Simon:

The Prevalence of Corruption in International Sport A Statistical Analysis, Centre for The International Business of Sport Coventry University Business School, 2011, (Çevrimiçi), http://www.rga.eu.com/data/files/Press2/corruption_report.pdf, 20 Ekim 2012.

Gökcan, Hasan Tahsin/

Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma

- Artuç, Mustafa: **Usulleri (Memur Yargılaması)**, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2008.
- Gözler, Kemal: **İdare Hukuku**, C:1, 2. bs., Bursa, Ekin, 2009.
- Gülşen, Recep: **Spor Hukuku**, Ankara, Adalet, 2012.
- Güngör, Devrim: “Şike Suçu”, **Ankara Barosu Dergisi**, S:4, 2011, s. 36-43.
- Güngör, Erhan: **Öğreti ve Uygulamada Yeni Türk Ceza Kanunundaki Etkin Pişmanlık ve Gönüllü Vazgeçme**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2006.
- Güran, Sait: “Türkiye Futbol Federasyonu’nun İdare Hukuku ile İlişkisi”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, C:2, İstanbul, Oniki Levha, 2010, s. 1913-1919.
- Gürten, Kadir/ Erenel, Ege: “LexSportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:3, S:1, 2012, s. 295-315.
- Hakeri, Hakan: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. bs., Ankara, Adalet, 2013.
- Heinskou, Nilas: “DBU far Skarp Kritik forLukkethed om

AftaltSpil”, Politiken, 2009,
<http://politiken.dk/sport/fodbold/article685714.ece>.

Kalb, Christian:

Integrity in Sport Understanding and Preventing Match-fixing, Sport Accord, 2011, (Çevrimiçi)

http://www.sportaccord.com/multimedia/docs/2011/11/SportAccordIntegrity_Guide.pdf, 8 Ekim 2012.

Koca, Mahmut:

“6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler”, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, ed. Cumhuriyet Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmöz, 2. bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Seçkin, Ankara, 2012, s. 47-83.

Koca, Mahmut/ Üzülmöz,
İlhan:

Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. bs., Seçkin, 2012, Ankara.

Kocaoğlu, Necip Kağan:

“Futbol Şirketlerinin Halka Açılması”, **Ankara Barosu Dergisi**, S:4, 2011, s. 67-109.

Özdemir-Kocasakal,
Hatice:

**Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim
Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim
Mahkemesi (CAS)**, 1. bs., İstanbul,
Vedat, 2013.

Kocasakal, Ümit:

“Artan Şiddet Olayları Karşısında
Şiddetin Önlenmesine Dair 5149 Sayılı
Kanunda Yapılması Gereken
Değişiklikler”, **Spor Hukukunda
Güncel Sorunlar – II Sempozyumu**,
Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor
Hukuku Komisyonu, 2010.

Kocasakal, Ümit:

“Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve
Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Üzerine Kısa
Bir Değerlendirme”, **Güncel Hukuk
Dergisi**, Ocak 2008, s. 10-13.

Komada, Erin:

“Turned Away: The Detrimental Effect of
Italy’s Public Security Law on
Undocumented Children’s Right
to Education”, **Boston University
International Law Journal**, Vol:29/45,
2011. (Çevrimiçi) [http://www.bu.edu/
law/central/jd/organizations/journals/inte
rnational/volume29n2/documents/Koma
da-finalpdf.pdf](http://www.bu.edu/law/central/jd/organizations/journals/international/volume29n2/documents/Komada-finalpdf.pdf), 9 Ekim 2012.

Köse, Hüseyin Alpay:

Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, İstanbul, Legal, 2011.

Köse, Hüseyin Alpay:

“TFF’nin Şike ve Teşvik Primi Soruşturmasında Vereceği Muhtemel Kararlar ve Sonuçları”, (Çevrimiçi) <http://www.sporhukuku.org.tr/dosyalar/makale-sike-muhtemel-karar.pdf>, 30 Ekim 2012.

Köse, Hüseyin Alpay:

“Şike ve Teşvik Primi Suçunda Alt Lige Düşme Cezasını Vermeye Hangi Mercii Yetkilidir?”, (Çevrimiçi) <http://www.sporhukuku.org.tr/dosyalar/makale-sike-alt-lig.pdf>.

Kurşat, Zekeriya:

Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı, İstanbul, Kazancı, 2003.

Küçükgüngör, Erkan:

“Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:56, S:1, 1999, s. 39-52.

Küçükgüngör, Erkan:

“Türkiye’de Spor ile İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi”, **Spor Yönetimi Dersleri**, Ed., Simge Aybey, KHÜSHAUM Yayınları, No:5, 2009, s. 39-52.

- Leuba, Jean Samuel: “MatchFixing”, **CAS and Football: LandmarkCases**, Ed., Alexander Wild, Hollanda, ASSER International Sports Law Series, 2012, s. 209- 226.
- Maennig,Wolfgang: “Corruption in International Sports and How It May be Combated”, **IASE/NAASE WorkingPaper Series**,No:08-13, Ağustos 2008, (Çevrimiçi)
http://college.holycross.edu/RePEc/spe/Maennig_Corruption.pdf, 23 Ekim 2012.
- Meinberg, Eckhard: “Spor - Bilimsel Ahlak (Etik) - Hukuk İlişkisinin Belirlenmesi”, Çev., Özlem Yenerer-Çakmut, **Spor ve Ceza Hukuku**, Ed., Yener Ünver, Ankara, Seçkin, 2004, s. 81-93.
- Meirim, José Manuel: “TheMostRecent Sports Act”, **SweetandMaxwell’s International sportsLawReview**,Vol:7, 2007, Londra, s. 48-51.
- Meirim, José Manuel: “Football bytheWhistle”, **SweetandMaxwell’s International Sports LawReview**, Vol:8, Londra, 2008.
- Memiş, Pınar: “Sporda Yolsuzluğun Görünüş Biçimlerinden Şike”, **Güncel Hukuk**

- Dergisi**,S:3-75, Mart, 2010, s. 8-9.
- Memiş-Kartal, Pınar: “Şike”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S:8-92, Ağustos 2011, s. 36-3.
- Memiş, Pınar: “Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2010.
- Musco, Enzo: “El Fraude en la Actividad Deportiva”, **Revista Penal**, No:7/79, 2001.
- Nafziger, James A.R.: “International Sports Law”, **Handbook on International Sports Law**, Ed., James A.R. Nafziger, Stephen F. Ross, Edward Elgar Publishing, USA, 2011, s.3-31
- Naidoo, Urvasi/
Gardiner, Simon: “On the Front Foot Against Corruption”, **International Sports Law Journal**, 2007/1-2, s. 21-29.
- Nicholls, Colin/ Daniel,
Timothy/ Bacarese, Alan/
Hatchard, John: **Corruption and Misuse of Public Office**, 2. bs., Oxford, Oxford University Press, 2011.
- Oğurlu, Yücel: “Ceza Mahkemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi Sorunu ‘Ne Bis in Idem’ Kuralı”, **Ankara Hukuk**

- Önder, Ayhan: **Fakültesi Dergisi**, C:53, S:2, 2003, s. 101-124.
- Özbek Veli Özer/ Kanbur, Mehmet Nihat/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4. bs., İstanbul, Filiz, 1994.
- Özdilek, Çetin/ Şentürk, Aydın/ Bektaş, Sedat: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4. bs., Ankara, Seçkin, 2012.
- Özelçi, Aytaç: “Günümüze Kadar Düzenlenen Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpizm Felsefesine Ters Düşen Politik ve Irkçı Uygulamalar”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S:6, Haziran 2002, s. 465-481.
- Özen, Muharrem/ Yılmaz, Sacit: **Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri**, Ankara, Seçkin, 2010.
- Özen, Mustafa: “Şike ve Teşvik Primi Suçları”, **Ankara Barosu Dergisi**, S:2, 2012, s. 17-41
- Özen, Mustafa: **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Yer Alan**

- Özgenç, İzzet: **Suçlar ve Yaptırımları**, Ankara, Adalet, 2013.
- Özgenç, İzzet: “Değerlendirme ve Sonuç”, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ed., Cumhur Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmez, 2.bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Ankara, Seçkin, 2012.
- Özgenç, İzzet: **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2012.
- Özgenç, İzzet: **İrtikap ve Rüşvet Suçları**, Ankara, Seçkin, 2012.
- Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Seçkin, 2013.
- Öztek, Selçuk: “Bir Alt Lige İndirme Cezasının Türk (Spor) Hukukunda Yarattığı Fırtına”, **Ankara Barosu Dergisi**, S:4, 2011, s. 302-317.
- Radke, Hubert: “Fighting Sport Corruption: Polish Experience of a Global Dilemma”, **The International Sports Law Journal**, 2008/3-4, s. 86-89, (Çevrimiçi) <http://www.asser.nl/upload/>

- documents/1182010_44041ISLJ%202008_3-4.pdf 20 Ekim 2012.
- Rotsch, Thomas: “Concerning the Hypertrophy of Law”, **Zeitschrift für Internationale Strafrecht sdogmatik, ZIS**, 3/2009, s. 89-96.
- Roux, Rochelle Le: “The Cronjé Affair-Reflecting on Match Fixing in Cricket”, **International Sports Law Journal**, 2002/2, s. 68-71.
- Somuncuoğlu, Ünal/
Varlık, Ender: “TFF Nezdinde Kurulan Disiplin Kurulları ve Tahkim Kurulu ve Bu Kurullar Tarafından Verilen Kararlar”, **Güncel Hukuk Dergisi**, Aralık 2010, s. 51-53.
- Soyaslan, Doğan: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., İstanbul, Yetkin, 2010.
- Soysal, Tamer: “Kulüp ile Profesyonel Futbolcu Arasındaki Sözleşmeler ve Sözleşmelerden Doğan İhtilaflarda Yargı Yeri”, **Adalet Bakanlığı Dergisi**, S:36, Ocak 2010, (Çevrimiçi), http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/36.sayi/10_25_29.htm, 6

- Sözüer, Adem:
Ocak 2011.
“Suç Politikası İlkeleri Bağlamında Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın Değerlendirilmesi”, **Türk Ceza Kanunu Reformu 1. Kitap-Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 2004.
- Spilbergs, Sarmis/ Pavars,
Reinis:
“Sports Betting: Law and Policy. The Chapter of Latvia”, **Sports Betting: Law and Policy**, Ed., Paul M. Anderson, Ian S. Blackshaw, Robert C. R. Siekmann, Janwillem Soek, Hollanda, Springer, 2012, s. 538-550.
- Şen, Ersan/ Özdemir,
Bilgehan:
Şike, İstanbul, Yargın, 2012.
- Tezcan, Durmuş/ Erdem,
Mustafa Ruhan/ Önok,
Rıfat Murat:
Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 9.bs., Ankara, Seçkin, 2013.
- Toroslu, Nevzat:
Ceza Hukuku Özel Kısım, 6. bs., Ankara, Savaş, 2012.

Transparency
International:

**Corruption and Sport:
Building Integrity and Preventing Abuse
s, Working Paper 03/2009**, (Çevrimiçi)
http://www.transparency.org/whatwedo/pub/working_paper_no.03_2009_corruption_and_sport_building_integrity_and_preven, 20 Ekim 2012.

Transparency
International:

Global Corruption Report 2009,
Ed., Dieter Zinnbauer, Rebecca Dubson,
Krina Despota, İngiltere, Cambridge
University Press, 2009.

Uz, Abdullah:

“Sporla İlgili Uyuşmazlıkların
Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu:
Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki
Niteliği Üzerine” **Süleyman Demirel
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dergisi**, Yıl: 2011/1, S:13, s. 241-296.

Üçışık, Fehim:

Spor Hukuku, İstanbul, Ötüken, 2011.

Ünver, Yener:

“Ceza Hukuku Açısından Sporda Şiddet,
Doping, Hukuka Aykırı Teşvik ve Şike”,
Av. Dr. Şükrü Alpaslan Armağanı,
İstanbul, İstanbul Barosu ve Türk Ceza
Hukuku Derneği Ortak Yayını, 2007, s.

- 537-567.
- Üzülmez, İlhan: “6222 Sayılı Sporda Şiddetin ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İctimar”, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ed., Cumhur Şahin, İzzet Özgenç, İlhan Üzülmez, 2.bs., Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER), Ankara, Seçkin, 2012.
- Üzülmez, İlhan “Yeni Ceza Kanunu’nun Sisteminde Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:10, S:3-4, 2006, s. 203- 235.
- Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin /Artuç, Mustafa : **Yorumlu ve Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C:V, Ankara, Adalet, 2010.
- Yoncalık, Oğuzhan, Gündoğdu, Cemal: “Sporda Ahlaki Bir Sorun Olarak Doping”, **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi**, C:6, S:1, 2007, s. 128-134
- Yenisey, Feridun: “Sporda Cezai Sorumluluk”, **Spor Hukuku Dersleri**,Ed., Kısmet Erkiner, KHÜSHAUM, No:2, İstanbul, 2007, s.

- 265-274.
- Yenisey, Feridun/
Plagemann, Gottfried: **Alman Ceza Kanunu**, İstanbul, Beta, 2009.
- Yurtcan, Erdener: **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu Yorumu**, 2. bs., Ankara, Adalet, 2011.
- Vidiri, Guido: “Frode Sportiva e Repressione del Gioco e delle Scommesse Clandestine”, **Giustizia Penale**, 1992, s. 648-668.
- Vieweg, Klaus: “Spor Hukukunun Büyüsü”, Çev., Mehmet Arslan, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:1, S:1, 2010, s. 15-52.
- Villote, Jean François: “Préserver l'intégrité et la Sincérité des Compétitions Sportives Face au Développement des Paris Sportifs en Ligne”, 2011, (Çevrimiçi) <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapportspublics/114000165/000.pdf>, 9 Ekim 2012.
- Zafer, Hamide: “Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2012/1, s. 55-82

Yazar Belirtilmemiş:

Examination of ThreatstotheIntegrity of Sports, Oxford Research A/S, 2010, (Çevrimiçi)

<http://www.eusportsplatform.eu/Files/examination%20of%20threats%20to%20sports%20integrity.pdf>, 10 Ekim 2012.

Yazar Belirtilmemiş:

“Criminalization of Sports FraudunderBulgarianLaw”, **Sports LawBulletin**, Ed.,EmanuelMacedo de Medeiros, European Professional Football Leagues, S:9, Nisan 2011-Mart 2012 (Çevrimiçi)

http://www.epfleuropeanleagues.com/files/EPFL_SLB_09.pdf, 28 Ekim 2012.

Yazar Belirtilmemiş:

“Adoption of New French Law on Sports Ethics”, **Sports LawBulletin**,Ed.,EmanuelMacedo de Medeiros, European Professional Football Leagues, S:9, Nisan 2011-Mart 2012.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- <http://www.altalex.com/index.php?idnot=36764>
- Avrupa Spor Şartı, (Çevrimiçi) [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(92\)13&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=rev&BackColorIn](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(92)13&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=rev&BackColorIn)

ternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75,
23 Temmuz 2012.

- Avrupa Konseyi, Avrupa Bakanlar Komitesi, “Sonuçların Manipülasyonuna, Özellikle Şikeye Karşı Sporun Doğruluğunun Teşviki Hakkında 2011/10 Sayılı Tavsiye Kararı (Çevrimiçi) http://www.coe.int/t/dg4/epas/resources/texts/CM_Rec_2011_10_en.pdf, 25 Mayıs 2012.
- <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pDraftOfBill.aspx>
- EuropeanCommission, Group of StatesagainstCorruption, Third Evaluation Round, Evaluation Report on ItalyIncriminations (ETS 173 and 191, GPC 2),2012, (Çevrimiçi) [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_One_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_One_EN.pdf).
- <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>.
- <http://www.hrr-strafrecht.de>
- <http://www.icccricket.com>.
- http://www.lawinsport.com/articles/anti-corruption/item/illegal-betting-and-match-fixing-in-italy?category_id=114.
- <http://juris.bundesgerichtshof.de/>.
- <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/section/42>.
- NicosiaDeclaration on theFightAgainstMatch-Fixing, (Çevrimiçi) http://www.cy2012.eu/index.php/en/file/rSfL_cSbuL2nxXo9+AUZw==,
- 2012-2013 Sezonu Türkiye Kupası Müsabakaları Statüsü (Çevrimiçi) <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/STATULER/Turkiye-Kupasi-Statusu-2012-13-02.11.2012.pdf>, 26 Şubat 2013.
- Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi, (Çevrimiçi) http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_120.htm, 20Temmuz 2012.
- <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/>.
- <http://www.sportslawjournals.com/>.
- <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/02/77/77/cb79a8a3.pdf>.

- Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Futbol Disiplin Talimatı, (Çevrimiçi)
<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati.pdf>, 22 Temmuz 2012.
- TBMM, 22. Dönem 956 Sıra Sayılı Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan(10/63, 113, 138, 179, 238) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonu Raporu2005 (Çevrimiçi)
<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss956.pdf>, 20 Temmuz 2012.
- Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı(Çevrimiçi)
<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF/TAL%C4%B0MATLAR-EN-SON/Fair-Play-Talimati.pdf>, 10 Ağustos 2012.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüğü (Çevrimiçi)
http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/files/dosya/1_27_634981743364830000.pdf, 20 Haziran 2011.
- <http://www.tdk.gov.tr>.
- <http://www.ussc.gov>.